

การศึกษาตัวละครผู้ติดตามของมินะโมะโตะ โนะ โยะฉิมัทซึเนะในนิยายสงครามเรื่อง กิเกะอิกิ

นางสาวสุภา ชีรจิตติกุล

ศูนย์วิทยทรัพยากร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น ภาควิชาภาษาตะวันออก

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2552

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A STUDY OF MINAMOTO NO YOSHITSUNE'S SQUIRES IN TALE OF WAR *GIKEIKI*

Miss Suwapa Theerakittikul

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Japanese

Department of Eastern Language

Faculty of Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2009

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การศึกษาตัวละครผู้ติดตามของมินะโมะโตะ โนะ โยะมิทงู
นะในนิยายสงครามเรื่อง กิเกะอิกิ

โดย

นางสาวสุภา ชีรภักติกุล

สาขาวิชา

ภาษาญี่ปุ่น

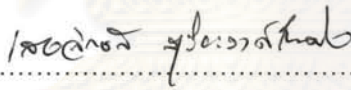
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

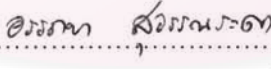
อาจารย์ ดร.อรรธยา สุวรรณระดา

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

 คณบดีคณะอักษรศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประพจน์ อัครวิรุฬหการ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

 ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ สุริยะวงศ์ไพศาล)

 อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(อาจารย์ ดร.อรรธยา สุวรรณระดา)

 กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตยาณี สีสสุวรรณ)

ศูนย์วิจัยทรัพยากรบุคคล
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สุวภา ชีรกิตติกุล : การศึกษาตัวละครผู้ติดตามของมินะโมะโตะ โนะ โยะมิทซุเนะใน
นิยายสงครามเรื่อง *กิเกะอิกิ*. (A STUDY OF MINAMOTO NO YOSHITSUNE'S
SQUIRES IN TALE OF WAR *GIKEIKI*) อ.ที่ปริกษาวิทยานิพนธ์หลัก: อ. ดร.อรรธยา
สุวรรณระดา, 138 หน้า.

ในประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นสมัยกลางมินะโมะโตะ โนะ โยะมิทซุเนะได้ชื่อว่าเป็นวีรบุรุษที่
เก่งกล้าและนักรบที่มีความสามารถทางการรบจนยากจะหาผู้ใดเปรียบได้ หากมีการกล่าวถึง
ผู้ติดตามของ โยะมิทซุเนะจะปรากฏแต่ชื่อของเบ็งเกะอิเสียเป็นส่วนมาก แต่ทว่า กองทัพอันเก่งกาจ
ของ โยะมิทซุเนะนั้นมีอาจจะอาศัยแค่ตัว โยะมิทซุเนะเองและเบ็งเกะอิแต่เพียงแค่นั้น ผู้ติดตามคน
อื่นๆ ก็น่าจะมีบทบาทสำคัญกับกองทัพของ โยะมิทซุเนะด้วย ด้วยเหตุนี้งานวิจัยฉบับนี้จึงมุ่งศึกษา
วิเคราะห์ตัวละครผู้ติดตามของมินะโมะโตะ โนะ โยะมิทซุเนะในนิยายสงครามเรื่อง *กิเกะอิกิ* โดย
พิจารณาผ่านภาพลักษณ์และบทบาทสำคัญในการปกป้องชีวิตเจ้านายให้รอดพ้นจากศัตรูของตัว
ละครผู้ติดตาม รวมทั้งวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างนาย-บ่าวจากอิทธิพลความเชื่อเรื่องความ
ผูกพันนาย - บ่าวจะดำรงอยู่ถึง 3 ชาติของผู้ติดตาม

จากผลการศึกษาพบว่าตัวละครผู้ติดตามของมินะโมะโตะ โนะ โยะมิทซุเนะในนิยาย
สงครามเรื่อง *กิเกะอิกิ* มีภาพลักษณ์ของนักรบผู้มีความจงรักภักดีต่อผู้เป็นนายจนจนวาระสุดท้าย
ของชีวิต และยังมีบทบาทสำคัญในการปกป้องชีวิตผู้เป็นนายให้รอดพ้นจากศัตรู อย่างไรก็ตาม
ความจงรักภักดีต่อผู้เป็นนายของตัวละครนั้นทำให้ตัวละครผู้ติดตามบางตัวต้องเสียสละด้านชีวิต
ครอบครัวของตน ซึ่งแนวคิดดังกล่าวเป็นอิทธิพลความเชื่อของชนชั้นนักรบในสังคมญี่ปุ่นสมัยกะ
มะกุระ-มุโรมะชิที่มุ่งเน้นให้นักรบถวายชีวิตเพื่อเจ้านายก่อนบทบาทหน้าที่อื่น การถวายชีวิตเพื่อ
ผู้เป็นนายเป็นหน้าที่ที่พึงปฏิบัติแม้จะต้องละเลยบทบาทหน้าที่อื่นในครอบครัวก็ตาม นอกจากนี้
การที่ตัวละครผู้ติดตามมีความจงรักภักดีต่อผู้เป็นนายเพราะได้รับอิทธิพลจากความเชื่อเรื่องความ
ผูกพันระหว่างนาย-บ่าวจะดำรงอยู่ถึง 3 ชาติเพื่อเน้นความสัมพันธ์ที่ยืนยาวของนาย-บ่าว

ภาควิชา ภาษาตะวันออก

ลายมือชื่อนิสิต สุวภา ชีรกิตติกุล

สาขาวิชา ภาษาญี่ปุ่น

ลายมือชื่ออ.ที่ปริกษาวิทยานิพนธ์หลัก อรรธยา สุวรรณระดา

ปีการศึกษา 2552

4980217022 : MAJOR JAPANESE

KEYWORDS : GIKEIKI / YOSHITSUNE / SQUIRES

SUWAPA THEERAKITTIKUL: A STUDY OF MINAMOTO NO
YOSHITSUNE'S SQUIRES IN TALE OF WAR *GIKEIKI*. ADVISOR :
ATTAYA SUWANRADA, PHD., 138 pp.

In the medieval period of Japanese history, Minamoto no Yoshitsune was a brave hero and a skillful samurai that nobody could compete with. Among the squires of Yoshitsune, Benkei's name is most often mentioned. However, Yoshitsune's army could not rely upon only Yoshitsune and Benkei. The other squires must have also played important roles.

This thesis therefore aims at studying Yoshitsune's squires in the war tale *Gikeiki*, by analyzing their images, roles in saving Yoshitsune's life, as well as their belief that their lord – vassal bond lasts three life times.

The study finds that the image of Yoshitsune's squires in *Gikeiki* is that of faithful warriors till their last breath. They play very important roles in saving Yoshitsune's life while minimizing their role as a family member. The way of warriors in the Kamakura-Muromachi period put much emphasis on giving first priority to serving their lord. The study also finds that their faithfulness is influenced by the belief that lord – vassal bond lasts three life times.

Department : Eastern Languages

Field of Study : Japanese Language

Academic Year : 2009

Student's Signature *Suwapa Th.*

Advisor's Signature *Attaya S.*

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยเชื่อว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีโอกาสสำเร็จลุล่วงด้วยดี หากมิได้อาจารย์ ดร.อรรธยา สุวรรณระดา กรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และกรุณาสละเวลาในการตรวจแก้ไขเนื้อหา และภาษา ตลอดจนแนะนำวิธีการทำวิจัยให้ด้วยดีตลอดมา ผู้วิจัยจึงใคร่กราบขอบพระคุณท่าน อาจารย์เป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร. เสาวลักษณ์ สุริยะวงศ์ไพศาล และผู้ช่วย ศาสตราจารย์ ดร.กัลยาณี สัตสุพรรณ ที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้ด้านวรรณคดีให้แก่ผู้วิจัย อีกทั้งยังได้ กรุณาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ด้วย

ผู้วิจัยใคร่ขอขอบคุณเจแปนฟาวน์เดชั่นที่สนับสนุนค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปค้นคว้าหา ข้อมูลที่ประเทศญี่ปุ่น อีกทั้งขอกราบขอบพระคุณศาสตราจารย์ทะกะซะกะ อะโอะรุ (高坂薫) แห่ง มหาวิทยาลัยโคเน็น ศาสตราจารย์ ดร.ซะเอะกิ จุนโกะ (佐伯順子) แห่งมหาวิทยาลัยโคมิยะและ ศาสตราจารย์ ดร.อิ ฮะรุกิ (伊井春樹) เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถาบัน National Institute of Japanese Literature ที่ให้การต้อนรับอย่างอบอุ่นและให้ความอนุเคราะห์ข้อมูล สำหรับการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลที่ประเทศญี่ปุ่น

ขอขอบพระคุณอย่างสูงในความทุ่มเทของอาจารย์ทุกท่านในสาขาภาษาญี่ปุ่นซึ่งคอยเอาใจ ใส่และให้กำลังใจผู้วิจัยเสมอมา หากไม่มีกำลังใจจากอาจารย์ทุกท่านโดยเฉพาะ รองศาสตราจารย์ ดร. เสาวลักษณ์ สุริยะวงศ์ไพศาล อาจารย์ ดร.อรรธยา สุวรรณระดา อาจารย์ ดร.ชวลิน เสวตนันท์ และ อาจารย์ ดร.อิวะอิ ฌิเงะกิ (岩井茂樹) ผู้วิจัยคงไม่สามารถมาถึงขั้นนี้ได้

ขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงสำหรับอาจารย์ ดร.อิวะอิ ฌิเงะกิ และอาจารย์ ดร.อิระมะทังชู ฮิเดะกิ (平松秀樹) ที่ได้มอบหนังสือและเอกสารในการวิจัยจำนวนมากแก่ผู้วิจัย และขอกราบ ขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.อรรธจักร สัตยานุรักษ์ สาขาวิชาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่ให้คำแนะนำในการทำวิจัย

ผู้วิจัยขอขอบคุณเพื่อนร่วมรุ่นซึ่งได้แก่ วิวันพร กิจไกรลาศ ภัทรอร พิพัฒนกุล และทิน ภาส พาหะนิชย์ ซึ่งเป็นกำลังใจและช่วยเหลือแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ในการศึกษาวรรณคดีญี่ปุ่น ตลอดจนร่วมเดินทางไปทำวิจัยและนำเสนอผลงานด้วยกันยังประเทศญี่ปุ่น รวมถึงความอนุเคราะห์ ต่างๆ จากคุณภัทลนันท์ ชาญชัยและคุณวิรยา จิตะธรรมโม

ท้ายที่สุด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณครอบครัวที่รักกิตติคุณ อันประกอบด้วยคุณพ่อ คุณ แม่ พี่น้องและหลานๆ ของข้าพเจ้า ซึ่งเป็นกำลังใจ กำลังความรัก และความหวังไข้อย่างที่สุด จนผู้วิจัย สามารถประสบความสำเร็จถึงวันนี้ได้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่	
1. บทนำ.....	1
ความเป็นมาของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	12
แนวเหตุผล สมมติฐาน.....	12
ขอบเขตการวิจัย.....	12
วิธีดำเนินการวิจัย.....	13
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	13
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	13
นิยามศัพท์.....	15
ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	16
2. อีเซะ โนะ ซะบุโร โยฉิโมะริ.....	19
ภาพลักษณ์.....	21
บทบาท.....	29
ความสัมพันธ์ระหว่างนาย-ป่าว.....	34
บทสรุป.....	37
3. มุซะฉิโอบะ เบ็งเกะอิ.....	38
ภาพลักษณ์.....	40
บทบาท.....	54
ความสัมพันธ์ระหว่างนาย-ป่าว.....	62
บทสรุป.....	64

บทที่	หน้า
4. ชะโต ชะบุโร เสียวอะ ทังซุโนะบุ.....	66
ภาพลักษณ์.....	68
บทบาท.....	72
ความสัมพันธ์ระหว่างนาย-บ่าว.....	75
บทสรุป.....	78
5. ชะโต ฉิโร เสียวอะ ทะคะโนะบุ.....	80
ภาพลักษณ์.....	81
บทบาท.....	97
ความสัมพันธ์ระหว่างนาย-บ่าว.....	101
บทสรุป.....	104
6. จูโร กนโนะกะมิ คะนะฟูชะ.....	106
ภาพลักษณ์.....	107
บทบาท.....	110
ความสัมพันธ์ระหว่างนาย-บ่าว.....	118
บทสรุป.....	120
7. บทสรุป.....	121
รายการอ้างอิง.....	127
บรรณานุกรม.....	130
ภาคผนวก.....	131
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	138

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในสมัยคะมะกุระ Kamakura (鎌倉時代)¹ – มุโระมะชิ Muromachi (室町時代)² เป็นสมัยที่นักรบเรื่องอำนาจ มีการต่อสู้แย่งชิงอำนาจกันตลอดสมัย การรบราฆ่าฟันซึ่งก่อให้เกิดความรุ่งเรืองและความตกอับของชนชั้นผู้มีอำนาจช่วยให้เห็นสังขรณ์ของความไม่เที่ยงของชีวิต สภาพเช่นนี้มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงด้านวัฒนธรรมและความคิดทำให้วัฒนธรรมชาววังเสื่อมลงและเกิดวัฒนธรรมชนชั้นนักรบขึ้นแทน ส่งผลให้เกิดวรรณกรรมสงครามที่ให้ความรู้สึกห้าวหาญแบบนักรบ วรรณกรรมประเภทนิยายสงครามที่มีชื่อเสียง ได้แก่ *เฮอิเกะ โมะ โนะงะตะริ Heikemonogatari* (平家物語) *ทะอิเฮะอิเกิ Taiheki* (大平記) *กิเกะอิเกิ Gikeiki* (義経記) *โชะงะ โมะ โนะงะตะริ Sogamonogatari* (曾我物語) *โฮเง็น โมะ โนะงะตะริ Hōgenmonogatari* (保元物語) และ *เฮอิจิ โมะ โนะงะตะริ Heijimonogatari* (平治物語) เป็นต้น

กิเกะอิเกิ Gikeiki (義経記) มีทั้งหมด 8 เล่ม สันนิษฐานว่าแต่งขึ้นราวๆ ช่วงต้นถึงช่วงกลางสมัยมุโระมะชิ ไม่ทราบนามผู้แต่งที่แน่ชัด อย่างไรก็ตาม ยะนะจิคะ คุนิโอะ Yanagida Kunio (柳田国男) นักคติชนวิทยาได้กล่าวเกี่ยวกับการกำเนิดนิยายสงครามเรื่อง *กิเกะอิเกิ* ไว้ในหนังสือ *ฤดูใบไม้ผลิแห่งเมืองหิมะ Yukikuni no Haru* (『雪国の春』) ในหัวเรื่อง “การค้นคว้าด้านวรรณคดีแถบตะวันออกเฉียงเหนือ” Tōhoku Bungaku no Kenkyū (東北文学の研究) ไว้ว่าผู้แต่งเรื่อง *กิเกะอิเกิ* น่าจะเป็นชาวตะวันออกเฉียงเหนือที่มีความรักและระลึกถึงบรรพบุรุษจึงได้แต่งโดยใช้เค้าโครงเรื่องหลักมาจากตำนานท้องถิ่นทางแถบโอชู Ōshū (奥州) มารวมกับความเชื่อของถิ่นคุมะโนะ Kumano (熊野) ประกอบกับการเล่าเรื่องโดยพระตาบอดคิดพินน้ำเต้าผู้มากด้วยความสามารถจึงทำให้นิยายสงครามเรื่อง *กิเกะอิเกิ* เป็นที่แพร่หลาย

¹ สมัยคะมะกุระเป็นช่วงเวลาที่ตระกูลนักรบเข้ามามีอำนาจและได้ตั้งรัฐบาลทหารที่เมืองคะมะกุระ เริ่มตั้งแต่รัฐบาลทหารของมินะโอะโตะ โนะ โยะริโตะ โมะ Minamoto no Yoritomo (源頼朝) ถูกก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1185 จนกระทั่งเมื่อโฮโจ ทะกะโตะกิ Hōjō Takatoki (北条高時) เสียชีวิตลงในปี ค.ศ. 1333 รวมระยะเวลา 150 ปี

² สมัยมุโระมะชิเริ่มตั้งแต่อะมิกะงะ ทะกะอูจิ Ashikaga Takauji (足利尊氏) เริ่มตั้งรัฐบาลทหารที่เมืองเกียวโตในปี ค.ศ. 1336 ถึงสมัยอะมิกะงะ โยะชิอะกิ Ashikaga Yoshi-aki (足利義昭) ถูกโอะดะ โนะบุเนงะ Oda Nobunaga (織田信長) ได้โจมตีจนรัฐบาลทหารที่เกียวโตล่มสลายลงในปี ค.ศ. 1573

แม้ว่า *กิเกะอิกิ* จะถูกจัดอยู่ในวรรณกรรมประเภทนิยายสงคราม แต่ว่าลักษณะของเนื้อเรื่องนั้นผิดแผกไปจากวรรณกรรมประเภทนิยายสงครามเรื่องอื่น เช่น *เสะอิกะโมะโนะงะตะริ* *ทะอิชะอิกิ* *โฮงันโมะโนะงะตะริ* และ *เสะอิจิโมะโนะงะตะริ* เป็นต้น แต่จะมีเค้าโครงเรื่องคล้ายคลึงกับนิยายสงครามเรื่อง *โชนะงะโมะโนะงะตะริ* กล่าวคือ *กิเกะอิกิ* เป็นนิยายสงครามซึ่งเนื้อเรื่องกล่าวถึงชีวประวัติของและสรรณเสริญความเป็นวีรบุรุษของมินะโมะโตะ โนะ โยะมิทซุเนะ Minamoto no Yoshitsune (源義経)³ แต่ในท้ายที่สุดเขาก็กลับต้องพบกับชะตากรรมอันแสนเศร้าเนื่องจากจิตใจกับมินะโมะโตะ โนะ โยะริโตะโมะ Minamoto no Yoritomo (源頼朝)⁴ ผู้เป็นพี่ชายต่างมารดา ชะตากรรมอันแสนเศร้าของโยะมิทซุเนะทำให้เกิดสำนวน 「判官びいき」 อ่านว่า “โฮงันบิอิชิ” Hōgan Biiki แปลว่า “โฮงันผู้นำสงสาร” สำนวนนี้ในยุคหลังถูกนำมาใช้เพื่อแสดงความเห็นอกเห็นใจผู้ที่มืออ่อนแอ ในนิยายสงครามเรื่องนี้นอกจากกล่าวถึงการสู้รบแล้วยังกล่าวถึงความรัก ความภักดี การพลัดพรากและการตายจากที่ทำให้สะเทือนอารมณ์ผู้อ่านเป็นอย่างมาก *กิเกะอิกิ* มีชื่อเรียกอื่นอีกว่า *โฮงันโมะโนะงะตะริ Hōganmonogatari* (判官物語) หรือ *โยะมิทซุเนะโมะโนะงะตะริ Yoshitsunemonogatari* (義経物語)

แม้ลักษณะของเค้าโครงเรื่องของนิยายสงครามเรื่อง *กิเกะอิกิ* นั้นแตกต่างจากวรรณกรรมประเภทนิยายสงครามเรื่องอื่น เช่น *เสะอิกะโมะโนะงะตะริ* ก็ตาม แต่นิยายสงครามเรื่อง *กิเกะอิกิ* ก็ได้รับอิทธิพลจากเรื่อง *เสะอิกะโมะโนะงะตะริ* เนื่องจากนิยายสงครามเรื่อง *กิเกะอิกิ* เป็นการแต่งขึ้นโดยเขียนถึงตัวละครเอกมินะโมะโตะ โนะ โยะมิทซุเนะ ในส่วนที่ *เสะอิกะโมะโนะงะตะริ* ไม่ได้กล่าวเอาไว้

ในเรื่อง *กิเกะอิกิ* มิได้เป็นเพียงเรื่องเล่าเกี่ยวกับนักรบเท่านั้นแต่ยังทำให้มองเห็นภาพลักษณ์ของวีรบุรุษในอุดมคติที่ปรากฏในตัวโยะมิทซุเนะ ในเรื่อง *กิเกะอิกิ* หากนำเหตุการณ์ที่โยะมิทซุเนะพบกับโยะริโตะโมะ พี่ชายต่างมารดามาเป็นเกณฑ์ในการแบ่ง จะสามารถแบ่งช่วงชีวิตของโยะมิทซุเนะได้เป็น 2 ช่วงเวลาใหญ่ๆ ได้แก่ ช่วงแรก คือ เหตุการณ์ตั้งแต่โยะมิทซุเนะถือกำเนิดและมีนามในวัยเยาว์ว่า “อุมิวะกะ” จนถึงถูกส่งไปศึกษาวิชาที่เขาคุระมะและได้เปลี่ยนชื่อเป็น “ฉะนะโอะ” ส่วนช่วงที่ 2 คือ เหตุการณ์หลังจากสงครามเก็มปะอิ⁵ สิ้นสุดลง เมื่อเกิดปัญหาเกี่ยวกับโยะริโตะโมะขึ้น โยะมิทซุเนะจึงต้องเดินทางลี้ภัยไปโอมุและจบชีวิตที่นั่น นอกจากนี้ ในเรื่อง

³ การใส่คำว่า “โนะ” no ตรงกลางระหว่างนามสกุลและชื่อเพื่อแสดงให้เห็นว่าบุคคลนั้นอยู่ในตระกูลชนชั้นสูง เช่น มินะโมะโตะ โนะ โยะมิทซุเนะ หมายความว่านักรบคนนี้มีนามสกุลว่า “มินะโมะโตะ” และชื่อว่า “โยะมิทซุเนะ” สำหรับการกล่าวถึงชื่อและนามสกุลในวันชนธรรมญี่ปุ่นจะนำนามสกุลไว้ข้างหน้าของชื่อ

⁴ ในที่นี้หมายถึงมินะโมะโตะ โนะ โยะริโตะโมะ Minamoto no Yoritomo (源頼朝) (1147-1199) หัวหน้าฝ่ายเก็นจิ และเป็นโชกุนหรือผู้บัญชาการสูงสุดคนแรกของรัฐบาลทหารสมัยคะมะกุระ (1192-1199) ถือเป็นโชกุนคนแรกของญี่ปุ่น เขาต้องการกำจัดน้องชาย (โยะมิทซุเนะ) เนื่องจากหวาดระแวงว่าน้องชายจะมาแย่งชิงอำนาจ

⁵ สงครามเก็มปะอิ คือ สงครามระหว่างตระกูลเก็นจิและตระกูลเฮอิกะ

กิเกะอิกิ นั้นมิได้กล่าวถึงตัวละครเอกโยะฉิมิซุเนะเพียงอย่างเดียว กิเกะอิกิ แต่ยังคงกล่าวถึงตัวละครผู้ติดตามของโยะฉิมิซุเนะซึ่งผู้แต่งสามารถบรรยายความรู้สึกของตัวละครแต่ละตัวได้อย่างมีชีวิตชีวา แม้ว่าตัวละครเอกโยะฉิมิซุเนะจะมีผู้ติดตามอยู่เป็นจำนวนไม่น้อย แต่จะมีตัวละครผู้ติดตามเพียงไม่กี่ตัวเท่านั้นที่มีบทบาทโดดเด่นและตัวละครเหล่านั้นถูกนำชื่อมาเป็นชื่อตอนในวรรณกรรมเรื่องนี้ ได้แก่ อิชะโนะ ซะบุโร โยะฉิมิโมะริ Ise no Saburō Yoshimori (伊勢三郎義盛) มุชะฉิมิโบ เบ็งเกะอิ Musashibō Benkei (武蔵坊弁慶) ซะโต ซะบุโร ทัซซุโนะบุ Satō Saburō Tsugunobu (佐藤三郎継信) ซะโต ชิโร ทะคะโนะบุ Satō Shirō Tadanobu (佐藤四郎忠信) และจูโร กอนโนะกะมิ คะเนะฟูซะ Jūrō Gonnokami Kanefusa (十郎権頭兼房) ถึงแม้ว่าตัวละครผู้ติดตามเหล่านี้จะมีภูมิหลังที่แตกต่างกันและได้พบกับโยะฉิมิซุเนะในวาระที่แตกต่างกัน แต่ตัวละครผู้ติดตามแต่ละตัวได้แสดงให้เห็นถึงความจงรักภักดีที่มีต่อโยะฉิมิซุเนะผู้เป็นนายจบจนวาระสุดท้ายของชีวิต

อย่างไรก็ตามปัจจุบันยังไม่มีการวิจัยหรือหลักฐานที่ระบุถึงผู้เขียน ความเป็นมาของนิยายสงครามเรื่อง กิเกะอิกิ อย่างชัดเจน รวมทั้งต้นฉบับก็ไม่ปรากฏเช่นเดียวกัน มีการสันนิษฐานกันว่าต้นฉบับเสร็จสมบูรณ์ช่วงต้นจนถึงช่วงกลางสมัยคะมะคุระ หลังจากนั้นอาจมีการแก้ไขหลายครั้งทำให้นิยายสงครามเรื่อง กิเกะอิกิ มีรูปแบบแตกต่างกันไป อย่างไรก็ตาม เมื่อเทียบกับนิยายสงครามเรื่องอื่นแล้วนิยายสงครามเรื่องนี้ถือว่ามี ความแตกต่างของต้นฉบับไม่มากนัก ในเรื่อง กิเกะอิกิ ที่คงหลงเหลือในปัจจุบันนั้นมาจากฉบับรุฟู Rufu Bon (流布本) ในสมัยเอะโดะ Edo Jidai (江戸時代)⁶ ซึ่งเป็นที่นิยมแพร่หลายอย่างมากจึงทำให้เกิดการคัดลอกและตีพิมพ์หลายสำนักซึ่งสามารถแบ่งได้ดังนี้

1. ฉบับอะกะกิ Akagi Bon (赤木本) ใช้ชื่อเรียกว่า โยะฉิมิซุเนะ โมะ โนะกะคะริ Yoshitsune Monogatari 『義経物語』 มี 8 เล่ม เก็บไว้ที่คลังหนังสือของตระกูลโยะโกะยะมะ ชิเงะรุ (横山重氏蔵) หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า คลังหนังสือโบราณของทะกะกิ ทะเกะฉิมิ (高木武氏旧蔵)
2. ฉบับทะนะกะ Tanaka Bon (田中本) ใช้ชื่อเรียกว่า กิเกะอิกิ Gikeiki 『義経記』 มี 8 เล่ม เก็บไว้ที่พิพิธภัณฑสถานประวัติศาสตร์และคติชนวิทยาแห่งชาติ (国立歴史民俗博物館蔵)
3. ฉบับอินะงะกิ Inagaki Bon (稲垣本) ใช้ชื่อเรียกว่า โฮงัน โมะ โนะงะคะริ Hōganmonogatari 『判官物語』 มี 8 เล่ม เก็บไว้ที่คลังหนังสือของตระกูลทะชิยะนะ เก็นจิ (橘健二氏蔵)

⁶ สมัยเอะโดะ (ค.ศ.1603-1867) เป็นสมัยที่การบริหารงานของรัฐบาลรวมศูนย์กลางอยู่ที่เมืองเอะโดะ (จังหวัดโตเกียวในปัจจุบัน) โชกุนคนแรกคือ โทะกุงะวะ อิเอะยะซุ (徳川 家康) และโชกุนคนที่ 15 ซึ่งเป็นคนสุดท้ายคือ โทะกุงะวะ โยะฉิมิโนะบุ (徳川 慶喜)

4. ฉบับที่ใช้ชื่อเรียกว่า โยชิมิตซึซึเนะ โยชิมิ *Yoshitsune Sōshi* 『義経双紙』 มี 8 เล่ม เก็บไว้ที่ห้องสมุดของมหาวิทยาลัยเท็นริ (天理図書館蔵)

5. ฉบับที่ใช้ชื่อเรียกว่า โฮงันโมะโนะงะตะริ *Hōganmonogatari* 『ほう官物語』⁷ มี 2 เล่ม (มีเฉพาะเล่มที่ 1 ตอนที่ 1 และ 2 และเล่มที่ 2 ตอนที่ 3 และ 4) เก็บไว้ที่คลังหนังสือของตระกูลอิวะเซะ (岩瀬文庫蔵)

6. ฉบับที่ใช้ชื่อเรียกว่า โฮงันโมะโนะงะตะริ *Hōganmonogatari* 『判官物語』 มี 5 เล่ม (ขาดเล่มที่ 1 เล่มที่ 4 และเล่มที่ 7) เก็บไว้ที่ห้องสมุดมหาวิทยาลัยเคอิโ (慶応義塾大学図書館蔵)

7. ฉบับที่ถูกเก็บไว้ที่คลังหนังสือริวมน (龍門文庫蔵) มี 1 เล่ม (มีเฉพาะเล่มที่ 1 และไม่สมบูรณ์)

จากที่นำเสนอในข้างต้น ฉบับที่มีครบทั้ง 8 เล่มนั้นมีเพียง 4 ฉบับ ได้แก่ ฉบับอะกะงิ ฉบับทะนะกะ ฉบับอินะงะกิ และฉบับของมหาวิทยาลัยเท็นริ (ข้อที่ 1-4) อย่างไรก็ตาม ฉบับทะกะงินั้นมีจุดที่มีการแต่งเพิ่มเติมเข้าไปหลายจุดซึ่งไม่พบในฉบับอื่น ส่วนฉบับอินะงะกินั้น แม้จะมีครบ 8 เล่ม แต่บางส่วนถูกเพลิงไหม้จึงทำให้ไม่สมบูรณ์เช่นเดียวกับฉบับของมหาวิทยาลัยเคอิโ และฉบับของมหาวิทยาลัยเท็นรินั้นเนื้อเรื่องมีลักษณะย่อความมากเกินไปจึงทำให้ยากต่อการศึกษา สำหรับฉบับทะนะกะนั้นมีความผิดพลาดน้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับฉบับรุฟูและฉบับอักษรโบราณฉบับอื่นๆ จึงสามารถกล่าวได้ว่า ฉบับทะนะกะ คือ ฉบับที่มีความสมบูรณ์มากที่สุด ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงใช้ฉบับทะนะกะเป็นหลักในงานวิจัยฉบับนี้

ยิ่งไปกว่านั้น ความแพร่หลายของนิยายสงครามเรื่อง *กิเกะอิกิ* ได้ต่อเนื่องมาจนถึงสมัยมุโรมะชิ วรรณกรรมเรื่องนี้ยังมีอิทธิพลต่องานวรรณกรรมประเภทอื่นๆ บางตอนถูกนำไปแต่งเป็นบทละครประเภทต่างๆ เช่น ละครโน *Nō* (能) ละครโจรุริ *Jōruri* (浄瑠璃) และละครคะบุกิ *Kabuki* (歌舞伎)

นอกจากนี้ ผู้วิจัยจะขอกล่าวถึงเหตุการณ์ความขัดแย้งระหว่างตระกูลเฮอิเกะ *Heike* (平家) กับตระกูลเก็นจิ (源氏) *Genji*⁸ โดยคัดย่อบางส่วนและดัดแปลงจากเรื่องย่อเฮอิเกะโมะโนะงะตะริของกณภัทร รื่นภิรมย์ (2551) เพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการศึกษาเรื่อง *กิเกะอิกิ* ต่อไป

⁷ แม้ชื่อหนังสือจะออกเสียงเหมือนกันแต่อักษรคันจิที่ใช้ไม่เหมือนกับฉบับอินะงะกิ

⁸ อักษรคันจิคำว่า 「平」 สามารถออกเสียงอ่านได้ทั้ง “เฮอิ” *Hei* และ “ทะอิระ” *Taira* ส่วนอักษรคำว่า 「源」 สามารถออกเสียงอ่านได้ว่า “เก็น” *Gen* และ “มินะโมะโตะ” *Minamoto* อย่างไรก็ตามหากเป็นนามสกุลที่นำหน้าชื่อนักรบจะอ่านออกเสียงได้เฉพาะ “ทะอิระ” กับ “มินะโมะโตะ” เท่านั้น เช่น ทะอิระ คิโยโมริ *Taira Kiyomori* (平 清盛) (นักรบตระกูลเฮอิเกะ) มีนะโมะโนะ โยชิมิตะโมะ *Minamoto Yoshitomo* (源 義朝) (นักรบตระกูลเก็นจิ) ทั้งนี้หากเรียกชื่อตระกูล ผู้วิจัยจะขอใช้วิธีการออกเสียงว่า “เฮอิ” ร่วมกับคำว่า “เกะ” ซึ่งแปลว่าตระกูล เพื่อให้สอดคล้องกับชื่อนิยายสงครามเรื่อง *เฮอิเกะโมะโนะงะตะริ* ซึ่งมีความหมายว่าเรื่องเล่าของตระกูลเฮอิเกะ และใช้การออกเสียงว่า “เก็น” ร่วมกับคำว่า “จิ” ซึ่งแปลว่าตระกูลเช่นกัน เพื่อใช้เรียกตระกูลเก็นจิ

ทะอิระ โนะ คิโยะโมะริ Taira no Kiyomori (平 清盛) แม่ทัพใหญ่แห่งตระกูลเฮอิเกะ ได้รับชัยชนะในสงครามจนมีอำนาจเหนือกลุ่มนักรบตระกูลเก็นจิ อีกทั้งยังมีอิทธิพลในราชสำนัก และเป็นทีโปรดปรานของจักรพรรดิโกะฉิมิระงะวะ Goshiragawa Tennō (御白河天皇) จนได้รับตำแหน่งที่สำคัญในราชสำนักอย่างไม่เคยมีนักรบผู้ใดได้รับมาก่อน เช่น ตำแหน่งโชมัมมิซังจิ Shōsanmisangi (正三位参議) ตำแหน่งคะอิโจคะอิจิน Daijō Daijin (太政大臣) อีกทั้งคิโยะโมะริ ยังสร้างความผูกพันทางสายเลือดกับจักรพรรดิองค์หนึ่งคือการที่คิโยะโมะริให้ลูกสาว คือ เก็นระอิมิน อิน Kenreimon-in (県礼門院) แต่งงานกับจักรพรรดิทะกะคุระ Takakura Mikado (高倉帝) เป็นต้น ช่วงเวลาดังกล่าวถือได้ว่าเป็นยุคแห่งความรุ่งเรืองของตระกูลเฮอิเกะอย่างแท้จริง อย่างไรก็ตาม เนื่องจากคิโยะโมะริใช้อำนาจบาตรใหญ่ทำให้พวกนักรบต่างๆ เกิดความไม่พอใจและได้ก่อสงครามขึ้น โดยมีมินะโมะโตะ โนะ โยะมิโตะโมะ Minamoto no Yoshitomo (源義朝)⁹ นักรบในตระกูลเก็นจิเป็นแม่ทัพ ทว่าในสงครามครั้งนั้น โยะมิโตะโมะเป็นฝ่ายพ่ายแพ้และถูกฆ่าตาย นอกจากนี้ มินะโมะโตะ โนะ โยะริโตะโมะ Minamoto no Yoritomo (源頼朝) บุตรชายคนที่ 3 ของ โยะมิโตะโมะก็ถูกเนรเทศไปยังแคว้นอิสุ Izukoku (伊豆国) แม้ว่าคิโยะโมะริจะเนรเทศนักรบคนสำคัญจำนวนมากไปยังดินแดนอันห่างไกล ทว่ากระแสต่อต้านจากนักรบตระกูลเก็นจิก็ยังคงก่อตัวมากขึ้นเป็นลำดับ ยิ่งไปกว่านั้น ความขัดแย้งยังได้ขยายผลไปถึงความสัมพันธ์กับจักรพรรดิสละราชย์โกะฉิมิระงะวะ¹⁰ ซึ่งไม่พอพระทัยที่คิโยะโมะริมีอิทธิพลต่อราชสำนักมากขึ้นเรื่อยๆ ในขณะที่คิโยะโมะริก็ได้ตอบโต้ปฏิกริยาดังกล่าวโดยการกักขังและถอดตำแหน่งข้าราชการระดับสูงของ จักรพรรดิสละราชย์โกะฉิมิระงะวะ และให้จักรพรรดิอันโตะกุ Antoku Tennō (安徳天皇) ซึ่งมีศักดิ์เป็นหลานของตนขึ้นครองราชย์ด้วยวัยเพียง 3 ปี

หลังจากนั้นกระแสการต่อต้านเริ่มรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ เมื่อเจ้าชายโมะชิโตะ Mochihito Ō (以仁王) ซึ่งเป็นโอรสของจักรพรรดิสละราชย์โกะฉิมิระงะวะสั่งให้ขุนพลต่างๆ ทั่วประเทศรวมตัวกันเพื่อต่อต้านตระกูลเฮอิเกะ ซึ่งในบรรดานักรบที่มารวมตัวกันนั้นก็มิโยะริโตะโมะ โยะมิทซุเนะ และคิโสะ โยะฉิมิระกะ Kiso no Yoshinaka (木曾義仲) รวมอยู่ด้วย แม้ว่าคิโยะโมะริจะพยายามกอบกู้สถานการณ์โดยปราบปรามผู้ที่คิดเป็นปรปักษ์ เช่น สั่งให้ฟูคูอิ โทะโมะตะกะ Fukui Tomotaka (福井友方) เฆวัดที่นาราซึ่งเป็นที่พำนักของกลุ่มพระนักรบที่ต่อต้านตระกูลเฮอิเกะ ทว่าก็ไม่อาจลบล้างกระแสต่อต้านได้อย่างราบคาบ ยิ่งไปกว่านั้น จากการปะทะกันที่แม่น้ำฟูจิ Fujigawa (富士川) นักรบฝ่ายเฮอิเกะก็ยังคงเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ จนในที่สุดคิโยะโมะริก็ล้มป่วยหนัก

⁹ มินะโมะโตะ โนะ โยะมิโตะโมะ Minamoto no Yoshitomo (源 義朝) (1123-1160) นักรบตระกูลเก็นจิปลายสมัยเฮอันและเป็นบิดาของโยะริโตะโมะและ โยะมิทซุเนะ

¹⁰ เมื่อจักรพรรดิสละราชย์และออกผนวชจะถูกเรียกว่า “โฮโอะ” Ho-ō (法皇) ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเรียกชื่อจักรพรรดิโกะฉิมิระงะวะหลังจากที่ได้สละราชย์และออกผนวชในปีค.ศ.1169 ว่า “จักรพรรดิสละราชย์”

จนต้องปลงศพออกบวชและเสียชีวิตที่คูโจงะวะระงุชิ Kujōgawaraguchi (九条河原口) ด้วยวัย 64 ปี แม้ว่าทะอิระ โนะ มุเนะโมะริ Taira no Munemori (平宗盛) บุตรชายคนที่ 3 จะทำหน้าที่สืบทอดตระกูลต่อไป แต่เขาก็ไม่มีความสามารถเพียงพอที่จะรักษาอำนาจของตระกูลเฮอิเกะได้ดังเช่นบิดาของเขา จึงอาจกล่าวได้ว่ายุคทองของตระกูลเฮอิเกะได้สิ้นสุดลงพร้อมกับการเสียชีวิตของกิโยะโมะริ

ภายหลังจากที่กิโยะโมะริได้เสียชีวิตลงนักรบตระกูลเก็นจิซึ่งนำโดยโยะริโตะโมะ โยะฉิทซุเนะ รวมทั้งโยะฉินะกะต่างก็ต่อสู้กับตระกูลเฮอิเกะหลายครั้งจนทัพของตระกูลเฮอิเกะอ่อนกำลังลง ในที่สุดทัพของโยะฉินะกะก็สามารถขับไล่ตระกูลเฮอิเกะออกจากเมืองหลวงได้สำเร็จ กองทัพตระกูลเก็นจิไล่ด้อนตระกูลเฮอิเกะไปถึงคันโนะอุระ Danno-ura (壇ノ浦) ซึ่งเป็นการสู้รบทางทะเลและเป็นสงครามครั้งสุดท้ายของทั้งสองตระกูล ในครั้งนี้ตระกูลเฮอิเกะพ่ายแพ้อย่างย่อยยับจนทำให้คนในตระกูลเฮอิเกะที่อยู่บนเรือจำนวนมากกระโดดลงทะเลเพื่อฆ่าตัวตาย การฆ่าตัวตายด้วยตนเองถือเป็นการตายอย่างสมศักดิ์ศรีของนักรบซึ่งดีกว่าการถูกศัตรูฆ่าตาย ในจำนวนคนที่กระโดดลงทะเลนั้นมีนิอิ โนะ อะมะ โทะกิโกะ Nii no Ama Tokiko (二位の尼時子) ภรรยาของกิโยะโมะริซึ่งมีศักดิ์เป็นยายของจักรพรรดิอันโตะกุรวมอยู่ด้วย โทะกิโกะกอดจักรพรรดิอันโตะกุหลานชายวัย 8 ขวบแล้วกระโดดลงทะเล ส่วนเค็นระอิมอนอินพระมารดาของจักรพรรดิอันโตะกุก็กระโดดน้ำตามลงไปทีหลัง แต่มีทหารของฝ่ายเก็นจิมาช่วยไว้ทัน เนื่องจากนางเป็นถึงพระมารดาของจักรพรรดิจึงได้รับการไว้ชีวิต นางจึงตัดสินใจออกบวช ซึ่งขณะนั้นนางมีวัยเพียง 29 ปี

ส่วนด้านโยะฉินะกะเมื่อรบชนะและสามารถยึดเมืองหลวงได้ก็วางอำนาจจนทำให้จักรพรรดิสละราชย์โยะฉินะกะจะไม่พอพระทัย โยะริโตะโมะริจึงส่งโยะฉิทซุเนะน้องชายต่างมารดาและโนะริโยะริ Noriyori (範頼) ไปปราบโยะฉินะกะ การสู้รบในครั้งนั้นทำให้โยะฉินะกะเสียชีวิต เมื่อโยะฉิทซุเนะสามารถปราบโยะฉินะกะได้สำเร็จก็เดินทางไปพบโยะริโตะโมะริที่คะมะกูระ แต่ว่ามีคนยุยงและใส่ความโยะฉิทซุเนะทำให้โยะริโตะโมะริไม่ไว้วางใจโยะฉิทซุเนะและไม่ให้โยะฉิทซุเนะเข้าพบ โยะฉิทซุเนะรออยู่หลายเดือน จากนั้นโยะฉิทซุเนะจึงเดินทางกลับมาเมืองหลวง แต่กระนั้นโยะริโตะโมะริยังส่งคนไปตามล่าสังหารโยะฉิทซุเนะ โยะฉิทซุเนะจึงออกจากเมืองหลวงเพื่อเดินทางไปโอฌุ แต่ระหว่างเดินทางเกิดพายุรุนแรงซึ่งเป็นเพราะวิญญูณของคนในตระกูลเฮอิเกะตามมาล้างแค้นจึงพัดพาเรือไปยังอ่าวโยะฉินะแทน ในเฮอิเกะ โมะ โนะงะตะริ กล่าวถึงโยะฉิทซุเนะ ไว้เพียงเท่านี้

ส่วนเรื่องราวใน กิเกะอิกิ จะกล่าวถึงโยะฉิทซุเนะตั้งแต่กำเนิดจนกระทั่งวาระสุดท้ายโดยมิได้กล่าวถึงรายละเอียดวีรกรรมในสงครามเกมเปะอิแต่อย่างใดซึ่งผู้วิจัยจะขอเล่าเรื่องย่อในแต่ละเล่มดังนี้

เล่มที่ 1 กล่าวถึงบิดาของโยะมิทซุเนะซึ่งก็คือโยะมิโตะโมะที่ต้องหลบหนีออกจากเมืองหลวงและถูกฆ่าตายในที่สุด ส่วนมารดาโทะกิวะ Tokiwa (常盤) จึงต้องหอบลูกชายทั้ง 3 คน ได้แก่ อิมะวะกะ Imawaka (今若) โอะโตะวะกะ Otowaka (乙若) และอุมิวะกะ Ushiwaka (牛若) (โยะมิทซุเนะ) หนีออกจากเมืองหลวงแต่ก็ถูกจับได้ในที่สุดและถูกนำตัวมาพบคิโยะโมะริ ด้วยความงามของนางซึ่งเป็นที่รำลือมานานว่าเป็นคนที่สวยที่สุดในญี่ปุ่นทำให้เมื่อคิโยะโมะริได้เห็นจึงเกิดตกหลุมรักและต้องการให้โทะกิวะมาเป็นภรรยาของตนอีกคน เพื่อแลกกับข้อเสนอที่จะไว้ชีวิตลูกชายทั้ง 3 ของนางไว้ โทะกิวะจึงยอมเป็นภรรยาคิโยะโมะริ โดยคิโยะโมะริบังคับให้ส่งลูกชายคนโต 2 คนของนางไปบวชแต่ให้อยู่กันคนละวัด ส่วนอุมิวะกะลูกชายคนเล็กนั้นเนื่องจากยังเล็กมากจึงได้อาศัยอยู่กับมารดา อุมิวะกะเติบโตมาโดยเข้าใจว่าคิโยะโมะริเป็นบิดาของตน เมื่ออายุ 7 ขวบอุมิวะกะก็ถูกส่งให้ไปศึกษาวิชาอยู่ที่วัดคุระมะ Kuramadera (鞍馬寺) ในช่วงแรกที่อยู่ที่วัดคุระมะอุมิวะกะมีความกระตือรือร้นในการศึกษาหาความรู้ เจ้าอาวาสจึงเปลี่ยนชื่อใหม่ให้อุมิวะกะเป็น “ฉะนะโอะ” Shanaō (遮那王) ซึ่งแปลว่า “แสงสว่าง” แต่หลังจากนั้นเมื่อได้พบกับโฌชิมโบ Shōshinbō (少進坊) และคิชิจิ Kichiji (吉次) ซึ่งเป็นพ่อค้าทอง ฉะนะโอะจึงได้รู้ความจริงเรื่องชาติกำเนิดของตน เลยตัดสินใจหนีออกจากวัดคุระมะ

ในเล่มที่ 2 กล่าวถึงการเดินทางไปโอมุเพื่อไปพบฟูจิวะระ โนะ ฮิเดะฮิระ Fujiwara no Hidehira (藤原秀衡) ของฉะนะโอะ ในระหว่างจะเดินทางไปโอมุนั้นฉะนะโอะคิดว่าหากตนเองไปพบฮิเดะฮิระทั้งที่ยังมีสถานะเป็นเด็กวัดอยู่คงไม่เหมาะสม ฉะนะโอะจึงตัดสินใจทำพิธีเก็บบุญ¹¹ ด้วยตนเองโดยเปลี่ยนชื่อเป็นชะมะ โนะ คุโร โยะมิทซุเนะ Sama no Kurō Yoshitsune (左馬の九郎義経)¹² หลังจากนั้น โยะมิทซุเนะขอแยกตัวเพื่อแวะไปหาพี่ชายร่วมมารดาคนโตซึ่งในวัยเด็กมีนามว่า “อิมะวะกะ” แต่ขณะนี้บวชเป็นพระและใช้นามว่า “อะโนะ โนะ เสินจิ” Ano no Zenji (阿野禪師) จากนั้นจึงเดินทางผ่านไปที่แคว้นโคสุเกะ Kōzuke (上野) และไปขออาศัยพักค้างแรมที่บ้าน หลังหนึ่งจึงทำให้ได้รู้จักกับอิเซะ โนะ ชะบุโร โยะมิโมะริ Ise no Saburō Yoshimori (伊勢三郎義盛) ซึ่งบิดาของโยะมิโมะริเคยรับใช้บิดาของโยะมิทซุเนะมาก่อน จึงทำให้โยะมิโมะริกลายเป็นผู้ติดตามคนแรกของโยะมิทซุเนะ หลังจากนั้นโยะมิทซุเนะจึงเดินทางไปสมทบกับขบวนของคิชิจิที่เดินทางล่วงหน้ามาก่อนเพื่อร่วมเดินทางไปโอมุ ณ โอมุ โยะมิทซุเนะได้รับการต้อนรับที่อบอุ่น

¹¹ พิธีกรรมโบราณที่แสดงถึงการเปลี่ยนจากวัยเด็กผ่านเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ หรือเท่ากับพิธีบรรลุนิติภาวะนั่นเอง ชื่อพิธีเก็บบุญถูกเรียกหลังสมัยยะ สำหรับเด็กชายจะมีได้กำหนดอายุที่แน่นอนในการทำพิธีเก็บบุญแต่จะมีการเปลี่ยนหมวกอะโบนิและเปลี่ยนชื่อใหม่โดยไม่ใช้ชื่อในวัยเด็กที่เคยมีมา ส่วนเด็กผู้หญิงโดยทั่วไปจะทำพิธีนี้ในช่วงอายุ 12 – 16 ปี

¹² โยะมิทซุเนะนำคำว่า “ชะมะ” Sama (左馬) มาจากตำแหน่งของบิดา “โนะ” no (の) แปลว่า “ของ” ส่วนคำว่า “คุโร” K urō (九郎) หมายถึง ลูกชายคนที่ 9 ฉะนั้นคำว่า “ชะมะ โนะ คุโร” Sama no K urō (左馬の九郎) จึงหมายถึง ลูกชายคนที่ 9 ของท่านชะมะ ส่วนชื่อ “โยะมิทซุเนะ” Yoshitsune (義経) นั้น เขานำคำว่า “โยะมิ” Yoshi (義) มาจากชื่อขึ้นต้นของ ปู่ บิดาและพี่ชายต่างมารดาคนโต

จากอิเคฮิระ อย่างไรก็ตาม โยะมิทซุเนะได้ละทิ้งชีวิตที่สุขสบายที่โอมูและเดินทางกลับมาเมืองหลวงอีกครั้งโดยแต่งกายเป็นเด็กวัดเช่นเดียวกับก่อนทำพิธีเก็บปลูกเพื่อขโมยตำราพิชัยสงครามที่ชื่อว่าริคุโต Rikutō 『六韜』¹³ จากโอะนิอิชิ โฮเง็น Oni-ichi Hōgen (鬼一法眼) ด้วยวิธีการลอบเข้าหาลูกสาวของโอะนิอิชิโฮเง็น กล่าวกันว่าที่โยะมิทซุเนะมีความสามารถที่เก่งกาจในการรบเนื่องจากโยะมิทซุเนะได้อ่านตำราริคุโตเล่มนี้

เล่มที่ 3 เป็นตอนที่กล่าวถึงกำเนิดของเบ็งเกะอิ เบ็งเกะอิกิจจะสะสมอาวุธให้ครบหนึ่งพันชิ้นโดยการปล้นจากคนที่ผ่านไปมาในยามค่ำคืน เมื่อสะสมได้ครบ 999 ชิ้นจึงไปดักกรรที่สะพานโกะโจเพื่ออาวุธชิ้นสุดท้าย แต่ในคืนนั้นผู้ที่ผ่านมาก็คือ โยะมิทซุเนะผู้มีความสามารถในเชิงดาบที่เก่งกว่าทำให้ความปรารถนาของเบ็งเกะอิไม่สำเร็จในคืนนั้น¹⁴ จากนั้นในวันถัดมาเบ็งเกะอิไปดักกรร โยะมิทซุเนะที่หน้าวัดคิโยมิซุเดระ (清水寺) เพื่อแย่งชิงดาบแต่ก็ไม่สำเร็จ โยะมิทซุเนะพิสูจน์ให้เบ็งเกะอิเห็นว่าฝีมือในเชิงดาบที่เหนือกว่าทำให้เบ็งเกะอิชื่นชมและสาบานว่าจะรับใช้ โยะมิทซุเนะตลอดไป ในท้ายของเล่มนี้กล่าวถึงการก่อกบฏของโยะริโตะโมะเพื่อล้มล้างตระกูลเฮะอิเกะ เมื่อ โยะมิทซุเนะทราบข่าวนี้จึงคิดจะไปร่วมรบกับทัพของโยะริโตะโมะ เพื่อตามไปสมทบกับทัพของโยะริโตะโมะ อิเคฮิระจึงจัดทัพให้โยะมิทซุเนะโดยมีนักรบชั้นยอดอย่างชะโตะซุงุโนะบุ Satō Tsugunobu (佐藤継信) และชะโตะทะดะโนะบุ Satō Tadanobu (佐藤忠信) ติดตามไปด้วย

เล่มที่ 4 เป็นตอนที่กล่าวถึงการพบกันของโยะริโตะโมะกับโยะมิทซุเนะ ต่อจากนั้นได้เล่าถึงตอน โยะมิทซุเนะสามารถปราบตระกูลเฮะอิเกะได้สำเร็จและเดินทางกลับเข้าเมืองหลวงเพื่อเข้าพบโยะริโตะโมะแต่ได้รับการปฏิเสธจากโยะริโตะโมะ จากนั้นโยะมิทซุเนะจึงเขียนจดหมายเพื่อแสดงความบริสุทธิ์ใจของตน ถึงกระนั้นโยะริโตะโมะก็ยังส่งโทชะโบ โมชน Tōsabō Shōson (土佐坊正尊) มาลอบสังหาร โยะมิทซุเนะ แต่เบ็งเกะอิและเหล่าผู้ติดตามก็สามารถช่วยกันปกป้องชีวิตผู้เป็นนายให้รอดพ้นจากโฆชน จากเหตุการณ์ดังกล่าวจึงทำให้โยะมิทซุเนะตัดสินใจเดินทางออกจากเมืองหลวงพร้อมผู้ติดตาม ในระหว่างเดินทางโดยทางเรื่อนั้น เรือที่ใช้โดยสารประสบกับคลื่นลมรุนแรงเนื่องจากวิญญูณร้ายของคนในตระกูลเฮะอิเกะตามมาแก้แค้น เบ็งเกะอิจึงสวมนต์ขับไล่วิญญูณร้ายได้สำเร็จ แต่หลังจากนั้นก็เกิดลมพายุพัดเรือให้ไปติดฝั่งที่อ่าวคะอิโมะทซุ Daimotsu (大物) ณ อ่าวคะอิโมะทซุ เทะจิมะ โนะ คันจะ Tejima no Kanja (手島冠者) และโกสุเกะโนะฮังกัน Kōzuke no Hangan (上野判官) ตามมาสังหาร โยะมิทซุเนะ ทะดะโนะบุจึงอาสาเป็นทัพหน้าเพื่อต่อสู้กับศัตรู ทะดะโนะบุแสดงให้เห็นถึงพลังกำลังอันแข็งแกร่ง ฝีมือในการรบจน

¹³ ตำราพิชัยสงครามของจีนมีทั้งหมด 6 เล่ม

¹⁴ เหตุการณ์การพบกันระหว่างโยะมิทซุเนะและเบ็งเกะอิเป็นฉากที่มีชื่อเสียงมากจึงทำให้ถูกนำไปแต่งเป็นบทละครในเรื่อง *สะมิเบ็งเกะอิ* Hashibenkei (橋弁慶)

เอาชนะและสังหารศัตรูได้ในที่สุด การรบในวันนั้นกินเวลาทั้งวัน พอตกลงกลางคืน โยะมิทซุเนะจึงตัดสินใจให้เหล่าภรรยาและหญิงคนรักของตนขึ้นฝั่งและให้มีผู้ติดตามตามไปส่งถึงบ้านเกิด มีเพียงหญิงคนรักนามว่า “มิสุกะ” Shizuka (静) เท่านั้นที่ยังคงร่วมเดินทางไปด้วยกัน หลังจากนั้น โยะมิทซุเนะจึงออกเดินทางจากอ่าวอะโอะโมะทซุและไปถึงศาลเจ้าซุมิโยชิ โยะมิ Sumiyoshi Jinja (住吉神社) ในวันรุ่งขึ้น หลังจากนั้นจึงเดินทางต่อไปถึงยังแคว้นยะมะโตะ โยะมิทซุเนะอยากไปเยี่ยมญาติทางมารดาแต่เนื่องจากได้อินข่าวลือว่าโฮโจ โนะ ฌิโร โทะกิมะซะ Hōjō no Shirō Tokimasa (北条四郎時政) นำทัพมาแคว้นอิงะ Igakoku (伊賀国) และแคว้นอิเซะ Isekoku (伊勢国) และจะแวงมาแคว้นนี้ด้วย โยะมิทซุเนะไม่อยากทำให้คนอื่นเดือดร้อน ในคืนวันที่ 15 เดือน 12 ในปีบุณจิทหนึ่ง Bunji Gannen (文治元年)¹⁵ โยะมิทซุเนะจึงตัดสินใจเดินทางเข้าสู่เขาโยะมิโนะ Yoshinoyama (吉野山) ซึ่งเป็นสถานที่ชมดอกซากุระอันเลื่องชื่อในสมัยโบราณ

เล่มที่ 5 เมื่อ โยะมิทซุเนะเดินทางผ่านเขาโยะมิโนะในเดือนสิบสองท่ามกลางสภาพอากาศที่หนาวเหน็บ การเดินทางเป็นไปด้วยความยากลำบากทำให้ต้องตัดสินใจแยกจากมิสุกะด้วยความอาลัย ระหว่างโยะมิทซุเนะเดินทางข้ามเขาโยะมิโนะมีพระที่เขายะมิโนะจะมาลอบสังหาร เพื่อไปเอาความดีความชอบจากโยะริโตะโมะ ทะคะโนะบุริบอสาตายแทนนายโดยการปลอมตัวเป็น โยะมิทซุเนะอยู่ที่เขาโยะมิโนะเพื่อถ่วงเวลาให้โยะมิทซุเนะหนีลงเขาไปก่อน แต่ในขณะที่ข้ามเขามีพระโยะมิโนะอีกกลุ่มมาดักรอ เบ็งเกะอิแก้ปัญหาโดยการพาโยะมิทซุเนะและเหล่าผู้ติดตามข้ามแม่น้ำแทน

เล่มที่ 6 หลังจากถ่วงเวลาหลอกล่อพระโยะมิโนะเป็นเวลา 3 วัน ทะคะโนะบุริรอดชีวิตมาได้ เขาจึงไปตามสืบหาข่าวคราวของโยะมิทซุเนะผู้เป็นนายที่เมืองหลวงแต่ถูกศัตรูตามมา เพื่อแสดงถึงความกล้าหาญและความจงรักภักดีต่อโยะมิทซุเนะผู้เป็นนาย ทะคะโนะบุริจึงตัดสินใจปลิดชีพตนเองท่ามกลางวงล้อมของศัตรูที่โระกุโจ โยะริกะวะ Rokujō Horikawa (六条堀川) ซึ่งเดิมเคยเป็นที่พักของโยะมิทซุเนะ เมื่อทะคะโนะบุริปลิดชีพตนเองแล้วศิระษะของทะคะโนะบุริถูกนำไปให้โยะริโตะโมะที่คะมะกุระ เมื่อได้เห็นศิระษะของทะคะโนะบุริ โยะริโตะโมะและเหล่าผู้คนต่างชื่นชมในความกล้าหาญของทะคะโนะบุริ ส่วนทางด้านมิสุกะซึ่งแยกจากโยะมิทซุเนะที่เขาโยะมิโนะถูกผู้ติดตามชั้นผู้น้อยที่โยะมิทซุเนะสั่งให้ไปส่งมิสุกะกลับบ้านหักหลังโดยขโมยของมีค่าและทิ้งมิสุกะไว้กลางเขาในขณะที่ครรภ์แก่ใกล้คลอด หลังจากนั้นจึงมีคนไปพบและถูกนำตัวมาที่คะมะกุระ เมื่อมิสุกะคลอดบุตร บุตรที่คลอดออกมาถูกโยะริโตะโมะฆ่าตาย โยะริโตะโมะบังคับให้มิสุกะร้ายรำให้ดู นางจึงร้ายรำโดยร้ายถึงโยะมิทซุเนะสามิผู้เป็นที่รักจึงทำให้โยะริโตะโมะโกรธ มิสุกะคิดถึงสามิและบุตรที่ถูกฆ่าตายนางจึงตัดสินใจปลงผมออกบวชที่วัดเท็นโน Tennōji (天王寺)

¹⁵ ค.ศ. 1185

เล่มที่ 7 กล่าวถึงการเดินทางผู้โอรุของโยะฉิมิซุเนะโดยปลอมตัวเป็นยะมะบุฉิมิ Yamabushi (山伏)¹⁶ ส่วนภรรยาของโยะฉิมิซุเนะซึ่งเป็นบุตรสาวของเสนาบดีโคะงะ Kuga (久我) ขอดติดตามโยะฉิมิซุเนะโดยมี จูโร กอนโนะกะมิ คะเนะฟูซะ Jūrō Gonnokami Kanefusa (十郎頭守兼房) ในวัย 63 ซึ่งเป็นผู้ดูแลภรรยาของโยะฉิมิซุเนะติดตามมาด้วย ในการเดินทางครั้งนี้โยะฉิมิซุเนะปลอมตัวเป็นยะมะบุฉิมิเหมือนผู้ติดตามคนอื่นๆ แต่ภรรยาของโยะฉิมิซุเนะนั้นปลอมตัวเป็นเด็กวัด การเดินทางต้องผ่านด่านถึง 3 ด่าน ด่านเหล่านี้ถูกสร้างขึ้นเป็นพิเศษเพื่อสกัดกั้นการเดินทางของโยะฉิมิซุเนะโดยมีคำสั่งให้จับตาดูกลุ่มยะมะบุฉิมิเป็นพิเศษเพราะมีข่าวลือว่าโยะฉิมิซุเนะและผู้ติดตามจะปลอมตัวเป็นยะมะบุฉิมิเดินทางผ่านมา แม้โยะฉิมิซุเนะจะปลอมตัวแล้วก็ตามแต่ด้วยท่าทางและผิวพรรณของโยะฉิมิซุเนะดูไม่เหมือนคนธรรมดาทั่วไปจึงทำให้เป็นที่สงสัยของนายด่าน เบ็งเกะอิจึงต้องใช้ไหวพริบแก้ไขสถานการณ์คับขันเหล่านั้นเพื่อปกป้องชีวิตของเจ้านาย หากหนึ่งที่สำคัญและมีชื่อเสียงที่สุด คือ หากเบ็งเกะอิในฐานะของหัวหน้าคณะยะมะบุฉิมิไล่ตีโยะฉิมิซุเนะซึ่งปลอมตัวอยู่ในสภาพของพระลูกวัด เมื่อรอดพ้นจากด่านนั้นมาได้เป็นระยะทางพอสมควร เบ็งเกะอิถูกเข่าทำให้ขอโทษโยะฉิมิซุเนะในการกระทำอันหยาบคายของตนแต่โยะฉิมิซุเนะมิได้ถือโทษโกรธเพราะเข้าใจดีว่าที่เบ็งเกะอิทำเช่นนั้นเพราะต้องการปกป้องชีวิตตน¹⁷ จากนั้นคณะของโยะฉิมิซุเนะก็เดินทางเข้าสู่เขาคะเมะวะริยะมะ Kamewariyama (亀利山) ณ ที่นี้ภรรยาของโยะฉิมิซุเนะมีอาการครรภ์แก่ใกล้คลอด เบ็งเกะอิจึงช่วยทำคลอดให้แก่ภรรยาของโยะฉิมิซุเนะ โยะฉิมิซุเนะตั้งใจจะทิ้งบุตรที่คลอดออกมาไว้กลางเขาเพราะเกรงว่าหากพาไปด้วยจะเป็นอันตรายแก่ทุกคนในภายหลัง แต่เบ็งเกะอิได้ขอชีวิตไว้และเป็นที่น่าอัศจรรย์ยิ่งนักเพราะตลอดการเดินทางทารกน้อยซึ่งถูกใส่ไว้ในตะกร้าที่แบกไว้ด้านหลังของยะมะบุฉิมินั้นมิได้ปริปากร้องออกมาเลยสักครั้ง เมื่อเข้าสู่ดินแดนอิระอิสุมิ Hiraizumi (平泉) แห่งแคว้นโอรุโยะฉิมิซุเนะจึงส่งคะเมะอิ Kamei (亀井) และโยะฉิมิโมะริให้ล่วงหน้าไปหาอิเคะอิระก่อน เมื่อทราบข่าวอิเคะอิระจึงรีบส่งคนมารับและให้โยะฉิมิซุเนะพักที่เรือนด้านตะวันตกของตนที่ชื่อว่า “โคะโระโมะงะวะ” Koromogawa (衣川)

เล่มที่ 8 เมื่ออยู่ที่อิระอิสุมิได้สักพักหนึ่งโยะฉิมิซุเนะจึงตัดสินใจไปเยี่ยมมารดาของทซุโนะบุและทะคะโนะบุเพื่อสวดมนต์ให้แก่ดวงวิญญาณของสองพี่น้องตระกูลชะโต หลังจากนั้นได้ไม่นานอิเคะอิระก็เสียชีวิตลงนำมาซึ่งความโศกเศร้าให้แก่โยะฉิมิซุเนะเป็นอย่างมากเพราะอิเคะอิระเปรียบเสมือนบิดาของโยะฉิมิซุเนะอีกคน ก่อนตายอิเคะอิระได้สั่งเสียฟูจิวะระ โนะ ยะซุอิระ Fujiwara no Yasuhira (藤原泰衡) บุตรชายของตนให้ดูแลและคุ้มครองโยะฉิมิซุเนะเช่นเดียวกับ

¹⁶ ยะมะบุฉิมิ Yamabushi (山伏) หมายถึงพระสงฆ์ที่ค้างแรมอยู่ในทุ่งนาป่าเขาเพื่อฝึกตนตามหลักพุทธศาสนา

¹⁷ หากดังกล่าวถูกนำไปแต่งเป็นบทละครโนเรื่อง *อะตะกะ Ataka (安宅)* และละครคะบุกิเรื่อง *คันจินโซ Kanjinchō (勧進帳)*

ตน แต่ด้วยความเกรงกลัวอำนาจของโยะริโตะโมะ ะชะอิระจึงไม่ปฏิบัติตามคำสั่งเสียของบิดา ะชะอิระส่งลูกน้องให้มาจับตัวโยะมิทซุเนะเพื่อส่งให้โยะริโตะโมะ ฉะนั้น เพื่อเป็นการตายอย่างสมศักดิ์ศรี โยะมิทซุเนะจึงตัดสินใจปลิดชีพตนเอง ในขณะที่เหล่าผู้ติดตามต่างช่วยกันสู้รบอยู่ภายนอกเพื่อให้ผู้เป็นนายได้ปลิดชีพตนเองอย่างสงบในการต่อสู้ครั้งสุดท้ายที่โตะโมะงะวะ ก่อนการต่อสู้จะสิ้นสุดเบ็งเกะอิมาร่าลา โยะมิทซุเนะผู้เป็นนายและกล่าวถึงคำสัญญาของนาย-บ่าวที่จะมีความผูกพันกันไปจนถึงชาติหน้า เพื่อปกป้องโยะมิทซุเนะเบ็งเกะอิต่อสุดความสามารถจนเสียชีวิตและยังคงยืนอยู่แม้จะหมดลมหายใจไปแล้วก็ตาม ในขณะที่อีกด้านหนึ่ง โยะมิทซุเนะสั่งให้กะนะฟูชะสังหารภรรยาและลูกของตน กะนะฟูชะรู้ว่าให้ที่ ต้องจำใจสังหารภรรยาของ โยะมิทซุเนะซึ่งเลี้ยงมาเหมือนลูกตัวเอง หลังจากที่โยะมิทซุเนะปลิดชีพตนเองโดยการคว้านท้องแล้วนั้น ก่อนสิ้นใจเขาสั่งให้กะนะฟูชะจุดไฟเผาเรือนที่พักเพราะศัตรูใกล้เข้ามาแล้วซึ่งนั่นเป็นคำสั่งเสียสุดท้ายของ โยะมิทซุเนะ เมื่อกะนะฟูชะจุดไฟเผาเรือนที่พักและเดินออกมาข้างนอก เขาพบพี่น้องตระกูลนงะชะกิซึ่งทำหน้าที่นำทัพในวันนั้นมารอโอกาสที่จะเข้าไปตัดศีรษะ โยะมิทซุเนะเพื่อนำไปรับความดีความชอบจากโยะริโตะโมะ กะนะฟูชะจึงใช้ดาบสังหารคนพี่และลากคนน้องกระโดดเข้ากองเพลิงเพื่อฆ่าตัวตายด้วยกัน หลังจากโยะมิทซุเนะเสียชีวิตไปแล้วโยะริโตะโมะก็ยกทัพมาสังหาระชะอิระและรวมแคว้นนี้ให้อยู่ภายใต้การปกครองของตน ถือเป็นการสิ้นสุดตระกูลฟูจิระระแห่งดินแดนโอฌู ผู้แต่งได้กล่าวถึงท้ายไว้ว่าช่างเป็นเรื่องน่าเสียดายที่ะชะอิระไม่ปฏิบัติตามคำสั่งเสียของบิดา

โยะมิทซุเนะได้ชื่อว่าเป็นวีรบุรุษที่เก่งกล้าและนักรบที่มีความสามารถทางการรบจนยากจะหาผู้ใดเปรียบได้ หากมีการกล่าวถึงผู้ติดตามของโยะมิทซุเนะจะปรากฏแต่ชื่อของเบ็งเกะอิเสียเป็นส่วนใหญ่ แต่ทว่า กองทัพอันเก่งกาจของโยะมิทซุเนะนั้นมีอาจจะอาศัยแค่ตัว โยะมิทซุเนะเองและเบ็งเกะอิแต่เพียงแค่นั้น ผู้ติดตามคนอื่นๆ ก็น่าจะมีบทบาทสำคัญกับกองทัพของโยะมิทซุเนะด้วย ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจะศึกษาวิเคราะห์ภาพลักษณ์ของตัวละครผู้ติดตามของโยะมิทซุเนะเฉพาะตัวละครที่ปรากฏเป็นชื่อตอนในนิยายสงครามเรื่อง *กิเกะอิกิ* และศึกษาบทบาทของตัวละครผู้ติดตามที่ช่วยปกป้องเจ้านายให้รอดพ้นจากศัตรูควบคู่ไปกับการศึกษาอิทธิพลความเชื่อเรื่องความผูกพันระหว่างนาย-บ่าวจะดำรงอยู่ 3 ชาติ

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยภาษาญี่ปุ่นที่เกี่ยวข้องกับภาพลักษณ์ของตัวละครผู้ติดตามของโยะมิทซุเนะพบว่าแม้จะมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวละคร โยะมิทซุเนะและเบ็งเกะอิในนิยายสงครามเรื่อง *กิเกะอิกิ* เป็นจำนวนมากแต่ยังไม่ปรากฏงานวิจัยชิ้นใดที่ศึกษาเกี่ยวกับภาพลักษณ์และบทบาทผู้ติดตามของโยะมิทซุเนะในวรรณกรรมเรื่อง *กิเกะอิกิ* นอกจากนี้ ยังไม่มีเอกสารและงานวิจัยที่เป็นภาษาไทยที่เกี่ยวกับผู้ติดตามในวรรณกรรมญี่ปุ่น รวมทั้งอิทธิพลความเชื่อเรื่องความผูกพันระหว่างนาย-บ่าวจะดำรงอยู่ถึง 3 ชาติแต่อย่างใด ฉะนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า

งานวิจัยฉบับนี้เป็นงานวิจัยฉบับแรกในประเทศไทยที่ศึกษาภาพลักษณ์ของตัวละครผู้ติดตามในนิยายสงครามญี่ปุ่น อันจะทำให้ผู้อ่านเข้าใจภาพลักษณ์ บทบาทและอิทธิพลความเชื่อของชนชั้นนักรบในสังคมญี่ปุ่นมากขึ้น ยิ่งไปกว่านั้น งานวิจัยชิ้นนี้ยังอาจเป็นจุดเริ่มต้นสำหรับการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างนาย-ป่าวในวรรณกรรมเรื่องอื่นๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาภาพลักษณ์ของตัวละครผู้ติดตามของมินะโมะโตะ โนะ โยะฉิมัทซึเนะในนิยายสงครามเรื่อง *กิเกะอิกิ*
2. ศึกษาบทบาทของตัวละครผู้ติดตามของมินะโมะโตะ โนะ โยะฉิมัทซึเนะในนิยายสงครามเรื่อง *กิเกะอิกิ*
3. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างนาย-ป่าวในนิยายสงครามเรื่อง *กิเกะอิกิ*

แนวเหตุผล สมมติฐาน

1. ตัวละครผู้ติดตามของมินะโมะโตะ โนะ โยะฉิมัทซึเนะ ในวรรณกรรมเรื่อง *กิเกะอิกิ* มีภาพลักษณ์ของนักรบผู้มีความจงรักภักดีต่อเจ้านายจวบจนวาระสุดท้ายของชีวิต
2. ตัวละครผู้ติดตามของมินะโมะโตะ โนะ โยะฉิมัทซึเนะมีบทบาทสำคัญในการปกป้องชีวิตผู้เป็นนายให้รอดพ้นจากศัตรู
3. ตัวละครผู้ติดตามมีความจงรักภักดีต่อเจ้านายเพราะได้รับอิทธิพลจากความเชื่อเรื่องความผูกพันระหว่างนาย-ป่าวจะดำรงอยู่ถึง 3 ชาติ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ศึกษาภาพลักษณ์ของตัวละครผู้ติดตามของมินะโมะโตะ โนะ โยะฉิมัทซึเนะในวรรณกรรมเรื่อง *กิเกะอิกิ* *Gikeiki* 『義経記』 ฉบับสำนักพิมพ์โฌงะกุกัน Shōgakukan (小学館) ซึ่งตีพิมพ์ปีค.ศ. 2006
2. ศึกษาบทวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างนาย-ป่าวในสมัยคะมะกุระ-มุโระมะชิ
3. ดำเนินการเขียนวิทยานิพนธ์
4. สรุปผลการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รวบรวมและศึกษาข้อมูลทางประวัติศาสตร์และตำนานที่เกี่ยวข้องกับมินะ โมะโตะ โนะ โยะฉิมัทซึเนะและผู้ติดตามที่เป็นภาษาญี่ปุ่น
2. ศึกษาเนื้อเรื่องในนิยายสงครามเรื่อง *กิเกะอิกิ* จากข้อมูลปฐมภูมิที่เป็นภาษาญี่ปุ่นโบราณ และข้อมูลทุติยภูมิที่เป็นภาษาญี่ปุ่นปัจจุบันและภาษาอังกฤษ
3. เปรียบเทียบวิเคราะห์ความเหมือนและความแตกต่างของภาพลักษณ์ตัวละครผู้ติดตามของมินะ โมะโตะ โนะ โยะฉิมัทซึเนะในนิยายสงครามเรื่อง *กิเกะอิกิ*
4. ศึกษาบทวิจัยที่เกี่ยวข้อง
5. สรุปผลการวิจัยและนำมาเขียนวิทยานิพนธ์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้เข้าใจภาพลักษณ์และความเป็นมาของตัวละครผู้ติดตามของมินะ โมะโตะ โนะ โยะฉิมัทซึเนะในนิยายสงครามเรื่อง *กิเกะอิกิ* อันจะเป็นข้อมูลในการศึกษาตัวละครผู้ติดตามเหล่านี้ ซึ่งปรากฏอยู่ในวรรณกรรมประเภทนิยายสงครามเรื่องอื่นๆ ต่อไป
2. ทำให้เข้าใจถึงบทบาทสำคัญของตัวละครผู้ติดตามของมินะ โมะโตะ โนะ โยะฉิมัทซึเนะในนิยายสงครามเรื่อง *กิเกะอิกิ* ซึ่งจะเป็ประโยชน์ในการศึกษาตัวละครผู้ติดตามในวรรณกรรมเรื่องอื่น
3. ทำให้เข้าใจแนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างนาย-บ่าวในนิยายสงครามเรื่อง *กิเกะอิกิ* ซึ่งจะเป็แนวทางในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างนาย-บ่าวในสมัยกะมะกุระ-มุโระมะชิต่อไป

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ตัวบทที่ใช้ศึกษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้คือ
『新編日本古典文学全集 義経記』小学館、2006 年
“Shinpen Nihon Koten Bungaku Zenshuu : Gikeiki”, Shougakukan, 2006.
2. คำหรือข้อความภาษาญี่ปุ่นที่อ้างอิงครั้งแรกจะกำกับภาษาไทย ภาษาอังกฤษและภาษาญี่ปุ่นตามลำดับ โดยภาษาญี่ปุ่นจะใส่เครื่องหมาย () แต่หากปรากฏซ้ำจะกำกับเพียงภาษาไทยเท่านั้น

3. ข้อความที่ผู้วิจัยอ้างอิงมาจากวรรณกรรมจะใช้เครื่องหมายคำพูด «...» ในภาษาญี่ปุ่น และ «...» ในกรณีภาษาไทย หากอ้างอิงซ้ำจะยกมาเพียงข้อความที่แปลเป็นภาษาไทยเท่านั้น
4. การเรียกชื่อตัวละครเป็นภาษาไทยในครั้งแรกที่กล่าวถึงจะบอกทั้งชื่อและนามสกุลเต็ม แต่หากปรากฏซ้ำจะเรียกเพียงชื่อเท่านั้น
5. ใช้ระบบถอดอักษรภาษาญี่ปุ่นซึ่งเป็นผลงานวิจัยของ ผศ.ดร.กัลยาณี สีสสุวรรณ ผศ.สุชาดา สัตยพงษ์ รศ.ดร.เสาวลักษณ์ สุริยะวงศ์ไพศาล อาจารย์สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น และ ผศ.ดร.สุดาพร ลักษณ์ยนาวิน อาจารย์ภาควิชาภาษาศาสตร์ และ ผศ.คุณฐิพร ชำนิโรคศาสตร์ อดีตอาจารย์ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทั้งนี้ระบบดังกล่าว กำหนดการถอดเสียงอักษรภาษาญี่ปุ่น โดยเปรียบเทียบจากอักษรโรมันซึ่งเป็นอักษรไทย ดังนี้

สระ

อักษรโรมันจิ (สระเสียงสั้น สระเสียงยาว)	อักษรไทย
a , ā	อะ , อา
i , ī	อิ , อี
u , ū	อุ , อู
e , ē	เอะ , เอ
o , ō	โอะ , โอ
-ya , -yā	เอียะ , เอีย
-yu , -yū	อิ้ว , อี้ว
-yo , -yō	เอียว , เอียว

พยัญชนะ

อักษรโรมันจิ	อักษรไทย
p เมื่อเกิดต้นคำ เมื่อเกิดที่อื่น	พ ป
b	บ
m	ม
f	ฟ
w	ว
t เมื่อเกิดต้นคำ เมื่อเกิดที่อื่น	ท ต

ts	ที่ซ
ch	ช
d	ด
n	น
n ที่เป็นพยัญชนะก่อกำพยางค์ทำหน้าที่คล้ายตัวสะกด เมื่อเกิดหน้าพยางค์ p, m, b	ม
เมื่อเกิดหน้า k, g, w	ง
เมื่อเกิดที่อื่น	น
n ทำหน้าที่เป็นตัวสะกดและตามด้วยสระ	น
s	ซ
sh	ฌ
z	ส
j	จ
r	ร
y	ย
k เมื่อเกิดต้นคำ	ก
เมื่อเกิดที่อื่นๆ	ก
g เมื่อเกิดต้นคำ	ก
เมื่อเกิดที่อื่นๆ	ง
h	ฮ

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยไม่ได้ใช้ระบบถอดเสียงดังกล่าวสำหรับคำที่ใช้เป็นที่แพร่หลายแล้ว
เช่น โอซากา นารา ซากุระ เป็นต้น

นิยามศัพท์

ภาพลักษณ์ หมายถึง ลักษณะหรือท่าทีของบุคคลหรือองค์กรที่ปรากฏแก่ตา หรือ
ความรู้สึกนึกคิดของสาธารณชน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2545: 218) ทั้งนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เฉพาะ
ภาพลักษณ์ในส่วนที่ปรากฏในงานวรรณกรรมที่ผู้เขียนนำเสนอออกมาเท่านั้น มิได้รวมภาพลักษณ์
จากประวัติศาสตร์และตำนานอย่างไร

บทบาท หมายถึง การทำตามบท, การร่ำตามบท, โดยปริยายหมายความว่า การทำตาม
หน้าที่ที่กำหนดไว้ เช่น บทบาทของพ่อแม่ บทบาทของครู (ราชบัณฑิตยสถาน, 2545: 602)

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการค้นคว้าของผู้วิจัยพบว่ายังไม่ปรากฏงานวิจัยที่ศึกษาในลักษณะเดียวกันนี้มาก่อน งานวิจัยที่เคยมีมาในประเทศญี่ปุ่นส่วนมากจะเน้นการศึกษาภาพลักษณ์ของมินะ โมะโตะ โนะ โยะฉิมิซุเนะและภาพลักษณ์ของมุซะชิโอบะ เบ็งเกะอิเป็นหลัก แต่ไม่ได้มีการเน้นการศึกษาวิจัยตัวละครผู้ติดตามตัวอื่นๆ

งานวิจัยของโสะริตะเกะ ทะคะอะกิ Horitake Tada-aki (堀竹忠晃) เรื่อง “การอธิบายประเด็นในเรื่อง *กิเกะอิ* - จากผู้ติดตามที่อยู่แวดล้อมโยะฉิมิซุเนะ” *Gikeiki Ron Josetsu – Yoshitsune Meguru Terōtō Kara* (『義経記』論序説-義経をめぐる手郎等から) ได้วิเคราะห์และเปรียบเทียบระหว่างตัวละครโยะฉิมิโมะริและเบ็งเกะอิผู้ซึ่งเป็นผู้ติดตามของโยะฉิมิซุเนะว่า โยะฉิมิโมะริมีบทบาทเด่นในฐานะผู้ติดตามโยะฉิมิซุเนะในนิยายสงครามเรื่อง *เซอิเกะ โมะ โนะงะตะริ* แต่พอในเรื่อง *กิเกะอิ* มีการถ่ายโอนบทบาทที่สำคัญไปยังตัวละครเบ็งเกะอิ ยิ่งมีการกล่าวถึงเบ็งเกะอิมากเท่าไรการกล่าวถึงโยะฉิมิโมะริจะมีน้อยลงเท่านั้น โดยเฉพาะในครั้งหลังของ *กิเกะอิ* ตัวละครโยะฉิมิโมะริถูกกล่าวรวมกับตัวละครผู้ติดตามตัวอื่นๆ นอกจากนี้ โสะริตะเกะยังกล่าวว่าเรื่อง *กิเกะอิ* สามารถสะท้อนให้เห็นความรักและการอุทิศถวายตัวรับใช้โยะฉิมิซุเนะผู้เป็นนายโดยที่ตัวละครผู้ติดตามมิได้คำนึงถึงส่วนได้ส่วนเสียของตน ไม่เพียงแต่การถ่ายโอนบทบาทผู้ติดตามจากโยะฉิมิโมะริเป็นเบ็งเกะอิเท่านั้น ผู้แต่งยังมีการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ของโยะฉิมิซุเนะด้วยเช่นกัน ภาพลักษณ์ของโยะฉิมิซุเนะวีรบุรุษผู้มีฝีมือในการรบเปรียบเสมือน “เทพผู้ทรงอำนาจ” *Kijin* (鬼神) ในเรื่อง *เซอิเกะ โมะ โนะงะตะริ* ถูกลบหายไปและมีการแทนที่ด้วยภาพลักษณ์ของสตรีมากกว่า ภาพลักษณ์บุรุษ จึงสามารถกล่าวได้ว่ามีการสร้างภาพลักษณ์ของโยะฉิมิซุเนะให้กลายเป็นสตรีและสร้างเบ็งเกะอิให้มีภาพลักษณ์ของชายหนุ่มผู้คอยปกป้องหญิงสาว แต่โสะริตะเกะกล่าวว่าการวิเคราะห์ดังกล่าวมิใช่หมายความถึงความสัมพันธ์แบบรักร่วมเพศแต่อย่างใด (Horitake, 1992: 34-52) ในประเด็นเรื่องภาพลักษณ์ความสัมพันธ์นาย-บ่าวระหว่างโยะฉิมิซุเนะและเบ็งเกะอินั้น ฟุจิวะระ ชิเงะกะสุ Fujiwara Shigekazu (藤原成一) ได้ให้ความเห็นในมุมมองกลับกันโดยกล่าวว่าการพยายามปกป้องผู้เป็นนายอย่างสุดความสามารถของเบ็งเกะอินั้นทำให้ผู้อ่านเห็นภาพลักษณ์ของบิดาที่ทำทุกวิถีทางเพื่อปกป้องบุตรชายของตนให้รอดพ้นจากภัยอันตราย (Fujiwara, 2005: 53-54)

นอกจากงานวิจัยของโสะริตะเกะที่กล่าวถึงตัวละครผู้ติดตามโยะฉิมิซุเนะบางตัวแล้ว ยังมีงานวิจัยของชะยะ มะกิโตะ Saya Makito (佐谷真木人) เรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างนาย-บ่าวของโยะฉิมิซุเนะ” *Yoshitsune Shujū* 「義経主従」 ได้นำเสนอแนวความคิดการพิจารณาภาพลักษณ์ความสัมพันธ์ระหว่างนาย-บ่าวระหว่างโยะฉิมิซุเนะและผู้ติดตามตัวอื่นๆ ที่นอกเหนือจากเบ็งเกะอิ จากวรรณกรรมเรื่องต่างๆ และงานศิลปะ ชะยะกล่าวว่าในเรื่อง *กิเกะอิ* และ *โควะกะมะอิเกียวกุ*

Kōwakamaikyoku (幸若舞曲)¹⁸ มีการสร้างบทบาทเพิ่มเติมให้กับตัวละครอื่นๆ เช่น จูโร กนโนะกะมิ คะนะะฟูชะ คิซันคะ และวะมิโนะโอะจูโร เป็นต้นเพื่อทำให้ภาพลักษณ์ความสัมพันธ์นาย-บ่าวระหว่างโยะฉิมิที่ซุเนะและผู้ติดตามมีขอบเขตที่กว้างขึ้น นอกจากนี้ ในงานวิจัยชิ้นนี้ได้แนะนำวรรณกรรมในแขนงอื่นๆ เช่น ละครโน โจรุริ โคะกะมะเอะอิเกียวกุที่มีตัวละครผู้ติดตามของโยะฉิมิที่ซุเนะเข้าไปเกี่ยวข้อง เช่น โคะกะมะเอะอิเกียวกุตอนที่เขียนเกี่ยวกับทซุงุโนะบุ ได้แก่ ตอนที่ชื่อว่า *ยะฉิมะ Yashima* 『八島』 และ *โอะกะยะมะ Okayama* 『岡山』 ละครโนเรื่อง *เซ็ตตะอิ Settai* 『撰待』 และละครโจรุริเรื่อง *นิโกโมะโนะงะตะริ Nikōmonogatari* 『尼公物語』 ซึ่งล้วนเป็นผลมาจากวัฒนธรรมสมัยกะมะกุระ-มุโรมะชะ นอกจากนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างนาย-บ่าวของโยะฉิมิที่ซุเนะและผู้ติดตามที่ปรากฏให้เห็นในเรื่อง *เฮะอิเกะโมะโนะงะตะริ* จะเน้นบทบาทไปที่ตัวละครผู้ติดตามโยะฉิมิโมะริและสองพี่น้องตระกูลชะโต ทซุงุโนะบุและทะคะโนะบุมากกว่าผู้ติดตามคนอื่น ส่วนเรื่องราวของตัวละครผู้ติดตามเบ็งเกะอิและพี่น้องตระกูลซุสุกินั้นเป็นเรื่องเล่าที่มาจากแถบคุมะโนะ Kumano (熊野) หลังจากนั้นจึงมีการเสริมตำนานต่างๆ อย่างซับซ้อนเข้าไปใน *กิเกะอิ* จึงมีความเป็นไปได้ว่า *กิเกะอิ* เริ่มแพร่หลายตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา (Saya, 2003: 94-96)

นอกจากนี้ ยังมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวละครเบ็งเกะอิมากมาย ได้แก่

งานวิจัยของฟูจิวะระ ชิเงะกะสุ Fujiwara Shigekazu (藤原成一) กล่าวถึงการปรากฏตัวของตัวละครเบ็งเกะอิว่าจะปรากฏควบคู่กับตัวละครเอกโยะฉิมิที่ซุเนะเสมอซึ่งไม่ได้มีอยู่เฉพาะในนิยายสงครามเรื่อง *กิเกะอิ* เท่านั้น ในสมัยกะมะกุระ-มุโรมะชะยังพบการปรากฏตัวคู่กันในบทละครโนและโคะกะมะเอะอิเกียวกุ ตัวละครเบ็งเกะอิไม่เพียงแต่จะมีภาพลักษณ์เป็นนักรบผู้กล้าหาญแล้ว เบ็งเกะอิยังมีภาพลักษณ์อื่นๆ เช่น เป็นผู้ปกป้องโยะฉิมิที่ซุเนะจากวิญญาณร้ายของตระกูลเฮะอิเกะที่อ่าวคะอิโมะที่ซุ ปลอมตัวเป็นยะมะบุมิจากวัดโทคะอิฉิมิออกเรียไรขอรับบริจาคเพื่อตบตานายด่านโทะงะฉิมิ นอกจากนี้ ในระหว่างเดินทางหลบหนีในช่วงท้ายของวรรณกรรมเบ็งเกะอิยังเป็นผู้ช่วยทำคลอดให้แก่ภรรยาของโยะฉิมิที่ซุเนะอีกด้วย (Fujiwara, 2005: 75-76)

งานวิจัยของคะมิเนะ ฮิโระโกะ Kamine Hiroko (加味根弘子) เรื่อง “เกี่ยวกับเบ็งเกะอิในวรรณกรรมเรื่อง *กิเกะอิ*” *Gikeiki ni Okeru Benkei ni Tsuite* (『義経記』における弁慶について) คะมิเนะกล่าวว่าผู้แต่งได้แบ่งลักษณะนิสัยของเบ็งเกะอิออกเป็น 4 ช่วง ได้แก่ ช่วงที่หนึ่งกล่าวถึงการปรากฏตัวและโชคชะตาของเบ็งเกะอิเพื่อนำภาพลักษณ์ของคนที่ไม่เหมือนคนธรรมดาทั่วไป ช่วงที่สองผู้แต่งให้เบ็งเกะอิเป็นตัวละครที่มีความเป็นเด็กมากเกินไปจนขาดดุลยพินิจทำให้ภาพลักษณ์ที่ออกมาดูเป็นตัวตลกขบขันเพื่อนำความยิ่งใหญ่ของโยะฉิมิที่ซุเนะ หรือกล่าวอีกนัย

¹⁸ การแสดงชนิดหนึ่ง ซึ่งเป็นการเล่าเรื่องและการร่ายรำประกอบดนตรี การแสดงนี้ได้รับความนิยมอย่างมากในสมัยมุโรมะชะริเริ่มการแสดงโดยโยะโมะโนะโอะอิ นะ โอะอะเกะกิ Momonoi Naoaki (桃井直詮) ซึ่งมีชื่อในวัยเด็กว่า “โคะกะมะรุ” Kōwakamaru (幸若丸) ปัจจุบันการแสดงประเภทนี้เหลืออยู่เพียงแห่งเดียว คือ ที่จังหวัดฟูกูโอะกะ Fukuoka (福岡県)

หนึ่งคือ ผู้แต่งเน้นเรื่องเล่าเกี่ยวกับความเป็นนักรบผู้กล้าหาญของเบ็งเกะอิมากินไปจึงทำให้ความสมเหตุสมผลอันตรธานไปหมด ช่วงที่สามกล่าวถึงเบ็งเกะอิมากินที่มีความรอบรู้ในด้านต่างๆ แต่แสดงออกด้วยท่าทางอันตลกขบขันทำให้คะมิเนะมองว่ามีความแวมในภาพลักษณ์ของความเป็นวีรบุรุษผู้ยิ่งใหญ่กับการเป็นคนที่มีสถานะต่ำต้อยในตัวละครเบ็งเกะอิมากิน ส่วนช่วงที่สี่กล่าวถึงภาพลักษณ์ของการเป็นผู้พิทักษ์และคุ้มครองโยะมิทซุเนะ คะมิเนะมองว่าในช่วงนี้เป็นช่วงที่ผู้แต่งสามารถสร้างตัวละครเบ็งเกะอิมากินได้อย่างลงตัวทั้งเรื่องพฤติกรรม ความสมจริงของเหตุการณ์และความเป็นจริงโดยไม่มีข้อสงสัยใดๆ นอกจากนี้ ในงานวิจัยชิ้นนี้ยังมีการเปรียบเทียบลักษณะนิสัยของเบ็งเกะอิมากินและโยะมิทซุเนะให้เห็นว่าโยะมิทซุเนะเป็นนักรบที่สูงศักดิ์และมีความสง่างาม ในขณะที่เบ็งเกะอิมากินเป็นตัวแทนของนักรบที่กล้าหาญ มินิสัยโผงผางและบ้าบิ่น คะมิเนะมองว่าผู้แต่งน่าจะมีความคิดว่าไม่ว่าจะเป็นความสง่างามหรือความกล้าหาญ ทั้งสองสิ่งนี้เป็นสิ่งที่พึงมีในการเป็นนักรบที่สมบูรณ์แบบ ยิ่งไปกว่านั้น คะมิเนะยังกล่าวอีกว่าผู้แต่งน่าจะจะเป็นคนที่มีวิสัยทัศน์ด้านนักรบโดยจะเห็นได้จากคำที่ใช้เพื่อชื่นชมนักรบโดยใช้คำว่า 「剛の者」 และ 「雄猛者」¹⁹ เพื่อกล่าวถึงภาพลักษณ์ของนักรบในอุคุมคิต (Kamine, 1967: 23-26)

จากงานวิจัยที่ยกมาข้างต้นทำให้สามารถวิเคราะห์ได้ถึงภาพลักษณ์ของโยะมิทซุเนะและตัวละครผู้ติดตามเบ็งเกะอิมากินที่ปรากฏในวรรณกรรมสมัยคะมะกุระ-มุโระมะชิ รวมทั้งยังทำให้เห็นภาพโดยรวมของความจงรักภักดีของตัวละครผู้ติดตามที่มีต่อโยะมิทซุเนะ แต่กระนั้นผู้วิจัยเห็นว่าน่าจะยังคงมีผู้ติดตามคนอื่นๆ ที่มีบทบาทสำคัญกับทัพของโยะมิทซุเนะอยู่อีก ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการศึกษาภาพลักษณ์และความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครมิเนะโมะโตะโนะ โยะมิทซุเนะกับตัวละครผู้ติดตามตัวอื่นๆ รวมทั้งศึกษาบทบาทสำคัญของตัวละครผู้ติดตามในการปกป้องชีวิตเจ้านายให้รอดพ้นจากศัตรู เพื่อให้เข้าใจแนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างนาย-บ่าวในนิยามสงครามเรื่อง *กิเกะอิกิ* อันจะเป็นแนวทางในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างนาย-บ่าวในสมัยคะมะกุระ-มุโระมะชิต่อไป

¹⁹ ความหมายของทั้งสองคำนี้ในบทที่ 2

บทที่ 2

อิเซะ โนะ ซะบุโร โยชิโมะริ Ise no Saburō Yoshimori (伊勢三郎義盛)

อิเซะ โนะ ซะบุโร โยชิโมะริ¹ Ise no Saburō Yoshimori (伊勢三郎義盛) เป็นผู้ติดตามคนแรกของโยะมิทซุเนะ โยะมิทซุเนะพบกับโยะมิโมะริในขณะที่กำลังจะเดินทางไปโอชู Ōshū (奥州)² ระหว่างทางโยะมิทซุเนะพบบ้านหลังหนึ่งจึงไปขออาศัยเพื่อค้างคืนเพียงหนึ่งคืน แต่ในระหว่างนั้นสามีผู้เป็นเจ้าของบ้านไม่อยู่ ภรรยาอยากจะให้พักแต่ก็เกรงว่าหากสามีกลับมาพบเข้าจะเกิดปัญหาเนื่องจากสามีเป็นคนที่ไม่เหมือนผู้อื่น แต่โยะมิทซุเนะเกลี้ยกล่อมว่าขออาศัยค้างคืนเพียงคืนนี้คืนเดียว หญิงสาวไม่รู้จะปฏิเสธอย่างไรจึงอนุญาตให้พัก หลังจากนั้นจึงพาโยะมิทซุเนะไปพักที่ห้องนั่งเล่นจัดหาของกินต่างๆ และนำสุรามาด้อนรับโยะมิทซุเนะ หญิงสาวย้ากับโยะมิทซุเนะว่าสามีของนางไม่ใช่คนที่จะยอมเข้าใจอะไรง่ายๆ เพราะฉะนั้นอย่าให้สามีของนางเห็นเป็นอันขาด หลังจากนั้นหญิงสาวจึงดับไฟและออกจากห้องไป ในคืนนั้นเวลาประมาณเที่ยงคืนชายหนุ่มผู้เป็นสามีซึ่งมีอายุราว 24-25 ปีและคนรับใช้หนุ่มอีก 4-5 คนก็กลับมาถึงบ้าน เมื่อจุดไฟในบ้านชายหนุ่มผู้เป็นสามีเห็นโยะมิทซุเนะก็ตกใจ โยะมิทซุเนะพยายามเรียกชายหนุ่มเพื่ออธิบายแต่เขาก็ไม่จากรับใดๆ ชายหนุ่มรีบเดินเข้าไปข้างในเพื่อปลุกภรรยาให้ตื่นแล้วถามว่าคนที่นอนอยู่นั้นเป็นใคร ภรรยาตอบว่าไม่ทราบเป็นคนที่ตนก็ไม่รู้จัก สามีจึงต่อว่าภรรยาว่า “ให้คนที่ไม่รู้จักพักในบ้านตอนที่สามีไม่อยู่ได้อย่างไร” ภรรยาจึงตอบว่า “ถึงแม้จะเป็นคนที่ไม่รู้จักแต่ท่านผู้นั้นบอกว่ามีดแล้วและจุดหมายก็อยู่อีกไกล” จากนั้นภรรยาจึงยกกลอนบทที่โยะมิทซุเนะกล่าวขึ้นมาว่า 『色をも香をも知る人ぞ知る』³ ซึ่งมีความหมายว่า “ตัวฉันนั้นเป็นใคร คนที่รู้จักจะรู้” เมื่อฟังกลอนบทเช่นนั้นสามีจึงยอมให้พักค้างคืน โยะมิทซุเนะจึงคิดว่านี่คงเป็นการประทานความช่วยเหลือจากพระโพธิสัตว์ชะชิมันตะอิ Hachimandai Bosatsu (八幡台菩薩)⁴ ส่วนชายหนุ่มผู้เป็นสามีก็คิดว่าโยะมิทซุเนะคงไม่ใช่คนธรรมดาทั่วไปจึงสั่งให้ภรรยานำอาหารและสุรามารับรองอีกทั้งเขายังสั่งผู้ติดตามของตน

¹ คำว่า “อิเซะ” Ise (伊勢) เป็นชื่อแคว้น คำว่า “โนะ” no (の) แปลว่า ของหรือแห่ง ส่วนคำว่า “ซะบุโร” หมายถึง บุตรชายคนที่ 3 ของครอบครัว ดังนั้นชื่อของ “อิเซะบุโร โยชิโมะริ” จึงมีความหมายว่า “โยะมิโมะริ บุตรชายคนที่ 3 แห่งแคว้นอิเซะ”

² โอชู Ōshū (奥州) หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่ามุตซุ Mutsu (陸奥) ปัจจุบันคือพื้นที่ในแถบจังหวัดฟูกูชิมะ Fukushima (福島) มิยะกิ Miyagi (宮城) อิวะเตะ Iwate (岩手) อะโอะโมะริ Aomori (青森) และบางส่วนของจังหวัดอะคิตะ Akita (秋田) ในปีแรกของรัชสมัยเมจิ Meiji Jidai (明治時代) ซึ่งตรงกับค.ศ.1869 ถูกแบ่งออกเป็น 5 แคว้นได้แก่ อิวะกิ Iwaki (磐城) อิวะชิโร Iwashiro (岩代 หรือ 磐代) ริกุเซ็น Rikuzen (陸前) ริกุชู Rikuchū (陸中) และมุตซุ Mutsu (陸奥)

³ เป็นกลอนเกี่ยวกับฤดูใบไม้ผลิซึ่งอยู่ใน *มันโยชู Manyōshū* เล่มที่ 1 แต่งโดย คิ โนะ โทะโมะโนะริ Ki no Tomonori (紀友則) 「君ならで誰に見せむ梅の花色をも香をも知る人ぞ知る」 “อิโรระ” Iro 「色」 หมายถึงลักษณะที่มองเห็น “คะโอะริ” Kaori 「香」 หมายถึง สิ่งที่อยู่ในใจ กลอนบทนี้จึงมีความหมายว่า “ตัวฉันนั้นเป็นใคร คนที่รู้จักจะรู้”

⁴ พระโพธิสัตว์ชะชิมันตะอิ Hachimandai Bosatsu (八幡台菩薩) เทพประจำตระกูลเก็นจิและเป็นเทพของนักรบ

ว่าคืนนี้ให้อยู่ยารับใช้และปกป้องโยะฉิมัทซุเนะ การกระทำเช่นนี้ของโยะฉิมโมะริทำให้โยะฉิมัทซุเนะคิดว่าชายหนุ่มคนนี้เป็นคนน่าชมเชยเหมือนกัน

ในวันรุ่งขึ้นที่โยะฉิมัทซุเนะจะออกเดินทาง แต่ชายหนุ่มเจ้าของบ้านก็พยายามรั้งไว้ด้วยคำพูดต่างๆ นานา จนเวลาล่วงเลยไปหลายวัน จนกระทั่งโยะฉิมัทซุเนะค้างแรมที่บ้านของโยะฉิมโมะริเป็นเวลา 3 คืน ตอนกลางวันในวันที่ไม่มีคนอยู่ชายหนุ่มเจ้าของบ้านจึงถามขึ้นมาว่า “ตัวท่านเป็นใคร และมีสถานะอย่างไรที่เมืองหลวงเพราะตัวข้าเองก็ไม่มีจักใครที่เมืองหลวงเลย กรุณาพักที่นี้อีกวันสองวันหากท่านจะไปโทซันโด Tōsandō (東山道) ตัวข้าก็จะไปส่งจนถึงข้ามยอดเขาอุซุอิ Usui Tōge (碓氷)⁵ หรือหากท่านจะไปทางโทงะอิโด Tōgaidō (東海道) ข้าก็จะไปส่งถึงยอดเขาอะฉิมิระ Ashigara (足柄) โยะฉิมัทซุเนะคิดว่าตอนนี้ตนไม่ได้อยู่ที่เมืองหลวงหากถามขึ้นมาสถานการณ้อาจจะไม่ดี แต่เมื่อพิจารณาลักษณะของชายหนุ่มคนนี้แล้วก็ไม่ใช่คนที่ชอบหักหลังผู้อื่น โยะฉิมัทซุเนะจึงบอกความจริงไปว่าตนกำลังจะไปที่โอมุ ตอนนี้อยู่ที่เมืองหลวงที่เขาคูระมะ Kurama (鞍馬) ชื่ออุมิวะกะ Ushiwaka (牛若) เป็นลูกชายคนสุดท้ายของฉิมโมะทะซุเกะ โนะ ชะมะโนะกะมิ Shimotsuke no Samanokami (下野の左馬守)⁶ แต่ตอนนี้ทำพิธีเก็บบุญแล้วใช้ชื่อว่าชะมะ โนะ กุโร โยะฉิมัทซุเนะ Sama no Kurō Yoshitsune (左馬の九郎義経) กำลังจะเดินทางไปพบฟูจิวะระ โนะ อิเคะอิระ Fujiwara no Hidehira (藤原秀衡)⁷ ที่โอมุ ในขณะที่โยะฉิมัทซุเนะยังพูดไม่จบชายหนุ่มรีบเข้าไปใกล้ร้องไห้แล้วกล่าวว่า “หากไม่ถามเรื่องที่มาที่ไปของแต่ละฝ่ายเรื่องที่ว่ารู้ก็จะกลายเป็นไม่รู้ เพราะท่านเป็นเจ้านายของข้ามาแต่รุ่นบรรพบุรุษ จากนั้นโยะฉิมโมะริจึงเล่าประวัติของตน⁸ ให้ฟังว่าบิดาของตนมีนามว่าอิเซะ โนะ คันระอิ โยะฉิมัทซุระ Ise no Kanrai Yoshitsura (伊勢のかんらい 義連) อิเซะ โนะ ชะบุโระมาจากนามสกุลอิเซะ โนะ คันระอิของบิดา และบิดาชื่อว่าโยะฉิมัทซุระ ตนจึงมีชื่อว่าโยะฉิมโมะริ บิดาเคยรับใช้ท่านชะมะ โนะ โกะ Samanokō (左馬頭)⁹ การ

⁵ เทือกเขาที่เป็นพรมแดนระหว่างจังหวัดกุมมะ Gunma (群馬) และนงะโนะ Nagano (長野) เป็นเทือกเขาที่สำคัญที่เชื่อมระหว่างที่ราบคันโตกับที่ราบสูงโอมุ

⁶ ในที่นี้หมายถึงโยะฉิมโตะ โมะ บิดาของโยะริโตะ โมะ และโยะฉิมัทซุเนะ

⁷ ทหารที่ 3 ของตระกูลฟูจิวะระที่ปกครองดินแดนโอมุ

⁸ ชาติกำเนิดของอิเซะ โนะ ชะบุโระมีการอธิบายไว้หลากหลาย ใน *เฮอิจิโมโนะงะตะริ* Heijimonogatari 『平治物語』 กล่าวไว้ว่า เป็นคนท้องถิ่นแคว้นอิเซะ Isekoku (伊勢国) (ปัจจุบันคือพื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดมิเอะ Mie (三重) ใน *เฮอิเกะ โนะ โนะงะตะริ* Heikemonogatari 『平家物語』 ต้นฉบับรุฟู Rufu Bon (流市本) กล่าวว่าเป็นโจรที่อยู่ตามภูเขาเพื่อรอตัดปล้นผู้ที่เดินทางผ่านไปมาแถบเทือกเขาซุซูกะ Suzuka Tōge (鈴鹿峠) ในแคว้นอิเซะ ใน *เฮอิเกะ โนะ โนะงะตะริ* ต้นฉบับนะงะโตะ Nagato Bon (長門本) กล่าวว่าเป็นลูกศิษย์วัดที่เติบโตในแถบจังหวัดนิกโก Nikkō (日光) ในเรื่อง *เก็มปะอิเซะอิซุอิ* Genpeiseisuiiki 『源平盛衰記』 กล่าวว่าเป็นคนนอกกฎหมายที่มีประวัติว่าเคยฆ่าลุงเขามาก่อน แต่ใน *กิเกะอิ* ก็เป็นเรื่องที่โยะฉิมโตะ โมะ บิดาของโยะฉิมัทซุเนะเป็นผู้มีพระคุณต่อบิดาของโยะฉิมโมะริ

⁹ หมายถึงโยะฉิมโตะ โมะ บิดาของโยะฉิมัทซุเนะ

ได้พบนายท่านในครั้งนี้เป็นดังที่กล่าวกันว่าสัญญาของนาย-บ่าวนั้นผูกพันกันสามชาติ¹⁰ พระโพรศีตว์สะชิมันคะอิกงคลใจให้มาเจอกัน

หลังจากนั้นชายหนุ่มจึงบอกภรรยาของตนว่า โยะมิทซุเนะถือว่าเป็นนายของเขามาแต่รุ่นบรรพบุรุษ ดังนั้นนับจากนี้ไปเขาจะติดตามรับใช้ โยะมิทซุเนะไปโอฌุ ขอให้นางรออยู่ที่นี้จนถึงฤดูใบไม้ผลิปีหน้า หากถึงตอนนั้นแล้วตัวเขาไม่กลับมานางสามารถแต่งงานใหม่ได้ แต่ขอให้อย่าลืม โยะมิโมะริคนนี้ เมื่อได้ยินเช่นนั้นผู้เป็นภรรยาที่ร้องไห้และคร่ำครวญด้วยความโศกเศร้า อย่างไรก็ตามการคร่ำครวญของนางมิได้เกิดผลอันใดเพราะผู้เป็นสามีได้ตัดสินใจอย่างเด็ดขาดเขี่ยนักรบผู้กล่าวว่าจะติดตามเจ้านายไปโอฌุ

หลังจากนั้น โยะมิทซุเนะและ โยะมิโมะริคนก็เดินทางไปทางแคว้นมิโมะทซุเกะ Shimotsuke (下野) ข้ามด่านฉิระกะวะ Shirakawa (白河) จนกระทั่งตามไปสมทบกับขบวนพ่อค้าของคิจิอิที่ออกเดินทางล่วงหน้ามาก่อน 9 วัน แต่คิจิอิแนะนำว่ายังไม่ควรมีผู้ติดตามก่อนที่จะไปพบท่านอิเดะฮิระเพราะท่านอิเดะฮิระอาจถามได้ ดังนั้น โยะมิทซุเนะจึงให้ โยะมิโมะริกลับไปแคว้นโคสุเกะของตนก่อนรอจนกระทั่งถึงปีจิโฌ Jishō (治承) ที่ 4¹¹ จึงได้พบกันอีกครั้ง

ในบทนี้ผู้วิจัยจะขอวิเคราะห์เกี่ยวกับตัวละครอิเซ โนะ ซะบุโร โยะมิโมะริในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ภาพลักษณ์

ผู้วิจัยจะขอวิเคราะห์เกี่ยวกับภาพลักษณ์ของ โยะมิโมะริดังหัวข้อต่อไปนี้

- 1.1 คำแสดงภาพลักษณ์
- 1.2 ความจงรักภักดีต่อผู้เป็นนายจบจนวาระสุดท้ายของชีวิต

1.1 คำแสดงภาพลักษณ์

ในนิยายสงครามเรื่อง *กิเกะอิกิ* คำที่ใช้แสดงภาพลักษณ์ของตัวละคร โยะมิโมะริมักเป็นคำที่ต้องการเน้นความไม่เหมือนคนปกติทั่วไปของ โยะมิโมะริ ดังเช่นคำต่อไปนี้

1.1.1 「けなげ」、「雄猛」、「健気」

จากพจนานุกรมคะโตะกะวะ โคะเต็น คะอิจิเต็น Kadokawa Koten Daijiten (角川古語大辞典) (1999) อธิบายไว้ว่าคำว่า 「けなげ」 “เคะนะเงะ” kenage ว่าเป็นคำคุณศัพท์มาจากคำว่า “เคะนะ” Kena 「けな」 ซึ่งมีความหมายว่า “ไม่เหมือนปกติทั่วไป” มาบวกกับคำว่า “เคะ” Ge 「げ」 ซึ่ง

¹⁰ ความเชื่อที่กล่าวว่าพ่อแม่และลูกผูกพันกันเพียงชาติเดียว สามีภรรยาผูกพันกันสองชาติ คือ ชาตินี้และชาติหน้า ส่วนการเป็นนายและบ่าวจะมีสัญญาผูกพันกัน 3 ชาติ คือ ชาติที่แล้ว ชาตินี้และชาติหน้า

¹¹ ปีโฌจิที่ 4 (1180) เดือน 8 มินะโมะโตะโนะโยริโตะโมะจัดตั้งกองทัพขึ้นที่แคว้นอิสุ Izu (伊豆) เพื่อล้มล้างตระกูลเฮะอิกะ

แปลว่า “ท่าทาง” เมื่อนำมารวมกันจึงนำมาใช้ในความหมายที่กล่าวว่ายกย่องสรรเสริญหรือกล่าวถึงความประทับใจที่มีต่อท่าทางหรือการกระทำที่เอาจริงเอาจัง

นอกจากนี้ จากคำเดียวกันเมื่อดูจากพจนานุกรมภาษาศาสตร์ฉบับสมัยมุโระมะชิ Jidai Betsu Kokugo Daijiten Muromachi Jidaibetsu (時代別 国語大辞典 室町時代) กล่าวว่าคำนี้ยืมมาจากคำว่า “คะนะริเงะ” Kenarige 「けなりげ」 มาจากคำว่า “คะนะริ” Kenari 「異なり」 บวกกับคำว่า “เกะ” Ge 「げ」 ซึ่งมีความหมายดังต่อไปนี้

หากทำหน้าที่เป็นคำคุณศัพท์ มีความหมายดังนี้

1. สามารถรู้สึกได้ถึงความมุ่งมั่นอันแรงกล้าที่เกิดขึ้นโดยไม่ต้องไตร่ตรองในสถานการณ์ที่ลำบาก
2. ดูจากท่าทางและลักษณะภายนอกเปี่ยมล้นไปด้วยความแข็งแกร่งและพลังกำลัง สามารถรู้สึกได้ถึงพลังกำลังที่แข็งแกร่ง
3. สภาพหรือการกระทำที่ไม่เป็นไปตามปกติธรรมดาเป็นความรู้สึกในใจที่รู้สึกยกย่องนับถือด้วยความชื่นชม
4. สามารถเห็นได้ถึงการเพียบพร้อมไปด้วยความสามารถอันยอดเยี่ยม
5. สภาพของร่างกายที่สุขภาพแข็งแรง สมบูรณ์

หากทำหน้าที่เป็นคำนาม หมายถึง ความรู้สึกนับถือด้วยความชื่นชมที่มากกว่าปกติ (Sanseido, 1985: 954)

คำว่า 「けなりげ」 ถูกใช้กับตัวละคร โยะมิโมะริ ในฉากต่อไปนี้

1.1.1 ฉาก โยะมิที่ชุนะพบกับ โยะมิโมะริ เป็นครั้งแรก

ね おるじ まき
子の時ばかりになりければ、主の男出で来たり、槇の板戸を押し開け、内へ通るを御
にじふしご あし あさぎ ひたたれ もよぎいとをどし
覧ずれば、年廿四五ばかりなる男の、葦の落葉付けたる浅黄の直垂に、萌黄糸威
は てぼこつゑ ゐ め
の腹巻に、大太刀佩いて、大の手鉾杖につき、我に劣らぬ若党四五人に、猪の目彫
まさかり やいは ないがま ち やう なぎなた ちぎりき さいぼう てんでん
りたる 鉞、焼刃の薙鎌、茅の葉の様なる長刀、乳切木、材棒、手々に持ちて、
ただいまこと けしき お ことわり
只今事に会ふたる気色なり。四天のごとくして出で来たり、女の身にて怖づるも 理
きやつ けなげもの
かな。彼奴は健気者かなとぞ御覧じける。

いせのさぶらうよしつね

(卷第二 伊勢三郎義経の臣下にはじめて成る事)

พอเวลาราวๆ เทียงคิน ชายหนุ่มผู้เป็นเจ้าของบ้านก็กลับมาถึง แล้วผลัดบานประตูเข้ามา โยะมิที่ชุนะ จึงได้เห็นว่าเจ้าของบ้านเป็นชายหนุ่มที่อายุเพิ่งจะ 24-25 ปี ใส่อิตะตะระระ¹² สีเหลืองอ่อนลายไบอะมิ¹³

¹² เดิมทีชุดอิตะตะระระเป็นชุดที่คนทั่วไปสวมใส่ในชีวิตประจำวัน ต่อมาในสมัยคะมะกุระจึงได้กลายเป็นชุดของนักรบใช้ใส่ในพิธีการหรือเป็นชุดของคนในราชสำนักที่สวมใส่ในชีวิตประจำวัน (ดูภาพประกอบเพิ่มเติมที่ภาคผนวก ก., หน้า 132)

¹³ ไบอะมิ Ashi (葦) หญ้าชนิดหนึ่งลักษณะเป็นรวงมีอายุหลายปีเป็นสัญลักษณ์ของฤดูใบไม้ร่วง

ร่วง คาคอด้วยผ้าสีเขียวอ่อนและคาคาบยาวเล่มใหญ่ไว้ที่เอว ในมือถือหอกทะโอะโก¹⁴ อันใหญ่ ที่แนบกับไม้เท้า และมีชายหนุ่มที่ดูดียกกว่า 4-5 คน แต่ละคนต่างถืออาวุธไว้ในมือ ได้แก่ ขวานซึ่งแกะเป็นลายตาหมาป่า ง้าวค้ำยาว คาบยาวซึ่งมีลักษณะยาวคล้ายใบของต้นชิ และชิงริกิ¹⁵ สภาพที่เห็นอยู่ในขณะนี้ดูน่าเกรงกลัวราวกับฉนิเท็นโน ¹⁶ โยะมิทซุเนะคิดว่า “นี่กระมังเป็นสาเหตุที่ทำให้หญิงสาวผู้เป็นภรรยาหวาดกลัวสามี คนพวกนี้คงเป็นผู้กล้าสินะ”

(เล่มที่ 2 ตอนอิเซะโนะชะบุโร โยะมิโมะริกลายเป็นผู้ติดตามคนแรก) (หน้า 68)

คำว่า「けなげ」ที่เห็นได้ชัดเจนมีเพียง 1 ครั้ง คำนี้ถูกใช้ในการบรรยายลักษณะ โยะมิโมะริ ในสายตาของ โยะมิทซุเนะในตอนที่ยะมิทซุเนะพบกับ โยะมิโมะริ เป็นครั้งแรก จากที่บรรยายนี้ สามารถบรรยายให้เห็นภาพของผู้กล้าหาญที่มีพลังกำลังแข็งแรงซึ่งเป็นการเน้นทางด้านร่างกาย

ในงานวิจัยของ โคะมะทซุ ชิเงฮิโตะ Komatsu Shigehito (小松茂人) เรื่องภาพลักษณะตัวละครในเรื่อง *กิเกะอิกิ* โดยเฉพาะการตระหนักทางด้านจริยธรรมของคำว่า “คะนะเงะ” และคำว่า “นะชะเงะ” *Gikeiki no Jinbutsuzō – Tokuni [Kenage] to [Nasake] no Rinri Ishiki ni Tsuite* 『義経記』の人物像—特に「けなげ」と「なさけ」の倫理意識について วิเคราะห์การใช้คำว่า「けなげ」ซึ่งใช้แสดงภาพลักษณ์ของตัวละครใน *กิเกะอิกิ* ไว้ว่ามีความหมายพิเศษใช้เพื่อกล่าวชื่นชมความกล้าหาญของตัวละคร แต่เป็นในลักษณะการกล่าวชมความกล้าหาญแบบบ้ำบั้นที่ไม่เหมือนคนปกติทั่วไป จากเรื่อง *กิเกะอิกิ* ทำให้เกิดความหมายใหม่สำหรับการใช้ คำว่า「けなげ」ในวรรณกรรมประเภทนิยายสงคราม *Gunkimonogatari* (軍記物語) (Komatsu, 1966: 1-16)

เมื่อพิจารณาจากรากศัพท์ของคำว่า「けなげ」ซึ่งแปลว่า “ทำทางที่แปลก ไม่เหมือนคนปกติทั่วไป” ผู้วิจัยเห็นด้วยกับ โคะมะทซุ ที่กล่าวว่า คำว่า「けなげ」ใช้กล่าวชมความกล้าหาญแบบบ้ำบั้นที่ไม่เหมือนคนปกติทั่วไป อย่างไรก็ตาม ต้นฉบับที่ผู้วิจัยใช้ในการวิจัยกับต้นฉบับในการวิจัยของ โคะมะทซุ น่าจะเป็นคนละฉบับจึงทำให้คำว่า「けなげ」ที่ปรากฏในงานวิจัยของผู้วิจัยมีน้อยกว่าของ โคะมะทซุ อย่างไรก็ตาม ในต้นฉบับที่ผู้วิจัยศึกษาจะปรากฏเป็นคำอื่นแทนแต่ยังคงแสดงถึงบริบทและความหมายใกล้เคียงกัน คือ ต้องการเน้นความไม่เหมือนคนปกติทั่วไปของตัวละครตัวนี้

ศูนย์วิจัยทรัพยากร

¹⁴ ทะโอะโก Teboko (手鉾) หอกชนิดหนึ่งมี 2 คมและค้ำจับยาวคล้ายดาบ เพื่อให้สามารถใช้ได้ด้วยมือเพียงข้างเดียวจึงทำให้ขนาดสั้นลง ดูเหมือนว่าในสมัยสงครามเก็มเปะอิจะเรียกดาบที่มีลักษณะเล็กและยาวว่า “ทะโอะโกะ” มาในสมัยหลังทั้งตัวดาบและค้ำมีการทำให้ขนาดเล็กลง

¹⁵ อาวุธชนิดหนึ่งทำจากท่อนไม้ความยาวประมาณ 1.5 เมตรและมีโซ่เหล็กติดบริเวณตรงปลาย

¹⁶ ฉนิเท็นโน Shitennō (四天王) เทพเจ้า 4 องค์เป็นบริวารของท้าวฉนิเท็น Taishakuten (帝釈天) อาศัยอยู่ที่เขาพระสุเมรุทำหน้าที่ปกป้องรักษาพระธรรม เทพที่ดูแลด้านทิศตะวันออกมีนามว่า “เทพเจ้าจิโงกุ” Jigoku Tennō (持国天王) เทพที่ดูแลด้านทิศใต้มีนามว่า “เทพเจ้าโตโจ” Zojo Tennō (增長天王) เทพที่ดูแลด้านทิศตะวันตกมีนามว่า “เทพเจ้าโคโมะกุ” Kōmoku Tennō (広目天王) และเทพที่ดูแลด้านทิศเหนือมีนามว่า “เทพเจ้าทะมอน” Tamon Tennō (多聞天王)

1.1.2 「稀有の者」

คำว่า「稀有の者」“เคียวโนะโมะโนะ” Kyō no Mono จากพจนานุกรมภาษาโบราณ Kogo Jiten (古語辞典) มีความหมายดังต่อไปนี้ 1. เรื่องที่แทบจะไม่ปรากฏ 2. เรื่องมหัศจรรย์ 3. เรื่องที่วิเศษยอดเยี่ยมและแทบจะไม่ค่อยปรากฏ (Iwanami, 2000: 462) ซึ่งปรากฏว่ามีการใช้คำนี้ 1 ครั้งกับตัวละคร โยะมิโมะริ ในตอนต่อไปนี้ เพื่อเน้นความยอดเยี่ยมของผู้ติดตามคนนี้

1.1.2.1 ฉาก โยะมิโมะริ สั่งให้ลูกน้องเฝ้ายามให้ให้แก่ โยะมิทซุเนะ

我が身も 侍 の 蔭あげて、燈台二所に立てて、腹巻取つて 側に置き、弓押し張り立
て、矢束解いて押し 寛げ、つい立て、太刀取つて 膝の下に押しかひ、あたりに犬
吠えけるも、風の木末を鳴らすも、「誰て、あれ聞け、あれ聞け」と、その夜は寝もせで
明かしけり。御曹司、あつぱれ彼奴は稀有の者かなと思し召しけり。

(卷第二 伊勢三郎義経の臣下にはじめて成る事)

ตัวโอเซะโนะซะบุโรเองเปิดประตูห้องซามูไร จุดคบเพลิง 2 อัน ถอดผ้าคาดเอวออกวางไว้ข้างๆ ขึ้น
สายธนูและเรียงลูกธนูเตรียมไว้ จากนั้นจึงวางดาบยาวไว้ข้างหัวเข่า แม้เพียงได้ยินเสียงสุนัขบริเวณ
นั้นเห่าหรือเสียงใบไม้ไหวเพราะแรงลมก็จะได้ยินเสียงพูดว่า “ใครนะ ไปฟังสิ ไปฟังสิ”¹⁷ ตลอดทั้ง
คืนจนสว่าง อนโสมิ¹⁸ จึงคิดว่าชายหนุ่มผู้นี้คงเป็นผู้ที่วิเศษยอดเยี่ยม¹⁹..

(เล่มที่ 2 ตอนโอเซะโนะซะบุโร โยะมิโมะริกลายเป็นผู้ติดตามคนแรก) (หน้า 70-71)

โยะมิโมะริสั่งให้ลูกน้องของตนเฝ้ายามให้ให้แก่ โยะมิทซุเนะ ในคืนนั้น โดยไม่ต้องเข้า
นอนทั้งที่เพิ่งกลับมาจากการเดินทางไกลรวมทั้งตนเองก็จะอยู่เฝ้ายามด้วยเพื่อระวังความปลอดภัย
ให้แก่ โยะมิทซุเนะ ทำให้ โยะมิทซุเนะ ประทับใจเต็มตื่นในตัว โยะมิโมะริ ผู้วิจัยเห็นว่าผู้แต่งใช้คำว่า
「稀有の者」 ในตอนต่อไปนี้ เพื่อเน้นถึงนิสัยอันยอดเยี่ยมและไม่ค่อยมีปรากฏในคนทั่วไปของ
ผู้ติดตามคนนี้

1.1.3 「剛の者」

คำว่า「剛の者」“โกโนะโมะโนะ” Gō no Mono แปลว่า “ผู้กล้า” ใช้เพื่อกล่าวชื่นชมการ
ตัดสินใจอันเด็ดเดี่ยวของนักรบผู้กล้าซึ่งปรากฏในฉากต่อไปนี้

1.1.3.1 ฉาก โยะมิโมะริ รัลลากรรยา

¹⁷ หมายถึง สั่งให้ลูกน้องไปตรวจสอบสภาพบริเวณ โดยรอบ

¹⁸ ใช้เรียกบุตรชายที่ยังไม่ได้แยกออกไปมีครอบครัวของตระกูลเก็นจิ ซึ่งหมายถึง โยะมิทซุเนะ โดยเฉพาะ

¹⁹ หมายถึงคนที่น่าชื่นชม คนที่แปลกพิเศษ แต่ในบทวิจัยของ โยะมิทซุใช้คำว่า “เคนะนะเงะ” Kenage (雄猛)

女は泣くよりほかの事ぞなき。「在りの遊みの旅だにも、在りきの跡は恋しきに、逢はで
あ すさ あ
いつ かひ かう
 別れん面影を、何時の世にかは忘るべき」と歎けども甲斐ぞなかりける。剛の者の癖と
 して、一筋に思ひ切り、やがて御供してぞ下りける。

いせのさぶらうよしつね

(卷第二 伊勢三郎義経の臣下にはじめて成る事)

ฝ่ายภรรยาเอาแต่รำให้ “ตอนที่ท่านออกเดินทางไปเพียงแค่ว่าระยะเวลานั้นๆ ตัวข้ายังคอยเฝ้าคณิงหา
 หากยังต้องมาพรากจากกันไม่อาจเจอกันได้แบบนี้ แล้วตัวข้าต้องทนทุกข์เฝ้าคิดถึงท่านไปถึงเมื่อไหร่
 กัน” ผู้เป็นภรรยาคร่ำครวญแต่ก็ไม่สามารถทำอะไรได้ โยะมิโมะริตัดสินใจจะทิ้งภรรยาตามวิสัยของ
 ผู้กล้า ในที่สุดก็ติดตามเจ้านายเดินทางไป

(เล่มที่ 2 ตอนอิเซะ โนะซะนะบุโร โยะมิโมะริกลายเป็นผู้ติดตามคนแรก) (หน้า 75)

โยะมิโมะริตัดสินใจเยี่ยงผู้กล้าที่จะติดตามรับใช้โยะมิทซุเนะไป โอนุแม้ภรรยาของเขา
 จะคร่ำครวญเพียงใดก็ตาม ผู้วิจัยเห็นว่าผู้แต่งใช้คำว่า「剛の者」เพื่อสื่อว่าการตัดสินใจแบบนี้เป็น
 ลักษณะการตัดสินใจอันเด็ดเดี่ยวของนักรบผู้กล้า

จากงานวิจัยของโคะบะยะมิ โยะมิคะสุ Kobayashi Yoshikazu (小林美和) กล่าวถึง
 การใช้คำว่า「剛なる者」²⁰ ในฉากที่ยกมาข้างต้นว่า คำคำนี้มีความหมายที่แนบความรู้สึกด้านจิตใจ
 เข้าไปมากกว่าการแสดงความสามารถของนักรบ อีกทั้งยังมีการใช้คำว่า「癖」“กุเซะ” Kuse ซึ่ง
 แปลว่า “นิสัยเฉพาะตัว” และคำว่า「一筋に思ひ切り」“อิโตะซุจิ นิ โอะโมะอิกิริ” Hitosuji ni
 Omoikiri ซึ่งแปลว่า “ตัดสินใจอย่างเด็ดเดี่ยว” เพื่อเน้นลักษณะนิสัยให้เห็นชัดเจนยิ่งขึ้น และคำว่า「
 剛」ยังแสดงให้เห็นคุณสมบัติด้านจิตใจมากกว่าทางด้านร่างกาย จะเห็นได้ว่าผู้แต่งเรื่อง *กิเกะอิกิ*
 ต้องการเน้นการตัดสินใจที่แน่วแน่เด็ดเดี่ยวของตัวละคร โดยใช้คำว่า「剛」(Kobayashi, 1998: 12-
 27)

นอกจากนี้ การใช้คำว่า「剛の者」ในเรื่อง *กิเกะอิกิ* นั้นแตกต่างจากนิยายสงครามเรื่องอื่น
 เช่น *เฮะอิเกะ โมะ โนะซะนะตะริ* อีกทั้งยังแตกต่างจากนิยายในสมัยมุโรมะจิซึ่งอยู่ในสมัยเดียวกัน คำ
 ว่า「剛なる者」ในเรื่อง *กิเกะอิกิ* ถูกใช้กับตัวละครและการกระทำที่สมควรได้รับการเชิดชูเกียรติ
 สูงสุดไม่ว่าจะเป็นตัวละครเบ็งเกะอิและตัวละครทะคะ โนะบุซึ่งอยู่ในบทที่ 3 และบทที่ 5 ตามลำดับ

1.1.4 「人に違ひ」

คำว่า「人に違ひ」“อิโตะ นิ ทะงะอิ” Hito ni Tagai แปลว่า “แตกต่างจากคนอื่น”
 (Kadokawa, 1999) คำนี้ถูกใช้เพื่อเน้นให้เห็นว่าตัวละครตัวนี้มีความแปลกแตกต่างจากคนทั่วไปซึ่ง
 ปรากฏในฉากต่อไปนี้

1.1.4.1 ฉากภรรยาของโยะมิโมะริที่กล่าวถึงสามีของนาง

²⁰ ฉบับของผู้วิจัยใช้คำว่า「剛の者」

女房申しけるは、「安き事にて候へども、主^{おるじ}にて候ふ者の歩きて候ふが、夜更けてこ
そ来たり候はんずれ。人に違ひ、せうちの者^{たが}²¹にて候へば、いかなる事をか申し候は
んずらん。

いせのさぶらうよしつね
(卷第二 伊勢三郎義経の臣下にはじめて成る事)

หญิงสาวผู้เป็นภรรยาบอกว่า “ตัวข้าอนุญาตให้ท่านอาศัยค้างแรมอยู่แล้ว แต่ทว่าสามีของข้าออกไป
ข้างนอกคาดว่าจะกลับมาคืนนี้ เขาเป็นคนที่แตกต่างจากคนอื่นเป็นคนที่เข้าใจอะไรได้ยาก เขาจะว่า
อย่างไรก็ไม่ทราบ”

(เล่มที่ 2 ตอนอิเซะ โนะชะบุนโร โยะฉิมิโมะริกลายเป็นผู้ติดตามคนแรก) (หน้า 66)

ผู้วิจัยเห็นว่าผู้แต่งใช้คำว่า 「人に違ひ」 เพื่อเน้นความไม่เหมือนคนทั่วไปของ โยะฉิมิโมะริ
โดยจะเห็นได้จากคำพูดของภรรยาของ โยะฉิมิโมะริที่เล่าให้ โยะฉิมิที่ชู่เนะฟังถึงความแปลกและ
แตกต่างจากคนอื่นของผู้เป็นสามี

1.1.5 「えせもの」

คำว่า 「えせもの」 “เอะเซะ โมะ โนะ” Esemono หมายถึง คนที่ดื้อรั้น คนที่เอาแต่ความคิด
ตนเองเป็นใหญ่ คำนี้ปรากฏอยู่ในฉากต่อไปนี้

1.1.5.1 ฉากภรรยา โยะฉิมิโมะริกล่าวถึงสามีของนาง

女房入るとて申しけるは、「この家の 主^{おじる}は世に越えたるえせ者にて候ふ。構へて見え
させ給ふな。御灯台の火をうち消して、「障子を引き立てて御休み候へ。^{やこゑ}
八声の鳥鳴^{こころざし}
かば、御 志 候はん方へ急ぎ御出で候へ」と申しければ、

いせのさぶらうよしつね
(卷第二 伊勢三郎義経の臣下にはじめて成る事)

ภรรยาเข้ามาพร้อมกล่าวว่า “สามีของบ้านนี้เป็นคนที่เอาแต่ความคิดของตนเองเป็นใหญ่มากกว่าปกติ
ท่านต้องระวังอย่าให้เขาเห็นท่านเด็ดขาด” จากนั้นนางจึงดับคบไฟ “เชิญปิดประตูและหลับพักผ่อน
ตามสบาย หากท่านได้ยินเสียงนกร้องตอนเช้าตรู่ ขอให้ท่านโปรดรีบออกเดินทางไปยังจุดหมายของ
ท่านโดยเร็ว”

(เล่มที่ 2 ตอนอิเซะ โนะชะบุนโร โยะฉิมิโมะริกลายเป็นผู้ติดตามคนแรก) (หน้า 67)

ความหมายตรงตัวของ 「えせもの」 หมายถึง คนที่มีสถานะต่ำต้อย ใน *กิเกะอิกิ* ฉบับโชงะกุ
กั๋งฉบับที่ผู้วิจัยใช้ คณะอิสระ มะชะอะเกะ Kajihara Masaaki (梶原正明) ซึ่งเป็นผู้เรียบเรียงได้
ตีความคำว่า 「えせもの」 ไว้ว่าหมายถึง “คนที่ดื้อรั้นหรือคนที่เอาความคิดตนเองเป็นใหญ่” และใช้

²¹ เสียงอ่านของคำว่า 「せうちの者」 โซชิโนะ โมะ โนะ Sōchi No Mono ที่ปรากฏใน *กิเกะอิกิ* ฉบับสำนักพิมพ์โชงะกุ กั๋ง
อาจมาจากอักษรจีนคำว่า 「少知の者」 ซึ่งมีความหมายว่า ผู้ที่ครอบครองที่ดินเพียงเล็กน้อย แต่ *กิเกะอิกิ* ฉบับชะกะ โมะ โตะใช้คำว่า
「情け無き者」 นะชะกะ นะกิ โมะ โนะ Nasake Naki Mono ซึ่งมีความหมายว่า ผู้ไม่มีความเมตตา

คำว่า 「世に越えたる」 ซึ่งแปลว่า “มากกว่าปกติ” วางไว้หน้าคำว่า 「えせもの」 (Kajihara, 2006: 67) ซึ่งผู้วิจัยเห็นด้วยกับการตีความดังกล่าวของมะชะอะกิ ผู้วิจัยเห็นว่าในที่นี้ผู้แต่งน่าจะต้องการเน้นให้เห็นถึงภาพลักษณ์ความไม่ยอมอ่อนข้อให้กับใครและการเอาแต่ความคิดตนเองเป็นใหญ่ของตัวละคร โยะมิโมะริ เพื่อนำไปสู่การบรรยายให้เห็นว่าแม้แต่ตัวละครที่มีลักษณะเช่นนี้ในที่สุดก็ต้องยอมอ่อนข้อและติดตามรับใช้ โยะมิทซุเนะในที่สุด

สำหรับการที่ผู้แต่งให้ตัวละครภรรยาเป็นคนที่กล่าวถึงนิสัยของสามีนั้น ผู้วิจัยคิดว่าผู้แต่งไม่เพียงแต่ต้องการสื่อให้ผู้อ่านเห็นว่านางกลัวสามีของนางเท่านั้น ผู้แต่งยังต้องการสื่อให้เห็นถึงนิสัยโดยปกติทั่วไปของตัวละครตัวนี้ก่อนที่จะพบกับ โยะมิทซุเนะผู้เป็นนาย

จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่าการใช้คำว่า 「けなげ」「稀有の者」「剛の者」 ซึ่งแต่ละคำล้วนบ่งบอกถึงความกล้าหาญเพื่อต้องการบรรยายถึงภาพลักษณ์ที่ดีในฐานะนักรบ แต่ในทางตรงกันข้ามผู้วิจัยเห็นว่าตัวละคร โยะมิโมะริ มีภาพลักษณ์ที่ไม่ค่อยจะดีนักในฐานะผู้นำครอบครัวดังจะเห็นได้จากคำกล่าวของภรรยา โยะมิโมะริ โดยใช้คำว่า 「人に違ひ」 และ 「えせもの」 นอกจากนี้ในประเด็นเดียวกันนี้ผู้วิจัยคิดว่าผู้แต่งต้องการสื่อให้เห็นถึงนิสัยโดยปกติทั่วไปของตัวละครตัวนี้ก่อนที่จะพบกับ โยะมิทซุเนะผู้เป็นนายเพื่อนั้นถึงความจงรักภักดีของ โยะมิโมะริ ที่มีต่อ โยะมิทซุเนะ ลักษณะของการประพันธ์ที่ผู้แต่งให้ตัวละครผู้ติดตามมีนิสัยที่ก้าวร้าวไม่เกรงกลัวผู้ใดก่อนที่จะมาพบกับ โยะมิทซุเนะนั้นมิได้ปรากฏเฉพาะกับตัวละคร โยะมิโมะริ เพียงตัวเดียว แต่ยังปรากฏในตัวละครเบ็งเกะอิดด้วยเช่นกันซึ่งผู้วิจัยจะขอกล่าวถึงในบทถัดไป ผู้วิจัยเห็นว่าการประพันธ์ลักษณะนี้ผู้แต่งน่าจะต้องการเน้นถึงความเปลี่ยนแปลงของนิสัยตัวละครที่ยอมศิโรราบให้แก่ผู้เป็นนาย

1.2. ความจงรักภักดีต่อผู้เป็นนายจวบจนวาระสุดท้ายของชีวิต

ความจงรักภักดีต่อผู้เป็นนายของ โยะมิโมะริ เห็นได้จากฉากต่อไปนี้

1.2.1 ฉาก โยะมิโมะริพบกับ โยะมิทซุเนะเป็นครั้งแรก

かりそめ い そ ふたごころ おうしう
ただ仮初なりしかども、その時を見参に入り初め、また二心なくして、やがて奥州に
ちしよう かまくら
御供して、治承四年に源平の乱れ出で来て、御身に添ふ影のごとくにて、鎌倉殿の
つひ ひざ
御仲不和にならせ給ひし時、また奥州に御供して、終に御膝の下にて討ち死にして、
こうだい いせのさぶらう やど おるじ
名を後代にあげたりし伊勢三郎義盛とは、その時の宿の主男なり。
いせのさぶらうよしつね

(卷第二 伊勢三郎義経の臣下にはじめて成る事)

แม้จะเป็นเพียงการพบกันครั้งแรกโดยบังเอิญ แต่จากการพบกันครั้งแรกในคราวนั้น ชายหนุ่มได้รับใช้ โยะมิทซุเนะอย่างซื่อสัตย์มิได้เปลี่ยนใจเป็นอื่น ติดตามรับใช้ โยะมิทซุเนะตั้งง่าไม่ว่าจะการเดินทางติดตามไปโออุหรือติดตามไปรบในสงครามเกมะเออิซึ่งเกิดขึ้นเมื่อปีจอที่ 4 แม้กระทั่งยามที่ โยะมิทซุเนะมีปัญหาให้กับ โยะริโตะ โยะมะจนต้องหนีไปโออุชายหนุ่มผู้นี้ก็ติดตามรับใช้ไปด้วยเสมอ

จนกระทั่งวาระสุดท้ายชายหนุ่มถูกยิงเสียชีวิตแทบเท้าของโยะมิทซุเนะ²² ผ่าข้อไว้ให้ถึงรุ่นหลังในนามของอิเซะ โนะชะบุโร โยะมิโมะริซึ่งก็คือชายหนุ่มผู้เป็นเจ้าของบ้านหลังนี้ในเวลานั้นนั่นเอง

(เล่มที่ 2 ตอนอิเซะ โนะชะบุโร โยะมิโมะริกลายเป็นผู้ติดตามคนแรก) (หน้า 74)

ผู้วิจัยเห็นว่าแม้ในเรื่อง *กิเกะอิกิ* จะไม่มีการกล่าวถึงจากการเสียชีวิตของตัวละครตัวนี้ อย่างชัดเจนก็ตาม แต่ก็สามารถเข้าใจได้ในฉากนี้จากคำกล่าวของผู้เล่าเรื่องที่กล่าวว่า “ชายหนุ่มได้รับใช้โยะมิทซุเนะอย่างซื่อสัตย์มิได้เปลี่ยนใจเป็นอื่น ติดตามรับใช้โยะมิทซุเนะคั้งเงาไม่ว่าจะเป็นการเดินทางไปโอดู หรือติดตามไปรบในสงครามเก็มเปะอิ แม้กระทั่งยามที่โยะมิทซุเนะมีปัญหากับโยะริโตะ โมะจนต้องหนีไปโอดูชายหนุ่มผู้นี้ก็ติดตามรับใช้ไปด้วยเสมอ จนกระทั่งวาระสุดท้ายชายหนุ่มถูกยิงเสียชีวิตแทบเท้าของโยะมิทซุเนะ”

เกี่ยวกับการเสียชีวิตของโยะมิโมะริในเรื่อง *กิเกะอิกิ* กล่าวไว้แต่เพียงว่าโยะมิโมะริจงรักภักดีต่อโยะมิทซุเนะ เขาเดินทางลี้ภัยไปพร้อมกับโยะมิทซุเนะและเสียชีวิตพร้อมกับผู้ติดตามคนอื่นในการรบที่โคะโระโมะงะวะ แต่โสะริตะเกะ ทะคะอะกิ Horitake Tada-aki (堀竹忠晃) ได้อธิบายไว้ในบทความเรื่อง “การอธิบายจากประเด็นเรื่อง *กิเกะอิกิ* - จากผู้ติดตามที่อยู่แวดล้อมโยะมิทซุเนะ” *Gikeiki Ron Josetsu – Yoshitsune Meguru Terōtō Kara* (『義経記』論序説-義経をめぐる手郎等から) ซึ่งอยู่ในหนังสือ “นิฮัน บุงงะกุ โตะ นิงเง็น โนะ ฮักเก็น” *Nihon Bungaku to Ningen no Hakken* (日本文学と人間の発見) อธิบายว่าหากดูจากบันทึกประวัติศาสตร์อะซุมะกะงะมิ²³ ได้บันทึกไว้ว่าในวันที่ 16 เดือน 11 ปีบุนจิ Bunji (文治) ที่ 1 (ค.ศ. 1195) โยะมิทซุเนะออกเดินทางจากอ่าวอะโอะโมะทซุ Daimotsu (大物) เพื่อข้ามไปยังทะเลฝั่งตะวันตกและประสบกับคลื่นลมรุนแรง หลังจากนั้นอีก 2 ปีมีรายงานมายังคะมะกุระว่าโยะมิทซุเนะและขบวนผู้ติดตามได้เดินทางผ่านแคว้นอิเซะและมิโนะเพื่อไปยังโอดู โยะมิโมะริได้เสียชีวิตในหมู่บ้านละแวกนั้นในระหว่างเดินทาง ส่วนในบันทึกเกียวกุโย²⁴ ซึ่งเขียนขึ้นในปีบุนจิที่ 2 เดือน 7 วันที่ 25 ไม่ได้มีการบันทึกเกี่ยวกับการเสียชีวิตของโยะมิโมะริ (Horitake, 1992: 40)

จากทั้งหมดนี้ สรุปภาพลักษณ์ของตัวละครโยะมิโมะริได้ดังนี้คือ คำแสดงภาพลักษณ์ของตัวละครตัวนี้ถูกถ่ายทอดผ่านบทพูดของตัวละครตัวอื่น ได้แก่ คำว่า「けなげ」「稀有の者」และ「剛の者」เพื่อบอกถึงความกล้าหาญที่ไม่เหมือนคนทั่วไปของตัวละคร โยะมิโมะริ อีกทั้งมีการใช้คำว่า

²² แต่ใน *กิเกะอิกิ* เล่มที่ 8 มิได้กล่าวไว้ว่าอิเซะชะบุโรเสียชีวิตแทบเท้าของโยะมิทซุเนะ

²³ อะซุมะกะงะมิ Azuma Kagami (吾妻鏡) เป็นบันทึกทางประวัติศาสตร์ในสมัยรัฐบาลคะมะกุระระหว่างปี ค.ศ.1180

²⁴ บันทึกเกียวกุโย Gyokuyō (玉葉) เป็นบันทึกของคุโจ คะเนะสะเนะ Kujō Kanazane (九条 兼実) (1149-1207) ข้าราชการในสมัยคะมะกุระตอนต้น ซึ่งบันทึกเกี่ยวกับเหตุการณ์ทางการเมืองและสังคมในช่วงระหว่างปี ค.ศ.1164 - 1203

「人に違ひ」 และ 「えせもの」 เพื่อบอกถึงภาพลักษณ์ที่ไม่ดีนักในฐานะผู้นำครอบครัวและภาพลักษณ์ก่อนที่จะมาเป็นผู้ติดตามของโยะฉิมิซุเนะ นอกจากนี้โยะฉิมิโมะริยังมีภาพลักษณ์ของนักรบที่มีความจงรักภักดีต่อนายจวบจนวาระสุดท้ายแม้จะไม่มีกรกล่าวถึงฉากการเสียชีวิตของตัวละครตัวนี้อย่างชัดเจนก็ตาม แต่ก็สามารถเข้าใจได้จากคำกล่าวของผู้เล่าเรื่องที่กล่าวว่า “ชายหนุ่มได้รับใช้โยะฉิมิซุเนะอย่างซื่อสัตย์มิได้เปลี่ยนใจเป็นอื่น ติดตามรับใช้โยะฉิมิซุเนะดั่งเงาไม่ว่าจะการเดินทางไปโอมูหรือติดตามไปรบในสงครามเกมเปะอิ แม้กระทั่งยามที่โยะฉิมิซุเนะมีปัญหา กับโยะริโตะโมะจนต้องหนีไปโอมูชายหนุ่มผู้นี้ก็ติดตามรับใช้ไปด้วยเสมอจนกระทั่งวาระสุดท้ายชายหนุ่มถูกยิงเสียชีวิตแทบเท้าของโยะฉิมิซุเนะ”

2. บทบาท

ตัวละคร โยะฉิมิโมะริมีบทบาทใน *กิเกะอิกิ* ดังนี้

2.1. บทบาทรับใช้โยะฉิมิซุเนะในฐานะผู้ติดตามคนสนิท

ผู้วิจัยพบว่าตัวละครผู้ติดตาม โยะฉิมิโมะริถูกโยะฉิมิซุเนะผู้เป็นนายเรียกตัวเพื่อใช้งานมากกว่าผู้ติดตามตัวอื่นๆ ในช่วงก่อนสงครามเกมเปะอิจะสิ้นสุด ดังจะเห็นได้จากฉากต่อไปนี้

2.1.1 ฉากโยะฉิมิซุเนะเร่งฝีเท้าเพื่อติดตามไปสมทบกับกองทัพของโยะริโตะโมะ

伊勢三郎を召して、「勢はいか程になりたるぞ」と仰せられければ、「あるいは馬の爪つめを欠かせ、あるいは脛を馳せ砕きて、少々道に留まり、これまでは百五十騎御」と申しければ、

よりとも よしつねあうしう
(卷第三 頼朝謀反により義経奥州より出で給ふ事)

โยะฉิมิซุเนะเรียกโยะฉิมิโมะริมาถาม “กองทัพเป็นอย่างไรบ้าง” โยะฉิมิโมะริตอบว่า “ม้าบางตัวเล็บหลุด ม้าบางตัวขาเจ็บจากการวิ่งมากเกินไปจึงหยุดพักระหว่างทาง ที่ติดตามมาจนถึงขณะนี้เหลือจำนวน 150 ตัว”

(เล่มที่3 ตอน โยะฉิมิซุเนะออกจากโอมูเนื่องจากโยะริโตะโมะก่อกบฏ) (หน้า 153)

เมื่อโยะฉิมิซุเนะทราบว่าโยะริโตะโมะผู้เป็นพี่ชายต่างมารดา กบฏ โยะฉิมิซุเนะจึงเดินทางออกจากโอมูและนำทัพเพื่อไปสมทบกับทัพของโยะริโตะโมะ ในระหว่างเดินทางโยะฉิมิซุเนะเรียกโยะฉิมิโมะริผู้ติดตามคนสนิทมาเพื่อสอบถามจำนวนกองทัพที่เหลืออยู่

2.1.2 ฉากโยะฉิมิที่ซุเนะเข้าพบโยะริโตะโมะ

よるこ らうどうあたま ぐ
 御曹司も大きに悦び、急ぎ参られけり。これも家の子郎等多数召し具するに及ばず、
 つぎのぶ しらうただのぶ いせのさぶらうよしもり
 佐藤三郎継信、同四郎忠信、伊勢三郎義盛、これら三騎ばかりぞ召し具せられける。

(卷第四 頼朝義経対面の事)

อนโสะฉิมิ²⁵ ตั้งใจเป็นที่สุดจึงรีบไปพบโยะริโตะโมะ ซึ่งอนโสะฉิมิเองก็ไม่ได้พาผู้ติดตามที่มีอยู่จำนวน มากไปด้วย ชะโต ชะบุโร ที่ซุจิโนะบุ ฉิมิโร ทะคะโนะบุ อิเซะ โนะ ชะบุโรโยะฉิมิโมะริ ทหารเพียง 3 นายนี้เท่านั้นที่พาไปด้วย

(เล่มที่ 4 ตอนการพบกันของโยะริโตะโมะและโยะฉิมิที่ซุเนะ) (หน้า 156)

ในการเข้าพบโยะริโตะโมะครั้งแรก โยะฉิมิที่ซุเนะพาผู้ติดตามไปเพียง 3 คน ซึ่งหนึ่งใน จำนวนนั้นได้แก่ โยะฉิมิโมะริ

2.1.3 ฉากโยะฉิมิที่ซุเนะสั่งให้โยะฉิมิโมะริและเบ็งเกะอิไปจับตัวคิกุชิ โนะ จิโร ทะกะนะโอะ Kikuchi no Jirō Takanao (菊池次郎高直)

むさしぼう
 武蔵坊、伊勢三郎を大將軍にて、菊池が宿へ向けられける。

よしつねみやこおち
 (卷第四 義経都落の事)

เบ็งเกะอิ อิเซะ โนะ ชะบุโร ในฐานะแม่ทัพใหญ่มุ่งหน้าไปบ้านของคิกุชิ

(เล่มที่ 4 ตอนโยะฉิมิที่ซุเนะออกจากเมืองหลวง) (หน้า 202-203)

หลังจากที่โยะฉิมิที่ซุเนะผัดใจกับโยะริโตะโมะ โยะฉิมิที่ซุเนะจึงเรียกคิกุชิ ทะกะนะโอะ มา ถามว่าจะเป็นชาмуไรอยู่ฝ่ายเดียวกับโยะฉิมิที่ซุเนะได้หรือไม่ ทะกะนะโอะให้การปฏิเสธโดยให้ เหตุผลว่าบุตรชายของตนตอนนี้ทำงานให้กับโยะริโตะโมะ จึงเป็นการลำบากใจหากบิดาและ บุตรชายอยู่ฝ่ายตรงข้ามกัน โยะฉิมิที่ซุเนะจึงสั่งให้โยะฉิมิโมะริและเบ็งเกะอิเป็นแม่ทัพพร้อมกันไป สั่งหารคิกุชิ ทะกะนะโอะ

²⁵ หมายถึงโยะฉิมิที่ซุเนะโดยเฉพาะ (ดูความหมายจากเชิงอรรถที่ 18)

2.1.4 หากโยะฉิมิที่ซุเนะส่งโยะฉิมิโมะริเดินทางล่องหน้าไปหาอิเคะอิระ

くりはら かめみ いせ ひらいづみ
 せこのかう、栗原など申す所より、亀井、伊勢を御使ひにて、平 泉 へ遣はされける。

かめわりやま
 (卷第七 亀割山にて御産の事)

เมื่อผ่านดินแดนที่ชื่อว่าเซะโกะ²⁶ และเดินทางไปถึงคุริฮาระ²⁷ โยะฉิมิที่ซุเนะจึงใช้กะเมะอิและอิเซะให้เดินทางล่องหน้าไปอิระอิสุมิ

(เล่มที่ 7 ตอนการให้กำเนิด ณ. เขาคะเมะวะริ) (หน้า 434)

ทั้งๆ ที่โยะฉิมิโมะริเป็นผู้ติดตามคนแรกของโยะฉิมิที่ซุเนะแต่กลับพบว่ามิบบทบาทน้อยกว่าตัวละครเบ็งเกะอิที่จะกล่าวถึงในบทถัดไป ในประเด็นนี้ผู้วิจัยคิดว่าน่าจะมีสาเหตุมาจากข้อสันนิษฐาน 2 ข้อ คือ

1. เวลาการเสียชีวิตของโยะฉิมิโมะริไม่ชัดเจนดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงสันนิษฐานว่าจากสาเหตุดังกล่าวนี้ทำให้ผู้แต่งไม่บรรยายถึงฉากดังกล่าว

2. *กิเกะอิกิ* เป็นนิยายสงครามที่แต่งขึ้นเพื่อเน้นชะตากรรมอันแสนเศร้าของโยะฉิมิที่ซุเนะหลังสิ้นสุดสงครามเก็มเปะอิแล้วซึ่งจากการศึกษาเรื่อง *กิเกะอิกิ* ผู้วิจัยพบว่าตัวละครโยะฉิมิโมะริจะมีบทบาทในการรับใช้โยะฉิมิที่ซุเนะในช่วงต้นของเรื่องซึ่งตรงกับก่อนสงครามสิ้นสุด แต่หลังจากที่สงครามสิ้นสุดลงตัวละครผู้ติดตามที่ค่อยๆ มีบทบาทเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ คือตัวละครผู้ติดตามเบ็งเกะอิและตัวละครทะคะโนะบุซึ่งจะนำเสนอในบทที่ 3 และบทที่ 5 ตามลำดับ

2.2. บทบาทสำคัญในการปกป้องชีวิตนายให้รอดพ้นจากศัตรู

โยะฉิมิโมะริได้ออกรบเคียงบ่าเคียงไหล่กับโยะฉิมิที่ซุเนะโดยตลอดจนกระทั่งเสียชีวิต แต่ในเรื่อง *กิเกะอิกิ* มิได้นำตอนเหล่านั้นขึ้นมากล่าวเป็นพิเศษ

ดังที่ได้กล่าวไปในขั้นต้นว่า แม้การตายของตัวละครโยะฉิมิโมะรินั้นไม่ปรากฏชัดเจน แต่ในเรื่อง *กิเกะอิกิ* ได้กล่าวว่ายโะฉิมิโมะริได้ร่วมขบวนเดินทางกับโยะฉิมิที่ซุเนะเพื่อลี้ภัยไปโอฌุและเสียชีวิตพร้อมกันกับผู้ติดตามคนอื่นๆ ในการต่อสู้ที่โคะโระโมะงะวะเพื่อให้โยะฉิมิที่ซุเนะผู้เป็นนาย

²⁶ สันนิษฐานว่าเป็นบ่อน้ำพุร้อนอยู่ในจังหวัดยะมะงะตะ Yamagata (山形) ในเรื่อง โยะฉิมิที่ซุเนะ โมะ โนะงะตะริ กล่าวถึงสถานที่นี้แต่ใช้คำว่า “เซะมิโนะกะระะ”

²⁷ เป็นวัดแห่งหนึ่งซึ่งปัจจุบันอยู่ในจังหวัดมิยะงิ Miyagi (宮城)

ได้ฆ่าตัวตายอย่างสมเกียรติของนักรบหรืออาจกล่าวได้ว่าการเสียชีวิตของโยะมิโมะริอาจรวมอยู่ใน กองทัพทหารจำนวนมากที่เสียชีวิตในสงครามครั้งนั้น ดังจะเห็นได้จากฉากต่อไปนี้

2.2.1 ฉากการต่อสู้ครั้งสุดท้ายที่โคะโระโมะงะวะ

ながさきのたらうたいふのすけ ども ひとて
 さる程に、長崎太郎大夫介をはじめとして五百騎の者共、大手よりただ一手にて押
 じふらうごんのかみ きさんだ しとみやりど たて
 し寄せたり。十郎権頭、喜三太家の上登りて、薮遣戸を盾にして散々に射る。大
 むさしぼう かたをかのはちらう わしのおのさぶらう ましをのじぶらう いせのさぶらう
 手には武蔵坊、片岡八郎、鈴木三郎兄弟、鷲尾三郎、増尾十郎、伊勢三郎、
 びぜんへのいらう
 備前平四郎、以上八人なり。

ころもがは
(卷第八 衣川合戦の事)

ในขณะนั้น นะงะชะกิ โนะ ทะโรทะอิฟูโนะซุเกะนำทหารมาด้วยห้ำรื้อย นาย เคลื่อนทัพดาหน้า รวมกันเข้ามา จูโร กนโนะกะมิและคิซันคะป็นขึ้นไปบนหลังคาเพื่อยิงธนูลงมาจากบนกันสาด ทัพใหญ่ได้แก่ มุชะมิโบ คะตะโอะกะ โนะ สะชิโร ฟีน้องซุสึกิชะบุโร วะมิโนะ โอะ โนะ ชะบุโร มะมิ โอะ โนะ จูโร อิชะ โนะ ชะบุโรและบิเสน โนะ เฮะอิมิโรทั้งหมดรวมแปลคน

(เล่มที่ 8 ตอนการต่อสู้ที่โคะโระโมะงะวะ) (หน้า 451)

โยะมิโมะริเป็นทัพหน้าร่วมกับคนอื่นเพื่อตั้งรับกับทัพของนะงะชะกิโนะทะโรทะอิฟู โนะซุเกะในสงครามที่โคะโระโมะงะวะ

2.2.2 ฉากที่เบ็งเกะอิมารายงาน โยะมิที่ซุเนะว่า โยะมิโมะริเสียชีวิตพร้อมผู้ติดตามคนอื่นๆ แล้ว

びぜんへのいし わしのを ましを すずき いせのさぶらう
 「軍ははや限りになりぬ。備前平四郎、鷲尾、増尾、鈴木兄弟、伊勢三郎、思ふまま
 うちじにつかまつ かたをか
 に軍して討死 仕り候ひぬ。今は弁慶と片岡ばかりになりて候。

ころもがは
(卷第八 衣川合戦の事)

การต่อสู้จบเพียงเท่านั้น บิเสนโนะเฮะอิมิโร วะมิโนะโอะ มะมิโอะ ฟีน้องซุสึกิ อิชะ โนะ ชะบุโร ได้เสียชีวิตในการสู้รบเพื่อรับใช้นายท่านตามที่คิดไว้ ตอนนี้เหลือเพียงเบ็งเกะอิและกะตะโอะกะ

(เล่มที่ 8 ตอนการต่อสู้ที่โคะโระโมะงะวะ) (หน้า 456)

แม้ใน *กิกะอิกิ* จะไม่ปรากฏฉากการเสียชีวิตของ โยะมิโมะริอย่างชัดเจน ปรากฏแต่เพียง ฉากที่เบ็งเกะอิเข้ามารายงาน โยะมิที่ซุเนะว่า โยะมิโมะริเสียชีวิตพร้อมผู้ติดตามคนอื่นๆ แล้ว ผู้วิจัย เห็นว่าฉากที่ขมมานี้สามารถแสดงให้เห็นว่า โยะมิโมะริมีความจงรักภักดีต่อผู้เป็นนายจวบจนวาระ สิ้นสุดท้ายของชีวิต

อย่างไรก็ตาม แม้อิโระมิโมะริได้ทำหน้าที่ของผู้ติดตามที่มีความจงรักภักดีต่อนายจวบจนวาระสุดท้ายของชีวิตแต่เขากลับต้องละทิ้งบทบาทหน้าที่ในครอบครัวดังจะเห็นได้จากฉากต่อไปนี้

うち
義盛内に入り、女房に向かひて申しけるは、「いかなる人ぞと思ひ奉りたれば、我らが
ため しょう
為には相伝の主にてわたらせ給ひけるものを。されば御伴して奥州へ下るべし。和
ごぜん ころ のぼ
御前はこれにて明年の春の頃を待ち給へ。もしその頃上らずは、はじめて人に見え
あ すさ
給ふとも、義盛忘れ給ふな」と申しければ、女は泣くよりほかの事ぞなき。「在りの遊び
あ いた
の旅だにも、在りきの跡は恋しきに、逢はで別れん面影を、何時の世にかは忘るべき」
かい かう
と嘆きども甲斐ぞなかりける。剛の者の癖として、一筋に思ひ切り、やがて御供してぞ
下りける。

いせのさぶらうよしつね

(卷第二 伊勢三郎義経の臣下にはじめて成る事)

อิโระมิโมะริเข้าไปในบ้านตรงไปหาภรรยาและบอกว่า “ข้าคิดอยู่แล้วว่าท่านผู้นั้นเป็นใคร ที่แท้ก็เป็น
เจ้านายของข้ามาแต่รุ่นบรรพบุรุษ ดังนั้นนับจากนี้ไปตัวข้าก็จะติดตามรับใช้นายท่านไปโอฌ ขอให้
เจ้า (ภรรยา) รอข้าอยู่ที่นี้จนถึงฤดูใบไม้ผลิปีหน้า หากถึงตอนนั้นแล้วตัวข้าไม่กลับมาก็ให้แต่งงาน
ใหม่ อย่างไรก็ตามขอให้เจ้าอย่าลืมอิโระมิโมะริคนนี้นะ” ฝ่ายภรรยาเอาแต่รำให้ “ตอนที่ท่านออก
เดินทางไปเพียงแค่ว่าเวลาสั้นๆ ตัวข้ายังคอยเฝ้าคณิงหา หากยังต้องมาพราจากกันไม่อาจเจอกัน
ได้แบบนี้ แล้วตัวข้าต้องทนทุกข์เฝ้าคิดถึงท่านไปถึงเมื่อไหร่กัน” ผู้เป็นภรรยาคร่ำครวญแต่ก็ไม่สามารถทำอะไรได้ อิโระมิโมะริตัดสินใจละทิ้งภรรยาตามวิสัยของผู้กล้า ในที่สุดก็เดินทางติดตาม
เจ้านายไป

(เล่มที่ 2 ตอนอิเซะ โนะชะบะโร อิโระมิโมะริกลายเป็นผู้ติดตามคนแรก) (หน้า 74-75)

อิโระมิโมะริตัดสินใจละทิ้งภรรยาเพื่อจะติดตามรับใช้อิโระมิทซุเนะแม้ภรรยาจะร้องไห้คร่ำ
ครวญด้วยความโศกเศร้าเพียงใดก็ตามเมื่อรู้ว่าสามีจะละทิ้งนางเพื่อไปติดตามผู้เป็นนาย

โดยสรุปผู้วิจัยพบว่าตัวละคร อิโระมิโมะริมีบทบาทในฐานะผู้ติดตามคนสนิทของอิโระมิทซุ
เนะและมีบทบาทร่วมกับผู้ติดตามตัวอื่นในการต่อสู้กับศัตรูเพื่อปกป้องชีวิตผู้เป็นนายจวบจนวาระ
สุดท้ายของชีวิต ในทางกลับกัน ตัวละคร อิโระมิโมะริกลับมิได้ทำหน้าที่สามีที่ดีซึ่งจะเห็นได้จาก
คำพูดของตัวละครที่เป็นภรรยาในเรื่อง ลักษณะการปฏิบัติเช่นนี้จะพบในสังคมสมัยยะมะกุระ-มุ
โระมะชิที่มุ่งเน้นให้นักบวชถวายชีวิตเพื่อเจ้านายก่อนบทบาทหน้าที่อื่น การถวายชีวิตเพื่อเจ้านายเป็น
หน้าที่ที่พึงปฏิบัติแม้จะต้องละเลยบทบาทหน้าที่อื่นในครอบครัวก็ตาม

3. ความสัมพันธ์ระหว่างนาย-ป่าว

ผู้วิจัยพบว่าตัวละคร โยะมิโมะริมีความจงรักภักดีและผูกพันกับ โยะมิทซุเนะผู้เป็นนาย เนื่องจากได้รับอิทธิพลเรื่องความเชื่อความผูกพันนาย - ป่าวจะดำรงอยู่ถึง 3 ชาติ (三世)

พจนานุกรมจิตะอิเบะทซุ โคะกุโงะ คะอิจิเท็น สมัยมุโระมะจิ เล่มที่ 3 Jidaibetsu Kokugo Daijiten Muromachi Jidai Vol.3 (時代別 国語大辞典 室町時代編三) (1994) ให้นิยามเกี่ยวกับความหมายของคำว่า “ซันเสะ” Sanze (三世) ดังต่อไปนี้

1. เป็นคำศัพท์ในทางพุทธศาสนากล่าวถึง อดีต ปัจจุบันและอนาคตหรือใช้กล่าวถึงภพชาติที่แล้ว ภพชาติปัจจุบันและภพในชาติหน้า มักนำคำว่า 「三世の」 ซันเสะโนะ Sanzeno ไปต่อท้ายด้วยคำอื่นๆ เพื่อกล่าวถึง 3 ช่วงเวลา

2. เป็นความเชื่อที่ใช้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างนายกับป่าว อาจารย์กับศิษย์โดยกล่าวกันว่า “สายสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูกมี 1 ชาติ สายสัมพันธ์ระหว่างสามีกับภรรยา มี 2 ชาติ และสายสัมพันธ์ระหว่างนายกับป่าวหรืออาจารย์กับลูกศิษย์มี 3 ชาติ

นอกจากนี้ยังมีการนำคำนี้ไปรวมกับคำอื่นๆ อีกเช่น

三世の (奇) 縁 ซันเสะโนะ (กิ) เอ็น Sanze no (Ki) En มีความหมายว่า “สายสัมพันธ์หรือความผูกพันระหว่างนายกับป่าว หรืออาจารย์กับลูกศิษย์ที่มีร่วมกันมา 3 ชาติ”

三世の契 (契約) ซันเสะโนะชิจิริ (เคะอิยะกุ) Sanze no Chigiri (Keiyaku) มีความหมายว่า “สัญญาที่ให้ไว้แลกเปลี่ยนกันระหว่างนายกับป่าวหรืออาจารย์กับลูกศิษย์” (Sanseido, 1994: 198)

ผู้วิจัยพบว่ามีการใช้คำที่บ่งบอกถึงอิทธิพลเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องความผูกพันนาย - ป่าวจะดำรงอยู่ถึง 3 ชาติหลายคำในเรื่อง *กิกะอิกิ* ดังจะเห็นได้จากภาคต่อไป

3.1 ฉาก โยะมิทซุเนะขอค้างแรมที่บ้าน โยะมิโมะริ

が く たしやう
「一河の流れを汲むも皆これ他生の契りなり。」

いせのさぶらうよしつね

(卷第二 伊勢三郎義経の臣下にはじめて成る事)

“การที่ได้ผ่านมาละแวกนี้กล่าวได้ว่าเคยดื่มน้ำร่วมกันเป็นสัญญาจากชาติอื่น²⁸”

(เล่มที่ 2 ตอนอิเซโนะซะบุโร โยะมิโมะริกลายเป็นผู้ติดตามคนแรก) (หน้า 67)

คำกล่าวนี้เป็นของผู้สูงอายุในบ้านของ โยะมิโมะริ ผู้วิจัยเห็นว่าผู้แต่งให้ผู้สูงอายุกล่าวเช่นนี้เพื่อยืนยันถึงอิทธิพลความเชื่อเรื่องความผูกพันที่มีมาแต่ชาติปางก่อนจึงสมควรให้ที่פקแก่ โยะมิทซุเนะ

3.2 ฉากเมื่อ โยะมิโมะริรู้สถานะที่แท้จริงของ โยะมิทซุเนะ

²⁸ หมายถึงชาติที่แล้วหรือชาติหน้า

げざん
君を見参に入りて候ひぬること、三世の契りと申しながら、八幡大菩薩の御引き合せとこそ存じ候へ」とて、

いせのさぶらうよしつね
(卷第二 伊勢三郎義経の臣下にはじめて成る事)
จงคิดว่าการได้พบนายท่านในครั้งนี้เป็นครั้งที่เรียกกันว่าสัญญาของสามชาติพระโพธิสัตว์อะชิมัน
คะอิกงคลใจและช่วยนำพาให้มาเจอกัน

(เล่มที่ 2 ตอนอิเซะ โนะชะบุนโร โยะมิโมะริกลายเป็นผู้ติดตามคนแรก) (หน้า 74)

โยะมิโมะริกล่าวถึงสัญญาและความผูกพันของนายบ่าวที่มีถึงสามชาติ²⁹ โดยใช้คำว่า「三世の契り」ซึ่งหมายถึง สัญญาที่ให้ไว้แลกเปลี่ยนกันระหว่างนายกับบ่าว

3.3 หากโยะมิโมะริเล่าประวัติของตนให้โยะมิทซุเนะฟิง

むざん
「あら無慙や、問ひ参らせずは、いかでか知り参らせ候ふべき。やがても帰し参らせ候ひなば、お互ひに御行方を知り知られ奉らじ。われわれが為には重代の君にてわたらせ給ひけるぞや。かく申せば、いかなる者なるらんとぞ思し召され候ふらん。親にて候ふものは、もとは伊勢の国二見の浦の者にて候。伊勢のかんらい義連と申して、(省略)

げんぶく
十三と申すに、元服せよと申ししに、『わが父といふものはいかなる人にてありけるやらん』と申ししかば、母涙に咽び、とかくの返事もし候はず。『汝が父は伊勢の国二見の浦の者とかや。東国の流人にてありしが、名をば伊勢のかんらい義連と言ひしなり。左馬頭殿の御内に不便にせられ参らせたりけるが、思ひの外のことありて、この国にありし時、汝を懐妊して、七ヶ月と言ひしに、終に空しくなりしなり』と申ししかば、父を伊勢のかんらいと言ひければ、我をば伊勢三郎と申す。父を義連と申しければ、義盛と名残り候。

いせのさぶらうよしつね
(卷第二 伊勢三郎義経の臣下にはじめて成る事)
“พุทธโธ! หากไม่ถามขึ้นมาจะรู้ได้อย่างไร หากให้ท่านกลับไปทั้งที่เป็นแบบนี้ ก็ไม่รู้ว่าจะแต่ละฝ่ายจะเป็นอย่างไร นายท่านเป็นเจ้านาย(ของข้า)มาแต่รุ่นบรรพบุรุษ ข้าพุดแบบนี้ ท่านคงจะสงสัยว่าข้าเป็นใครกรรมมัง บิดาของข้าเป็นคนแถวอ่าวฟุตะมิแห่งแคว้นอิเซะมีนามว่าอิเซะ โนะ คันระอิ โยะมิทซุระ . . . เมื่ออายุ 13 ปีมารดาให้ทำพิธีเก็บปูกุ ข้าจึงถามมารดาว่าบิดาของข้าเป็นใคร มารดาเอาแต่ร้องไห้ไม่ยอมตอบอย่างชัดเจนบอกแล้วว่า “บิดาของเจ้าเป็นคนแถวอ่าวฟุตะมิแห่งแคว้นอิเซะถูกเนรเทศมาที่แคว้นทางเหนือ มีนามว่าอิเซะ โนะ คันระอิ โยะมิทซุระทั้งที่ได้รับการโปรดปรานจากญาติของท่านชะมะ โนะ โโกโนะโตะ โนะ แต่เกิดเรื่องไม่คาดคิด³⁰ เลยทำให้ถูกเนรเทศ ตอนที่อยู่ที่แคว้น

²⁹ ความเชื่อว่าพ่อแม่และลูกผูกพันกันเพียงชาติเดียว สามภรรยาผู้พันกันสองชาติ คือ ชาตินี้และชาติหน้า ส่วนการเป็นนายและบ่าวจะมีสัญญาผูกพันกัน 3 ชาติ คือ ชาติที่แล้ว ชาตินี้และชาติหน้า

³⁰ ใน *กิเกะอิกิ* มิได้มีการระบุไว้ว่าเรื่องไม่คาดคิดนั้นคือเรื่องอะไร

แห่งนี้³¹ ในขณะที่ข้าตั้งครรภได้ 7 เดือน บิดาของเจ้าก็เสียชีวิต” บิดาชื่อว่า อิเซะ โนะ คันระอิ ตัวข้า จึงมีนามว่า อิเซะ โนะ ชะบุโร บิดาชื่อ โยะมิทซุระ ข้าจึงชื่อว่า โยะมิโมะริ”

(เล่มที่ 2 ตอนอิเซะ โนะชะบุโร โยะมิโมะริกลายเป็นผู้ติดตามคนแรก) (หน้า 72-74)

โยะมิโมะริเล่าประวัติของตนให้ โยะมิทซุเนะ ฟังเพื่อบอกว่าบิดาของตนเคยรับใช้บิดาของ โยะมิทซุเนะ ฉะนั้นจึงสามารถกล่าวได้ว่า โยะมิทซุเนะ เป็นเจ้านายของตนมาตั้งแต่รุ่นบรรพบุรุษ โดยใช้คำว่า 「重代の君」 ซึ่งหมายถึง “เจ้านายมาตั้งแต่รุ่นบรรพบุรุษ” นอกจากนี้ ฉากนี้ยังสะท้อนให้เห็นว่าการรับใช้เจ้านายนั้นมีการรับใช้สืบทอดต่อกันมาจากรุ่นบรรพบุรุษ

3.4 ฉาก โยะมิโมะริบอกลากรรยา

うち
義盛内に入り、女房に向かひて申しけるは、「いかなる人ぞと思ひ奉りたれば、我らが
ため しゆ くだ
為には相伝の主にてわたらせ給ひけるものを。されば御伴して奥州へ下るべし。
わごぜん ころ のぼ
和御前はこれにて明年の春の頃を待ち給へ。もしその頃上らずは、はじめて人に見
え給ふとも、義盛忘れ給ふな」と申しければ、女は泣くよりほかの事ぞなき。「在りの遊
みの旅だにも、在りきの跡は恋しきに、逢はで別れん面影を、何時の世にかは忘るべ
き」と嘆きども甲斐ぞなかりける。剛の者の癖として、一筋に思ひ切り、やがて御供して
ぞ下りける。

いせのさぶらうよしつね

(卷第二 伊勢三郎義経の臣下にはじめて成る事)

โยะมิโมะริเข้าไปในบ้านตรงไปหากรรยาและบอกว่า “ข้าคิดอยู่แล้วว่าท่านผู้นั้นเป็นใคร ที่แท้ก็เป็น เจ้านายของข้ามาแต่รุ่นบรรพบุรุษ ดังนั้นนับจากนี้ไปตัวข้าก็จะติดตามรับใช้นายท่านไปโอบุ ขอให้ เจ้า (กรรยา) รอข้าอยู่ที่นี้จนถึงฤดูใบไม้ผลิปีหน้า หากถึงตอนนั้นแล้วตัวข้าไม่กลับมาก็ให้แต่งงาน ใหม่ อย่างไรก็ตามขอให้อายุ๋าลืม โยะมิโมะริคนนี้นะ” ฝ่ายกรรยาเอาแต่รำให้ “ตอนที่ท่านออก เดินทางไปเพียงแค่ว่าระยะเวลาสั้นๆ ตัวข้ายังคอยเฝ้าคณิงหา หากยังต้องมาพรากจากกันไม่อาจเจอกัน ได้แบบนี้ แล้วตัวข้าต้องทนทุกข์เฝ้าคิดถึงท่านไปถึงเมื่อไหร่กัน” ผู้เป็นกรรยารำครวญแต่ก็ไม่สามารถทำอะไรได้ โยะมิโมะริตัดสินใจละทิ้งกรรยาตามวิสัยของผู้กล้า ในที่สุดก็เดินทางติดตาม เจ้านายไป

(เล่มที่ 2 ตอนอิเซะ โนะชะบุโร โยะมิโมะริกลายเป็นผู้ติดตามคนแรก) (หน้า 74-75)

ฉากนี้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์นายบ่าวที่มีการรับใช้สืบทอดกันต่อมาเป็นรุ่นๆ โดยใช้ คำว่า 「相伝の主」 การปฏิบัติเช่นนี้เป็นสิ่งที่พึงปฏิบัติสืบต่อแม้จะต้องละทิ้งครอบครัวก็ตาม จากฉากทั้งหมดนี้ ผู้วิจัยพบว่ามีคำหลายคำที่แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลความเชื่อเรื่องความ ผูกพันของนาย-บ่าวจะดำรงอยู่ถึง 3 ชาติที่ปรากฏในบทพูดของตัวละครตัวนี้ ได้แก่ คำว่า 「他生の

³¹ หมายถึงแคว้น โคะสุเกะ Kōzuke (上野)

契り」「三世の契り」「重代の君」 และ 「相伝の主」 อิทธิพลดังกล่าวยังส่งผลให้ตัวละครต้องรับใช้ผู้เป็นนายสืบทอดต่อจากรุ่นบรรพบุรุษ

4. บทสรุป

สรุปภาพลักษณ์ บทบาท และความสัมพันธ์นาย-ป่าวของตัวละครอิเซะ โนะ ชะบุโร โยะมิ โมะริได้ดังนี้

1. ภาพลักษณ์

การแสดงภาพลักษณ์ของตัวละครตัวนี้ถูกถ่ายทอดผ่านบทพูดของตัวละครตัวอื่น ได้แก่ คำว่า 「けなげ」「稀有の者」 และ 「剛の者」 เพื่อบอกถึงความกล้าหาญที่ไม่เหมือนคนทั่วไปของตัวละคร โยะมิ โมะริ อีกทั้งยังมีการใช้คำว่า 「人に違ひ」 และ 「えせもの」 เพื่อบอกถึงภาพลักษณ์ที่ไม่ดีนักในฐานะผู้นำครอบครัวและภาพลักษณ์ก่อนที่จะมาเป็นผู้ติดตามของ โยะมิ ทัชชึเระ นอกจากนี้ โยะมิ โมะริยังมีภาพลักษณ์ของนักรบที่มีความจงรักภักดีต่อผู้เป็นนายจวบจนวาระสุดท้ายของชีวิต แม้จะไม่มีกรกล่าวถึงฉากการเสียชีวิตของตัวละครตัวนี้อย่างชัดเจนก็ตาม

2. บทบาท

โยะมิ โมะริมีบทบาทในฐานะผู้ติดตามคนแรกและคนสนิทของ โยะมิ ทัชชึเระ และมีบทบาทร่วมกับผู้ติดตามตัวอื่นในการต่อสู้กับศัตรูเพื่อปกป้องชีวิตผู้เป็นนายจวบจนวาระสุดท้ายของชีวิต แต่ในทางกลับกันตัวละคร โยะมิ โมะริกลับมิได้ทำหน้าที่สามที่ดีซึ่งจะเห็นได้จากคำพูดของตัวละครที่ปรากฏในเรื่อง ลักษณะการปฏิบัติเช่นนี้จะเริ่มพบในสังคมสมัยคะมะกุระที่มุ่งเน้นให้นักรบถวายเป็นชีวิตเพื่อเจ้านายก่อนบทบาทหน้าที่อื่น การถวายเป็นหน้าที่ที่พึงปฏิบัติแม้จะต้องละเลยบทบาทหน้าที่อื่นในครอบครัวก็ตาม

3. ความสัมพันธ์ระหว่างนาย-ป่าว

โยะมิ โมะริเป็นตัวละครที่ผู้แต่งใช้เพื่อกล่าวถึงความเชื่อเรื่องนายป่าวผูกพันกันถึง 3 ชาติไว้ อย่างชัดเจน โดยจะเห็นได้จากบทพูดของตัวละครตัวนี้ที่ใช้คำว่า 「他生の契り」「三世の契り」「重代の君」 และ 「相伝の主」 นอกจากนี้ เรื่อง *กิเกะอิกิ* ยังสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อและวัฒนธรรมการรับใช้เจ้านายที่สืบทอดต่อกันมาเป็นรุ่นซึ่งน่าจะได้รับอิทธิพลมาจากการปลูกฝังให้นักรบมีความจงรักภักดีต่อผู้เป็นนายในสังคมสมัยคะมะกุระ-มุโระมะชิ

บทที่ 3

มุชะชิโบ เบ็งเกะอิ Musashibō Benkei (武蔵坊弁慶)

มุชะชิโบ เบ็งเกะอิเป็นนักรบผู้กล้าของโยะมิทซุเนะที่ได้รับการขนานนามว่าหนึ่งคนต่อพัน หากถามถึงชาติตระกูลของเบ็งเกะอิแห่งชะอิโต Saitō (西塔) แล้วนั้นจะพบว่าเบ็งเกะอิเป็นลูกหลานของอะมะทซุโกะยะเนะ Amatsukoyane (天児屋根)¹และนะกะ โนะ คัมปะกุ มิชิตะกะ Naka no Kanpaku Michitaka (中関白道隆)² เป็นบุตรชายคนโตของพระกุมะโนะ โนะ เบ็ตโต³ เป็นโฌ Kumanō no Bettō Beshō (熊野の別当 べんしょう) พระเบ็ตโตแต่งงานกับมารดาของเบ็งเกะอิตอนอายุ 61 ปีในขณะที่มารดาของเบ็งเกะอิอายุ 19 ปี และกว่าพระเบ็ตโตจะมีลูกก็อายุ 70 ปี มารดาตั้งท้องเบ็งเกะอินาน 18 เดือน แต่ปรากฏว่าทารกที่คลอดออกมาตัวใหญ่เท่าเด็ก 2-3 ขวบ มีฟันกรามและฟันหน้าใหญ่มากมาแต่กำเนิด บิดาของเบ็งเกะอิจะนำไปทิ้งหรือฆ่าเพราะคิดว่าเป็นยักษ์มาเกิด แต่น้องสาวของพระเบ็ตโตขอเบ็งเกะอิไปเลี้ยงเพราะคิดว่าเด็กคนนี้น่าจะเป็นคนที่เทพเจ้าประทานมาให้ นางตั้งใจว่าหากเบ็งเกะอิโตเป็นผู้ใหญ่จะให้รับราชการแต่หากเบ็งเกะอิเป็นเด็ก เกรนางก็จะให้บวชอยู่ได้ร่มพระธรรม ความคิดนี้ทำให้บิดาของเบ็งเกะอิคิดได้ว่าตนเองก็เป็นพระหากฆ่าเด็กทารกก็จะเป็นบาปจึงลี้มเล็กความคิดนั้นเสียและตั้งชื่อให้เบ็งเกะอิว่า “โอะนิวะกะ” Oniwaka (鬼若) หลังจากเบ็งเกะอิกำเนิดได้ 51 วันน้องสาวของพระเบ็ตโตก็พากลับเกียวโตและจัดการให้มีแม่นมเลี้ยงดูเบ็งเกะอิเป็นอย่างดี เมื่อเบ็งเกะอิอายุได้ 5 ขวบเบ็งเกะอิตัวใหญ่เท่าเด็กปกติที่อายุ 12-13 ขวบ และเมื่อเบ็งเกะอิอายุได้ 6 ขวบเขาก็มีผมหยิกและคำสนธิแต่ผมที่มีมาตั้งแต่กำเนิดไม่ยาวขึ้นเลย น้องสาวของบิดาจึงคิดว่าหากเป็นเช่นนี้จะให้เข้าพิธีเก็มปุคุ Genpuku (元服)⁴ คงไม่ดีแน่จึงให้เบ็งเกะอิไปบวชเป็นเณรศึกษาพระธรรมที่เขายีอะ Hiezan (比叡山)⁵ แต่เบ็งเกะอิชอบการ

¹ อะมะทซุโกะยะเนะ Amakoyane (天児屋根) หรือ จักรพรรดิอะเมะ โนะ โคะยะเนะ Ame no Koyane no Mikoto (天児屋根命) จากเรื่อง *โคะจิกิ Kojiki* (古事記) เล่าขานกันว่าเป็นบุตรของเทพอะกะมิ มุซุบิ Takami Musubi no Kami (高皇産靈神) และเป็นบรรพบุรุษของตระกูลฟูจิวะระ Fujirawa (藤原氏)

² นะกะ โนะ คัมปะกุ โดริว Naka no Kanpaku Dōryū (中関白道隆) หรืออ่านชื่ออีกแบบหนึ่งได้ว่า นะกะ โนะ คัมปะกุ มิชิตะกะ Naka no Kanpaku Michitaka (中関白道隆) สำหรับคำว่า “นะกะ โนะ คัมปะกุ” หมายถึง เชื้อสายของตระกูลชนชั้นสูงสมัยเฮอันตอนกลาง ส่วนโดริว เป็นชื่อของฟูจิวะระ โนะ มิชิตะกะ Fujiwara no Michitaka (藤原 道隆) (953-995) เสนาบดีในสมัยเฮอันตอนกลางซึ่งเขามีอีกชื่อหนึ่งว่า “นะกะ โนะ คัมปะกุ”

³ เป็นตำแหน่งของพระสงฆ์ทำหน้าที่ควบคุมงานบูรณการของวัด

⁴ หมายความว่าจากบทที่ 1 เองที่ 12 หน้า 7

⁵ เป็นเทือกเขาที่ทอดตัวตามเขตแดนจังหวัดเกียวโตและจังหวัดมิงะ Shiga (滋賀) ในอดีตขึ้นชื่อว่าเป็นภูเขาศักดิ์สิทธิ์ใช้เป็นที่พักผ่อนตัวเวลาลี้ภัยทางการเมือง มียอดเขา 2 แห่ง ยอดเขาทางตะวันตกสูง 848 เมตร และยอดเขาทางตะวันออกสูง 839 เมตร ด้านข้างของยอดเขาด้านตะวันออกเป็นที่ตั้งของวัดเอ็นริยะกุ Enryakuji (延暦寺) ซึ่งเป็นวัดหลักของศาสนาพุทธนิกายเทนดะอิ Tendai (天台) ประกอบด้วยเจดีย์ 3 องค์ได้แก่เจดีย์ทางทิศตะวันออก Tōdō (東塔) ชื่อ ฉิมกันอิน Shikan-in (止観院) เจดีย์ทาง

เรียนด้านการต่อสู้มากกว่าและมักจะมีเรื่องกับพระลูกวัด ในการประชุมของวัดจึงมีความเห็นวาระหว่างโอะนิวะกะเพียงคนเดียวกับพระลูกวัดตั้ง 3,000 คน เพื่อความสงบก็ควรให้โอะนิวะกะออกจากวัด เบ็งเกะอิไม่มีทางเลือกจึงต้องออกจากเขาอิเอะ เมื่อออกจากวัดมาแล้วเบ็งเกะอิก็ไม่รู้ว่าจะไปที่ไหนและไปหาใคร เมื่อพิจารณาแล้วความรู้ทางวิชาการของตนก็มีพอสมควร และเมื่อตัดสินใจแล้วว่าตนจะต้องเป็นพระอย่างแน่นอน เบ็งเกะอิจึงจัดการบวชด้วยตนเองโดยใส่ชุดของพระและโกนผมตนเองด้วยวิธีการดูจากเงาที่สะท้อนจากน้ำแทนกระจก จากนั้นเบ็งเกะอิจึงคิดตั้งชื่อใหม่ให้ตัวเองโดยเอาชื่อมุชะชิโบ Musashibō (武蔵坊) มาจากคนๆ หนึ่งที่เคยอยู่ที่เขาอิเอะ คนๆ นี้นิยมเรื่องความรุนแรงและการใช้กำลัง เขาเริ่มก่อเรื่องรุนแรงตั้งแต่อายุ 21 ปี เขาเสียชีวิตตอนอายุ 61 ปี เบ็งเกะอิคิดว่าตนเองเป็นผู้ชายหากนำคำว่า “มุชะชิโบ” ของคนคนนั้นมาวางไว้ข้างหน้าชื่อของตนจะทำให้ชื่อของตนฟังดูเป็นชายที่กล้าหาญและแข็งแกร่ง ส่วนชื่อจริงของบิดาซึ่งมีตำแหน่งเป็นพระเบ็ตโต คือ เบ็นโฌ Beshō (べんしょう) ส่วนอาจารย์ของตนชื่อ “คังเกะอิ” Kankei (かん慶) เมื่อเอาคำว่า “เบ็น” Ben (弁) จาก “เบ็นโฌ” และเอาคำว่า “เกะอิ” Kei (慶) จาก “คังเกะอิ” มารวมกันจึงกลายเป็นชื่อ “เบ็งเกะอิ” Benkei (弁慶) สำหรับชื่อโอะนิวะกะนั้นใช้ตั้งแต่เมื่อวาน จากวันนี้ไปจนถึงวันตายตนขอใช้ชื่อว่า “มุชะชิโบ เบ็งเกะอิ” Musashibō Benkei (武蔵坊弁慶)

หลังจากนั้น เบ็งเกะอิเกิดความคิดอยากจะสะสมอาวุธให้ครบ 1,000 ชิ้น แต่ตนเองไม่มีทั้งเงินและคนรู้จัก เบ็งเกะอิจึงใช้วิธีเข้าไปในเมืองตอนกลางคืนและดักรอเพื่อแย่งชิงอาวุธของคนที่ผ่านมาไปมาในตอนกลางคืน และในคืนวันที่ 17 เดือน 6 ขณะที่สะสมอาวุธได้ 999 ชิ้น เบ็งเกะอิไปที่โกะโจ Gojō (五条) เพื่อรออาวุธชิ้นสุดท้าย เบ็งเกะอิได้ยินเสียงคนเป่าขลุ่ยและเมื่อเสียงขลุ่ยใกล้เข้ามาเขาจึงเห็นว่าเจ้าของเสียงขลุ่ยนั้นเป็นเด็กหนุ่มที่สวมฮิตะตะระเสีขาวมีดาบยาวสีเหลืองเหน็บอยู่ที่เอวซึ่งก็คือโยะมิทซุเนะที่ไม่ต้องการเปิดเผยสถานะของตนเองให้ใครรู้ เมื่อโยะมิทซุเนะได้เห็นเบ็งเกะอิก็รู้สึกประหลาดและคิดว่า “พระรูปนี้ทำทางประหลาดคงไม่ใช่พระปกติแน่นอน หมู่นี้ได้ยินข่าวว่ามีคนมาดักรอแย่งดาบยาวในเมืองสงสัยคงจะเป็นพระรูปนี้กระมัง” ส่วนทางเบ็งเกะอิก็คิดว่าตนจะทำอย่างไรจึงจะได้ดาบยาวเล่มนั้นมา เบ็งเกะอิขอดาบยาวเล่มนั้นจากโยะมิทซุเนะแต่โยะมิทซุเนะไม่ให้เพราะเป็นของสำคัญของบรรพบุรุษจึงเกิดการต่อสู้ระหว่างคนทั้งสอง อย่างไรก็ตาม เบ็งเกะอิก็ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายในคืนนั้น

ในวันรุ่งขึ้นซึ่งตรงกับวันที่ 18 เบ็งเกะอิมาดักรอโยะมิทซุเนะที่หน้าวัดคิโยะมิสุ Kiyomizu (清水) เพราะคิดว่าน่าจะอยู่ที่วัดนี้ แต่รอนานเท่าไรก็ไม่พบเสียที่เบ็งเกะอิจึงคิดว่าคืนนี้จะกลับไปก่อน แต่ทันใดนั้นเขาก็ได้ยินเสียงขลุ่ยเหมือนที่เคยได้ยินเมื่อคืน เมื่อพบกันอีกครั้งเบ็งเกะอิจึงขอ

ทิศตะวันตก Saitō (西塔) ชื่อ โฮโตอิน Hōtō-in (宝院) เจดีย์ทางโยะกะวะ Yokawa (横川) ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของวัดเอ็นริยะกุ ชื่อ “เรียวงอนอิน” Ryōgon-in (楞嚴院)

ดาบยาวจากโยะฉิมิซุเนะอีก แต่โยะฉิมิซุเนะยังคงยืนยันกรานว่าตนไม่สามารถยกดาบยาวเล่มนั้นให้ได้จึงทำให้คนทั้งคู่ต่อสู้กันอีกครั้ง โยะฉิมิซุเนะพิสูจน์ให้เบิ่งเกะอิเห็นว่าฝีมือในเชิงดาบที่เหนือกว่าทำให้เบิ่งเกะอิชื่นชมและสาบานว่าจะรับใช้โยะฉิมิซุเนะตลอดไป เบิ่งเกะอิจึงรักภักดีและติดตามโยะฉิมิซุเนะตั้งเงาข้างกายมิเคยห่าง ไม่ว่าจะเป็นการสู้รบกับตระกูลเฮะอิเกะที่ยาวนานถึง 3 ปี จนกระทั่งเบิ่งเกะอิเสียชีวิตในสมรภูมिरบสุดท้ายที่โคะโระโมะงะวะ หลังจากต่อสู้อย่างสุดความสามารถเพื่อปกป้องโยะฉิมิซุเนะผู้เป็นนายจากการลอบโจมตีของยะชูอิระบุตรชายผู้ทรยศของอิเคะอิระ กล่าวกันว่าแม้หมดลมไปแล้วเบิ่งเกะอิยังคงยืนประจัญหน้ากับศัตรูไม่ล้มจนกระทั่งมีผู้ปลัดลงไป

ในบทนี้ผู้วิจัยจะขอวิเคราะห์เกี่ยวกับตัวละครมุชะมิโอบี เบิ่งเกะอิในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ภาพลักษณ์

ในนิยายสงครามเรื่อง *กิกะอิอิ* มีคำบางคำที่ถูกใช้บ่อยกับตัวละครเบิ่งเกะอิมากกว่าตัวละครผู้ติดตามอื่นๆ เพื่อเป็นการเน้นถึงภาพลักษณ์อันเป็นลักษณะเฉพาะบางอย่างของตัวละครตัวนี้ นอกจากนี้ยังมีฉากที่บรรยายถึงความสามารถทางการรบและความจงรักภักดีต่อผู้เป็นนายของตัวละครตัวนี้ด้วยซึ่งผู้วิจัยจะขอวิเคราะห์ตามหัวข้อต่อไปนี้

1.1 คำที่ใช้แสดงภาพลักษณ์

1.2 ความสามารถทางการรบ

1.3 ความจงรักภักดีต่อผู้เป็นนายจวบจนวาระสุดท้ายของชีวิต

1.1 คำที่ใช้แสดงภาพลักษณ์

คำแสดงภาพลักษณ์ที่ถูกใช้บ่อยกับตัวละครเบิ่งเกะอิมีดังนี้

1.1.1 「剛の者」⁶

เมื่อเทียบกับตัวละครผู้ติดตามคนอื่นแล้ว คำคำนี้ถูกนำมาใช้บรรยายลักษณะตัวละครเบิ่งเกะอิถึง 5 ครั้งซึ่งมากเป็นลำดับที่ 2 รองจากตัวละครทะคะโนะบุ (ในบทที่ 5) ดังจะเห็นได้จากฉากต่อไปนี้

1.1.1.1 ฉากกล่าวถึงการกำเนิดของเบิ่งเกะอิ

げんくらうよしつね いちにんたうぜん かう ぞくしやう あまつこ
源九郎義経の御内に聞こえたる一人当千の剛の者あり。俗姓を尋ぬれば、天児
やね べうえい なかのくわんぼくだうりう こういん べん さいたふ むさしぼう
屋根の御苗裔、中 関 白道隆の後胤、熊野の別当弁せうが嫡子、西塔の武蔵坊
べんけい
弁慶とぞ申しける。

くまの
(卷第三 熊野の別当乱行の事)

⁶ ดูความหมายของคำนี้ในบทที่ 2 หน้า 24

หากถามถึงผู้ติดตามของเกิน คุโร โยะฉิมัทซึเนะ ในนั้นมีผู้กล้าซึ่งได้รับการขนานนามว่าหนึ่งคนต่อพัน⁷ เขามีนามว่า “มุชะฉิมโบ เบ็งเกะอิ” แห่งชะอิโต หากถามถึงชาติตระกูล เบ็งเกะอิเป็นบุตรชายคนโตของพระเบ็ตโต เป็นโอรสแห่งคุมะโนะและเป็นลูกหลานของนะกะ โนะ คัมปะกุ โคริว ผู้ซึ่งสืบสายโลหิตมาจากจักรพรรดิอะมะทสุโกะยะเนะ

(เล่มที่ 5 ตอนการประพาศิตนหยาบคายของพระเบ็ตโตแห่งคุมะโนะ) (หน้า 107)

ฉากนี้ใช้คำว่า 「剛」 เพื่อกล่าวถึงความกล้าหาญของเบ็งเกะอิในตอนเกริ่นนำต้นเรื่องเพื่อกล่าวถึงชาติกำเนิดของเบ็งเกะอิว่าเขาเป็นผู้ติดตามของโยะฉิมัทซึเนะซึ่งเป็นผู้กล้าที่ได้รับการขนานนามว่า “หนึ่งคนต่อพัน”

1.1.1.2 ฉากเบ็งเกะอิออกบวช

昔比叡の山に悪を好む者ありけるが、西塔の武蔵坊とぞ申しける。廿一にて悪事をし初めて、六十一にて死ににけるが、端坐合掌して往生を遂げたりけると聞けば、我もあえものにそれが名を継いで呼ばれたらば、剛になる事もこそあれ。

(卷第三 弁慶山門を出る事)

ได้อินมาว่าในสมัยก่อนที่เขาอิอะมิคนคนหนึ่งที่มีมความรุนแรงเขามีชื่อว่ามุชะฉิมโบแห่งชะอิโต ตอนอายุราวๆ 21 ปีเขาเริ่มก่อเรื่องที่ใช้กำลัง เขาเสียชีวิตขณะอายุได้ 61 ปี เนื่องจากได้อินมาว่าเขาสิ้นลมหายใจโดยนั่งคุกเข่า มือพนมบนออกอย่างสง่างาม เบ็งเกะอิเองก็อยากเป็นเช่นคนคนนั้น ถ้าหากใช้ชื่อตามคนๆ นั้น ตนก็คงจะกลายเป็นคนที่กล้าหาญแบบนั้นแน่

(เล่มที่ 3 ตอนเบ็งเกะอิออกจากวัดเอ็นเรียะกุ) (หน้า 118)

ฉากนี้ใช้คำว่า 「剛」 เพื่อเกริ่นถึงที่มาของคำว่า “มุชะฉิมโบ” ที่นำหน้าชื่อของเบ็งเกะอิ โดยที่เบ็งเกะอิคิดว่าหากตนนำคำว่า “มุชะฉิมโบ” ของคนที่เคยอยู่ที่เขาอิอะมิมาไว้หน้าชื่อของตนจะทำให้ตนเป็นคนที่ยิ่งกล้าหาญ อย่างไรก็ตาม ในการกล่าวเช่นนี้ผู้วิจัยเห็นว่าผู้แต่งต้องการให้ตำนานเรื่องเบ็งเกะอิกล่าวถึงไปสอดคล้องกับลักษณะการเสียชีวิตของเบ็งเกะอิซึ่งเสียชีวิตทั้งๆ ที่ยืนอยู่เพื่อแสดงให้เห็นถึงความกล้าหาญในการปกป้องชีวิตผู้เป็นนาย ซึ่งฉากดังกล่าวนี้ผู้วิจัยจะขอกกล่าวในหัวข้อถัดไป

1.1.1.3 ฉากเพลิงไหม้ที่เขาโอะฉิมะ Shoshazan (書上山)

前々籠り居たりける修業者は、皆末座にありけれども、見れば賢々しく、力も強く、心も剛なりければ、初心極まりなかりけれども、中座にして、衆徒に見せられて、肱をいらげぞ居たりける。

(卷第三 書上山炎上の事)

⁷ หมายถึง ผู้กล้าหาญผู้มีพลังกำลังมหาศาลสามารถต่อสู้กับศัตรูเป็นพันคนเพียงลำพังคนเดียวได้

เหล่าพระลูกศิษย์วัดที่สวดมนต์อยู่ก่อนหน้านั้น ทุกคนต่างนั่งตามลำดับสถานะของตน จะมอง
อย่างไรก็จะเห็นว่าเบ็ญเฑาะอิทั้งฉลาดหลักแหลม ทั้งมีพลังกำลังแข็งแรงและมีจิตใจกล้าหาญ แม้จะ
เป็นเพียงผู้ที่เริ่มต้นศึกษาพระธรรม แต่เบ็ญเฑาะอิก็เดินแขนเหยียดตรงด้วยท่าที่อันสง่าผ่าเผยเข้าไป
นั่งตรงกลาง

(เล่มที่ 3 ตอนเพลิงไหม้ที่เขาโทะมะ) (หน้า 120)

ฉากนี้ใช้คำว่า「剛」เพื่อกล่าวถึงบุคลิกลักษณะของเบ็ญเฑาะอิที่ปรากฏต่อสายตาของผู้อื่นว่า
เป็นผู้ที่ฉลาดหลักแหลม มีพลังกำลังที่แข็งแรงและมีจิตใจที่กล้าหาญ

1.1.1.4 ฉากพระแห่งเขาโทะมะ⁸ ตามล่าโทะมะอิชิซุเนะ

ぶんぶ せきがく むさしぼう ほか かう あん
「あはれ文武二道の碩学や」とぞ申しける。武蔵坊、「我より外に心も剛に、案も深
じしよう
き者あらじ」と自称して、

よしの ほふし はうぐわん こと
(卷第五 吉野法師判官を追ひかけ奉る事)

ท่านโฮงัน⁹ ชมเบ็ญเฑาะอิว่า “เจ้าช่างเป็นคนที่มีความรู้ทั้งบู๊และบุ๋น” “นอกเหนือจากข้าแล้วไม่มีผู้ใดที่
ทั้งรอบคอบและมีจิตใจที่กล้าหาญ” เบ็ญเฑาะอิกล่าวอย่างภูมิใจในตนเอง

(พระแห่งเขาโทะมะตามล่าท่านโฮงัน) (หน้า 279)

เบ็ญเฑาะอิใช้คำว่า「剛」กล่าวถึงตนเองอย่างภาคภูมิใจว่าตนเองเป็นคนที่มีความกล้าหาญ

1.1.1.5 ฉากวาระสุดท้ายของเบ็ญเฑาะอิ

かう
ある者の言ひけるは「剛の者は立ちながら死ぬる事のあるぞ。

ころもがわ
(卷第八 衣川合戦の事)

มีคนหนึ่งกล่าวขึ้นมาว่า “ผู้กล้าหาญนั้นมีบ้างที่เสียชีวิตทั้งยืน

(เล่มที่ 8 ตอนการต่อสู้ที่โคะโระโทะมะโทะมะ) (หน้า 458-459)

ฉากนี้ใช้คำว่า「剛」เพื่อกล่าวถึงความกล้าหาญของเบ็ญเฑาะอิ จากการที่เบ็ญเฑาะอิปกป้องผู้
เป็นนายอย่างสุดความสามารถจนวาระสุดท้ายของชีวิตทำให้เบ็ญเฑาะอิได้รับการขนานนามว่า “ผู้กล้า
ที่เสียชีวิตทั้งยืน”

คำว่า「剛の者」ถูกใช้เพื่อกล่าวถึงจิตใจอันกล้าหาญของเบ็ญเฑาะอิ ดังตัวอย่างที่ยกมา
นอกจากนี้ จากที่ผู้วิจัยได้กล่าวมาในบทที่ 2 แล้วว่า ผู้แต่งเรื่อง *กิเกะอิ* ใช้คำว่า「剛」เพื่อสื่อความ

⁸ โทะมะอิชิ (Yoshino) (吉野) สถานที่ชมดอกซากุระอันโด่งดังในสมัยโบราณอยู่ในจังหวัดนารา (奈良)

⁹ พจนานุกรมโคจิเอ็นดะอิโกะบัน (Kōjien Daigoban) (広辞苑 第5版) ของสำนักพิมพ์อิวะนะมิโตะเด็น Iwanami Shoten (岩波書店) อธิบาย “โฮงัน” (Hōgan) (判官) ว่าเป็นคำบอกระดับลำดับที่ 3 ตำแหน่งของข้าราชการพิเศษในกรมต่างๆ ซึ่งมี 4 ระดับ ได้แก่ คามิ (Kami) (長官) ซุเกะ (Suke) (次官) โจ (Jō) (判官) ซะกัน (Sakan) (主典) โฮงันมีหน้าที่ตรวจสอบเอกสารราชการ ตรวจตราความบกพร่องในหน้าที่ และเป็นผู้กำหนดมอบหมายงานในยามกลางคืน คำอ่านจะเปลี่ยนไปตามสังกัด ซึ่งในที่นี้ ฝ่ายเคบิอิชิ (Kebiishi) (檢非違使) เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่เหมือนกระทรวงยุติธรรมและกระทรวงกลาโหมในปัจจุบัน ในเรื่อง *กิเกะอิ* คำว่า โฮงัน เป็นชื่อเรียกตำแหน่งที่จักรพรรดิพระราชทานให้แก่โทะมะอิชิซุเนะ ดังนั้นคำนี้จึงหมายถึง โทะมะอิชิซุเนะนั่นเอง

หมายถึงความกล้าหาญที่เน้นด้านจิตใจมากกว่าทางด้านร่างกาย ซึ่งในที่นี้ หมายถึง ความจงรักภักดีของเบ็งเกะอิที่มีต่อโยะฉิมัทซุเนะผู้เป็นเจ้านายจวบจนวาระสุดท้ายดังจะเห็นได้จากฉากที่ 1.1.1.1 ซึ่งผู้เล่าเรื่องใช้เพื่อเกริ่นนำถึงเบ็งเกะอิตัวละครผู้ติดตามของโยะฉิมัทซุเนะให้ผู้อ่านได้เข้าใจภาพลักษณ์ของตัวละครตัวนี้ตั้งแต่ต้นเรื่อง ในตัวอย่างที่ 1.1.1.2 ใช้คำว่า 「剛」 เพื่อเกริ่นนำถึงที่มาของชื่อมุชะมิโอบะและพฤติกรรมความกล้าหาญของเบ็งเกะอิที่มีต้นแบบมาจากคนที่ชื่อมุชะมิโอบะ ซึ่งความกล้าหาญในที่นี้มีความหมายที่แนบความรู้สึกด้านจิตใจเข้าไปมากกว่าการแสดงความสามารถของนักรบ อีกทั้งยังใช้กับตัวละครและการกระทำที่สมควรได้รับการเชิดชูเกียรติสูงสุดดังเช่นที่ผู้วิจัยได้อธิบายไว้ในบทที่ 2 นอกจากนี้ ผู้แต่งทำให้ผู้อ่านเห็นถึงความกล้าหาญในด้านจิตใจได้ชัดเจนยิ่งขึ้นในฉากที่ 1.1.1.3 และ 1.1.1.4 โดยนำคำว่า 「剛」 ไปใช้กับคำว่า 「心」 “โคะโกะโระ” Kokoro ซึ่งแปลว่า “จิตใจ” และการใช้คำช่วย 「も」 “โมะ” mo ซึ่งแปลว่า “ด้วยเช่นกัน” เพื่อเน้นถึงสภาพจิตใจที่กล้าหาญเด็ดเดี่ยวของเบ็งเกะอิ ส่วนในฉากที่ 1.1.1.5 เป็นคำกล่าวชื่นชมจากตัวละครที่อยู่ฝ่ายตรงข้ามกับเบ็งเกะอิที่ชื่นชมการปกป้องผู้เป็นนายจวบจนวาระสุดท้ายของชีวิต ยิ่งไปกว่านั้น ผู้แต่งน่าจะมีความต้องการเน้นให้ผู้อ่านเห็นถึงภาพลักษณ์ความกล้าหาญของตัวละครตัวนี้มากยิ่งขึ้นโดยใช้คำนี้ในการกล่าวปิดฉากวีรกรรมในวาระสุดท้ายของเบ็งเกะอิ

1.1.2 คำแสดงภาพลักษณ์ที่ไม่เหมือนคนธรรมดาทั่วไปของเบ็งเกะอิ ได้แก่ 「異の者」「只者にてはなし」「曲者」 และ 「痴の者」

นอกจากคำว่า 「剛」 ที่ถูกนำมาใช้กับตัวละครเบ็งเกะอิแล้ว ผู้วิจัยยังพบว่ามีการใช้คำแสดงภาพลักษณ์ที่ไม่เหมือนคนธรรมดาทั่วไปของเบ็งเกะอิ ได้แก่ คำว่า 「異の者」

1.1.2.1 「異の者」

คำว่า 「異の者」 “เคะโนะโมะโนะ” Ke no Mono ซึ่งแปลว่า “ผู้ที่ไม่ธรรมดา” หรือ “ผู้ที่แตกต่างจากผู้อื่น” ใช้เพื่อกล่าวถึงภาพลักษณ์ที่ไม่เหมือนคนธรรมดาทั่วไปของเบ็งเกะอิซึ่งปรากฏในฉากต่อไปนี้

1.1.2.1.1 ฉากการพบกันครั้งแรกระหว่างโยะฉิมัทซุเนะและเบ็งเกะอิ

をこ
「この程さる痴の者ありとは聞き及びたるぞ。左右なくはえこそ取らすまじけれ。欲しく
げざん
ば寄りて取れ」とぞ仰せられける。「さては見参に入らん」とて、大太刀を抜いて飛んで
ついぢ むさしぼう
かかる。御曹司も小太刀を抜いて、築地のもとに走り寄り給ふ。武蔵坊これを見て、
おにかみ
「鬼神とも言へ、当時我らをばかく取つてかかるべきものこそ覚えぬ」とて、もて開い
け もの
てちやうど打つ。御曹司、「彼奴は異の者かな」とて、

らくちう
(卷第三 弁慶洛中にて人の太刀を奪ひ取る事)

อนโศมิ¹⁰ กล่าวตอบว่า “หมูนี้อันใดอันเรื่องมีคนทำทางบ้านแบบนี้มาเหมือนกัน ข้าคงไม่ยอมให้ดาบแก่เจ้าไปแบบง่ายๆ หรือก ถ้าเจ้าอยากได้ก็จงมาแย่งเอาไป” “ถ้าเช่นนั้นก็เข้ามาเลย” เบ็งเกะอิตอบรับพร้อมชักดาบคาดเอวใหญ่ออกมาและกระโจนเข้าไปหาโยะมิทซุเนะ ส่วนทางอนโศมิก็ชักดาบคาดเอวเล็กแล้ววิ่งตรงเข้าหาคู่ต่อสู้ซึ่งอยู่ใกล้กำแพง เมื่อเบ็งเกะอิเห็นเช่นนั้นจึงตะโกนว่า “ถึงแม้จะเป็นโอะนิกะมิ¹¹ ก็เถอะ แต่คนที่จะหาญมาเผชิญหน้ากับข้าแบบนี้คงไม่มี” เสียงดาบของทั้งสองคนกระทบกัน โยะมิทซุเนะคิดว่า “ช่างเป็นผู้ที่ไม่ธรรมดา¹² เสียเหลือเกิน”

(เล่มที่ 3 ตอนการแย่งชิงดาบจากผู้คนในเมืองหลวงของเบ็งเกะอิ) (หน้า 135)

ในการพบกันครั้งแรกระหว่าง โยะมิทซุเนะกับเบ็งเกะอิ เบ็งเกะอิต้องการดาบของ โยะมิทซุเนะแต่ โยะมิทซุเนะไม่ให้จึงเกิดการต่อสู้กัน คำว่า「異の者」จึงถูกใช้กล่าวถึงทำที่อันประหลาดและไม่เหมือนคนธรรมดาทั่วไปของเบ็งเกะอิซึ่งมองผ่านสายตาของ โยะมิทซุเนะ

1.1.2.1.2 ฉากเบ็งเกะอิต่อสู้เพื่อแย่งชิงดาบจาก โยะมิทซุเนะเป็นครั้งที่ 2

け
御曹司も、「何ともあれ、彼奴は異の者かな。あはれ暁まであれかし。彼奴が持ちたる
うすで あり つれづれ
太刀、長刀打ち落して、薄手負ほせて生け捕りにして、独り歩くは徒然なるに、相伝
にして召し使はばや」とぞ思はれける。

(卷第三 弁慶義経に君臣の契約申す事)

อนโศมิเมื่อได้ยินเช่นนั้นจึงกล่าวว่า “ประหลาดจริง คนผู้นี้คงเป็นผู้ที่ไม่ธรรมดา¹³ สិនะ หากว่าเขา รอดอยู่จนถึงเช้า ข้าจะทำให้ดาบคาดเอวที่เขาถือหรือดาบยาวในมือหล่นลง จากนั้นก็ทำให้เขามีบาดแผลเล็กน้อยและจับเขา การที่เขาต้องเดินคนเดียวไม่มีอะไรทำ ข้าจะทำให้เขามาเป็นผู้ติดตามรับใช้สืบทอดไปจนถึงรุ่นหลัง

(เล่มที่ 3 ตอนการกล่าวคำสัญญา นาย-บ่าวของเบ็งเกะอิต่อ โยะมิทซุเนะ) (หน้า 139)

คำนี้ถูกใช้กล่าวอีกครั้งเพื่อเน้นย้ำถึงทำที่อันประหลาดและไม่เหมือนคนธรรมดาทั่วไปของเบ็งเกะอิจากสายตาของ โยะมิทซุเนะ ในการพบกันครั้งที่ 2 เมื่อเบ็งเกะอิไปดักรอ โยะมิทซุเนะที่หน้าวัดคิโยะมิสุเพื่อแย่งชิงดาบ

อย่างไรก็ตาม คำว่า「異の者」ที่ปรากฏในต้นฉบับของผู้วิชัยนั้น หากเป็นต้นฉบับของชะกะโมะโตะจะใช้คำว่า「けなげ」แทนซึ่งผู้วิชัยได้อธิบายไปแล้วในบทที่ 2 ว่าคำว่า「けなげ」ในต้นฉบับที่ผู้วิชัยใช้ในการวิชัยกับต้นฉบับในการวิชัยของฟูจิจะระน่าจะเป็นคนละฉบับกันจึงทำให้

¹⁰ หมายถึง โยะมิทซุเนะ โดยเฉพาะ (ดูความหมายจากบทที่ 2 เจริญรอดที่ 18)

¹¹ เทพเจ้าที่มีรูปร่างเป็นยักษ์

¹² ต้นฉบับของชะกะโมะโตะ Sakamoto (板本) ใช้คำว่า「雄猛」 ความหมายของคำนี้เพิ่มเติมในบทที่ 2

¹³ ต้นฉบับของชะกะโมะโตะใช้คำว่า「けなげなる者」 เคะนะเงะ นะรุ โมะโนะ Kenage Naru Mono ซึ่งแปลว่า “ผู้กล้า”

คำว่า「けなげ」ที่ปรากฏในงานวิจัยของผู้วิจัยมีน้อยกว่าของฟูจิวะระ อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเห็นว่า แม้ว่าต้นฉบับทั้งสองจะใช้คนละคำ แต่คำที่ปรากฏก็ยังคงแสดงถึงบริบทและความหมายที่ใกล้เคียงกัน คือ ต้องการเน้นความไม่เหมือนคนปกติทั่วไปของตัวละครตัวนี้ การใช้คำว่า「異の者」แทนคำว่า「けなげ」ในเรื่อง *กิเกะอิกิ* ฉบับของผู้วิจัยใช้นั้น ไม่ได้มีเฉพาะกับตัวละครเบ็งเกะอิ และโยะมิโมะริเท่านั้นหากแต่ปรากฏในตัวละครอื่นๆ ด้วยเช่นเดียวกัน

1.1.2.2 「只者にてはなし」

นอกจากคำว่า「異の者」ที่ถูกนำมาใช้กับตัวละครเบ็งเกะอิเพื่อกล่าวถึงภาพลักษณ์ที่ไม่เหมือนคนธรรมดาทั่วไปแล้ว ผู้วิจัยยังพบว่ามีการใช้คำว่า「只者にてはなし」“ทะคะโมะโนะ นิเตะวะ นะฉิ” *Tadamono nitewa Nashi* ความหมายตามตัวแปลว่า “ไม่ใช่คนธรรมดาทั่วไป” เพื่อบ่งบอกถึงความไม่ธรรมดาของตัวละครตัวนี้มากกว่าตัวละครผู้ติดตามตัวอื่นดังปรากฏในฉากต่อไปนี้

1.1.2.2.1 ฉากการพบกันครั้งแรกระหว่างโยะมิที่ซุเนะและเบ็งเกะอิ

け わきばさ きやつ ただもの
怪しからぬ法師の、大太刀脇挟みて立ち居たりけるを見へば、「彼奴も只者にては
なし。この頃都に人の太刀取る者は、彼奴にてあるよ」と思ひ給ひければ、

らくちう
(卷第三 弁慶洛中にて人の太刀を奪ひ取る事)

เมื่อโยะมิที่ซุเนะได้เห็นพระที่คู้น่าสงฆ์ยืนอยู่และข้างกายแนบดาบคาดเอวขนาดใหญ่ โยะมิที่ซุเนะจึงคิดว่า “ฝ่ายนั้นเองก็คงไม่ใช่คนธรรมดาทั่วไป ระยะเวลาที่ได้ยินเรื่องมีคนมาแย่งชิงดาบยาวจากผู้อื่นในเมืองหลวง ต้องเป็นคนคนนี้เป็นแน่”

(เล่มที่ 3 ตอนการแย่งชิงดาบจากผู้อื่นในเมืองหลวงของเบ็งเกะอิ) (หน้า 134)

ฉากนี้เป็นฉากที่โยะมิที่ซุเนะพบกับเบ็งเกะอิเป็นครั้งแรก โยะมิที่ซุเนะใช้คำว่า「只者にてはなし」กับเบ็งเกะอิในการประเมินความสามารถของกลุ่มต่อสู้โดยกล่าวว่าเบ็งเกะอิมีลักษณะที่ไม่เหมือนคนธรรมดาทั่วไป

1.1.2.3 「曲者」

นอกจากคำว่า「異の者」และคำว่า「只者にてはなし」ที่ถูกนำมาใช้กับตัวละครเบ็งเกะอิเพื่อกล่าวถึงภาพลักษณ์ที่ไม่เหมือนคนธรรมดาทั่วไปแล้ว ผู้วิจัยยังพบว่ามีการใช้คำว่า「曲者」“คุเซะโมะโนะ” *Kusemono* เพื่อบ่งบอกถึงความไม่ธรรมดาของตัวละครตัวนี้มากกว่าตัวละครผู้ติดตามตัวอื่นด้วยเช่นกัน

คำว่า「曲者」“คุเซะโมะโนะ” *Kusemono* ซึ่งแปลว่า “คนที่มีท่าทางประหลาด” หรือ “ผู้ที่ไม่ธรรมดาแตกต่างจากผู้อื่น” แต่เดิมที่อักษรคันจิของคำนี้สามารถเขียนว่า「癖者」ด้วยเช่นกันซึ่งอักษรคันจิคำว่า「癖」คุเซะ *Kuse* นั้นแปลว่า “นิสัยเฉพาะตัว” ผู้วิจัยจึงเห็นว่าคำคำนี้น่าจะสามารถ

ตีความโดยหมายถึง “คนที่มีลักษณะเฉพาะตัว” ได้ด้วยเช่นกัน คำคำนี้ถูกใช้เพื่อนำภาพลักษณ์ที่ไม่เหมือนคนธรรมดาทั่วไปของเบ็งเกะอิให้เห็นชัดเจนมากยิ่งขึ้นซึ่งปรากฏในฉากต่อไปนี้

1.1.2.3.1 ฉากเบ็งเกะอิมาดักรอ โยะมิทซุเนะที่หน้าวัดคิโยะมิสุ

坂の上を見上げ給へば、かの法師こそ昨日には引き替へて、腹巻着て、大太刀佩き、
なぎなたつゑ くせもの こよひ
 長刀杖に突き待ちかけたり。御曹司見給ひて、曲者かな。また今宵もこれにありける
 や」と思ひ給ひて、

(卷第三 弁慶義経に君臣の契約申す事)

พอนโสมมองขึ้นไปบนเนินก็เห็นพระรูปนั้นซึ่งดูตรงข้ามกับเมื่อวาน เขาใส่เสื้อกระเพาะพร้อมคาดดาบยาวอันใหญ่ไว้ที่เอวและไข้วัวเป็นไม้เท้ายื่นคอยทำอยู่ เมื่อโสมเห็นเช่นนั้นจึงคิดว่า “เจ้าคนประหลาดนี้ ค็นนี่มาอยู่ตรงนี้อีกแล้วหรือ”

(เล่มที่ 3 ตอนการกล่าวคำสัญญาขาย-บ่าวของเบ็งเกะอิต่อ โยะมิทซุเนะ) (หน้า 138)

หลังจากที่เบ็งเกะอิไม่สามารถแข่งชิงดาบของ โยะมิทซุเนะได้สำเร็จในครั้งแรก เบ็งเกะอิจึงมาดักรอ โยะมิทซุเนะที่หน้าวัดคิโยะมิสุเพื่อแข่งชิงดาบของ โยะมิทซุเนะให้ได้ ในการพบกันครั้งที่ 2 โยะมิทซุเนะใช้คำว่า 「曲者」 กับเบ็งเกะอิเพื่อกล่าวถึงท่าที่อันประหลาดและไม่เหมือนคนธรรมดาทั่วไปของเบ็งเกะอิ

โคะยะยะมิ กล่าวว่าในเรื่อง *กิเกะอิ* มีการใช้คำว่า 「曲者」 ทั้งการใช้เพื่อกล่าวเกินจริงและใช้ในการเล่าขยายความให้เห็นถึงพลังกำลังได้อย่างมีเสน่ห์ (Kobayashi, 1998: 12-27)

1.1.2.4 「痴の者」

นอกจากคำว่า 「異の者」 คำว่า 「只者にてはなし」 และคำว่า 「曲者」 ที่ถูกนำมาใช้กับตัวละครเบ็งเกะอิเพื่อกล่าวถึงภาพลักษณ์ที่ไม่เหมือนคนธรรมดาทั่วไปแล้ว ผู้วิจัยยังพบว่ามีการใช้คำว่า 「痴の者」 “โอะ โคะ โนะ โมะ โนะ” Okonomono ซึ่งคำนี้เป็นคำที่สื่อความหมายถึง “คนบ้าบิ่น” “คนที่มีท่าทางโง่เขลา” หรือ “คนที่ไม่ปกติธรรมดา” ด้วยเช่นกัน เพื่อบ่งบอกถึงความไม่ธรรมดาของตัวละครตัวนี้มากกว่าตัวละครผู้ติดตามตัวอื่น คำคำนี้ถูกใช้กับตัวละครเบ็งเกะอิถึง 5 ครั้งและไม่ปรากฏการใช้คำคำนี้ในตัวละครผู้ติดตามตัวอื่น ดังปรากฏในฉากต่อไปนี้

1.1.2.4.1 ฉากการพบกันครั้งแรกระหว่าง โยะมิทซุเนะและเบ็งเกะอิ

をこ
 「この程さる痴の者ありとは聞き及びたるぞ。左右なくはえこそ取らすまじけれ。欲しくば寄りて取れ」とぞ仰せられける。

らくちう

(卷第三 弁慶洛中にて人の太刀を奪ひ取る事)

โยะมิทซุเนะกล่าวตอบว่า “หมูนี่ก็ได้ยินเรื่องมีคนทำทางบ้าบิ่นแบบนี้มาเหมือนกัน ข้าคงไม่ยอมให้ดาบแก่เจ้าไปแบบง่าย ๆ หรือ ถ้าเจ้าอยากได้ก็จงมาแข่งเอาไป”

(เล่มที่ 3 ตอนการแข่งชิงดาบจากผู้คนในเมืองหลวงของเบ็งเกะอิ) (หน้า 134-135)

โยะฉิมิซุเนะใช้คำว่า「痴の者」กล่าวถึงท่าทางของเบ็งเกะอิที่โยะฉิมิซุเนะได้ยินเรื่องราวมาก่อนหน้านี้

1.1.2.4.2 ฉากเบ็งเกะอิพ่ายแพ้แก่โยะฉิมิซุเนะในการต่อสู้เพื่อแย่งชิงดาบครั้งที่ 1

おんざうし のち らうぜき をこ
御曹司「これより後にかかる狼藉すな。さる痴の者ありかとかかねて聞きつるぞ。
らくちう

(卷第三 弁慶洛中にて人の太刀を奪ひ取る事)

อนโสมิกกล่าวว่า “จากนี้ไปอย่าพยายามทำอะไรที่ป่าเถื่อนเช่นนี้ เรื่องที่เจ้าเป็นคนท่าทางบ้าบิ่นเช่นนี้ ข้าก็ได้ยินมาบ้าง

(เล่มที่ 3 ตอนการแย่งชิงดาบจากผู้คนในเมืองหลวงของเบ็งเกะอิ) (หน้า 136)

ฉากนี้เป็นฉากที่เบ็งเกะอิพ่ายแพ้แก่โยะฉิมิซุเนะในการต่อสู้เพื่อแย่งชิงดาบ โยะฉิมิซุเนะใช้คำว่า「痴の者」เช่นเดียวกับฉากที่ 1.1.2.4.1 เพื่อกล่าวถึงท่าทางของเบ็งเกะอิที่โยะฉิมิซุเนะได้ยินมา

1.1.2.4.3 ฉากเบ็งเกะอิคิดวิธีข้ามแม่น้ำเพื่อไม่ต้องเดินอ้อมไปยังทางที่ศัตรูตั้งกรอยู่

ひたかのぜんじ をこ もの しょゐ しばら
日高禅師申しけるは、「これは武蔵坊といふ痴の者めが所為にてあるぞ。暫くも居
をこ みなかみ ひかず
てはなかなか痴がまし。また水上をめぐらんずるには、日数を経てこそめぐらんずれ。
ふもと せんぎ
いざや麓に返りて僉議せん」とぞ申しける。

よしのほふし はうぐわん こと
(卷第五 吉野法師判官を追ひかけ奉る事)

อิตะกะโนะเส็นจิกกล่าวออกมาว่า “นี่แหละคือผลงานของคนบ้าบิ่นอย่างของมุชะฉิมิโบ หากยังคงอยู่ตรงนี้ต่อไปเราเองก็จะดูโง่เขลา การหาเส้นทางเพื่อขึ้นไปยังค้ำน้ำต้องใช้เวลาหลายวัน ฉะนั้น เราควรกลับไปเดินเขาแล้วปรึกษาเรื่องนี้กัน”

(พระแห่งเขาโยะฉิมิโนะตามล่าท่านโองัง) (หน้า 287)

ฉากนี้เป็นฉากที่กล่าวถึงเบ็งเกะอิซึ่งคิดวิธีข้ามแม่น้ำเพื่อไม่ต้องเดินอ้อมไปทางที่ศัตรูตั้งกรอยู่ วิธีการนี้ทำให้ศัตรูคาดไม่ถึงจนฝ่ายศัตรูถึงกับต้องออกปากชมเบ็งเกะอิออกมาว่าโดยมีนัยยะว่ามีแต่คนที่พิลึกอย่างเบ็งเกะอิเท่านั้นที่คิดวิธีการเช่นนี้ได้ นอกจากนี้ ในฉากนี้มีการใช้คำว่า「痴の者」จำนวน 2 ครั้งโดยจะเห็นได้ว่าแม้จะใช้คำคำเดียวกันแต่กลับมีความหมายต่างกันอย่างสิ้นเชิง โดยคำแรกใช้ชื่นชมความเฉลียวฉลาดของเบ็งเกะอิที่แก้ไขสถานการณ์ด้วยวิธีแปลกๆ ที่คนอื่นไม่ทำ ส่วน「痴の者」คำที่สอง หมายถึง เหล่าพระโยะฉิมิโนะที่ดูโง่เขลาคล้ายตัวตลกเมื่อถูกเบ็งเกะอิแก้สถานการณ์ได้

1.1.2.4.4 ฉากเบ็งเกะอิแต่งกลอนและร่ายรำเพื่อเย้ยหยันศัตรู

弁慶折り返し折り返し舞うたりければ、大衆も行きかねてこれを見る。舞は面白くありけれども、をかしき事をぞ謡ひける。

よしのがは
春は桜の流るれば、吉野川とも名づけたり。

もみち たつたがは
秋は紅葉の流るれば、立田川とも言つべし。

すゑ
冬も末になりぬれば、法師も紅葉て流れたり
と折り返し折り返し舞うたれば、誰とは知らず、衆徒の中より、「痴の奴にてあるぞや」
とぞ言ひける。「汝共、何とも言はば言へ」とて、
よしのほふしはうぐわん こと
(卷第五 吉野法師判官を追ひかけ奉る事)
เบ็งเกะอิเริ่มทำท่าร้ายรำช้าไปช้ามา ดึงดูดให้เหล่าพระลูกวัดยืนดูจนไม่ขยับไปไหน ท่าร้ายรำนั้น
น่าสนใจก็จริงแต่เนื้อความในกลอนนั้นช่างแปลกประหลาด
แม่น้ำจะถูกขนานนามว่า “แม่น้ำโยะมิโนะ” ก็ต่อเมื่อซากุระไหลตามสายน้ำในฤดูใบไม้ผลิ
แม่น้ำจะถูกเรียกว่า “แม่น้ำทะซุตะ” ก็ต่อเมื่อใบเมเปิ้ลไหลไปตามสายน้ำในฤดูใบไม้ร่วง
แต่พระโยะมิโนะก็ไหลไปตามสายน้ำเหมือนใบเมเปิ้ล¹⁴ แม้ว่าขณะนี้จะยังไม่สิ้นสุดฤดูหนาว
ในบรรดาพระโยะมิโนะมีพระรูปหนึ่งไม่ทราบว่าเป็นใครกล่าวขึ้นมาว่า “แกมันไอ้บ้า” เบ็งเกะอิจึง
แสร้งกล่าวว่า “หากท่านมีอะไรอยากกล่าวก็เชิญกล่าวออกมาได้เลย”
(พระแห่งเขาโยะมิโนะตามล่าท่านโองัน) (หน้า 288)

เบ็งเกะอิแต่งกลอนและร้ายรำเพื่อเย้ยหยันเหล่าพระแห่งโยะมิโนะที่มาดักรอเพื่อสังหาร
โยะมิทซุเนะ แต่พระเหล่านั้นก็ต้องอับอายเนื่องจากข้ามน้ำมาไม่ได้และยังจับตัวโยะมิทซุเนะไม่ได้
กลอนของเบ็งเกะอิเปรียบความน่าขายหน้าของพระโยะมิโนะกับการเปลี่ยนเป็นสีแดงของใบเมเปิ้ล
ในฤดูใบไม้ร่วง กลอนดังกล่าวทำให้ฝ่ายตรงข้ามโกรธจนต้องสบถออกมาว่าเบ็งเกะอิเป็น「痴の奴」

1.1.2.4.5 ฉากวาระสุดท้ายของเบ็งเกะอิ

か こなた し
敵は「あれ見給へ。彼の法師の我らを討たんとて此方をまぼらへて痴れ笑ひてあるは
ただごと
只事ならず。近くな寄りそ」と申しければ、
ころもがわ
(卷第八 衣川合戦の事)
ฝ่ายศัตรูคนหนึ่งกล่าวว่า “คุณันสิ พระรูปนั้นจะฆ่าพวกเรา ต้องมีอะไรไม่ปกติแน่ๆ ถึงได้จ้องมองมา
ทางนี้และหัวเราะด้วยท่าที่อันบ้าบิ่น อย่าเข้าไปใกล้นะ”
(เล่มที่ 8 ตอนดาอูซึที่โอะโระโมะงะวะ) (หน้า 458-459)

ในฉากนี้กล่าวถึงท่าทางของเบ็งเกะอิขณะยืนเสียชีวิตว่าเขาจ้องมองไปทางศัตรูและหัวเราะ
ด้วยท่าที่อันบ้าบิ่นซึ่งท่าที่ดังกล่าวน่าจะเป็นท่าที่ที่ทำให้ศัตรูเกิดความรู้สึกหวาดกลัว ในฉาก
ดังกล่าวใช้อักษรคันจิตัว「痴」เพื่อบอกถึงท่าที่อันประหลาดของเบ็งเกะอิ แม้ว่าในที่นี้จะมีได้ออก
เสียงอ่านว่า “โอะ โกะ” เหมือนฉากก่อนหน้านี้แต่ออกเสียงว่า “ฉิ” ก็ตาม แต่ผู้วิจัยมองว่าอักษรคันจิ
ตัวนี้ยังคงสื่อความหมายถึงความบ้าบิ่นและแปลกประหลาดของเบ็งเกะอิเช่นเดียวกับฉากอื่นๆ ที่
ยกตัวอย่างมาก่อนหน้านี้

¹⁴ เบ็งเกะอิกล่าวกระทบกระทั่งถึงใบไม้สีแดงที่เต็มไปด้วยความอับอายขายหน้าของพระโยะมิโนะว่าเป็นสีแดง
เหมือนใบเมเปิ้ล

สำหรับการใช้คำว่า「痴の者」นั้นมีบทวิจัยของ ยะมะโมะโตะ คิชิโตะ Yamamoto Kichizō (山本吉左右) ที่กล่าวถึงการใช้นี้ว่า แม้ว่ายะนะงิคะ คุนิโอะ (1962: 157) จะกล่าวว่าเบ็งเกะอิในเรื่อง *กิเกะอิ* จะไม่มีความเป็น “โอะโกะโนะโมะโนะ” แต่ยะมะโมะโตะ ไม่เห็นด้วยกับความคิดดังกล่าวของยะนะงิคะ คุนิโอะ ซึ่งยะมะโมะโตะได้ให้นิยามคำนี้ว่า หมายถึง คนที่แปลก มีความตลกขบขันและเฉลียวฉลาด อีกทั้งยะมะโมะโตะยังนำคำนี้ไปเชื่อมโยงกับคำว่า「奇異」“คิอิ” Kii ซึ่งแปลว่า “แปลก พิลึก ขอบกล” คำเหล่านี้ล้วนเป็นคำที่แสดงความเฉลียวฉลาดของเบ็งเกะอิโดยทำให้คนอื่นตลกขบขัน ภาพลักษณ์ดังกล่าวเป็นภาพลักษณ์ของเบ็งเกะอิที่ผู้อ่านเห็นได้ชัดเจนในเรื่อง *กิเกะอิ* นอกจากนี้ ยะมะโมะโตะยังเห็นว่าการใช้คำนี้ในเรื่อง *กิเกะอิ* เป็นการปลดปล่อยจากคำนิยามต่างๆ ที่เคยมีมาและเป็นอิสระจากคำนิยามเหล่านั้น” (Yamamoto, 1967: 147-161) ผู้วิจัยเห็นด้วยกับคำกล่าวข้างต้นของยะมะโมะโตะเนื่องจากเห็นว่าผู้แต่งมีวัตถุประสงค์ที่ต้องการสื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพลักษณ์ความบ้าบิ่นและไม่เหมือนคนธรรมดาทั่วไปของเบ็งเกะอิซึ่งแตกต่างไปจากผู้ติดตามคนอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นอย่างใดก็ตามกำเนิดเบ็งเกะอิ จากการพบกันระหว่าง โยะมิทซุเนะ กับเบ็งเกะอิ จนกระทั่งจากเสียชีวิตของเบ็งเกะอิที่ไม่เหมือนคนธรรมดาทั่วไป

ผู้วิจัยเห็นว่าการใช้คำว่า「剛の者」เพื่อต้องการบรรยายถึงภาพลักษณ์ที่บ่งบอกถึงความกล้าหาญของตัวละครเบ็งเกะอิ แต่ในทางตรงกันข้ามผู้วิจัยพบว่าผู้แต่งยังใช้คำที่แสดงภาพลักษณ์ที่ไม่เหมือนคนธรรมดาทั่วไปกับเบ็งเกะอิด้วยเช่นกันซึ่งได้แก่คำว่า「異の者」「只者にてはなし」「曲者」และ「痴の者」ในประเด็นเดียวกันนี้เป็นเช่นเดียวกับที่ผู้วิจัยได้กล่าวไว้ในบทที่ 2 นั่นคือผู้วิจัยคิดว่าผู้แต่งต้องการสื่อให้เห็นถึงนิสัยโดยปกติทั่วไปของตัวละครตัวนี้ก่อนที่จะพบกับ โยะมิทซุเนะผู้เป็นนายเพื่อนั้นถึงความจงรักภักดีของเบ็งเกะอิที่มีต่อ โยะมิทซุเนะ ลักษณะของการประพันธ์ที่ผู้แต่งให้ตัวละครผู้ติดตามมีนิสัยที่ก้าวร้าวและไม่เกรงกลัวผู้ใดก่อนที่จะมาพบกับ โยะมิทซุเนะนั้นมีปรากฏให้เห็นเฉพาะกับตัวละครเบ็งเกะอิและตัวละคร โยะมิโมะริเท่านั้น (บทที่ 2) ผู้วิจัยเห็นว่าการประพันธ์ลักษณะนี้ผู้แต่งน่าจะต้องการเน้นถึงความเปลี่ยนแปลงด้านนิสัยของตัวละครที่ยอมศิโรราบให้แก่ผู้เป็นนาย อีกทั้งผู้แต่งน่าจะต้องการเน้นถึงความจงรักภักดีของเบ็งเกะอิที่มีต่อ โยะมิทซุเนะ นอกจากนี้ ผู้แต่งน่าจะมียุทธประสงค์ในการสร้างตัวละครเบ็งเกะอิให้มีความบ้าบิ่นไม่เหมือนคนธรรมดาทั่วไป เพื่อเชื่อมโยงกับภาพลักษณ์ของเทพผู้พิทักษ์ โยะมิทซุเนะ ซึ่งผู้วิจัยจะขอกล่าวในหัวข้อถัดไปเรื่องบทบาทสำคัญในการช่วยปกป้องชีวิตผู้เป็นเจ้านายให้รอดพ้นจากศัตรู

1.2 ความสามารถทางการรบ

ไม่เพียงแต่มีภาพลักษณ์ที่แสดงถึงความกล้าหาญเท่านั้น ตัวละครเบ็งเกะอิยังมีภาพลักษณ์ที่แสดงถึงพลังกำลังที่แข็งแกร่งอีกด้วย คำที่ใช้แสดงถึงภาพลักษณ์ความสามารถในการรบและพลังกำลังที่แข็งแกร่งของเบ็งเกะอิ ได้แก่ คำว่า 「一人当千」 “อิชิโนินโทเซ็น” Ichinin Tōzen แปลว่า “หนึ่งคนต่อพัน” สันนิษฐานว่าคำคำนี้มาจากพระสูตรที่ชื่อว่าเนฮังโย Nehangyō (涅槃經) ซึ่งความหมายดั้งเดิมของคำนี้หมายถึงคนหนึ่งคนที่มีพลังกำลังมหาศาลเท่ากับคนพันคน หลังจากนั้นมีการนำมาใช้โดยแปลงความหมายเพื่อใช้เปรียบเทียบถึงนักรบผู้กล้าที่เก่งกาจและมีพลังกำลังที่แข็งแกร่งจนสามารถต่อสู้กับศัตรูได้เป็นพันคน คำคำนี้ปรากฏในฉากต่อไปนี้

1.2.1 ฉากกล่าวถึงการกำเนิดของเบ็งเกะอิ

げんくらうよしつね いちにんたうぜん かう
源九郎義経の御内に聞こえたる一人当千の剛の者あり。

くまの
(卷第三 熊野の別当乱行の事)

หากถามถึงผู้ติดตามของเก็น คูโร โยะมิทซึเนะในนั้นมีผู้กล้าซึ่งได้รับการขนานนามว่าหนึ่งคนต่อพัน

(เล่มที่ 5 ตอนการประทุติตนหยาดกายของพระเบ็ตโตแห่งคุมะโนะ) (หน้า 107)

คำว่า 「一人当千」 ถูกใช้ ในการขยายความหมายของคำว่า 「剛の者」 ซึ่งแปลว่า “ผู้กล้า” เพื่อเน้นภาพลักษณ์ความกล้าหาญของเบ็งเกะอิและความสามารถทางการรบจนได้รับการขนานนามว่าเป็น “ผู้กล้าหนึ่งคนต่อพัน” ในตอนต้นของเล่มที่ 3

1.2.2 ฉากการลอบสังหาร โยะมิทซึเนะของโทชะโบ โฉมชุน

さいたふ むさしぼう はうぐわん うち いちにんたうぜん
西塔の武蔵坊とて、判官の御内には一人当千の者にて候」とぞ申しける。

とさぼうよしつね うつて のぼ
(卷大四 土佐坊義経の討手に上る事)

เบ็งเกะอิตอบว่า “ตัวข้ามีนามว่ามุชะมิโบแห่งชะอิโต ในบรรดาข้ารับใช้ของท่านโง้งน้าคือผู้ที่มีฉายาว่าหนึ่งคนต่อพัน”

(เล่มที่ 4 ตอนมือสังหาร โทชะโบ เข้าเมืองหลวงเพื่อสังหาร โยะมิทซึเนะ) (หน้า 192)

ฉากนี้เป็นฉากที่โฉมชุนและพรรคพวกกำลังลอบโจมตีที่บ้านพักของ โยะมิทซึเนะในยามวิกาล ในคืนนั้นเหลือเพียง โยะมิทซึเนะและผู้ติดตามชั้นผู้น้อยที่ชื่อว่ากิซันคะ ด้วยความเป็นห่วงผู้เป็นนาย เบ็งเกะอิจึงกลับไปที่พักของเจ้านายและพบว่าศัตรูล้อมอยู่ที่ประตูด้านหน้า เบ็งเกะอิจึงลอบเข้ามาทางด้านหลังของที่พัก ทำให้ โยะมิทซึเนะสงสัยจึงต้องตะโกนถามว่าผู้ใดที่อยู่ตรงนั้น เบ็งเกะอิจึงบอกชื่อของตนและฉายาของตนเองให้ โยะมิทซึเนะรับทราบโดยใช้คำว่า 「一人当千」 กล่าวถึงฉายาของตน

の法師の我らを討たんとて此方をまぼらへて痴れ笑ひてあるは只事ならず。近くな寄
 りそ」と申しければ、ある者の言ひけるは「剛の者は立ちながら死ぬる事のあるぞ。殿
 ばら当たりて見給へ」と申しければ、我も当たらじ我も当たらじとする所に、ある若武者
 の馬にて辺りを馳せければ、疾くより死にたる者なれば、馬に当たりて転びけり。長刀
 を握りすくみてあれば、転び様に先へ打ち返す様にすれば、「すは、すは、また狂ふ
 は」とて馳せ退き馳せ退き控へたり。されども転びたるままにて 動 かざりければ、その
 時我も我もと馳せ寄りけるこそ痴がましく見えけれ。立ちながらすくみける事は、君の
 御自害の程、敵を御 館 へ寄せじとて立死にしたりけるかとあはれなり。

(卷第八 衣川合戦の事)

เบ็งเกะอิซึ่งยื่นปิดปากประตูทางเข้าอยู่ หากมีศัตรูคนไหนจู่โจมเข้ามาใกล้เบ็งเกะอิก็จะฟันให้ตาย
 ในทันที เบ็งเกะอิยังแทงเข้าที่ท้องของม้าอย่างรวดเร็ว พอศัตรูตกลงมาจากม้าเบ็งเกะอิก็ใช้ง้าวแทงเข้า
 ไปถึงด้านในของหมวกนักรบ คอของศัตรูถูกฟันและหล่นลงมา นอกจากนี้ เบ็งเกะอิยังใช้สันดาบตี
 ศัตรูและใช้ด้านที่เป็นคมดาบฟันศัตรูจนตาย เนื่องจากเบ็งเกะอิต่อสู้ในสภาพเช่นนั้นไปทั่วทุกทิศทาง
 ทำให้ไม่มีผู้ใดกล้าเข้ามาเผชิญหน้าตรงประตูใหญ่ที่เบ็งเกะอิยืนอยู่ อย่างไรก็ตาม ที่เสื่อกระเชาของเบ็ง
 เกะอิมีธนูจำนวนนับไม่ถ้วนปักอยู่ เบ็งเกะอิหักลูกธนูที่แทงอยู่และปล่อยธนูที่หักให้ปักไว้ทำให้ดู
 เหมือนกับว่าเขาใส่เสื่อคลุมกลับข้างอยู่ สภาพที่ลมพัดลูกธนูที่ปักอยู่ที่เสื่อกระเชาทั้งธนูสีดำ¹⁵ ธนูสี
 ขาว¹⁶ และลูกธนูที่ย้อมสี¹⁷ ดูราวกับว่ารวงของดอกชุกิแห่งแคว้นมุซะมิโนะที่กำลังโบกสะบัดไป
 ตามสายลมแห่งฤดูใบไม้ร่วง ศัตรูที่เข้ามาใกล้และได้เห็นการต่อสู้อย่างบ้าคลั่งไปรอบทิศทางของเบ็ง
 เกะอิคนหนึ่งกล่าวว่า “ทั้งคนที่เป็นศัตรู ทั้งคนที่เป็นพวกเดียวกันก็ตายลงไปเป็นจำนวนมาก เหลือแต่
 พระรูปนี้เท่านั้นที่ทำอย่างไรก็ไม่ตาย ช่างมหัศจรรย์ยิ่งนัก คงมาให้ตายด้วยมือของเราไม่ได้ ท่าน
 เทพชินจู¹⁸ เทพยะกุจิน¹⁹ โปรดช่วยสังหารเบ็งเกะอิให้พวกเราด้วยเถอะ” เป็นเรื่องแปลกประหลาดที่
 ศัตรูต้องอ่อนวอนขอเทพเจ้าเช่นนั้น

เบ็งเกะอิฟาดฟันต่อสู้กับศัตรู จากนั้นจึงใช้ง้าวกลับหัวแทงลงกับพื้นยันไว้แทนไม้เท้า เบ็งเกะอิ
 ยืนเหมือนกับทวารบาลและจ้องเขม็งด้วยสายตาดูน่าหวาดกลัวไปที่ศัตรู ท่าทางเช่นนั้นดูราวกับเป็น
 เทพคงโคริกิมิแล้วเบ็งเกะอิก็ปล่อยเสียงหัวเราะออกมาหนึ่งครั้ง ฝ่ายศัตรูคนหนึ่งจึงกล่าวว่า “ดูนั่นสิ
 พระรูปนั้นจะฆ่าพวกเรา ต้องมีอะไรไม่ปกติแน่ๆ ถึงได้จ้องมองมาทางนี้และหัวเราะด้วยท่าที่อัน
 บ้าบิ่น อย่าเข้าไปใกล้นะ” มีคนหนึ่งกล่าวขึ้นมาว่า “ผู้กล้าหาญนั้นมีบ้างที่เสียชีวิตทั้งยืน มีใครสักคน

¹⁵ ธนูที่ทำมาจากขนของนกอินทรี (ดูภาพประกอบเพิ่มเติมที่ภาคผนวก ข., หน้า 137.)

¹⁶ ธนูที่ทำมาจากขนของสัตว์ปีกสีขาว ส่วนมากเป็นขนของห่านป่า (ดูภาพประกอบเพิ่มเติมที่ภาคผนวก ข., หน้า 137.)

¹⁷ ธนูสีดำปนขาวซึ่งเกิดจากการย้อมสีขาวลงไปบนขนของนกอินทรีซึ่งเป็นสีดำ (ดูภาพประกอบเพิ่มเติมที่ภาคผนวก ข., หน้า 137.)

¹⁸ เทพชินจู Chinju (鎮守) เทพที่ปกปักรักษาในท้องถิ่นนั้น

¹⁹ เทพยะกุจิน Yakujin (巨神) เทพแห่งความชั่วร้ายที่น่าภัยพิบัติมาสู่มนุษย์

ลองเข้าไปแตะคูลี” ในขณะที่ผู้คนทั้งหลายต่างลงเลไม่กล้าเข้าไปนั้น ซามูไรหนุ่มคนหนึ่งควมมาเข้าไปใกล้ๆ เบ็งเกะอิซึ่งเสียชีวิตไปแล้วพอโดนสะกิดด้วยแรงของม้ามืดเล็กน้อยก็ล้มลงกับพื้น อย่างไรก็ตามมือที่กำลังวางยกลงกำไว้แน่นเกร็ง ในระหว่างที่ล้มลงจึงดูราวกับว่าเบ็งเกะอิใช้ขวานฟาดกลับไปข้างหน้า ซามูไรคนหนึ่งจึงกล่าวขึ้นมา “นั่น นั่น ยังอาละวาดอยู่เลย” คนที่เข้าไปใกล้ต่างรีบหนีห่างออกมา แต่เบ็งเกะอิผู้ล้มลงมิได้เคลื่อนไหวร่างกายแต่อย่างใด ในขณะนั้น ผู้คนเหล่านั้นจึงตระหนักว่าการที่พวกเขาควมมาเข้าไปใกล้เบ็งเกะอิที่เสียชีวิตแล้วนั้นเป็นการกระทำที่ช่างโง่เขลาเสียเหลือเกิน จึงเข้าใจได้ในภายหลังว่าการยื่นเสียชีวิตของเบ็งเกะอินั้นเป็นเพราะเบ็งเกะอิต้องการปกป้องผู้เป็นนาย ไม่ให้ศัตรูเข้าไปใกล้บริเวณที่พักของผู้เป็นนายจนกว่าผู้เป็นนายจะปลิดชีพตนเองสำเร็จ การกระทำเช่นนี้ของเบ็งเกะอิทำให้ผู้คนต่างประทับใจอย่างยิ่ง

(เล่มที่ 8 ตอนการสู้รบที่โอะโระโมะงะวะ) (หน้า 458-459)

ในการสู้รบครั้งสุดท้ายเบ็งเกะอิต่อสู้อย่างสุดความสามารถจนวาระสุดท้ายของตนเอง เพื่อปกป้องโยะมิทซุเนะผู้เป็นนายให้ได้ปลิดชีพตนเองอย่างสมเกียรติ ฉากนี้เป็นฉากที่ได้รับการกล่าวขานเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการเสียชีวิตทั้งที่ยังคงยืนอยู่ของเบ็งเกะอิ

ฟูจิวะระ มิเงะกะสุ Fujiwara Shigekazu (藤原成一) กล่าวถึงฉากการเสียชีวิตของเบ็งเกะอิไว้ว่าทำย่นที่ดูราวกับทวารบาลเพื่อการปกป้องโยะมิทซุเนะผู้เป็นนายนั้น คือ การนำท่าทางของเทพผู้พิทักษ์คงโงริกิมิผู้มีพลังกำลังและปกป้องรักษาพระธรรมมาใช้กับตัวละคร เพื่อเน้นให้เห็นถึงรูปลักษณะของการปกป้องผู้เป็นนายแม้ว่าเสียชีวิตไปแล้วก็ตาม การประพันธ์เช่นนี้เป็นการสอดแทรกอุดมคติเรื่องการอุทิศตนเพื่อรับใช้เจ้านายให้หยั่งรากลึกกลงไปในภาพลักษณ์ของซำรับใช้หรือภาพลักษณ์ของชนชั้นล่าง (Fujiwara, 2005: 53-54)

นอกจากนี้ โอะริตะเกะ ทะคะอะกิ Horitake Tada-aki (堀竹忠晃) ยังได้กล่าวว่าการบรรยายตั้งแต่ฉากการพบกันของโยะมิทซุเนะกับเบ็งเกะอิซึ่งมีรูปแบบเช่นเดียวกันกับตัวละครโยะมิโมะริ (บทที่ 2) จนถึงฉากวาระสุดท้ายของชีวิตของตัวละครเบ็งเกะอิที่มีการกล่าวถึงสัญญาระหว่างนาย-บ่าวซึ่งทำให้สามารถเข้าใจได้ว่าผู้แต่งคิดอย่างไรเกี่ยวกับฉากการพบกันของนาย-บ่าว (Horitake, 1992: 39-40)

ในเรื่อง *กิเกะอิ* มีการกล่าวถึงความจงรักภักดีต่อผู้เป็นนายจนวาระสุดท้ายของชีวิตของเบ็งเกะอิไว้ 2 ฉาก ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่เบ็งเกะอิต่อสู้อย่างสุดความสามารถเพื่อให้โยะมิทซุเนะผู้เป็นนายได้ปลิดชีพตนเองอย่างสมเกียรติของนักรบ นอกจากนี้จะเป็นการแสดงให้เห็นภาพลักษณ์ความจงรักภักดีต่อผู้เป็นนายจนวาระสุดท้ายของชีวิตแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่าเหตุการณ์ดังกล่าวยังเป็นการเน้นย้ำถึงภาพลักษณ์ความกล้าหาญ ความเสียสละ ความจงรักภักดีที่ไม่ธรรมดาทั่วไปของตัวละครเบ็งเกะอิ

จากทั้งหมดนี้ สรุปภาพลักษณ์ของตัวละครเบ็งเกะอิได้ดังนี้คือ คำแสดงภาพลักษณ์ที่ถูกใช้บ่อยได้แก่ คำว่า 「剛の者」 เพื่อต้องการบรรยายถึงภาพลักษณ์ที่บ่งบอกถึงความกล้าหาญที่เน้นด้านจิตใจมากกว่าทางด้านร่างกายของตัวละครเบ็งเกะอิ นอกจากนี้คำว่า 「剛」 ที่ถูกนำมาใช้กับตัวละคร

เบ็งเกะอิแล้ว ผู้แต่งยังใช้คำที่แสดงภาพลักษณ์ที่ไม่เหมือนคนธรรมดาทั่วไปกับตัวละครเบ็งเกะอิด้วยเช่นกัน ได้แก่ คำว่า「異の者」「只者にてはなし」「曲者」และ「痴の者」ซึ่งคำที่แสดงภาพลักษณ์ที่ไม่เหมือนคนธรรมดาทั่วไปจะปรากฏกับตัวละครตัวนี้มากกว่าตัวละครผู้ติดตามตัวอื่น นอกจากนี้เบ็งเกะอิยังได้รับฉายาว่า “หนึ่งคนต่อพัน” เพื่อบ่งบอกถึงภาพลักษณ์ของนักรบที่มีพลังกำลังแข็งแกร่ง อีกทั้งเบ็งเกะอิยังมีภาพลักษณ์ของนักรบที่จงรักภักดีต่อนายจบจนวาระสุดท้ายของชีวิต

2. บทบาท

เบ็งเกะอิมีบทบาทสำคัญอย่างมากในการช่วยปกป้องชีวิตของโยะมิทซุเนะผู้เป็นเจ้านายให้รอดพ้นจากศัตรูคงจะเห็นได้จากฉากต่อไปนี้

2.1 ฉากปกป้องโยะมิทซุเนะจากการลอบสังหารของโทชะโบ โฉชน Tōsabō Shōson (土佐坊正尊) มือสังหารที่ส่งมาจากโยะริโตะโมะ

ในตอนที่ยะริโตะโมะส่งโทชะโบโฉชนมาสังหารโยะมิทซุเนะ ผู้ติดตามคนหนึ่งของโยะมิทซุเนะชื่อเอะดะ โนะ เก็นโซ Eda no Genzō (江田源三) ระหว่างกลับที่พักได้พบกับขบวนของโฉชนที่มาจากทางเพื่อไปยังที่อยู่ของโยะมิทซุเนะโดยบังเอิญ ทำให้เก็นโซรู้ถึงจุดประสงค์ในการมาครั้งนี้ เมื่อทราบเช่นนั้นเก็นโซจึงรีบกลับไปรายงานโยะมิทซุเนะเรื่องการลอบสังหารโยะมิทซุเนะเมื่อได้ฟังก็มีได้เกรงกลัวอันใดและสั่งให้เก็นโซไปตามตัวโฉชนมาพบโยะมิทซุเนะเมื่อรับคำสั่งจากโยะมิทซุเนะแล้วเก็นโซจึงไปตามตัวโฉชน แต่เมื่อไปถึงเก็นโซพบทหาร 50-60 คนกำลังตั้งทัพอยู่ เก็นโซเข้าไปแจ้งคำสั่งของผู้เป็นนายให้ทราบแต่กลับได้รับการปฏิเสธจากโฉชนว่า “ตัวข้ามิได้มีคำสั่งพิเศษอะไรจากท่านโยะริโตะโมะและคิดจะไปเข้าพบท่านโยะมิทซุเนะอยู่พอดี แต่เนื่องจากระหว่างเดินทางเกิดเป็นห้วงแม้นอนนี้จะดีขึ้นเล็กน้อยแต่ข้าขอไปเข้าพบนายท่านพรุ่งนี้แล้วกัน หากนายท่านจะให้ไปพบในตอนนี้อาจจะให้ลูกชายของข้าไปแทน” เมื่อได้ฟังเช่นนั้นเก็นโซจึงนำคำพูดดังกล่าวของโฉชนกลับไปรายงานเจ้านาย การกระทำดังกล่าวของโฉชนสร้างความไม่พอใจให้แก่โยะมิทซุเนะเป็นอย่างมากเพราะเป็นการแสดงถึงการที่โฉชนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของโยะมิทซุเนะและแสดงถึงความขี้ลาดของเก็นโซ โยะมิทซุเนะโกรธมากจึงไล่เก็นโซให้กลับไป แต่ด้วยความขลาดกลัวเก็นโซยังคงแอบดูสถานการณ์อยู่ใกล้ๆ ที่พักของผู้เป็นนายในขณะเดียวกัน เบ็งเกะอิซึ่งกำลังจะกลับที่พักหลังจากดื่มสุราเสร็จก็เกิดความรู้สึกเป็นห่วงว่าผู้เป็นนายอาจไม่มีใครอยู่รับใช้เลยแะเข้าไปหาโยะมิทซุเนะจึงทำให้รู้ถึงการกระทำของโฉชนที่หยาบเกียรถิของโยะมิทซุเนะ โยะมิทซุเนะจึงสั่งให้เบ็งเกะอิไปตามตัวโฉชนมา เบ็งเกะอิยื่นเงินพร้อมตอบรับว่า “ขอรับนายท่าน ท่านน่าจะใช้เบ็งเกะอิตั้งแต่แรก” เมื่อโยะมิทซุเนะถามเบ็งเกะอิว่าไม่นำกำลังคนไปด้วยหรือ เบ็งเกะอิตอบว่าหากนำกำลังคนไปมากศัตรูจะรู้ตัวทันทีเบ็งเกะอิจะออกไปคนเดียว” จากนั้นเบ็งเกะอิก็ควมม้าออกไป

เกะอิ แต่ในที่สุดเพื่อความไม่ประมาทเบ็งกะอิจึงสั่งให้นำตัวโฆเซนและพรรคพวกไปสังหาร จากตอนดังกล่าวการปกป้องชีวิตผู้เป็นนายให้รอดพ้นจากศัตรูของเบ็งกะอิปรากฏให้เห็นในฉากต่อไปนี้

2.1.1 ฉากเบ็งกะอิกลับมาในยามวิกาลเพื่อปกป้องผู้เป็นนาย

むさしぼう やど ふ こよひ
武蔵坊六条の宿に臥したりけるが、「今宵はなどやらん夜が寝られぬぞや。さても土
佐が京にあるぞかし。殿の方 覚 束 なや、見廻りて、帰らばや」と思ひければ(省略)殿
かた
の方へぞ参りける。

とさぼうよしつね うつて のぼ
(土佐坊義経の打手に上る事)

เบ็งกะอิกลับที่พักที่โรกุโจและเข้านอนแล้วแต่ไม่อาจข่มตาหลับได้ “คืนนี้รู้สึกอย่างไรไม่รู้ นอนไม่ค่อยหลับเลย คงเป็นเพราะเรื่องที่โฆเซนอยู่ที่เมืองหลวงกระมัง รู้สึกเป็นห่วงนายท่านอย่างไรไม่รู้ ถ้ายังเฝ้ากลับไปหานายท่านดีกว่า” คิดดังนั้นแล้ว...เบ็งกะอิจึงกลับไปหานาย

(เล่มที่ 4 ตอนการเข้าเมืองหลวงของโทชะ โบมือสังหาร โยะฉิทซุเนะ) (หน้า 190)

2.1.2 ฉากเบ็งกะอิจับตัวตัวอิโฮ โนะ โคะโร โมะรินะโอะ

いとこ いまうのごらもりなほ
弁慶走り寄り、「誰そ」と問ふ。「土佐坊が従兄弟、伊北五郎盛直」とぞ申しける。「これ
こそ弁慶よ」とて、つと寄る。叶はじと思ひければ、鞭を当ててぞ落ちける。「穢し、余
おほまさかり
さんづ ゐ め
すまじ」と追つかけて、大 鉞を以て開いてむずと打つ。馬の三頭の上に、猪の目の
隠るる程打ち貫いて、はらしろになりてぞ引いたりける。馬こらへずどうど伏す。主を取
つて押さへて上帯にて搦めて具してぞ参りける。土佐太郎と一所に繋ぎ置く。

とさぼうよしつね うつて のぼ
(土佐坊義経の打手に上る事)

เบ็งกะอิเข้าไปใกล้แล้วถามว่า “ใครนะ” ฝ่ายนั้นตอบกลับมาว่า “ข้ามีนามว่าอิโฮ โนะ โคะโร โมะรินะโอะเป็นลูกพี่ลูกน้องของโทชะ โบ” เบ็งกะอิเดินเข้าไปใกล้พร้อมตะโกนตอบกลับไปว่า “ตัวข้า นั่นคือเบ็งกะอิ” โคะโร ไดอินเช่นนั้นก็ตกใจกลัวจนชักม้าหนี “คนขี่ลาด เจ้าคิดว่าจะหนีได้หรือ” เบ็งกะอิถือขวานอันใหญ่ข้างแขนแล้วสับขวานลงบนสะโพกของม้าอย่างแรงจนทำให้บาดเจ็บเป็นรู มีลักษณะคล้ายตาของหมูป่า จากนั้นก็ออกแรงเต็มทีเพื่อดึงขวานออกมา ม้าทนความบาดเจ็บไม่ไหว จึงล้มลงด้านข้างด้วยเสียงอันทัง เบ็งกะอิจึงเข้าไปคว้า โคะโร ซึ่งขี่ม้าอยู่แล้วดึงส่วนบนของเสื้อเกราะ พาลากกลับไปรวมไว้ที่เดียวกับกับโทชะ โยะ ทะโร

(เล่มที่ 4 ตอนการเข้าเมืองหลวงของโทชะ โบมือสังหาร โยะฉิทซุเนะ) (หน้า 196-197)

2.1.3 ฉากเบ็งกะอิตัดสินใจสังหารโฆเซน

だいぢから こ せん
武蔵坊、「大 力を獄屋に籠めて、獄屋踏み破られて詮なし。やがて斬れ」とて、
とさぼうよしつね うつて のぼ
(土佐坊義経の打手に上る事)

เบ็งกะอิตอบว่า “คนที่กำลังเยอะถึงจับเข้าคุกไปก็คงไม่มีความหมายเพราะเขาก็คงแตกออกมานะนั่นรีบเอาไปประหาร”

(เล่มที่ 4 ตอนการเข้าเมืองหลวงของโทชะ โบมือสังหาร โยะฉิทซุเนะ) (หน้า 200)

จากฉากทั้งหมดที่ยกมาแสดงให้เห็นถึงความเป็นห่วงเป็นใยของเบ็งเกะอิที่มีต่อโยะมิทังชู เนะผู้เป็นนายอยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้ เพื่อความไม่ประมาทเบ็งเกะอิจึงตัดสินใจสั่งประหาร โฉชน เพราะเบ็งเกะอิเกรงว่าหากปล่อยตัวไปในวันนี้ โฉชนอาจย้อนกลับมาทำร้ายในวันข้างหน้าได้ เพราะโฉชนเป็นคนที่ไม่รักษาสัญญา

2.2 เบ็งเกะอิสวคมนตรีเพื่อปกป้องโยะมิทังชูเนะจากวิญญาณร้ายของคนในตระกูลสะเอะอิเกะ

あくうん かた う てん
 悪雲の方へ支へて射たらんずる程に、風雲ならば射るともよも消えも失せじ。天のま
 つことにてある間、また平家の死霊ならば、よも一堪へもたまらじ。それに 験 なくば、
 あが たつと ぞくしやう
 神を崇め奉り、仏を 尊 み参らせて、祈り祭りもよもあらし。源氏の郎等ながら、俗 姓
 さぶらひ あまつこ や ね べうえい くまの べん さいたふ
 正しき 侍 ぞかし。天児屋根の御苗裔、熊野の別当 弁 せうが子に、西塔の
 むさしぼう やつぎばや
 武蔵坊弁慶」と名乗りて、矢継早に散々に射たりければ、冬の空の夕日明りの事なれ
 うしほ なかざしいづく か
 ば、海の 潮 も輝きて、中 差 何処に落ち着くとは見えねども、死霊なりければ、搔き消
 う うち
 す様にぞ失せにける。船の中にこれを見て、「あら恐ろしや、武蔵坊だになかりせば、
 大事出で来てまし」とぞ申しあひける。

よしつねみやこおち
 (卷第四 義経都落の事)

“ข้าจะยิงธนูไปยังเมฆร้ายก่อนนั้น หากมันเป็นเพียงแค่เมฆและลมธรรมดาจึงจะยิงธนูเท่าไรหรือเมฆนั้น
 ก็จะไม่จางหายไป แต่ภายใต้การปกครองของเทพสวรรค์หากมันเป็นวิญญาณร้ายของคนในตระกูล
 สะเอะอิเกะในไม่ช้าธนูของข้าจะทำให้มันอ่อนกำลังลง ถ้าหากว่าธนูดอกนี้ไม่ก่อให้เกิดปาฏิหาริย์ก็คงไม่
 มีความหมายอะไรที่จะสวคมนตรีอ่อนวอนทั้งเทพเจ้าและพระโพธิสัตว์ ในบรรดาข้ารับใช้ของตระกูล
 เก็นจิมีชาмуไรที่มีชาติกำเนิดอันเหมาะสมนามว่ามุชะมิโบ เบ็งเกะอิแห่งสะเอะอิโด ข้าเป็นบุตรชายของ
 พระเบ็ตโตโตเป็นโณแห่งคุมะ โนะผู้ซึ่งสืบสายจากท่านอะมะทังชูโกะ โนะยะ” เบ็งเกะอิตะโกนเอ่ยนาม
 ตนเองด้วยเสียงอันดังแล้วจึงยิงธนูออกไปอย่างรวดเร็วด้วยท่าทางอันคูดึด ท้องฟ้าในยามเย็นของฤดู
 หนาวปรากฏแสงแดดส่องประกายสวยงามสะท้อนบนท้องทะเล แต่เพราะฝ่ายตรงข้ามเป็นวิญญาณ
 ร้ายจึงทำให้มองไม่เห็นว่ารูบดอกนั้นหล่นลงไปทีใด คนในเรือเมื่อได้เห็นเช่นนั้นจึงกล่าวออกมา
 ว่า “ช่างน่ากลัวเหลือเกิน หากมุชะมิโบไม่อยู่ที่นี้ คงจะเกิดเรื่องใหญ่เป็นแน่”

(เล่มที่ 4 ตอนโยะมิทังชูเนะออกจากเมืองหลวง) (หน้า 206-207)

ในขณะที่โยะมิทังชูเนะเดินทางโดยทางเรือเพื่อลี้ภัยไปโอฌู เมื่อไปถึงอะจิมะ²⁰ แห่งแคว้น
 สะริมะ²¹ เรือที่ใช้เดินทางประสบกับคลื่นลมรุนแรงซึ่งเกิดจากวิญญาณร้ายของคนในตระกูลสะเอะอิ

²⁰ อะจิมะ Ejima (絵島) ปัจจุบันคือบริเวณเกาะอะวะจิ (淡路) Awaji ซึ่งตั้งอยู่ในจังหวัดเฮียวโงะ Hyōgo (兵庫)

²¹ สะริมะ Harima (播磨) ปัจจุบันคือบริเวณตะวันตกเฉียงใต้ของจังหวัดเฮียวโงะ

เกาะที่ตามมาล้างแค้น โยะมิทซุเนะ เพื่อปกป้อง โยะมิทซุเนะ เบ็งเกะอิจึงสวมนต์เพื่อจับไล่เหล่า
วิญญาณร้ายจนถอยล่าไปในที่สุด

2.3 ฉากเบ็งเกะอิช่วยชีวิต โยะมิทซุเนะให้ข้ามด่านเพื่อเดินทางหนีไปโอฌู

ในระหว่างที่ โยะมิทซุเนะและผู้ติดตามปลอมตัวเป็นยะมะบุมิเพื่อเดินทางหนีไปโอฌู โยะ
ริโตะโมะสั่งให้มีการสร้างด่านตรวจใหม่ขึ้นตามจุดสำคัญของเส้นทางเพื่อตรวจสอบสภาพของคน
เดินทางและมีคำสั่งให้คอยจับตาดูพวกยะมะบุมิเป็นพิเศษ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจับตัว โยะมิทซุ
เนะ ในระหว่างที่เดินทางผ่านแต่ละด่านนั้นนายด่านต่างสงสัยในขบวนการของ โยะมิทซุเนะและ
ผู้ติดตาม เพราะแม้ว่า โยะมิทซุเนะจะปลอมตัวเป็นยะมะบุมิแล้วก็ตาม แต่ก็ยังดูแตกต่างจากยะมะ
บุมิทั่วไป เบ็งเกะอิจึงต้องใช้ไหวพริบต่างๆ นานา ในการตอบคำถามและแก้สถานการณ์เฉพาะหน้า
ตบตานายด่านเพื่อปกป้องเจ้านายให้รอดพ้นจากการจับกุม การปกป้องชีวิตผู้เป็นนายให้รอดพ้น
จากศัตรูของเบ็งเกะอิปรากฏให้เห็นในฉากต่อไปนี้

2.3.1 ฉากระหว่างเริ่มออกเดินทางไปโอฌู

ゆんで かひな くび ころさき
弓手の 腕 を差し伸べて、頸をつかみ逆様に取りて伏せ、胸を踏まへ、刀を心 先に差
おのれ くせもの くちぎ
し当て、「汝 は曲者かな。ありのままに申せ」と責めければ、口利き立つにて申しける
ふる それがし うさだのさゑもん うち
事は打ち置きて。顫ひ顫ひ申しける。「某 は上田左衛門が内に候ひしが、恨むる事
か あのうへさゑもん
候ひて、彼のの国井上左衛門が内に候。君を見知り参らせて候ふ由申して候へば、待
すか おろそ
ち迎ひ賺し参らせ候へと固く申され候へば、ともかくも君を 疎かに思ひ参らせん」と申
おのれ のちごと ただなか ふたかたな か
しければ、「それこそ 汝 が後言よ」とて、只中を二 刀 刺して、頸搔き離し、雪の中に
踏み込めて、

みつ うち

(卷第七 三の口の関通り給ふ事)

เบ็งเกะอิกระซอกคอฝ้ายตรงข้ามด้วยมือซ้ายแล้วผลักให้นอนหงายลงไป จากนั้นก็เหยียบด้วยเท้าบน
หน้าอกและใช้มีดจ่อที่อกของชายผู้นำสงสัย เบ็งเกะอิตะคอกถาม “เจ้าคนน่าสงสัย จงสารภาพความจริง
มาเดี๋ยวนี้” ด้วยความกลัวชายผู้นำสงสัยคนนั้นจึงสารภาพว่า “ข้าเคยเป็นข้ารับใช้ของท่านอุเอะคะ โนะ
ชะเอะมอน แต่เพราะว่ามีเรื่องทำให้แค้นเคือง ตอนนี้ข้าจึงไปรับใช้ท่านอิโนะอุเอะ ชะเอะมอนแห่งแคว้น
คะงะ เมื่อข้าบอกท่านอิโนะอุเอะว่าข้ารู้จักหน้าตาท่านโฮงัน ท่านอิโนะอุเอะจึงสั่งข้าว่า “ให้เจ้าไปคัดรอก
พุดจาหวานล้อมแล้วพาท่านโฮงันมาพบข้า” เพราะเป็นคำสั่งที่หนักแน่นข้าจึงต้องปฏิบัติตาม แต่ข้าไม่
คิดที่จะทำหยาบคายต่อท่านเลย” “ถ้าเช่นนั้นนี่ถือเป็นคำสั่งเสียของเจ้า” แล้วเบ็งเกะอิก็ใช้มีดแทงเข้าที่
ตรงกลางหน้าอก 2 ที จากนั้นจึงตัดหัวแล้วฝังไว้ใต้หิมะ

(เล่มที่ 7 ตอนการเดินทางผ่านด่าน 3 ด้านของ โยะมิทซุเนะ) (หน้า 403)

ระหว่างที่ โยะมิทซุเนะและคณะกำลังเลือกเส้นทางที่จะเดินทางไปโอฌูอยู่นี้ อุเอะคะ โนะ
ชะเอะมอน Ueda no Saemon (上田三衛門) สั่งข้ารับใช้ปลอมตัวมาหลอกล่อ โยะมิทซุเนะและ

ผู้ติดตามให้เดินทางไปผิดทางเพื่อไปติดกับดักที่วางเอาไว้ โยะฉิมที่ซุเนะเกือบหลงเชื่อแต่เบ็งเกะอิไม่ไว้วางใจชายคนนั้นจึงจับตัวชายนำสงสัยมาซักถามความจริงและเมื่อรู้ความจริงเบ็งเกะอิจึงสังหารชายคนนั้นในที่สุด

2.3.2 ฉากเบ็งเกะอิเข้ามาแก้ต่างในขณะที่โยะฉิมที่ซุเนะกำลังจะจมนมุนายด่าน

弁慶、べんけい「形かたの如ごとく先せん 達だちのある上はは、小法師こほふしばらが申まをす事こと御答ごため詮せんなし。大和坊やまとぼう 所ののこ退たいき給たまへ」とて申まをしけり。か様やうに言いはれ、関所せきじょうの縁えんに腰こし打ちうちかかて居ゐ給たまひけり。関守せきしゅ、
「これをこそ判官はんくわん殿どのよ」と申まをしければ、弁慶べんけい、「さればこれは羽黒はねくろの讚岐坊さんぎぼうと申まをす者ものにて
候まをふが、年籠ねんごもりに熊野くまのへ参まをり、下向くだむかひする山伏くらうなり。九郎判官くわじろう殿どのとかやをば、美濃みのの国くに
とやらん、尾張おひざりの国くにとやらんにて、生なまけ捕とらりて都みやこへ上ありしとこそ承うけりて候まをひしか、羽黒はねくろ
の山伏くらう、判官はんくわんと言いへる事ことこそ粗忽そこつなれ」と申まをしければ、

みつ ぐち
(卷第七 三の口の関通り給ふ事)

“ทั้งๆ ที่ในขณะของขะมะบุฉิมก็มิผู้นำ ท่านไม่จำเป็นต้องไปได้ถึงกับพระผู้น้อยหรือ ขะมะโตะโบ! มานี่เร็ว!” เบ็งเกะอิรีบพูดแทรกขึ้นมาและทำเป็นออกคำสั่งกับโยะฉิมที่ซุเนะ โยะฉิมที่ซุเนะจึงกลับไปนั่งที่ได้ขายคาของด่านตรวจคนอย่างสงบเสงี่ยม แต่นายด่านยังคงยืนกรานว่า “ท่านนี่ต้องเป็นท่านโง้งนั่นแน่” เบ็งเกะอิจึงรีบชี้แจงว่า “ท่านพูดอะไรนะ ตัวข้ามีนามว่าซะนุกิโอบแห่งสะงุโระ พวกเราเป็นขะมะบุฉิมที่อยู่ในระหว่างการเดินทางกลับจากการรุดงค์ที่ศาลเจ้าคุมะโนะ ส่วนเรื่องท่านโง้ง ข้าได้ยินมาว่าจับตัวได้ที่มิโนะหรือไม่กี่ที่โอะวะริแล้วถูกส่งไปที่เมืองหลวงแล้ว เรื่องที่กล่าวหาว่าขะมะบุฉิมแห่งสะงุโระเป็นท่านโง้งนั่นเป็นการกล่าวอย่างไม่ระวัง”

(เล่มที่ 7 ตอนการเดินทางผ่านด่าน 3 ด้านของ โยะฉิมที่ซุเนะ) (หน้า 405)

ในขณะที่เดินทางผ่านด่าน โยะฉิมที่ซุเนะซึ่งมีลักษณะไม่เหมือนชาวบ้านทั่วไปทำให้เป็นที่ผิดสังเกตของนายด่านแม้ว่าจะปลอมตัวเป็นขะมะบุฉิมก็ตาม ทำให้เบ็งเกะอิต้องเข้ามาแก้สถานการณ์ในขณะที่นายด่านพยายามจับผิดโยะฉิมที่ซุเนะ การเข้ามาตัดบทการสนทนาของนายด่านกับโยะฉิมที่ซุเนะเพื่อไม่ให้นายด่านจับผิดได้ นอกจากนี้ การแก้สถานการณ์ของเบ็งเกะอิยังทำให้นายด่านหลงประเด็นโดยสร้างข่าวลือใหม่่ว่าโยะฉิมที่ซุเนะตัวจริงโดนจับตัวไปแล้ว ซึ่งทำให้ผู้อ่านเห็นถึงการมีไหวพริบของเบ็งเกะอิ

2.3.3 ฉากเบ็งเกะอิติโยะฉิมที่ซุเนะเพื่อตอบค้ำผู้คุมเรือข้ามฟาก

まさ まさ きやくそう
「正ただしくあの客きやく 僧そう こそ判官はんくわん殿どのにておはしけれ」と指さしてぞ申まをしける。その時とき弁慶べんけい、「あ
れは白山しらやまより連つれたる御坊ごぼうなり。年とし若わかきにより人ひと怪あやしめ申まをす無む念ねんさよ。これより白山しらやまへ
戻かえり候まをへ」とて、船ふねより引ひき下くだろし、扇あふぎにて散ち々にちきき伏ふせたり。その時とき渡わたし守しゅ、「羽黒はねくろ
山伏くらうほど情なさけけなき者はなし。判官はんくわん殿どのにてましますは、さにてこそあるべきよ。か程ほどい
たはしげもなく、散ち々にち当たり申まをされし事こと、併ひら私わがが打うち申まをしたるなり。御ごいたはし
くこそ候まをへ」とて、舟ふねを寄よせ「ここここに召まをし候まをへ」とて、楫取かじとりの傍そばに乗のせ奉たる。

「さらば船賃出だして渡り候へ」と申しければ、弁慶、「何時の習ひに山伏の
せきちん いつ
せきふなちん ひごろ
 関船賃なす事やある」と言ひければ、「日頃取りたることなけれども、余りに御坊の腹
あ やう では ことし
 悪しく渡り候へば」と申す。弁慶、「か様に我らに当たれば、出羽の国へ今年明年にこ
さかた さかたのじらう
 の国の者越えぬ事はよもあらじ。坂田の渡りは、この幼き人の父、坂田次郎殿の知行
ただいま
 なり。只今この返礼すべきものを」とぞ威脅しける。余りに言ひ立てられて渡しけり。

かくて六道寺の渡りをして、弁慶判官殿の御袖を控へ、「何時まで君を庇ひ申さ
ろくだうじ そで いつ かば
はちまんだいぼさつ
 んとて、現在の御主を打ち奉りつるぞ。天の恐れも恐ろしや。八幡大菩薩も許し御
たけ べんけい よ
 納受し給へ」とて、。さしも猛き弁慶、さめざめと泣きけり、余の人々も涙を泣流しけり
によい わたり よしつね

(卷第七 如意の渡にて義経を弁慶打ち奉る事)

“นั่นไง คนนั้นไงคือท่านโง้งนั” ผู้คุมเรือข้ามฟากพูดพร้อมชี้นิ้วไปที่โยะมิทซุเนะ ในขณะที่เบ็ง
 เกะอิจิงพูดขึ้นมาว่า “ชายหนุ่มคนนั้นเป็นยะมะบุมิที่พามาจากอะกุซัน เพราะเห็นว่าอายุยังน้อย หาก
 ทำให้เป็นที่เคลือบแคลงใจก็ขอภัยด้วยเถิด นี่แก แกริบกลับอะกุซันไปซะ” เบ็งเกะอิจิงพูดไปพร้อมกับ
 ลากโยะมิทซุเนะลงจากเรือ แล้วใช้พัดไล่ตีโยะมิทซุเนะจนล้มลงไป²² ในขณะที่ผู้คุมเรือข้ามฟากจึง
 กล่าวว่า “ไม่มีใครไร้ความเมตตาต่อยะมะบุมิแห่งอะกุโระอีกแล้ว หากบอกชัดเจนแต่แรกว่าไม่ใช่
 ท่านโง้งนัท่านนี้ก็พอแล้ว ข้ารู้สึกเจ็บปวดที่ต้องมาดูท่านตีเขาอย่างโหดร้าย มันทำให้ข้ารู้สึกเหมือน
 โดนท่านตีเสียเอง ช่างน่าเวทนายิ่งนัก” จากนั้นผู้คุมเรือข้ามฟากจึงลากเรือเข้ามาใกล้และบอกให้รีบๆ
 ขึ้นเรือ สั่งให้นั่งฝั่งคนแจวเรือ แล้วพูดขึ้นว่า “กรุณาจ่ายค่าโดยสารเรือด้วย” เบ็งเกะอิจิงแย้งว่า “ที่ยะ
 มะบุมิต้องจ่ายค่าผ่านด่านกับค่าเรื่อนั้นเริ่มมีมาตั้งแต่เมื่อไหร่กัน” ผู้คุมตอบว่า “โดยปกติแล้วเราไม่
 เก็บ แต่เพราะว่าพวกท่านร้ายกาจมากก็เลยเก็บเสียเลย” เบ็งเกะอิจิงข่มขู่ว่า “หากกลั่นแกล้งพวกเรา
 อย่างนี้ ปีนี้หรือปีหน้าเวลาที่คนแคว้นนี้ไปที่แคว้นคะวะแล้วต้องผ่านด่านชะกะตะซึ่งเป็นดินแดนใน
 ปกครองของท่านชะกะตะ โนะ จิโรซึ่งเป็นบิดาของเด็กวัดคนนี้ เจ้าจะต้องเจอแน่ เจ้าสมควรได้รับ
 การตอบแทน” ผู้คุมเมื่อถูกเบ็งเกะอิจิงข่มขู่ คังนั้นจึงต้องปล่อยเบ็งเกะอิให้ผ่านไป เมื่อผ่านวัดโระกุ
 โดได้สำเร็จ เบ็งเกะอิรีบเข้าไปจับที่แขนเสื้อของโยะมิทซุเนะแล้วกล่าวว่า “เพื่อปกป้องนายท่านแล้ว
 ทำไมข้าต้องทูปตีนนายท่านด้วย ความผิดครั้งใหญ่นี้ช่างน่ากลัวยิ่งนัก พระโพธิสัตว์ชะชิมันโปรดอภัย
 ให้ข้าหน่อยด้วย” คนที่มักจะมิจิดใจกล้าหาญอย่างเบ็งเกะอิยังปล่อยโฮร้องไห้ออกมา คนอื่นๆ จึง
 ร้องให้ด้วยเช่นกัน

(เล่มที่ 7 ตอน โยะมิทซุเนะถูกเบ็งเกะอิตีขณะข้ามแม่น้ำเนียวะอิ) (หน้า 422-424)

ในระหว่างที่จะนั่งเรือข้ามฟากที่แม่น้ำเนียวะอิ ผู้คุมเรือข้ามฟากเกิดสงสัย โยะมิทซุเนะขึ้นมา
 เพื่อปกป้องเจ้านายและทำให้ดูสมจริงว่า โยะมิทซุเนะเป็นเพียงยะมะบุมิที่ติดตามมาเบ็งเกะอิจำใจ
 ทูปตีโยะมิทซุเนะเพื่อตบตานายด่าน นอกจากนี้ ยังทำท่าที่ดูคั่นให้น่ากลัวเพื่อให้ผู้คุมเรือข้ามฟาก

²² ฉบับชะกะโมะ โคะบรรายเพิ่มเติมว่ากรรยาของโยะมิทซุเนะแทบไม่อาจทนดูสภาพนั้นได้แต่ก็ต้องพยายามสกดกั้น
 ความรู้สึกโศกเศร้าเอาไว้

จะได้รับปล่อยให้ข้ามฟากไปได้โดยเร็ว อย่างไรก็ตาม การกระทำดังกล่าวถือเป็นการกระทำอัน
 หยาบคายต่อผู้เป็นนายทำให้เบ็งเกะอิตำหนิตนเองอย่างหนักและร้องไห้เสียใจต่อการกระทำ
 ดังกล่าวของตน

อิซูกะ ยูโกะ Izuka Yūko (飯塚祐子) กล่าวว่าลักษณะนิสัยของเบ็งเกะอิที่ปรากฏในเรื่อง *กิ
 เกะอิ* มีการแสดงออกที่จะเป็นคนที่ตรงไปตรงมาทั้งการพูดแบบตรงๆ ทั้งตอบโต้ฝ่ายตรงข้ามแบบ
 ตาต่อตาฟันต่อฟันและร้องไห้ออกมาเมื่อรู้สึกเสียใจหรือประทับใจในเรื่องใดๆ ทำให้เบ็งเกะอิมี
 ภาพลักษณ์ที่แตกต่างไปจากวีรบุรุษในสมัยมุโระมะชิ (Izuka, 2006:12)

ฉากการเดินทางข้ามด่านทั้ง 3 ด่านเพื่อไปยังโอฌูของ โยะมิทซึนะและผู้ติดตามเป็นฉากที่
 มีชื่อเสียงมากจึงถูกนำไปแต่งเป็นบทละครโนเรื่องอะตะกะ²³ และละครคะบุกิเรื่องคันจินโซ²⁴

2.3.4 ฉากเบ็งเกะอิต่อสู้อย่างสุดความสามารถในการต่อสู้ที่ โคะ โระ โมะงะวะจนกระทั่งเสียชีวิต
 ทั้งที่ยืนอยู่เพื่อปกป้อง โยะมิทซึนะผู้เป็นนายให้ได้ปลิดชีพตนเองอย่างสมเกียรติของนักรบ ฉาก
 ดังกล่าวนั้นผู้วิจัยได้แปลไว้แล้วในหัวข้อเรื่องความจงรักภักดีต่อผู้เป็นเจ้านายจนวาระสุดท้าย
 ของชีวิต ผู้วิจัยจึงขอไม่กล่าวซ้ำอีก

จากทั้งหมดนี้จะเห็นได้ว่าเบ็งเกะอิเป็นนักรบที่มีบทบาทสำคัญที่ช่วยปกป้องชีวิตเจ้านายให้
 รอดพ้นจากศัตรูมากถึง 4 เหตุการณ์ใหญ่ๆ ได้แก่ เหตุการณ์ที่เมืองหลวงเมื่อ โยะริ โตะ โมะงะสัง โทะ
 ะโบ โฌซันมาลอบสังหาร โยะมิทซึนะ เบ็งเกะอิจับกุมตัวโฌซันและสั่งให้สังหารโฌซันในที่สุด
 ส่วนเหตุการณ์ที่ 2 คือ เหตุการณ์ระหว่างออกเดินทางโดยเรือและเมื่อไปถึงอะจิมะแห่งแคว้นสะริ
 มะเรือที่ใช้เดินทางประสบกับคลื่นลมรุนแรงซึ่งเกิดจากวิญญาณร้ายของคนในตระกูลสะอิเกะที่
 ตามมาล้างแค้น โยะมิทซึนะ เบ็งเกะอิจึงสวมนต์เพื่อขับไล่วิญญาณร้ายจนในที่สุดเหล่าวิญญาณ
 ร้ายก็ถอยล่าไป และเหตุการณ์ที่ 3 คือ การแก้ไขสถานการณ์เฉพาะหน้าขณะเดินทางผ่านด่านทั้ง 3
 ด่านเพื่อปกป้องเจ้านายให้รอดพ้นจากการถูกจับกุมในระหว่างเดินทางไปโอฌู และเหตุการณ์ที่ 4
 คือ ฉากเบ็งเกะอิต่อสู้อย่างสุดความสามารถในการต่อสู้ที่ โคะ โระ โมะงะวะจนกระทั่งเสียชีวิตทั้งที่
 ยืนอยู่เพื่อปกป้อง โยะมิทซึนะผู้เป็นนายให้ได้ปลิดชีพตนเองอย่างสมเกียรติของนักรบ

โอะริตะเกะ ทะคะอะกิ Horitake Tada-aki (堀竹忠晃) กล่าวว่าการเล่นเรื่อง *กิเกะอิ*
 เป็นการเขียนที่มีลักษณะการย้ายบทบาทผู้ติดตามหลักจากตัวละคร โยะมิ โมะริมาเป็นตัวละครเบ็ง
 เกะอิ ยังมีการกล่าวถึงตัวละครเบ็งเกะอิมากเท่าไรหรือการกล่าวถึงตัวละคร โยะมิ โมะริก็มีน้อยลง
 เท่านั้น โดยจะเป็นการบรรยายถึงตัวละคร โยะมิ โมะริร่วมกับตัวละครผู้ติดตามตัวอื่น ซึ่งปรากฏให้เห็น

²³ บทละครโนเรื่องอะตะกะ Ataka (安宅) เป็นบทละครประเภทที่ 4 หรือเกินสะอิโน Genzai Nō (現在能) เป็นละคร
 ประวัติศาสตร์ คือ ตัวเอกเป็นชามุไรและเป็นบุคคลในประวัติศาสตร์ ตัวเอกจะมีท่ารำร่าแบบโอะ โตะ โกะมะอิ Otoko Mai (男舞)
 มีเพียงองค์เดียว

²⁴ คันจินโซ Kanjinshō (勧進帳) บทละครคะบุกิหนึ่งใน 18 เรื่องแต่งโดย นะมิกิ โกะสะอิ Namiki Gohei (並木五瓶)

หลังจากที่โยะมิทซุเนะหลบหนีออกจากเมืองหลวง โดยหันไปให้ความสำคัญกับตัวละครเบ็งเกะอิ และลดความสำคัญของตัวละคร โยะมิโมะริ (Horitaka, 1992: 39-40)

นอกจากนี้ จากการปกป้องผู้เป็นนายในสถานการณ์ต่างๆ ที่ได้กล่าวไปในข้างต้นทำให้ฟูจิวะระ ชิเงะกะสุ Fujiwara Shigekazu (藤原 成一) กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างโยะมิทซุเนะและเบ็งเกะอิว่าทำให้เห็นภาพความสัมพันธ์ราวกับบิดาคุณแลบุตรชาย (Fujiwara, 2005: 53-54) อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเห็นว่าการที่เบ็งเกะอิมีความจงรักภักดีและมีบทบาทสำคัญในการปกป้องนายให้รอดพ้นจากศัตรูนั้นน่าจะมีอิทธิพลมาจากความเชื่อเรื่องความผูกพันนาย-ป่าว่าจะดำรงอยู่ถึง 3 ชาติมากกว่า ซึ่งผู้วิจัยจะขอกล่าวถึงในหัวข้อถัดไป

3. ความสัมพันธ์ระหว่างนาย - ป่า

3.1. ฉากเบ็งเกะอิไปต่อสู้เพื่อแย่งชิงดาบจากโยะมิทซุเนะเป็นครั้งที่ 2

御曹司も、「何ともあれ、彼奴は異の者かな。あはれ曉まであれかし。彼奴が持ちたる太刀、長刀打ち落して、薄手負ほせて生け捕りにして、独り歩くは徒然なるに、相伝にして召し使はばや」とぞ思はれける。

(卷第三 弁慶義経に君臣の契約申す事)

อนโสะมิได้อินเซนนั้นกล่าวว่า “ประหลาดจริง คนผู้นี้คงเป็นผู้ที่ไม่ธรรมดาสินะ หากว่าเขารออยู่จนถึงเช้า ข้าจะทำให้ดาบยาวที่เขาถือหรือวางไว้ในมือหล่นลง จากนั้นก็ทำให้เขามีบาดแผลเล็กน้อยและจับเขา การที่เขาต้องเดินคนเดียวคงไม่มีอะไรทำ ข้าจะทำให้เขามาเป็นผู้ติดตามรับใช้ข้าสืบทอดไปจนถึงรุ่นหลัง

(เล่มที่ 3 ตอนการกล่าวคำสัตย์นายนาย-ป่าของเบ็งเกะอิต่อ โยะมิทซุเนะ) (หน้า 139)

หลังจากที่โยะมิทซุเนะและเบ็งเกะอิต่อสู้เพื่อแย่งชิงดาบแต่เบ็งเกะอิก็ไม่สามารถชนะ โยะมิทซุเนะได้ อย่างไรก็ตาม เบ็งเกะอิก็ได้พยายามแต่อย่างไรจนทำให้โยะมิทซุเนะรู้สึกชื่นชมและเกิดความรู้สึกเห็นใจเบ็งเกะอิ

3.2 ฉากเบ็งเกะอิต่อสู้กับโยะมิทซุเนะ

「これも前世の事にて候ひつらんめ。さらば従ひ参らせ候はん」と申しければ、

(卷第三 弁慶義経に君臣の契約申す事)

เบ็งเกะอิกล่าวว่า “นี่ก็คงเป็นสัญญาของชาติที่แล้ว ถ้าเช่นนั้นข้าจะติดตามรับใช้นายท่าน”

(เล่มที่ 3 ตอนการกล่าวคำสัตย์นายนาย-ป่าของเบ็งเกะอิต่อ โยะมิทซุเนะ) (หน้า 139)

หลังจากที่เบ็งเกะอิต่อสู้กับโยะมิทซุเนะอยู่นานแต่ก็ไม่สามารถเอาชนะได้ ทำให้เบ็งเกะอิกล่าวขึ้นมาว่าคงเป็นผลอันเนื่องมาจากสัญญาที่ผูกพันกันจากชาติที่แล้ว

3.3 เบื้องเคอิมาร่าโยะมิที่ซุเนะและกล่าวถึงสัญญาที่จะผูกพันกันไปถึงชาติหน้า

びぜんのへいしらう わしのを ましを すずき いせのさぶらう うちじにつかまつ
 備前平四郎、鷺尾、増尾、鈴木兄弟、伊勢三郎、思ふままに軍して討死 仕り候
 ひぬ。今は弁慶と片岡ばかりになりて候ふ。君を今一度見参らせん為に参りて候ふ。
 君先立たせ給ひ候はば、死出の山にて待たせ給ひ候ふべし。弁慶先立ち参らせて候
 是は、三途の川にて待ち参らせ候ふべし」と申しければ、判官「いかがすべき。御経読
 みはてばや」と仰せければ、「静かにあそばしはてさせ給へ。その程は弁慶防矢仕り
 候はん。たとひ死にて候ふとも、君の御経あそばしはてさせ給ひ候はんまでは守護し
 参らせ候ふべし」とて、御簾を引き上げて、君をつくづくと見参らせて、御前を立ち
 けるが、また立ち帰りてかくぞ申しける。
 六道の道の衢に君待ちて弥陀の浄土へすぐに参らん
 来世をさへ契り申して、立ち出で、

ころもがわ
 (卷第八 衣川合戦の事)

เบื้องเคอิมาร่าโยะมิที่ซุเนะว่า นิเส็น โนะ เฮะอิชิโระ วะมิโนะโอะ มะมิโอะ ฟีน้องซุซุกิ อิ
 เซะ โนะ ซะบุโรได้สละชีวิตรับใช้นายท่านตามที่ปรารถนา ตอนนี้อยู่เพียงเบื้องเคอิมาร่าโยะมิ
 กะ เบื้องเคอิมาร่าโยะมิอยากมาขอพบนายท่านอีกสักครั้ง หากนายท่านเสียชีวิตก่อนกรณารอเบื้องเคอิมาร่าโยะมิ
 เคะโนะยะมะ²⁵ แต่หากเบื้องเคอิมาร่าโยะมิตายก่อนจะไปรอนายท่านที่ซังสุโนะกะวะ²⁶ ท่านโงงันจึงถามขึ้นมา
 ว่า “ทำอะไรดี อยากจะอ่านบทสวดมนต์ให้จบทั้งหมด” เบื้องเคอิมาร่าโยะมิตอบว่า “ขอให้ท่านอ่านบท
 สวดมนต์อย่างสงบให้จบ ในระหว่างนั้นเบื้องเคอิมาร่าโยะมิจะปกป้องลูกธนูให้นายท่านเอง ถึงจะตายไปแล้วก็
 จะปกป้องนายท่านจนกว่านายท่านจะอ่านบทสวดจบ” หลังจากนั้น เบื้องเคอิมาร่าโยะมิไม่ใ้ช้
 มองผู้เป็นนายอย่างทอดคาลัยแล้วยื่นขึ้นต่อหน้าผู้เป็นนายพร้อมแต่งกลอนบทหนึ่งว่า “จะรอนาย
 ท่านอยู่ที่ทางของโรคุโด²⁷ และจะไปอยู่ดินแดนอันบริสุทธิ์ผุดผ่องของมิดะ²⁸ ด้วยกัน” การกล่าว
 เช่นนี้เป็นการสัญญาไปถึงชาติหน้า จากนั้นเบื้องเคอิมาร่าโยะมิออกไปรบข้างนอก

(เล่มที่ 8 ตอนการต่อสู้ที่โคะโระโมะงะวะ) (หน้า 456-457)

ฉากนี้เป็นฉากที่เบื้องเคอิมาร่าโยะมิที่ซุเนะเป็นครั้งสุดท้าย อีกทั้งเบื้องเคอิมาร่าโยะมิให้คำมั่น
 สัญญาระหว่างนาย-บ่าวกับโยะมิที่ซุเนะไปจนถึงภพหน้าแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลความเชื่อเรื่อง
 ความผูกพันระหว่างนาย - บ่าวจะดำรงอยู่ถึง 3 ชาติได้อย่างชัดเจน

²⁵ มิเดะ โนะ ยะมะ Shide no Yama (死出の山) เป็นความเชื่อที่เล่าต่อกันมาว่าคนที่ตายแล้วต้องข้ามภูเขาภูนี้เพื่อไป
ยังโลกหลังความตาย

²⁶ ซันสุ โนะกะวะ Sanzunokawa (三途の川) แม่น้ำที่อยู่ระหว่างทางที่จะไปโลกหลังความตาย

²⁷ โรคุโด Rokudō (六道) ดินแดนหลังความตายทั้ง 6 ภูมิ เป็นดินแดนอันบริสุทธิ์ที่เหล่าสรรพสัตว์จะกลับไปหลัง
ความตาย

²⁸ มิดะ Mida (弥陀) ย่อมาจากคำว่า “อะมิเดะ” Amida (阿弥陀) ซึ่งหมายถึงพระโพธิสัตว์อะมิเดะ ซึ่งประทับอยู่ดินแดน
บริสุทธิ์ทางทิศตะวันตก เชื่อกันว่ามาโปรดสรรพสัตว์ให้พ้นทุกข์ หากสวดมนต์โดยเอ่ยนามของพระโพธิสัตว์อะมิเดะแล้วจะได้ไป
เกิดในสวรรค์ ความเชื่อนี้รุ่งเรืองหลังสมัยเฮอัน

จากที่กล่าวมาในข้างต้นเหตุผลที่ผู้วิจัยเชื่อว่าความเชื่อเรื่องความผูกพันระหว่างนาย-ป่าวจะดำรงอยู่ถึง 3 ชาตีมียุทธพลสำคัญต่อตัวละครตัวนี้ เนื่องจากปรากฏคำพูดเกี่ยวกับความเชื่อนี้อย่างชัดเจนในเรื่อง *กิเกะอิกิ* ตัวละครเบ็งเกะอิกิมีความเชื่อว่าที่ตนเองไม่สามารถเอาชนะ โยะมิทซุเนะได้ เนื่องจากตนเคยเป็นผู้ติดตามของ โยะมิทซุเนะในชาติก่อน อีกทั้งในฉากสุดท้ายที่เบ็งเกะอิกิมาร่ำรา โยะมิทซุเนะยังเป็นการเน้นย้ำให้เห็นถึงความจงรักภักดีที่จะมีต่อในชาติถัดไป

4. บทสรุป

สรุปภาพลักษณ์ บทบาท และความสัมพันธ์ระหว่างนาย-ป่าวของตัวละครผู้ติดตามมุซุเนะมิโบ เบ็งเกะอิกิได้ดังนี้

1. ภาพลักษณ์

คำว่า 「剛の者」 ถูกนำมาใช้กับตัวละครเบ็งเกะอิกิบ่งชี้ว่าตัวละครทะคะโนะบุเพื่อต้องการบรรยายถึงภาพลักษณ์ที่บ่งบอกถึงความกล้าหาญของตัวละครเบ็งเกะอิกิ นอกจากนี้ยังมีการใช้คำว่า 「異の者」「只者にてはなし」「曲者」 และ 「痴の者」 เพื่อเน้นถึงภาพลักษณ์ที่ไม่เหมือนคนธรรมดาทั่วไปของตัวละครตัวนี้ด้วย นอกจากนี้ ผู้แต่งยังสะท้อนให้เห็นถึงภาพลักษณ์ของนักรบที่มีพลังกำลังมหาศาลและเปี่ยมไปด้วยความสามารถทางการรบโดยใช้คำว่า 「一人当千」 ควบคู่ไปกับภาพลักษณ์ของนักรบที่แสดงถึงความจงรักภักดีต่อเจ้านายจบจนวาระสุดท้ายของชีวิต ซึ่งภาพลักษณ์ทั้งหมดนี้สามารถนำไปเชื่อมโยงกับภาพลักษณ์ของเทพผู้พิทักษ์ โยะมิทซุเนะและมีบทบาทสำคัญในการช่วยปกป้องชีวิตผู้เป็นนายให้รอดพ้นจากศัตรู

2. บทบาท

เบ็งเกะอิกิมีบทบาทสำคัญในการช่วยปกป้องชีวิตเจ้านายให้รอดพ้นจากศัตรูถึง 3 เหตุการณ์ ซึ่งโดดเด่นมากกว่าตัวละครผู้ติดตามตัวอื่น ได้แก่ เหตุการณ์ที่เมืองหลวงเมื่อ โยะริโตะโมะส่งโทะชะโบ โฉมนมาลอบสังหาร โยะมิทซุเนะ เบ็งเกะอิกิจับกุมตัวโฉมนและสั่งให้สังหารโฉมนในที่สุด ส่วนเหตุการณ์ที่ 2 คือ เหตุการณ์ระหว่างออกเดินทางโดยเรือและเมื่อไปถึงอะจิมะแห่งแคว้นสะริมะเรือที่ใช้เดินทางประสบกับคลื่นลมรุนแรงซึ่งเกิดจากวิญญาณร้ายของคนในตระกูลสะอิเกะที่ตามมาล้างแค้น โยะมิทซุเนะ เบ็งเกะอิกิจึงสวดมนต์เพื่อขับไล่วิญญาณร้ายจนในที่สุดเหล่าวิญญาณร้ายก็ถอยล่าไป และเหตุการณ์ที่ 3 คือ การแก้ไขสถานการณ์เฉพาะหน้าขณะเดินทางผ่านด่านทั้ง 3 ด่านเพื่อปกป้องเจ้านายให้รอดพ้นจากการจับกุมในระหว่างเดินทางไปโอดู

3. ความสัมพันธ์ระหว่างนาย-บ่าว

ความสัมพันธ์ระหว่างนายและบ่าวของตัวละครเบ็งเกอและโยะฉิทซุเนะเกิดจากการที่โยะฉิทซุเนะพิสูจน์ให้เบ็งเกอเห็นว่าฝีมือในเชิงดาบที่เหนือกว่าทำให้เบ็งเกอชื่นชมและสาบานว่าจะรับใช้โยะฉิทซุเนะตลอดไป ผู้แต่งให้เบ็งเกอกล่าวถึงความเชื่อเรื่องนายบ่าวผูกพันกันถึง 3 ชาติไว้อย่างชัดเจน โดยจะเห็นได้จากบทพูดของตัวละครตัวนี้ที่ใช้คำว่า 「相伝にして召し使はばや」 「来世をさへ契り」 และ 「前世の事」 ซึ่งคำเหล่านี้ล้วนทำให้ผู้วิจัยเห็นว่า การปกป้องชีวิตเจ้านายให้รอดพ้นจากศัตรูของเบ็งเกอได้รับอิทธิพลมาจากความเชื่อเรื่องความผูกพัน 3 ชาติของนาย-บ่าว อิทธิพลดังกล่าวปลูกฝังให้นักอบมีความจงรักภักดีต่อผู้เป็นนายในสังคมสมัยกะมะคุระ-มุโรมะชิ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

ชะโต ชะบุโร เฮียวเอะ ทซุงุโนะบุ

Satō Saburō Hyōe Tsugunobu (佐藤四郎兵衛繼信)

ชะโต ชะบุโร เฮียวเอะ ทซุงุโนะบุ (1158-1185) ชามูโรปลายสมัยเฮอันเป็นลูกหลานของฟูจิวะระ โนะ คะมะตะริ Fujiwara no Kamatari (藤原鎌足)¹ ซึ่งมีตำแหน่งเป็นอัครเสนาบดีฝ่ายใน และเป็นลูกหลานของทั้งกะอิโก Tankaikō (淡海公)² ฟูจิวะระ โนะ ฟูอิโตะ Fujiwara no Fuhito (藤原不比等) เป็นหลานชายของชะโต ชะเอะมอน โนะริตะกะ Satō Saemon Nirota (佐藤左衛門 のりたか) เป็นบุตรชายคนที่ 3 ของชะโต โฌจิ Satō Shōji (佐藤庄司) มีน้องชายคือ ชะโต ชิโร เฮียวเอะ ทะคะโนะบุ Satō Shirō Hyōe Tadanobu (佐藤四郎兵衛忠信) เป็นชาวแคว้นมัทซึ Mutsu (陸奥) แห่งหมู่บ้านชิโนะบุ Shinobu (信夫)³

จากนิยายสงครามเรื่อง *เฮะอิเกะ โมะ โนะงะตะริ* กล่าวถึงมารดาของทซุงุโนะบุว่าเป็นเชื้อสายตระกูลฟูจิวะระแห่งดินแดนโอมุเป็นบุตรสาวของฟูจิวะระ โนะ คิโยะทซึเนะ Fujiwara no Kiyotsune (藤原清綱) ซึ่งเป็นน้องชายของฟูจิวะระ โนะ โมะโตะฮิระ Fujiwara no Motohira (藤原基衡) บิดาของอิเคฮิระ อย่างไรก็ตาม มีการกล่าวถึงมารดาของทซุงุโนะบุไว้แตกต่างกันออกไปในวรรณกรรมเรื่องอื่นๆ เช่นในนิยายสงครามเรื่อง *เฮะอิชิ โมะ โนะงะตะริ* กล่าวถึงมารดาของทซุงุโนะบุว่าเป็นบุตรสาวของโอกุโบะ ทะโร Ōkubo Tarō (大窪 太郎) แห่งแคว้นโคสุเกะ แต่ในบทละครโนเรื่อง *เซ็ตตะอิ Settai* (摂待) (Sanari, 1931: 1652) กล่าวว่านางเป็นลูกสาวของวะตะริ โนะ จูโร คิโยะทซึเนะ Watari no Jūrō Kiyotsune (亙理十郎清綱) ซึ่งเป็นบุตรคนสุดท้องของฟูจิวะระ โนะ คิโยะฮิระ Fujiwara no Kiyohira (藤原清衡)⁴

ในจิกกุนโฌ Jikkunshō (十訓抄)⁵ กล่าวว่าเชื้อสายตระกูลชะโตแห่งดินแดนโอมุถือกำเนิดขึ้นเมื่อครั้งที่ฟูจิวะระ โนะ โมะโรกิโยะ Fujiwara no Morokiyo (藤原師清) ได้รับตำแหน่งเป็นกนโนะกะมิแห่งแคว้นคะวะ ในสมัยนั้นมีผู้ปกครองท้องถิ่นแถบชิโนะบุคนหนึ่งนามว่าซุเอะฮะรุ

¹ ฟูจิวะระ โนะ คะมะตะริ Fujiwara no Kamatari (藤原鎌足) (614-669) เป็นบรรพบุรุษของตระกูลฟูจิวะระ

² ทั้งกะอิโก Tankaikō (淡海公) เป็นตำแหน่งที่ได้หลังเสียชีวิตไปแล้วของฟูจิวะระ โนะ ฟูอิโตะ Fujiwara no Fuhito (藤原不比等) (659-720) เป็นบุตรของกะมะตะริ

³ ปัจจุบันคือ เมืองฟูกุชิมะ Fukushima (福島) จังหวัดฟูกุชิมะ

⁴ ฟูจิวะระ โนะ คิโยะฮิระ Fujiwara no Kiyohira (藤原清衡) (1056-1128) ตระกูลทบคิดแคว้นมัทซึปลายสมัยเฮอัน

⁵ เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “จิกกุนโฌ” เป็นหนังสือรวมตำนานเรื่องเล่าสมัยคะมะกุระและตำนานของจีนและอินเดีย ไม่ทราบผู้แต่งที่แน่ชัด แต่มีการสันนิษฐานว่าแต่งโดยโรกุฮาระ นิโร สะเอะมอน Rokuhara Nirō Zaemon (六波羅二膳 左衛門) มี 3 เล่ม แบ่งเป็น 10 บท 280 ตอน เพื่อเป็นแบบเรียนให้แก่คนหนุ่มสาว ถูกรวบรวมขึ้นในปี.ศ.1252 โดยซุงะวะระ โนะ ทะเมะนะงะ Sugawara no Tamenaga (菅原為長) (1158-1246)

Sueharu (季春) แห่งฉินโนะบุได้รับใช้ท่านโมะโตะฮิระโดยทำหน้าที่เป็นเมะโนะโตะ⁶หรือผู้ปกครองของผู้เยาว์และการรับใช้ดังกล่าวมีการสืบทอดต่อกันมาหลายรุ่น

ในนิยายสงครามเรื่อง *กิเกะอิกิ* มีการกล่าวถึงที่ซุงุโนะบุไว้ว่าเป็นลูกชายของเมะโนะโตะดังข้อความที่ปรากฏต่อไปนี้

おんざうし めのとごさとうさぶらう しきだい
御曹司、乳母子佐藤三郎を出だして、色代あり。弥太郎一町ばかり馬を引かせけり。
よりとも よしつねあうしう
(卷第三 頼朝謀反により義経奥州より出で給ふ事)

ยะตะโรเรียกและกล่าวคำทักทายท่านองโสมิและชะโตะซะบุโรลูกของแม่นม หลังจากนั้นจึงจูงแต่ม้าเดินกลับเป็นระยะทางหนึ่งไซ⁷

(เล่มที่4 ตอน การพบกันของโยะริโตะโมะและโยะมิทซุเนะ) (หน้า 158)

จากข้อมูลทั้งหมดที่กล่าวไปข้างต้นสามารถสันนิษฐานได้ว่ามารดาของที่ซุงุโนะบุและทะคะโนะบุเกี่ยวข้องกับลูกพี่ลูกน้องของฮิเดะฮิระจึงทำให้สองพี่น้องมาเป็นนักรบรับใช้ฮิเดะฮิระ

ในบันทึกประวัติศาสตร์อะสุมะกะงะมิ บันทึกไว้ว่าฮิเดะฮิระสั่งให้ที่ซุงุโนะบุและน้องชายทะคะโนะบุติดตามโยะมิทซุเนะในตอนที่ยะมิทซุเนะตัดสินใจจัดทัพเพื่อเข้าร่วมกับทัพของโยะริโตะโมะ นอกจากนี้ ที่ซุงุโนะบุยังเป็นหนึ่งใน 4 ทหารคนสำคัญของโยะมิทซุเนะ

ในนิยายสงครามเรื่อง *กิเกะอิกิ* ระบุไว้ว่าเป็นหนึ่งในผู้ติดตามที่จงรักภักดีต่อโยะมิทซุเนะที่สุด ตัวละครนี้ปรากฏตัวครั้งแรกพร้อมตัวละครน้องชายทะคะโนะบุในฉากที่โยะมิทซุเนะเดินทางออกจากโอฌูเพื่อไปสมทบกับโยะริโตะโมะเมื่อรู้ว่าโยะริโตะโมะก่อกบฏเพื่อล้มล้างตระกูลเฮะอิกิเกะดังข้อความที่ปรากฏต่อไปนี้

らうどう さいたふ むさしぼう をんじやうじほふし ひたちぼう
御曹司の郎等には、西塔の武蔵坊、園城寺法師の、尋ねて参りたりける常陸房、
いせのさぶらう さとうさぶらうつぎのぶ おな しらうただのぶ
伊勢三郎、佐藤三郎継信、同じき四郎忠信
よりとも よしつねあうしう
(卷第三 頼朝謀反により義経奥州より出で給ふ事)

ผู้ติดตามขององโสมิได้แก่ มุซะมิโบแห่งชะอิตะ ฮิเดะชิโบพระแห่งวัดคอนโจ⁸ ซึ่งได้มาเยี่ยมเยือน ฮิเซะโนะซะบุโร ชะโตะซะบุโรที่ซุงุโนะบุ ชะโตะมิโร ทะคะโนะบุ

(เล่มที่3 ตอน โยะมิทซุเนะออกจากโอฌูเนื่องจากโยะริโตะโมะก่อกบฏ) (หน้า 152)

⁶ หมายถึง “แม่นม” หรือผู้ปกครองของผู้เยาว์ ผู้วิจัยจะขอกล่าวความหมายของคำนี้โดยละเอียดในบทที่ 6

⁷ ประมาณ 109 เมตร

⁸ วัดในจังหวัดฉิมะ Shiga (滋賀) หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่าวัดมิอิ Miidera (三井寺)

ทซุงุโนะบุเสียชีวิตในสงครามกับตระกูลเฮอิเกะที่ยะชิมะ Yashima (屋島)⁹ จากการนำตัวเองเข้าไปปรับธนูของทะอิระ โนะ โนะริทซุงุเนะ Taira no Noritsune (平教経)¹⁰ แทนโยะมิทซุงุเนะผู้เป็นนาย

ตามพจนานุกรมตัวละครตัวนี้เป็นบุคคลที่มีตัวตนอยู่จริงโดยมีชื่อจริงตามประวัติศาสตร์อ่านว่า “ชะโต โนะ ทซุงุโนะบุ” แต่ในนิยายสงครามเรื่อง *กิเกะอิกิ* และการออกเสียงร้องในบทละครโน จะออกเสียงว่า “ทซุงิโนะบุ” และเขียนคำว่า “ทซุงิโนะบุ” โดยใช้อักษรคันจิตัว「継信」ฉะนั้นเพื่อให้การถอดความตรงกับเสียงอ่านของต้นฉบับ ผู้วิจัยจะใช้คำว่า “ทซุงิโนะบุ” ในการกล่าวถึงตัวละครตัวนี้ นอกจากนี้ ในนิยายสงครามเรื่อง *เฮอิเกะโมะโนะงะตะริ* เรียกตัวละครตัวนี้ว่า “ทซุงิโนะบุ” เช่นเดียวกันกับ *กิเกะอิกิ* และละครโน แต่เขียนคำว่า “ทซุงิโนะบุ” โดยใช้อักษรคันจิตัว「嗣信」

ในบทนี้ผู้วิจัยจะขอวิเคราะห์เกี่ยวกับตัวละครชะโต ชะบุโร เฮียวเอะ ทซุงิโนะบุในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ภาพลักษณ์

ในนิยายสงครามเรื่อง *กิเกะอิกิ* มีบางคำที่ถูกใช้กับตัวละครทซุงิโนะบุเพื่อเน้นถึงภาพลักษณ์อันเป็นลักษณะเฉพาะบางอย่างของตัวละครตัวนี้ นอกจากนี้ยังมีฉากที่บรรยายวาระสุดท้ายของตัวละครเพื่อแสดงให้เห็นความจงรักภักดีต่อผู้เป็นนายของตัวละครตัวนี้ซึ่งผู้วิจัยจะขอวิเคราะห์ตามหัวข้อต่อไปนี้

1.1 คำที่ใช้แสดงภาพลักษณ์

1.2 ความจงรักภักดีต่อผู้เป็นนายจวบจนวาระสุดท้ายของชีวิต

1.1 คำที่ใช้แสดงภาพลักษณ์

คำแสดงภาพลักษณ์ที่ถูกใช้กับตัวละครทซุงิโนะบุมีดังนี้

1.1.1 「剛の者」

คำนี้ถูกนำมาใช้บรรยายลักษณะตัวละครทซุงิโนะบุ 2 ครั้ง ดังจะเห็นได้จากฉากต่อไปนี้

1.1.1.1 ฉากโยะมิทซุงุเนะกล่าวถึงการกระทำอันกล้าหาญของชะโต ทซุงิโนะบุให้ลูกชายของทซุงิโนะบุฟัง

⁹ ในสมัยก่อนเป็นสมรภูมิต่อสู้รบอันดุเดือดระหว่างฝ่ายเก็นจิและฝ่ายเฮอิเกะอยู่ทางตะวันออกของเขตทะเลสาบยามะ Takahashi (高橋) แถวคันซะนุกิ Sanuki (讃岐) หรือจังหวัดคะงะวะ Kagawa (香川) สมัยโบราณคำว่า “ยะชิมะ” เขียนโดยใช้อักษรคันจิตัว「八島」แต่ในปัจจุบันเขียนโดยใช้อักษร「屋島」

¹⁰ ทะอิระ โนะ โนะริทซุงุเนะ Taira no Noritsune (平教経) (1160-1185) นักรบปลายสมัยเฮอันมีตำแหน่งเป็นผู้ครองแคว้นโนะโตะ Noto (能登) เป็นบุตรชายของทะอิระ โนะ โนะริโมริ Taira no Norimori (平教盛)

「さても継信によくも似たるものかな。汝なんぢが父八島やしまにて義経が命にかはりしをこそ
源平両家の目の前、諸人目をおどろかし、類たぐひあらじと言ひしが、まことにわが朝の
事は言ふに及ばず、唐土天竺たうどてんぢくにも主君に志ふかき者多しといへども、かかる例ためしな
しとて、三国一の剛さんごくいち かうの者とよしつね言はれしぞかし。今日よりしては、義経を父と思へ」と仰
せられて、御座ちかく召されて、後れの髪を撫でさせ給ひ、御涙堰き敢へ給はず。
その時かめみ亀井かたをか、片岡いせ、伊勢わしのを、鷲尾ましのを、増尾十郎ましのじふらう、権守ごんのかみ、荒き弁慶べんけいをはじめとして、
声をたててぞ泣きにける。

つぎのぶ とぶらひ
(卷第八 継信兄弟御弔の事)

“เจ้าหน้าที่คล้ายกับที่ซุงิโนะบุมาก พ่อของเจ้าสละชีวิตเพื่อปกป้องโยะมิที่ซุงิเนะในสงครามที่
ยะมิมะ ต่อหน้าต่อตาคนในตระกูลสะเอะกิและเก็นจิ คนจำนวนมากต่างตกใจ ความจงรักภักดี
แบบนี้ไม่สามารถเปรียบเทียบกับสิ่งใดได้ ไม่เฉพาะเพียงแต่ประเทศของเราเท่านั้น หากกล่าวถึง
ประเทศจีนและอินเดียที่แม้จะมีผู้จงรักภักดีต่อนายก็ตามแต่ แต่การกระทำเช่นนี้ กล่าวได้ว่าไม่เคย
มีปรากฏมาก่อน จนได้รับการกล่าวขานว่าเป็นผู้กล้าคนหนึ่งในสามประเทศ¹¹ ตั้งแต่นั้นเป็นต้น
ไปขอให้เรียกโยะมิที่ซุงิเนะคนนี้ว่าพ่อ” โยะมิที่ซุงิเนะเรียกอีกฝ่ายให้เข้าไปนั่งใกล้ๆ แล้วลูบหัว
โยะมิที่ซุงิเนะไม่สามารถสยดสั่นน้ำตาได้ ในเวลานั้นคะมะเอะ¹² คะตะโอะกะ¹³ อิเซะ¹⁴ วะมิ
โนะโอะ¹⁵ มะมิโอะโนะจูโร¹⁶ กนโนะกะมิ¹⁷ และผู้มีนิสัยแข็งกร้าวอย่างเบ็งเกะอิทุกคนต่างส่ง
เสียงร่ำไห้ออกมา

(เล่มที่ 8 ตอนการไว้อาลัยให้แก่พี่น้องที่ซุงิโนะบุ) (หน้า475-476)

โยะมิที่ซุงิเนะเดินทางไปหาแม่ของที่ซุงิโนะบุและทะเลาะโนะบุเพื่อทำพิธีสวดมนต์อุทิศส่วน
กุศลให้แก่ดวงวิญญาณของที่ซุงิโนะบุและทะเลาะโนะบุ เมื่อได้พบลูกของที่ซุงิโนะบุ โยะมิที่ซุงิเนะจึง
เล่าถึงความหาญกล้าของที่ซุงิโนะบุในสงครามที่ยะมิมะให้ลูกชายของที่ซุงิโนะบุฟัง ในฉากนี้ที่ใช้คำ

¹¹ ได้แก่ประเทศญี่ปุ่น จีน อินเดีย การกล่าวว่าเป็นผู้กล้าคนหนึ่งในสามประเทศ หมายถึง การได้รับการชื่นชมไปทั่วโลก

¹² ชื่อเต็มคือ คะมะเอะอิ โระกุโร มิเงะกิโยะ Kamei Rokurō Shigekiyo (亀井六郎重清)

¹³ ชื่อเต็มคือ คะตะโอะกะ สะชิโร ที่ซุงิเนะสะรุ Kataoka Hachirō Tsuneharu (片岡八郎経春) ใน *สะเอะกิสะ โมะ โนะสะคะ*
ริ มิ ชื่อว่า คะตะโอะกะ ทะโร ที่ซุงิเนะสะรุ Kataoka Tarō Tsuneharu (片岡太郎経春) ส่วนใน *เก็มปะเอะอิซุงิอิ* มีชื่อว่า คะตะโอะ
กะ ทะโร สะรุ Kataoka Tarō Tsuneharu (片岡太郎経治) และ คะตะโอะกะ สะชิโร ทะมะสะรุ Kataoka Hachirō Tameharu (片
岡八郎為春) เป็นชาวแคว้นอิตะชิ Hitachi (常陸) ในปัจจุบันคือจังหวัดฟุกุชิมะ Fukushima (福島) เป็นผู้ติดตามที่จงรักภักดีต่อ
โยะมิที่ซุงิเนะ ที่ซุงิเนะสะรุเสียชีวิตพร้อมกับเบ็งเกะอิที่โอะโระโมะงะวะ

¹⁴ อิเซะโนะซะบุโร โยะมิโมะริ Ise no Saburō Yoshimori (伊勢三郎義盛) ผู้วิจัยได้กล่าวถึงตัวละครตัวนี้ในบทที่ 2

¹⁵ ชื่อเต็มคือ วะมิ โนะ โอะ ซะบุโร โยะมิอิซะ Washi no O Saburō Yoshihisa (鷲尾三郎義久)

¹⁶ ไม่ปรากฏรายละเอียดของตัวละครตัวนี้ใน *กิเกะอิ*

¹⁷ ชื่อเต็มคือ จูโร กนโนะกะมิ คะเนะฟูซะ Jurō Gonnokami Kanefusa (十郎権守兼房) เป็นผู้ดูแลกรรยายของโยะมิที่ซุงิ
เนะซึ่งเป็นลูกสาวของตระกูลโคะงะ Koga (久我) มาแต่เล็ก

ว่า「剛の者」เพื่อชี้ให้เห็นการตัดสินใจอันเด็ดเดี่ยวของทซุงิโนะบุในการเอาตัวเข้าไปขวางลูกธนูจากศัตรู

1.1.1.2 มารดาของทซุงิโนะบุและทะเละโนะบุกล่าวถึงบุตรชายของนาง

にこう ちやう ほど
尼公涙を止めて、「あらありがたの御 詫 や。侍程剛にても剛なるべき者はなし。我が子ながらも剛ならずは、か程までは御 詫 もあるまじ。

つぎのぶ とぶらひ
(卷第八 継信兄弟御 弔 の事)

แม่ชีหยุดร้องไห้และกล่าวว่า “เป็นคำพูดที่ขอขอบพระคุณ ถึงจะกล้าหาญแบบซามูไรแต่ก็ไม่ใช่ว่าจะถูกนับเป็นผู้กล้าอย่างเช่นบุตรของเราถ้าไม่กล้าหาญจริงก็คงไม่ได้รับคำชมเชยจากนายท่าน”

(เล่มที่ 8 ตอนการไว้อาลัยให้แก่พี่น้องทซุงิโนะบุ) (หน้า477)

มารดาของทซุงิโนะบุและทะเละโนะบุซึ่งในขณะนั้นบวชเป็นแม่ชีกล่าวรับคำชมจากโยะฉิมิซุเนะถึงบุตรชายของนางว่าเป็นนักรบที่กล้าหาญ แต่บุตรชายทั้งสองของนางคงมีความกล้าหาญมากกว่าซามูไรทั่วไปไม่เช่นนั้นคงไม่ได้รับคำชมเชยจากโยะฉิมิซุเนะ

คำว่า「剛の者」ถูกใช้เพื่อกล่าวชื่นชมการตัดสินใจอันเด็ดเดี่ยวของทซุงิโนะบุ ดังตัวอย่างที่ยกมา นอกจากนี้ จากที่ผู้วิจัยได้กล่าวมาในบทที่ 2 แล้วว่า ผู้แต่งเรื่อง กิเกะอิชิ ใช้คำว่า「剛」เพื่อสื่อความหมายถึงความกล้าหาญที่เน้นด้านจิตใจมากกว่าทางด้านร่างกาย ซึ่งในที่นี้จึงหมายถึง ความจงรักภักดีของทซุงิโนะบุที่มีต่อ โยะฉิมิซุเนะผู้เป็นเจ้านายจวบจนวาระสุดท้ายดังจะเห็นได้จากฉากที่ 1.1.1.1 ซึ่งโยะฉิมิซุเนะเล่าถึงความกล้าหาญของทซุงิโนะบุ เพื่อให้เห็นถึงการตัดสินใจอันเด็ดเดี่ยวของทซุงิโนะบุ นอกจากนี้ในฉากที่ 1.1.1.2 ผู้วิจัยเห็นว่าการที่ผู้แต่งให้ตัวละครแม่ชีซึ่งเป็นมารดา กล่าวเสริมถึงความกล้าหาญของบุตรชายของนางว่ามีความแตกต่างจากซามูไรทั่วไปไม่เช่นนั้นคงไม่ได้รับคำชมจากโยะฉิมิซุเนะผู้เป็นนายซึ่งได้ชื่อว่าเป็นนักรบที่เก่งกาจนั้น ผู้แต่งน่าจะมีความต้องการเน้นให้ผู้อ่านเห็นถึงภาพลักษณ์ความกล้าหาญของตัวละครตัวนี้มากยิ่งขึ้น

จากตัวอย่างที่ยกมาทั้งหมดในหัวข้อ 1.1 นี้ล้วนแสดงให้เห็นว่าตัวละครทซุงิโนะบุมีภาพลักษณ์ของนักรบผู้มีความกล้าหาญ นอกจากนี้ ทซุงิโนะบุยังมีภาพลักษณ์ของนักรบที่แสดงถึงความจงรักภักดีต่อเจ้านายจวบจนวาระสุดท้ายของชีวิตอีกด้วย ซึ่งจะขอกกล่าวถึงในหัวข้อถัดไป

1.2 ภาพลักษณ์ของนักรบที่มีความจงรักภักดีต่อนายจวบจนวาระสุดท้าย

ความจงรักภักดีต่อผู้เป็นนายของทซุงิโนะบุจะเห็นได้จากฉากต่อไปนี้

1.2.1 ฉากที่โยะมิทซุเนะกล่าวขอร้องการตายของทซุงิโนะบุให้ทะคะโนะบุฟิง

ごへん つぎのぶ やしま いくさ よしつね ため す のとのかみ
 「御辺の兄、継信が八島の軍の時、義経が為に命を棄てて、能登守の矢に
 あた う 中りて失せしかども、これまで御辺の付き給ひたれば、継信も兄弟ながら未だある
 心地してこそ思ひつれ。

(卷第5 忠信吉野に止まる事)

“พี่ชายของเจ้าในสงครามที่ยะมิยะ เพื่อปกป้องโยะมิทซุเนะจึงสละชีวิตตนเอง แล้วเข้าไปขวางธนู
 ที่ยิงมาจากโนะโตะ โนะ คะมิ¹⁸ การที่เจ้ายังคงติดตามตัวข้ามาจนถึงบัดนี้ ทำให้ตัวข้ารู้สึก
 เหมือนว่าทซุงิโนะบุยังคงมีชีวิตอยู่”

(เล่มที่ 5 ตอนทะคะโนะบุสกัดทัพที่เขาโยะมิโนะ) (หน้า 246)

โยะมิทซุเนะกล่าวขอร้องการสละชีพของทซุงิโนะบุให้ทะคะโนะบุฟิง จากคำพูดของ
 โยะมิทซุเนะจะเห็นได้ว่าโยะมิทซุเนะรู้สึกซาบซึ้งต่อการกระทำของทั้งสองพี่น้อง

1.2.2 ฉากโยะมิทซุเนะเล่าถึงการเสียชีวิตของชะโตทซุงิโนะบุให้ลูกชายของทซุงิโนะบุ

なんぢ やしま
 汝が父八島にて義経が命にかはりしをこそ源平両家の目の前、諸人目をおどろ
 たぐひ かし、類 あらじと言ひしが、まことにわが朝の事は言ふに及ばず、唐土天竺にも
 ためし 主君に志ふかき者多しといへども、かかる例 なしとて、三国一の剛の者と言はれ
 しぞかし。

つぎのぶ とぶらひ
 (卷第八 継信兄弟御 弔 の事)

“พ่อของเจ้าสละชีวิตเพื่อปกป้องโยะมิทซุเนะในสงครามที่ยะมิยะ ต่อหน้าต่อตาคนในตระกูลเฮะอิ
 เกะและเกินจิ คนจำนวนมากต่างตกใจ ความจงรักภักดีแบบนี้ไม่สามารถเปรียบเทียบกับสิ่งใดได้
 ไม่เฉพาะเพียงแต่ประเทศของเราเท่านั้น หากกล่าวถึงประเทศจีนและอินเดียที่แม้จะมีผู้จงรักภักดี
 ต่อนายก็ตามแต่ แต่การกระทำเช่นนี้ กล่าวได้ว่าไม่เคยมีปรากฏมาก่อน จนได้รับการกล่าวขานว่า
 เป็นผู้กล้าคนหนึ่งในสามประเทศ”

(เล่มที่ 8 ตอนการไว้อาลัยให้แก่พี่น้องทซุงิโนะบุ) (หน้า 475-476)

ฉากนี้เป็นฉากที่ผู้วิจัยได้นำเสนอไปแล้วข้างต้น ผู้แต่งใช้คำว่า「剛の者」เพื่อแสดงให้เห็นถึง
 การตัดสินใจอันเด็ดเดี่ยวของทซุงิโนะบุในการนำตัวไปขวางลูกธนูจากศัตรู ผู้วิจัยเห็นว่าในฉาก

¹⁸ หมายถึงทะอะริะ โนะ โนะริทซุเนะ

เดียวกันนี้เองยังสามารถแสดงให้เห็นถึงความจงรักภักดีของซุจิโนะบุที่มีต่อโยะมิทซุเนะผู้เป็นนายซึ่งการกระทำเยี่ยงนี้ไม่เคยมีปรากฏมาก่อน

ผู้วิจัยเห็นว่าแม้ว่าความจงรักภักดีต่อผู้เป็นนายของซุจิโนะบุมีปรากฏให้เห็นเพียงเหตุการณ์เดียว คือ เหตุการณ์ที่ซุจิโนะบุตายแทนโยะมิทซุเนะผู้เป็นนายในสงครามที่ยะมิมะโดยการนำตัวเข้าป้องกันลูกธนูที่ยิงมาจากโนะโตะ โนะ โนะริทซุเนะ แต่จากการกระทำอันกล้าหาญของซุจิโนะบุในครั้งนั้นจึงทำให้มีฉากที่กล่าวชื่นชมความกล้าหาญของซุจิโนะบุถึง 2 ฉากดังที่ยกมาในข้างต้น จากทั้งสองฉากที่กล่าวมานั้นผู้แต่งได้ให้โยะมิทซุเนะผู้ได้ชื่อว่าเป็นนักรบที่เก่งกาจเป็นผู้เล่าเรื่องเพื่อนเน้นย้ำถึงภาพลักษณ์ความจงรักภักดีที่ไม่ธรรมดาทั่วไปและไม่เคยมีปรากฏมาก่อน นอกจากนี้ ผู้แต่งยังเสริมบทพูดของโยะมิทซุเนะที่กล่าวถึงความรู้สึกซาบซึ้งของผู้เป็นเจ้านายที่มีต่อผู้ติดตามของตน อีกทั้งผู้เป็นนายนั้นยังคงระลึกถึงความจงรักภักดีของผู้ติดตามอยู่เสมอ

จากทั้งหมดนี้ สรุปภาพลักษณ์ของซุจิโนะบุได้ดังนี้คือ คำแสดงภาพลักษณ์ที่ถูกใช้กับตัวละครตัวนี้ได้แก่ คำว่า 「剛の者」 ซึ่งถูกใช้ในฉากต่างๆ เพื่อกล่าวชื่นชมการตัดสินใจอันเด็ดเดี่ยวของซุจิโนะบุ คำคำนี้ถูกใช้เพื่อสื่อความหมายถึงความกล้าหาญที่เน้นด้านจิตใจมากกว่าทางด้านร่างกาย นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังพบว่าแม้จะมีฉากที่กล่าวถึงซุจิโนะบุเพียงเล็กน้อยในนิยายสงครามเรื่อง *กิเกะอิกิ* แต่ในฉากเพียงฉากเดียวนี้สามารถนำเสนอภาพลักษณ์ความจงรักภักดีของ ซุจิโนะบุที่มีต่อโยะมิทซุเนะผู้เป็นนายจวบจนวาระสุดท้ายของชีวิตและยังแสดงให้เห็นถึงภาพลักษณ์ของตัวละครตัวนี้ที่แตกต่างจากซามูไรทั่วไปอีกด้วย

2. บทบาท

ซุจิโนะบุมีบทบาทสำคัญในการช่วยปกป้องชีวิตของโยะมิทซุเนะผู้เป็นเจ้านายให้รอดพ้นจากศัตรูดังจะเห็นได้จากฉากต่อไปนี้

2.1 ฉากโยะมิทซุเนะเล่าถึงการตายของซุจิโนะบุที่ยะมิมะ

ごへん つぎのぶ やしま いくさ よしつね ため す のとのかみ
 「御辺の兄、継信が八島の軍の時、義経が為に命を棄てて、能登守の矢に
 あた う
 中りて失せしかども、これまで御辺の付き給ひたれば、継信も兄弟ながら未だある
 心地してこそ思ひつれ。

(卷第5 忠信吉野に止まる事)

“พี่ชายของเจ้าในสงครามที่ยะมิมะ เพื่อปกป้องโยะมิทซุเนะจึงสละชีวิตตนเอง แล้วเข้าไปขวางธนูที่ยิงมาจากโนะโตะ โนะ คะมิ การที่เจ้ายังคงติดตามตัวข้ามาจนถึงบัดนี้ ทำให้ตัวข้ารู้สึกเหมือนว่าซุจิโนะบุยังคงมีชีวิตอยู่”

(เล่มที่ 5 ตอนทะเลาะ โนะบุสทักท้วงที่เขาโยะมิโนะ) (หน้า 246)

โยมิตซุเนะกล่าวถึงทซุงิโนะบุให้แก่ทะคะ โนะบุผู้เป็นน้องชายฟัง เพื่อสรรเสริญเรื่องที่
ทซุงิโนะบุสละชีพของตนเองเพื่อป้องกันธนูของ โนะริทซุเนะที่หมายจะปลิดชีพโยมิตซุเนะ โยมิตซุ
เนะกล่าวว่า การที่ทะคะ โนะบุยังติดตามมาจนถึงทุกวันนี้ทำให้โยมิตซุเนะรู้สึกทซุงิโนะบุยังมี
ชีวิตอยู่เป็นการแสดงให้เห็นว่าโยมิตซุเนะผู้เป็นนายเองก็ระลึกถึงความดีของผู้ติดตามอยู่เสมอ

2.2 ฉากที่โยมิตซุเนะเล่าถึงการเสียชีวิตของทซุงิโนะบุให้ลูกชายของทซุงิโนะบุฟัง

なんぢ やしま
汝が父八島にて義経が命にかはりしをこそ源平両家の目の前、諸人目をおどろ
たぐひ てう たうどてんぢく
かし、類 あらじと言ひしが、まことにわが朝の事は言ふに及ばず、唐土天竺にも
ためし さんごくいち かう
主君に志ふかき者多しといへども、かかる 例 なしとて、三国一の剛の者と言はれ
しぞかし。

つぎのぶ とぶらひ
(卷第八 継信兄弟御 弔 の事)

“พ่อของเจ้าสละชีวิตเพื่อปกป้องโยมิตซุเนะในสงครามที่ยะมิมะ ต่อหน้าต่อตาคนในตระกูลเฮอิ
เกะและเก็นจิ คนจำนวนมากต่างตกใจ ความจงรักภักดีแบบนี้ไม่สามารถเปรียบเทียบกับสิ่งใดได้
ไม่เฉพาะเพียงแต่ประเทศของเราเท่านั้น หากกล่าวถึงประเทศจีนและอินเดียที่แม้จะมีผู้จงรักภักดี
ต่อนายกก็ตามแต่ แต่การกระทำเช่นนี้ กล่าวได้ว่าไม่เคยมีปรากฏมาก่อน จนได้รับการกล่าวขานว่า
เป็นผู้กล้าคนหนึ่งในสามประเทศ”

(เล่มที่ 8 ตอนการไว้อาลัยให้แก่พี่น้องทซุงิโนะบุ) (หน้า 475-476)

อย่างไรก็ตาม การเป็นนักรบผู้กล้าของทซุงิโนะบุทำให้เขาต้องละทิ้งบทบาทหน้าที่ใน
ครอบครัวดังจะเห็นได้จากฉากต่อไปนี้

つかまつ
「汝等らも成人 仕り、父どもが如く、君の御用に立ち、名を後代にあげよ。不忠を
はうぼう
仕らば、父に劣れる者として傍輩たちに笑はれんぞ。後ろ指を指されば、家の傷なる
まへ
べし。御前にて申すぞ。よく承り留めよ」とぞ申しける。各々これを聞きて、「兄弟が
かう ただいまにこう やう きどく
剛なりしも道理かな。只今尼公の申す様、奇特なり」とぞ感じける。

つぎのぶ とぶらひ
(卷第八 継信兄弟御 弔 の事)

“พวกเขาเองก็เช่นกัน หากเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ก็ต้องทำประโยชน์ให้กับเจ้านายเฉกเช่นพ่อของพวกเขา
เจ้าให้ชื่อเสียระบือไปจนถึงรุ่นหลัง หากพวกเขาไม่รับใช้อย่างจงรักภักดีก็จะถูกเหล่านักรบ
หัวเราะเยาะได้ว่าสู้พ่อเจ้าไม่ได้ การถูกนินทาหลังหลังก็นำมาซึ่งความเสื่อมเสียแก่วงศ์ตระกูลของ
พวกเขา เจ้าข้าขอกล่าวออกมาต่อหน้านายท่านพวกเขาจึงฟังอย่างตั้งใจและจดจำเอาไว้ให้ดี” แต่ละคน

เมื่อได้ฟังคำพูดเช่นนั้นของแม่ชีแล้วต่างรู้สึกประทับใจและตอบว่า “เป็นเรื่องแน่นอนอยู่แล้วที่ต้องกล้าหาญเหมือนพี่น้องตระกูลซุสโต สิ่งแม่ชีกล่าวในขณะนี้ช่างเป็นเรื่องวิเศษยิ่งนัก”

(เล่มที่ 8 ตอนการไว้อาลัยให้แก่พี่น้องซุสโต (หน้า 47-48))

จากคำกล่าวข้างต้นของมารดาซุสโตแสดงให้เห็นว่าตัวละครมารดาซึ่งเป็นคนในครอบครัวได้ยอมรับชะตากรรมอันแสนเศร้าที่เกิดขึ้นกับบุตรชายทั้งสองของนางเพราะบุตรชายทั้งสองของนางนั้นเป็นนักรบ เนื่องด้วยบทบาทหน้าที่ของการเป็นนักรบทำให้บุตรชายทั้งสองจำเป็นต้องละทิ้งครอบครัวเพื่อทำหน้าที่ของนักรบอย่างเต็มที่ แม้ตัวละครมารดาจะมีความโศกเศร้าต่อการจากไปของบุตรชายก็ตามแต่นางก็ภูมิใจที่บุตรชายทั้งสองได้ทำหน้าที่นักรบอย่างสมบูรณ์แบบอีกทั้งนางยังสั่งสอนหลานทั้งสองให้ปฏิบัติเช่นเดียวกันกับบิดาของตน

ในประเด็นของการละทิ้งบทบาทหน้าที่ภายในครอบครัว อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์ อธิบายเกี่ยวกับประเด็นนี้ไว้ว่า “สำนึกในพันธกิจ¹⁹ และภารกิจของคนคนหนึ่งที่มีต่อกลุ่มจะเรียกร้องให้คนคนนั้นเสียสละให้แก่กลุ่มเต็มที่ตามกำลังที่ตนมีและตามที่กลุ่มเรียกร้อง สำนึกเช่นนั้นจะถูกปลูกฝังสืบทอดกันมาแม้ปัจจุบัน ความสำนึกนี้ยังฝังแน่นอยู่ในคำว่า “กิริ” และ “นินโจ” ซึ่งยังคงมีพลังอยู่ในระบบความรู้สึกนึกคิดของชาวญี่ปุ่นอย่างมากทีเดียว

“กิริ” หมายถึง พันธกิจและภาระที่คนญี่ปุ่นต้องกระทำให้ประสบผลสำเร็จหรือทำให้สุดความสามารถ เป็นพันธกิจและภาระที่ได้รับมอบหมายจาก “กลุ่ม” หรือเป็นไปตามลำดับชั้นของตนใน “กลุ่ม” และหมายถึงการที่จะต้องกระทำต่อสังคมภายนอกด้วย “กิริ” จึงเป็นเสมือนกรอบหรือแนวทางที่ต้องปฏิบัติของคนญี่ปุ่นซึ่งต้องอยู่ในกลุ่มเพราะสามารถทำให้ตนเป็นที่คาดหวังจากผู้คนในกลุ่มและขณะเดียวกันตนก็สามารถคาดหวังในทำนองเดียวกันจากสมาชิกในกลุ่มของตน ดังนั้นแม้ว่า “กิริ” จะดูเหมือนเป็นสิ่งที่ควรและต้องกระทำของปัจเจกชน แต่ในความเป็นจริงแล้วเป็นเรื่องของพลังของกลุ่มอย่างชัดเจน เพราะการตัดสินใจว่าใครมี “กิริ” หรือไม่มีนั้นขึ้นอยู่กับเกณฑ์มาตรฐานของกลุ่มเป็นสำคัญ

“นินโจ” เป็นพันธกิจของความเป็นมนุษย์ เช่น ความรักและพันธกิจที่มีต่อครอบครัวหรือมีต่อตนเองที่คนญี่ปุ่นต้องปฏิบัติอาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าเป็นพันธกิจในพื้นที่ส่วนตัว

ฉะนั้น ความสำนึกในคุณค่าความเป็น “กลุ่ม” ของคนญี่ปุ่นทำให้ความขัดแย้งระหว่าง “กิริ” กับ “นินโจ” ที่ถูกนำเสนอในรูปของวรรณกรรมจะเน้นอยู่ที่การยอมรับที่จะสูญเสีย “นินโจ” เพื่อ

¹⁹ สิ่งที่ถูกมองว่าต้องกระทำ

รักษา “กิริ” เพื่อกลุ่มในที่ทำงาน โดยดูแลครอบครัวน้อยกว่าที่ควรจะทำ เป็นต้น” (อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์, 2548: 100-102)

ผู้วิจัยเห็นด้วยกับประเด็นนี้ แม้จะเป็นการอธิบายถึงสภาพสังคมในปัจจุบันของญี่ปุ่น แต่เราสามารถพบได้ว่าแนวคิดดังกล่าวนี้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ได้สั่งสมและถ่ายทอดผ่านรุ่นสู่รุ่นจากอดีตจนถึงปัจจุบัน นิยายสงครามเรื่อง *กิเกะอิกิ* ก็เช่นเดียวกัน ทั้งตัวละครผู้ติดตามซึ่งเป็นนักรบและตัวละครซึ่งเป็นคนในครอบครัวผู้ติดตามต่างยอมรับในแนวคิดดังกล่าวและให้การสรรเสริญกับการที่ตัวละครผู้ติดตามต้องสละบทบาทในครอบครัวเพื่อให้ความสำคัญกับบทบาทของนักรบ

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังพบว่าตัวละครที่ซุงิโนะบุเป็นตัวละครที่มีบทบาทสำคัญมากในการปกป้องชีวิตของเจ้านายให้รอดพ้นจากศัตรูโดยการเอาชีวิตของตนเองเข้าแลกและยังเป็นแบบอย่างให้กับตัวละครผู้ติดตามตัวอื่น แต่ในนิยายสงครามเรื่อง *กิเกะอิกิ* จะปรากฏฉากที่กล่าวถึงตัวละครที่ซุงิโนะบุค่อนข้างน้อยอาจเนื่องมาจากสาเหตุที่ว่านิยายสงครามเรื่อง *กิเกะอิกิ* เป็นนิยายสงครามที่เน้นถึงชะตากรรมอันแสนเศร้าของโยะมิทซุเนะหลังสงครามเกมเปะอิสิ้นสุดลง จึงทำให้ตัวละครที่ซุงิโนะบุซึ่งได้เสียชีวิตไปก่อนที่สงครามเกมเปะอิจะสิ้นสุดไม่ค่อยถูกกล่าวถึงในเรื่อง *กิเกะอิกิ* อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเห็นว่าตัวละครตัวนี้มีอิทธิพลต่อตัวละครน้องชายในการปกป้องชีวิตเจ้านาย ซึ่งผู้วิจัยจะขอกกล่าวถึงในบทต่อไป

3. ความสัมพันธ์ระหว่างนายและบ่าว

ความสัมพันธ์ระหว่างนายและบ่าวของตัวละครที่ซุงิโนะบุกับ โยะมิทซุเนะผู้เป็นนายนั้นค่อนข้างมีความซับซ้อนในแง่ที่ว่าแต่แรกเริ่มเดิมที โยะมิทซุเนะมิได้เป็นเจ้านายของที่ซุงิโนะบุและน้องชายทะเละโนะบุโดยตรง ตัวละครสองตัวนี้เป็นนักรบของอิเดะอิระซึ่งอิเดะอิระส่งมาให้พร้อมจัดกำลังทหารให้แก่โยะมิทซุเนะเมื่อคราวที่โยะมิทซุเนะออกจากโอฌูเพื่อนำทัพมาสมทบกับทัพของโยะริโตะโมะซึ่งก่อกบฏเพื่อโค่นล้มอำนาจของตระกูลเฮอิเกะ ถึงแม้ว่าอิเดะอิระจะกล่าวว่าโยะมิทซุเนะเป็นเจ้านายของที่ซุงิโนะบุแต่ตัวของโยะมิทซุเนะเองยังคงมีความเกรงใจต่ออิเดะอิระอยู่เสมอ โดยจะเห็นได้จากฉากที่โยะมิทซุเนะส่งคนไปถามอิเดะอิระก่อนเรื่องผู้ทำพิธีเก็บศพให้แก่นุตรชายของที่ซุงิโนะบุ เนื่องจากว่าอิเดะอิระเป็นเจ้านายโดยตรงของที่ซุงิโนะบุ หลังจากที่อิเดะอิระอนุญาตให้โยะมิทซุเนะเป็นผู้ทำพิธี โยะมิทซุเนะจึงตั้งชื่อให้นุตรชายของที่ซุงิโนะบุว่า “โยะมิโนะบุ” Yoshinobu (義信) โดยนำอักษรคำว่า「義」 “โยะมิ” Yoshi จากชื่อของ โยะมิทซุเนะรวมกับคำว่า「信」 “โนะบุ” Nobu จากชื่อที่ซุงิโนะบุบิดาของเด็กชาย

เกี่ยวกับความเชื่อเรื่องความผูกพันนาย-บ่าวจะดำรงอยู่ถึง 3 ชาติ แม้ในเรื่อง *กิเกะอิกิ* จะมีได้ปรากฏบทพูดอย่างชัดเจนเรื่องความเชื่อเรื่องความผูกพันระหว่างนาย-บ่าวจะดำรงอยู่ถึง 3 ชาติของตัวละครตัวนี้ก็ตาม แต่บทพูดที่ชัดเจนเรื่องความเชื่อเรื่องความผูกพันนาย-บ่าวจะดำรงอยู่ถึง 3 ชาติของ

ตัวละครตัวนี้ไปปรากฏชัดเจนอยู่ในบทละครโนเรื่อง *เซ็ตตะอิ Settai* (摂待) ซึ่งมีการสันนิษฐานว่าผู้แต่งบทละครโนนำมาจากฉากที่โยะฉิมัทซุเนะเดินทางไปหาแม่ของทซุงิโนะบุและทะคะโนะบุเพื่อทำพิธีสวดมนต์อุทิศส่วนกุศลให้แก่ดวงวิญญาณของสองพี่น้องตระกูลชะโต ผู้แต่งบทละครโนได้นำเรื่องความเชื่อเรื่องความผูกพันนาย-บ่าวจะดำรงอยู่ถึง 3 ชาติไปขยายความต่อคงจะเห็นในคำแปลบทละครโนเรื่อง *เซ็ตตะอิ*²⁰

ในบทละครมีการใช้คำที่เกี่ยวกับความเชื่อเรื่องความผูกพันระหว่างนาย-บ่าวซึ่งปรากฏให้เห็นดังต่อไปนี้

ในบทพูดลำดับที่ (38)

おやこ しうじょう ふか ちぎ なか
親子よりも主従は。親子よりも主従は。深き契りの中なれば。

ความผูกพันระหว่างนาย-บาวนั้น แนบแน่นยิ่งกว่าความผูกพันของบุตรและบิดามารดาซึ่งเป็นสัญญาอันลึกซึ้ง

การกล่าวถึงอิทธิพลความเชื่อเรื่องความผูกพันระหว่างนาย-บาวนั้นจะดำรงอยู่ 3 ชาติ

ในบทพูดลำดับที่ (73)

わほ おんみが た まあ うえ こんぜ ごせ
『それは仰せまでもさむらはず。御身代わりに立ち参らす上は。今世後世の
めんぼく ひとり おおい かた か おんざしき
面目なり。さりながら一人なりとも御供申し。御笈をも肩に懸け。この御座敷にあるならば。』

เรานับเป็นเกียรติคุณทั้งในยามนี้และยามสิ้นชีวิตที่ได้พลีชีพเพื่อเจ้านาย ถึงกระนั้น หากลูกข้ายังมีชีวิตอยู่และได้เป็นผู้ติดตามแบกสัมภาระไว้บนบ่ามานั่งอยู่ในห้องนี้

การปลุกฝังแนวคิดเรื่องการสละชีพเพื่อเจ้านายเป็นเรื่องที่มีเกียรติซึ่งปรากฏในบทพูดนี้ให้เห็นได้ชัดแม้ว่าตัวละครมารดาจะมีความโศกเศร้าเพียงใดก็ตาม

ในบทพูดลำดับที่ (75)

ときよつね らうに かた たも やしま つぎのぶいま み とき おも
『その時義経。老尼に語り給ふやう。八島にて継信今はかうよと見えし時。思ふ
こと くは い お たづ と つぎのぶ とき いき した まう
事あらば。委しく言ひ置けとくれぐれ尋ね問ひしに。継信その時に息の下より申
ゆみやと み おんみがは た ことにせ ねが さんぜ ごおん すこ ほうしや
すやう。弓矢取る身の。御身代りに立つ事二世の願ひや三世の御恩を少し報謝
いのち かる み つゆちりに を ふるさと はずしゆん およ はわ
する。命の軽き身は。露塵何か惜しからん。さりながら古里に八旬に及ぶ母
とを あま こと ふびん すこ ころ くも つき おほ
と十に餘るわらんべ。これらが事の不便さぞ。少し心にかかる雲の月に覆ひて
ひかり くら こと つひ むな
光も暗くなる如く。そのままくれくれと。終に空しくなりにけり。(P.1664)

²⁰ วสันต์ เตร์ยาซิงห์, “ปัจจัยที่มีผลต่ออารมณ์สะท้อนใจในบทละครโนเรื่องเซ็ตตะอิ พุจิโตะและเท็งโกะ”, (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาภาษาญี่ปุ่น ภาควิชาภาษาตะวันออก บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543), หน้า 57-89.

ในเวลานั้น โยเซฟีทชุนะเล่าให้ยายซีเต่าฟังว่า “เมื่อคิดว่ายามนี้คงเป็นเวลาสุดท้ายของทชุงจิโนะบุแล้ว ข้าพรำบอว่าสิ่งใดที่ยังห่วงอยู่จงบอกข้ามา ทชุงจิโนะบุได้กล่าวด้วยน้ำเสียงโกล້หมดลมาว่า “สำหรับบุรุษชาตินักรบเช่นข้า การได้ตายเพื่อนายท่านเป็นสิ่งที่ข้าปรารถนาเป็นอย่างยิ่งในสองภพ และเป็นการตอบแทนคุณในสามชาติ ชีวิตของข้าน้อยถึงจะกลายเป็นหิมะหรือธูลิ ข้าก็ไม่เสียขายเลย เพียงแต่ข้ามีมารดาชราภาพกว่า 80 ปีและบุตรชายที่เพิ่งจะ 10 ขวบอยู่ที่บ้านเกิด ข้ารู้สึกเป็นห่วงว่าพวกเขาจะทุกข์ใจ ความกังวลดั่งเมฆมดบังใจ ดั่งเมฆมดบังจนความมืดครอบคลุมแสงจันทร์ แล้วเขาก็สิ้นลมในที่สุด”

ทชุงจิโนะบุรู้สึกเป็นเกียรติที่ได้สละชีพแทนเจ้านาย อีกทั้งการได้สละชีพเพื่อนายเป็นสิ่งที่เหล่านักรบพึงปรารถนา อย่างไรก็ตามบทพุดนี้ก็ได้แสดงความอาลัยและห่วงหาผูกพันที่อยู่ข้างหลังซึ่งแสดงให้เห็นว่าเหล่านักรบต้องละทิ้งบทบาทในครอบครัว อย่างไรก็ตามการละทิ้งบทบาทในครอบครัวนั้นมิใช่เรื่องสำคัญไปกว่าการได้ทำหน้าที่ของนักรบอย่างสมบูรณ์

วสันต์ เตรียาชิงห์ อธิบายว่าโครงเรื่องบทละครโนเรื่อง *เซ็ตตะอิ* กล่าวถึงมารดาผู้โศกเศร้าต่อการจากไปของบุตรชายผู้ซึ่งเสียชีวิตเนื่องจากการสละชีพเพื่อเจ้านาย เมื่อมีโอกาสดได้พบกับผู้ที่คิดว่าเป็นเจ้านายคนนั้น นางก็พยายามกดดันและซักถามความจริงเพื่อให้เจ้านายบอกเล่าเหตุการณ์ที่ลูกชายนางเสียชีวิตให้ฟัง ความขัดแย้งอยู่ตรงที่เจ้านายผู้นั้นอยู่ระหว่างปลอมตัวเพื่อลี้ภัยทางการเมืองจึงไม่อาจจะเปิดเผยตัวได้ นอกจากนี้ ในที่นี้ความขัดแย้งของเจ้านายนั้นถูกถ่ายทอดผ่านบทเจรจาของทหารคนสนิทผู้หนึ่ง จนในที่สุดนางก็คลายความโศกเศร้า เพราะยอมรับว่าลูกชายของตนได้ปฏิบัติหน้าที่ของตนในฐานะข้ารับใช้ด้วยการสละชีพตนเองเพื่อรักษาชีพเจ้านายผู้ซึ่งมีฐานะสูงส่ง เป็นผู้มีอำนาจและเป็นบุคคลสำคัญ

ความคิดที่สนับสนุนแก่นเรื่องปรากฏในบทพุดที่ (65) ถึง (74) ที่กล่าวถึงการเสียสละชีพของบุตรชายของตนและการสละชีพของศัตรูว่าล้วนทำไปเพื่อรักษาชีวิตเจ้านายซึ่งถือเป็นหน้าที่ที่พึงกระทำโดยเฉพาะบทพุดที่ (73) ที่กล่าวว่า “เรานับเป็นเกียรติคุณ ทั้งในยามนี้และยามสิ้นชีวิตที่ยอมตายแทนเจ้านาย” รวมทั้งการกล่าวมาก่อนหน้านั้นในบทพุดที่ (38) ว่า “ความผูกพันระหว่างนาย-บ่าว นั้นแนบแน่นยิ่งกว่าความผูกพันของบุตรและบิดามารดาอันเป็นที่รัก” เป็นการกล่าวตามความเชื่อที่ว่าความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่-ลูกนั้นสิ้นสุดลงในชาตินี้ ความสัมพันธ์ระหว่างสามี-ภรรยา ยืนยาวไปสองชาติ แต่ความสัมพันธ์ระหว่างนาย-บาวนั้นจะยืนยาวไปสามชาติ ซึ่งเป็นหลักสำคัญที่ผู้วิจัยเห็นว่าบทละครเรื่อง *เซ็ตตะอิ* นี้แม้จะกล่าวถึงความโศกเศร้าของตัวเองที่เป็นมารดาผู้สูญเสียบุตรชายไป แต่ค่านิยมของสังคมญี่ปุ่นในสมัยนั้นที่ให้ความสำคัญกับชนชั้นปกครองเป็นสิ่งตกย้ำแก่นเรื่องให้ชัดเจนยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม ผู้มีอำนาจก็มีหน้าที่ตอบแทนการเสียสละโดยในเรื่อง *เซ็ตตะอิ* นั้นระบุในบทพุดที่ (77) ว่า “ข้าคิดว่าเมื่อความสงบสันติมาเยือน ข้าจะตามหาทายาทของ ทชุงจิโนะบุและทะคะโนะบุ เพื่อตอบแทนการสละชีพของเขา” (วสันต์ เตรียาชิงห์, 2543: 82-83)

ผู้วิจัยเห็นด้วยกับวสันต์ว่ามีการปลุกฝังความเชื่อเรื่องความผูกพันระหว่างนาย-บ่าวลงไปในบทละครเรื่องนี้เพื่อให้ความสำคัญกับชนชั้นปกครองคงจะเห็นจากฉากที่ผู้วิจัยนำเสนอไปแล้วในข้างต้น นอกจากนี้ ผู้วิจัยสันนิษฐานว่ากรณีที่นิยายสงครามเรื่อง *กิเกะอิกิ* มิได้กล่าวถึงความเชื่อดังกล่าวออกมาอย่างชัดเจนจึงทำให้มีการนำแนวคิดดังกล่าวไปขยายความเพิ่มเติมในบทละครโนซึ่งเกิดขึ้นในยุคหลัง

4. บทสรุป

สรุปภาพลักษณ์ บทบาท และความสัมพันธ์ระหว่างนาย-บ่าวของตัวละครผู้ติดตามชะโตะชิบุโร เฮียวเอะ ที่ซุงิโนะบุได้ดังนี้

1. ภาพลักษณ์

คำว่า 「剛の者」 ถูกใช้เพื่อกล่าวชื่นชมการตัดสินใจอันเด็ดเดี่ยวของซุงิโนะบุซึ่งน่าจะเป็นการเน้นถึงความกล้าหาญและการตัดสินใจอันเด็ดเดี่ยวของตัวละครตัวนี้มากเป็นพิเศษ นอกจากนี้ ยังมีการสะท้อนให้เห็นถึงภาพลักษณ์ของนักรบที่มีความจงรักภักดีต่อนายจวบจนวาระสุดท้ายของชีวิต

2. บทบาท

ซุงิโนะบุมีบทบาทสำคัญอย่างมากในการช่วยปกป้องชีวิตเจ้านายให้รอดพ้นจากศัตรูในสงครามที่ยะมิยะ โดยการเอาชีวิตของตนเองเข้าแลกและยังเป็นแบบอย่างให้กับตัวละครผู้ติดตามตัวอื่น แต่ในนิยายสงครามเรื่อง *กิเกะอิกิ* จะปรากฏฉากที่กล่าวถึงตัวละครซุงิโนะบุค่อนข้างน้อยอาจเนื่องมาจากสาเหตุที่ว่านิยายสงครามเรื่อง *กิเกะอิกิ* เป็นนิยายสงครามที่เน้นถึงชะตากรรมอันแสนเศร้าของโยะมิทซุเนะหลังสงครามเกมเปะอิสิ้นสุดลง จึงทำให้ตัวละครซุงิโนะบุซึ่งได้เสียชีวิตไปก่อนที่สงครามเกมเปะอิจะสิ้นสุดจึงไม่ค่อยถูกกล่าวถึง อย่างไรก็ตาม การเป็นนักรบผู้กล้าของซุงิโนะบุทำให้เขาต้องละทิ้งบทบาทหน้าที่ในครอบครัวไป

3. ความสัมพันธ์ระหว่างนาย-บ่าว

ความสัมพันธ์ระหว่างนายและบ่าวของตัวละครซุงิโนะบุกับ โยะมิทซุเนะผู้เป็นนายนั้นค่อนข้างมีความซับซ้อนในแง่ที่ว่าแต่แรกเริ่มเดิมที โยะมิทซุเนะมิได้เป็นเจ้านายของซุงิโนะบุและน้องชายทะคะโนะบุโดยตรง ตัวละครสองตัวนี้เป็นนักรบของอิเคะฮิระซึ่งอิเคะฮิระส่งมาให้พร้อมจัดกำลังทหารให้แก่โยะมิทซุเนะ

เกี่ยวกับความเชื่อเรื่องความผูกพันระหว่างนาย-บ่าวจะดำรงอยู่ถึง 3 ชาตินั้น แม้ในเรื่อง *กิเกะอิกิ* จะมีได้ปรากฏบทพูดอย่างชัดเจนเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องความผูกพันนาย-บ่าวจะดำรงอยู่ถึง 3

ชาติของตัวละครตัวนี้ก็ตาม แต่บทพูดที่ชัดเจนเรื่องความเชื่อเรื่องความผูกพันนาย-ป่าวจะดำรงอยู่ถึง 3 ชาติของตัวละครตัวนี้ไปปรากฏชัดเจนอยู่ในบทละครในเรื่อง *เซ็ดตะอิ* ผู้วิจัยเห็นว่ากรณีที่นิยายสงครามเรื่อง *กิกะอิกิ* มิได้กล่าวถึงความเชื่อดังกล่าวออกมาอย่างชัดเจนจึงทำให้ผู้แต่งบทละครในเรื่อง *เซ็ดตะอิ* ได้นำเรื่องความเชื่อเรื่องความผูกพันนาย-ป่าวจะดำรงอยู่ถึง 3 ชาติมาขยายความเพิ่มเติมในบทละครโนซึ่งมีขึ้นในยุคหลังเพื่อให้ความสำคัญกับชนชั้นปกครอง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

ชะโต ฌิโร เฮียวเอะ ทะคะโนะบุ Satō Shirō Hyōe Tadanobu (佐藤四郎兵衛 忠信)

ชะโต ฌิโร¹ เฮียวเอะ ทะคะโนะบุ (?-1186) ซามูไรปลายสมัยเฮอัน เป็นน้องชายของชะโต ทัซุจิโนะบุ เป็นชาวฌิโนะบุ เขาเป็นบุตรชายคนที่ 4 ของชะโตโมจิ แรกเริ่มเป็นซามูไรที่รับใช้อิเดะฮิระ ในนิยายสงครามเรื่อง *กิกะเอกิ* ตัวละครผู้ติดตามทะคะโนะบุปรากฏตัวครั้งแรกในตอนที่มีชื่อว่า “โยะฉิมัทซุเนะออกจากโอฌูเนื่องจากโยะริโตะโมะกอกบฏ” 「頼朝謀反により義経奥州より出で給ふ事」 ซึ่งเป็นตอนที่กล่าวถึงโยะฉิมัทซุเนะเดินทางออกจากโอฌูเพื่อเดินทางไปสมทบกับโยะริโตะโมะเมื่อรู้ว่าโยะริโตะโมะกอกบฏเพื่อล้มล้างตระกูลเฮอิเกะดังข้อความที่ปรากฏต่อไปนี้

らうどう さいたふ むさしぼう をんじやうじほふし ひたちぼう
御曹司の郎等には、西塔の武蔵坊、園城寺法師の、尋ねて参りたりける常陸房、
いせのさぶらう さとうさぶらうつぎのぶ おな しらうただのぶ
伊勢三郎、佐藤三郎継信、同じき四郎忠信

よりとも よしつねあうしう

(卷第三 頼朝謀反により義経奥州より出で給ふ事)

ผู้ติดตามของอนโตะมิได้แก่ มุซะฉิมโบะแห่งชะอิโต อิเดะชิโบะพระแห่งวัดดอนโจซึ่งได้มาเยี่ยมเยือน อิซะโนะ ชะบุโร ชะโต ชะบุโร ทัซุจิโนะบุ ชะโต ฌิโร ทะคะโนะบุ

(เล่มที่ 3 ตอน โยะฉิมัทซุเนะออกจากโอฌูเนื่องจากโยะริโตะโมะกอกบฏ) (หน้า 152)

ทะคะโนะบุได้ติดตามรับใช้โยะฉิมัทซุเนะในสงครามครั้งต่างๆ แม้ในยามที่โยะฉิมัทซุเนะติดใจกับโยะริโตะโมะแล้วก็ตาม ในระหว่างทางที่โยะฉิมัทซุเนะจะหนีไปโอฌูและถูกศัตรูตามไล่ล่ามาจนถึงเขาโยะฉิโนะ² ทะคะโนะบุรับอาสาตายแทนนายโดยการปลอมตัวเป็นโยะฉิมัทซุเนะอยู่ที่เขาโยะฉิโนะ ทะคะโนะบุยืนหยัดต่อสู้ด้วยกำลังพลเพียงเล็กน้อยเป็นเวลา 3 วัน เพื่อถ่วงเวลาให้โยะฉิมัทซุเนะลงเขาหนีไปก่อน หลังจากที่ทะคะโนะบุรอดชีวิตมาจากเขาโยะฉิโนะ ทะคะโนะบุจึงไปตามหาและสืบข่าวของโยะฉิมัทซุเนะผู้เป็นนายที่เมืองหลวงแต่ถูกศัตรูตามไล่ล่า ทะคะโนะบุจึงตัดสินใจปลิดชีพตนเองกลางวงล้อมของศัตรูที่โระกุโจ โอะริกะวะ Rokujō Horikawa (六条堀川) ซึ่งเดิมเคยเป็นที่พักของโยะฉิมัทซุเนะ ลักษณะความกล้าหาญและความซื่อสัตย์ของทะคะโนะบุทำให้ได้รับการชื่นชมจากโยะริโตะโมะ นอกจากนี้ วิธีการฆ่าตัวตายของทะคะโนะบุยังเป็นต้นแบบให้แก่โยะฉิมัทซุเนะในการฆ่าตัวตาย

ในบทนี้ผู้วิจัยจะขอวิเคราะห์เกี่ยวกับตัวละครชะโต ฌิโร เฮียวเอะ ทะคะโนะบุในด้านต่างๆ ดังนี้

¹ แปลว่าบุตรชายคนที่ 4 ของครอบครัว

² โยะฉิโนะ Yoshino (吉野) สถานที่ชมดอกซากุระอันโด่งดังในสมัยโบราณอยู่ในจังหวัดนารา Nara (奈良)

1. ภาพลักษณ์

ในนิยายสงครามเรื่อง *กิเกะอิกิ* มีคำบางคำที่ถูกใช้บ่อยกับตัวละครทะคะโนะบุมากกว่าตัวละครผู้ติดตามอื่นๆ อันเป็นการเน้นถึงภาพลักษณ์อันเป็นลักษณะเฉพาะบางอย่างของตัวละครตัวนี้ นอกจากนี้ยังมีฉากที่บรรยายถึงความสามารถทางการรบและความจงรักภักดีต่อผู้เป็นนายของตัวละครตัวนี้ด้วยซึ่งผู้วิจัยจะขอวิเคราะห์ตามหัวข้อต่อไปนี้

- 1.1 คำที่ใช้แสดงภาพลักษณ์
- 1.2 ความสามารถทางการรบ
- 1.3 ความจงรักภักดีต่อผู้เป็นนายจวบจนวาระสุดท้ายของชีวิต

1.1 คำที่ใช้แสดงภาพลักษณ์

คำแสดงภาพลักษณ์ที่ถูกใช้บ่อยกับตัวละครทะคะโนะบุโดยมีดังนี้

1.1.1 「剛の者」

เมื่อเทียบกับตัวละครผู้ติดตามคนอื่นแล้ว คำคำนี้ถูกนำมาใช้บรรยายลักษณะตัวละครทะคะโนะบุมากที่สุดซึ่งมีถึง 7 ครั้ง ดังจะเห็นได้จากฉากต่อไปนี้

1.1.1.1 ฉากทะคะโนะบุสกดทัพที่เขาโยะมิโนะ

かう

十六人思ひ思ひに落ちけるところに、音に聞こゆる剛の者一人あり。先祖を詳しく尋
かまたりのないだいじん すゑ たんかいこう こういん さとうさ ぬもん しのぶ
ぬれば、鎌足内大臣の御末、淡海公の後胤、佐藤左衛門のりたかが孫、信夫
しやうじ しらうひやう ぬ ふちはらただのぶ さぶらひ
の佐藤庄司が次男、佐藤四郎 兵衛藤原忠信といふ 侍 あり。

ただのぶよしの とど

(卷第五 忠信吉野に止まる事)

ในบรรดาผู้ติดตามทั้ง 16 คนที่กำลังทยอยลงจากเขา มีผู้กล้าที่มีชื่อเสียงอยู่คนหนึ่ง หากถามถึงบรรพบุรุษโดยละเอียด เขาเป็นเชื้อสายของอัครเสนาบดีฝ่ายในคะมะตะริ เขาเป็นลูกหลานของทั้งกะอิโกเป็นหลานชายของชะโต ชะอะมะน โนะริตะกะ เขาเป็นบุตรชายคนที่สอง³ของชะโต โฉจิแห่งมิโนะบุ เขาคือซามูไรผู้มีนามว่าชะโต ฉิโร เฮียวอะ ฟุจิวะระ ทะคะโนะบุ

(เล่มที่ 5 ตอนทะคะโนะบุสกดทัพที่เขาโยะมิโนะ) (หน้า 246)

³ ข้อความในต้นฉบับเขียนว่าทะคะโนะบุเป็นบุตรชายคนที่ 2 ของชะโต โฉจิ แต่ชื่อเต็มของทะคะโนะบุ มีคำว่า “ฉิโร” ซึ่งมีความหมายว่าลูกชายคนที่ 4 จึงทำให้ข้อความดังกล่าวขัดแย้งกับธรรมเนียมการตั้งชื่อของญี่ปุ่น

ฉากนี้กล่าวถึงความกล้าหาญของทะคะ โนะบุในตอนทีทะคะ โนะบุต่อสู้อย่างสุด
ความสามารถที่เขาโยะมิโนะ เพื่อให้โยะมิทซุเนะผู้เป็นนายหลบหนีลงเขาไป จะเห็นได้ว่าคำว่า
「剛」 ถูกใช้ในตอนต้นของฉากนี้

1.1.1.2 ฉากวาระสุดท้ายของทะคะ โนะบุ

えまのこしらう いづ するが わかたう らうぜき
「江馬小四郎殿へ申すべき事は、伊豆、駿河の若党の、殊の外の狼藉に見え候ふ
を、万事を鎮めて剛の者の腹切る様を御覧ぜよ。東国の方へも主に志あり、椿事
ちうえう あ かたき ため
中天にも遭ひ、また 敵に首を取られじとて、自害せんずる者の為に、これこそ末代
かまくら やう げさん
の手本よ。鎌倉殿にも、自害の様をも、最期の言葉をも見参に入れて給ひ候へ」と申
しければ、

ただのぶ
(卷第六 忠信最期の事)

ทะคะ โนะบุกล่าวว่า “ข้ามีเรื่องต้องพูดกับท่านเอะมะ โนะ โกะชิโร⁴ ทหารของทางแคว้นอิสุ⁵ และ
แคว้นซุรุงะ⁶ กำลังวุ่นวายกันอยู่ แต่ของสงบลงและมาตุการคว้านท้องของข้าก็
ตะวันออกก็จะมีพวกที่มีจิตใจจงรักภักดีต่อผู้เป็นนาย เมื่อเผชิญกับความยากลำบากและคิดอยากจะ
ปลิดชีพตนเองก่อนเพื่อไม่ให้ศัตรูมาเอาศีรษะไป การปลิดชีพตนเองของข้าจะกลายเป็นตัวอย่างให้แก่
คนเหล่านั้นต่อไป ขอวอนท่านช่วยบอกทั้งสภาพการฆ่าตัวตายของข้าและคำพูดในวาระสุดท้ายของ
ข้าให้ท่านคะมะกุระ⁷ ฟังด้วย”

(เล่มที่ 6 ตอนวาระสุดท้ายของทะคะ โนะบุ) (หน้า 306)

เอะมะ โนะ โกะชิโรนำทัพมาล้อมทะคะ โนะบุไว้หมายจะจับตัวเพื่อนำไปพบโยะริ
โตะโมะ แต่ทะคะ โนะบุได้ตัดสินใจปลิดชีพตนเองก่อนที่จะให้ศัตรูมานำตนเองไป ผู้แต่งให้ทะ
คะ โนะบุเป็นผู้กล้าถึงการตัดสินใจอันเด็ดเดี่ยวของตนเองในการคว้านท้องตนเองโดยใช้คำว่า
「剛」 เพื่อป้องกันถึงความเป็นผู้กล้าที่มีความจงรักภักดีต่อผู้เป็นนายตราบจนลมหายใจสุดท้าย

⁴ เอะมะ โนะ โกะชิโร Ema no Goshirō ชื่อจริง คือ โฮโจ โยะมิโตะกิ Hōjō Yoshitoki (北条 義時) เป็นบุตรชายของ
โฮโจ โตะกิมะซะ Hōjō Tokimasa (北条 時政)

⁵ บริเวณแคว้นอิสุ Izu (伊豆) ในจังหวัดมิสุโอะกะ Shizuoka (静岡)

⁶ ชื่อเดิมของบริเวณทางตอนกลางและตอนเหนือของจังหวัดมิสุโอะกะ

⁷ ท่านคะมะกุระ Kamakuradono (鎌倉殿) หมายถึง โยะริโตะโมะ

1.1.1.3 ฉากโยะริโตะโมะกล่าวชื่นชมการกระทำอันกล้าหาญของทะคะโนะบุในการปลิดชีพตนเอง

さま 自害の様、かまくら 最後の時の言葉、かう 様々と申されければ、鎌倉殿「あはれ剛かうの者かな。
ひとごと 人毎くらうにこの心わかたうころを持たばや。九郎さぶらひどもにつきたる若党一人として愚かなる者こそなけれ。
ひでひら 秀衡も見る所ありてこそ多くの侍 共よの中にこれら兄弟をば付けたりけれ。いかなれば東国にこれ程の者のなかるらん。余の者百人を召し使はんよりも、九郎が志を
よりとも ふつと忘れて頼朝に仕へば、大国小国は知らず、八ヶ国いつにおいては何れの国にても一国は」とぞ仰せける。

かまくら くだ
 (卷第六 忠信が首鎌倉へ下る事)

เมื่ออะมะ โนะ โคะฉิโรเล่าสภาพการฆ่าตัวตายและคำพูดสุดท้ายของทะคะโนะบุจบ ท่านคะมะกุระกล่าวว่า “อนิจจัง ช่างมีความเป็นผู้กล้าเสียจริงอยากให้คนทั้งหลาย⁸ มีจิตใจเช่นนี้ เหล่าผู้ติดตามของคุโรโยะฉิที่ซุเนะดูเหมือนว่าจะไม่มีคนที่โง่เขลาเลยสักคน คิดว่าอิเคะอิระก็คงเห็นจุดเด่นข้อนี้จึงเลือกพี่น้องพวกนี้⁹ จากทหารจำนวนมากที่มีอยู่ให้ติดตามรับใช้โยะฉิที่ซุเนะ ทำไมในแคว้นตะวันออกจึงไม่มีคนเขื่องนี้ หากมีนักรบที่มีความสามารถเช่นนี้รับใช้คงดีกว่านักรบเป็นร้อยคน หากทะคะโนะบุ ลืมความตั้งใจอันแน่วแน่ที่มีต่อโยะฉิที่ซุเนะจริงๆ แล้วมารับใช้โยะริโตะโมะแล้วละก็ ไม่คำนึงว่าจะเป็นในประเทศจีนหรือประเทศญี่ปุ่นหรือไม่ว่าจะเป็นหัวเมืองใดก็ตามใน 8 หัวเมืองแถบคันโต¹⁰ ข้าก็จะยอมยกหัวเมืองๆ หนึ่งให้

(เล่มที่ 6 ตอนนำศิระชะของทะคะโนะบุไปยังคะมะกุระ) (หน้า 310)

ในฉากนี้โยะริโตะโมะแสดงความเสียดยาทินาทัพของตนเองไม่มีนักรบที่กล้าหาญเฉกเช่นทะคะโนะบุ ผู้แต่งให้โยะริโตะโมะตัวละครซึ่งถือว่าอยู่ฝ่ายตรงข้ามกับทะคะโนะบุเป็นผู้กล่าวชมการกระทำของทะคะโนะบุโดยใช้คำว่า 「剛」 ในประเด็นนี้ผู้วิจัยเห็นว่าผู้แต่งต้องการจะสื่อให้เห็นว่าแม้แต่โยะริโตะโมะผู้ยิ่งใหญ่ยังชื่นชมทะคะโนะบุเพื่อเป็นการเน้นภาพลักษณ์ความเป็นผู้กล้าของทะคะโนะบุให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

⁸ หมายถึง ทหารของทัพคะมะกุระ

⁹ หมายถึง พี่น้องตระกูลชะโดที่ซุจิโนะบุและทะคะโนะบุ

¹⁰ หมายถึง แคว้นทั้ง 8 ในแถบที่ราบคันโต ได้แก่ ชะงะมิ Sagami (相模) (แถบจังหวัดคะนะงะวะในปัจจุบัน) มุชะฉิ Musashi (武蔵) (แถบโตเกียว จังหวัดซะอิตะมะและทางเหนือของจังหวัดคะนะงะวะในปัจจุบัน) โคะสุเกะ (แถบจังหวัดกุมมะในปัจจุบัน) ชิโมะที่ซุเกะ Shimotsuke (下野) (แถบจังหวัดโทะชิวจิในปัจจุบัน) ฮิตะชิ Hitachi (常陸) (จังหวัดคิบะระกิในปัจจุบัน) คะสุซะ Kazusa (上総) (แถบจังหวัดชิบะในปัจจุบัน) ชิโมะอุซะ Shimo-usa (下総) (แถบตอนเหนือจังหวัดชิบะและตะวันตกเฉียงใต้ของจังหวัดคิบะระกิในปัจจุบัน) อะวะ Awa (安房) (แถบตอนใต้จังหวัดชิบะในปัจจุบัน)

1.1.1.4 ฉะตะเกะยะมะ มิเงตะคะ¹¹ กล่าวชื่นชมความซื่อสัตย์และจงรักภักดีของทะคะ โนะบุที่มีต่อ โยะมิทซุเนะ

ただのふ

「忠 信程の剛の者の日本国を賜るとも、判官殿の御志を忘れ参らせて、君に堅固使はれ参らせ候ふまじき物をや」と、残るところなくぞ申しける。

かまくら くだ

(卷第六 忠信が首鎌倉へ下る事)

“ผู้กล้าเยี่ยงทะคะ โนะบุ นั้นแม้จะเสียดินแดนทั้งหมดของประเทศญี่ปุ่นให้ฝ่ายศัตรูไปแต่ก็คงจะไม่ลืมความตั้งใจอันแน่วแน่ที่มีต่อท่าน โสกันแล้วเปลี่ยนมารับใช้นายท่าน¹² หรือ” ฉะตะเกะยะมะ มิเงตะคะกล่าวอย่างไม่เกรงใจ

(เล่มที่ 6 ตอนนำศิระชะของทะคะ โนะบุ ไปยังกะมะคุระ) (หน้า 311)

ในงานวิจัยของกณภัทร รื่นภิรมย์ กล่าวถึงตัวละครฉะตะเกะยะมะ มิเงตะคะไว้ว่าใน “พจนานุกรมคะอิจิเซ็น” (Daijisen, 1998: 1000) ได้กล่าวว่า ฉะตะเกะยะมะเป็นชื่อตระกูลใหญ่ที่เมืองชิชิบุ Chichibu (秩父) ในแคว้นมุซะมิ เดิมทีตระกูลนี้มีชื่อว่า “ชิชิบุ” บ้างกล่าวกันว่าตระกูลชิชิบุสืบทอดเชื้อสายมาจากจักรพรรดิคัมมุ Kammu Tennō (桓武天皇) ซึ่งเป็นเชื้อสายของตระกูลเฮอิเกะ บุคคลแรกที่ได้รับชื่อตระกูลฉะตะเกะยะมะ คือบุตรของชิชิบุ มิเงโก Chichibu Shigekō (秩父重弘) ซึ่งได้รับสมญาชื่อว่า “ฉะตะเกะยะมะ โฉมิจิเงะ โยะมิ” Hatakeyama Shōjishigeyōshi (畠山莊司重能) บ้างสันนิษฐานว่ามาจากสายจักรพรรดิเซอิวะ Seiwa Tennō (清和天皇) ซึ่งเป็นสายของตระกูลเก็นจิ นอกจากนี้ มิเงตะคะยังเป็นนักรบรับใช้โยะริโตะโมะ มิเงตะคะมีชื่อเสียงด้านการรบเป็นอย่างมากเช่นที่งานวิจัยของมินะ โมะโตะ เคนอิชิโร (Minamoto, 2005: 24) ได้กล่าวว่าฝีมือการรบเปรียบเสมือน “เทพผู้ทรงอำนาจ” Kijin (鬼神) ฉะนั้นจึงอาจสันนิษฐานได้ว่าการที่ผู้แต่งให้มิเงตะคะผู้มีกิตติศัพท์ความสามารถอีกทั้งยังเป็นผู้มีสายเลือดของตระกูลที่มีชื่อเสียงตามประวัติศาสตร์ได้เป็นคู่ต่อสู้ก็เป็นไปเพื่อเน้นฝีมือความสามารถของโตะโมะเอะให้มีความโดดเด่นมากขึ้น (กณภัทร รื่นภิรมย์, 2551: 36)

ในประเด็นนี้ ผู้วิจัยเห็นด้วยกับคำกล่าวข้างต้นของกณภัทร รื่นภิรมย์ นอกจากนี้ ผู้วิจัยจึงสามารถสันนิษฐานได้ว่าผู้แต่งเรื่อง *กิเกะอิกิ* อาจมีความต้องการเช่นเดียวกับผู้แต่งเรื่อง *เก็มเปะอิ เซะอิซุอิกิ* ที่ต้องการให้นักรบผู้มีกิตติศัพท์ความสามารถและมีสายเลือดของตระกูลที่มีชื่อเสียงตามประวัติศาสตร์เป็นผู้กล่าวชื่นชมความกล้าหาญ ความซื่อสัตย์และความจงรักภักดีของทะคะ โนะบุที่มีต่อ โยะมิทซุเนะผู้เป็นนายโดยไม่เกรงใจโยะริโตะโมะเอะที่กล่าวว่ายากให้ทะคะ โนะบุมาเป็นนักรบของตน

¹¹ ฉะตะเกะยะมะ มิเงตะคะ Hatakeyama Shigetada (畠山 重忠) เป็นนักรบของโยะริโตะโมะเอะที่มีชื่อเสียงด้านการรบอย่างมากและทำคุณงามความดีไว้นานับประการ

¹² ในที่นี้หมายถึงโยะริโตะโมะเอะ

1.1.1.5 ฉาก โยะริโตะ โมะะรุสึกะอายที่ปล่อยให้มีการนำศีรษะของทะคะ โนะบุ ไปเสียบ

ประจານ

三日過ぎて御尋ねありければ、「未だ浜に候」と申しければ、「不便なり。国遠ければ、
いま ふびん
 親しき者知らねば取らざるらめ。剛なる者の首を久しく曝して、その所の悪魔となるこ
かう さら
 と有あり。首を召し返せ」とて、首をば召し返して、徒も捨てられず、左馬頭殿の御
ただ さまのかうのとの
 孝養に作られたる勝長寿院の後ろに埋めらる。猶も不便にや思し召されけん。
けうやう しやうちやうじゆみん うづ なほ おぼ
 別当の方へ仰せつけて、一百三十六部の経を書きてぞ供養せられける。昔も今もこ
かた
 れ程の弓取あらじとぞ申しける。

かまくら くだ
(卷第六 忠信が首鎌倉へ下る事)

หลังจากผ่านไป 3 วัน โยะริโตะ โมะะรุสึกะอายจึงถามถึงศีรษะของทะคะ โนะบุ จึงได้รับคำตอบว่า “ยังอยู่ที่ชายหาด” โยะริโตะ โมะะรุสึกะอายจึงกล่าวว่า “ช่วงเวทนาเหลือเกินแคว้นบ้านเกิดของทะคะ โนะบุ ก็อยู่ไกล หากคนที่สนิทสนม ¹³ ไม่รู้คงไม่มีใครมารับศีรษะกลับไปเป็นแน่ การปล่อยศีรษะของผู้กล้าทั้งไว้ที่นั่นนานอาจทำให้กลายเป็นปีศาจร้ายในดินนั้น ¹⁴ รีบไปเอาศีรษะกลับมา” กล่าวกันว่าเมื่อนำศีรษะของทะคะ โนะบุ กลับมาแล้วไม่ได้ปล่อยไว้เฉยๆ โยะริโตะ โมะะรุสึกะอายตั้งให้นำไปฝังที่ด้านหลังของวัดโฆโจอิน ¹⁵ ที่สร้างขึ้นเพื่อสักการะดวงวิญญาณของท่านชะมะ โนะโกะ นอกจากนี้ ดูเหมือนว่าโยะริโตะ โมะะรุสึกะอายเวทนา จึงทำบุญให้ผู้ตายโดยให้ท่านเบ็ตโต ¹⁶ เขียนพระสูตรตั้ง 136 ชุด ทั้งอดีตทั้งปัจจุบันยังไม่เคยมีนักบวชเช่นนี้ปรากฏมาก่อน

(เล่มที่ 6 ตอนนำศีรษะของทะคะ โนะบุ ไปยังคะมะคุระ) (หน้า 312)

ฉากนี้มีการใช้คำว่า 「剛なる者」 ในคำพูดของโยะริโตะ โมะะรุสึกะอายซึ่งกล่าวถึงทะคะ โนะบุ โดยโยะริโตะ โมะะรุสึกะอายกล่าวว่าการนำศีรษะของผู้กล้าเยี่ยงทะคะ โนะบุ ไปเสียบประจານจะก่อให้เกิดเหตุร้ายต่อแผ่นดิน

1.1.1.6 ฉาก โยะมิทซุเนะเล่าถึงความหาญกล้าของทะคะ โนะบุ ให้ลูกชายของทะคะ โนะบุ ฟัง

しばら おなみだ とど よしただ さかつき なんぢ よしのやま だいしゆ
 暫くありて御涙を止め、義忠に御盃下され、「汝が父、吉野山にて大衆追つ
かば とど
 かけたりしに、義経を庇ひ、一人峰に留まらんと言ひしを、義経も留めん事をかなしみ、

¹³ หมายถึงครอบครัวและญาติ

¹⁴ หมายถึง เกิดเหตุร้ายต่อแผ่นดิน

¹⁵ วัดโฆโจอิน Shōchōju-in (勝長寿院) วัดในเขตคะมะคุระจังหวัดคะนะงะวะ เป็นวัดที่โยะริโตะ โมะะรุสึกะอายสร้างขึ้นเพื่อสักการะดวงวิญญาณของโยะมิโตะ โมะะรุสึกะอายผู้เป็นบิดา

¹⁶ เป็นตำแหน่งของพระสงฆ์ทำหน้าที่ควบคุมงานธุรการของวัด ในที่นี้หมายถึงพระเบ็ตโตแห่งวัดโฆโจอิน

ち たびももたび さぶらひ りんげん なほ ごと
 一所にと千度百度言ひしに、侍の言葉は綸言にも同じ。猶し汗の如しとて、既に自害せんとせしままに、力及ばず、一人峰に残し置きたりしに、数百人の敵を六七あまつさ やう よかは かくほん のぼ え
 騎にてふせぎ、剩へ鬼神の様に言はれし横川の覚範を討ち取り、都に上り、江まの こしらう くだ
 馬小四郎を引き受け、その所をも切り抜けしに、普通の者ならば、それよりこれへ下るありどころ ほりかは
 べきに、義経を慕ひ、在所を知らずして、六条堀川のふるき宿所に帰り来て、義経き いつ
 を見ると思ひて、これにて腹を斬らんとて、自害したりし志、何時の世に忘るべき。例なかまくら けうやう ただのぶ
 き志、剛の者として鎌倉殿も惜しみ給ひ、孝養し給ふと聞く。汝も忠信に劣るまじき者かな」とて、また御落涙ありけり。

つぎのぶ とぶらひ
 (卷第八 継信兄弟御弔の事)

โยะมิทซุเนะสภักดิ์กันน้ำตาไว้ครู่หนึ่งจึงส่งจอกเหล้าให้แก่โยะมิทะคะและเล่าว่า “พ่อของเจ้ารับอาสาปกป้อง โยะมิทซุเนะด้วยการต่อสู้กับศัตรูที่ไล่ตามมาจำนวนมากที่เขา โยะมิโนะเพียงลำพัง โยะมิทซุเนะคิดว่าการเหลือทะคะโนะบุไว้คนเดียวเป็นเรื่องที่ทำได้ โยะมิทซุเนะพูดเรื่องขอให้ทะคะโนะบุไปด้วยกันร้อยครั้งพันครั้ง แต่คำพูดของซามูไรเป็นคั่งวาจาของจักรพรรดิ¹⁷ เป็นราวกับเหื่องเมื่อไหลออกมาแล้วย้อนกลับไม่ได้ และทะคะโนะบุตั้งใจว่าจะปลิดชีพตนเอง ในขณะที่กำลังไม่พอ¹⁸ จึงต้องทิ้งทะคะโนะบุไว้ที่กลางเขาเพียงผู้เดียว ได้ยินมาว่าทะคะโนะบุและผู้ติดตาม 6-7 คน¹⁹ สามารถต่อสู้กับศัตรูหลายร้อยคนและสามารถสังหารกะกุฮันแห่งโยะกะวะ²⁰ ที่กล่าวกันว่าน่ากลัวเหมือนปีศาจร้ายได้ หลังจากนั้นจึงไปที่เมืองหลวง²¹ และสู้รบกับทัพที่รับหน้าที่โดยอะมะ โน โคะมิโรทั้งๆ ที่สามารถหนีออกจากที่นั่น หากเป็นคนทั่วไปแล้วนั้นทั้งๆ ที่ควรเดินทางจากที่นั่น²² มาที่นี่²³ แต่เพราะคิดถึงโยะมิทซุเนะและไม่รู้ที่อยู่ของ โยะมิทซุเนะจึงกลับไปที่พักเดิมของโยะมิทซุเนะที่ระกุโจ โยะริกะวะ ทะคะโนะบุคิดว่าจะได้พบกับโยะมิทซุเนะและคว้านท้องตนเองที่นั่นในท้ายที่สุด ความตั้งใจอันแน่วแน่ที่จะปลิดชีพตนเองของทะคะโนะบุ ไม่ว่านานเพียงใด ตัวข้าไม่สามารถลืมได้เลย เป็นความตั้งใจแน่วแน่ที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน ได้ยินมาว่าแม้แต่ท่านคะมะคุระยังอาลัยพร้อมกล่าวชมว่าเป็นผู้กล้าอีกทั้งสวดมนต์ให้แก่ทะคะโนะบุผู้ล่วงลับ คิดว่าเจ้าเองก็คงไม่ด้อยไปกว่าทะคะโนะบุพ่อของเจ้าหรอก” เมื่อกล่าวจบท่าน โยะมิทซุเนะก็น้ำตาไหลอีกครั้ง

¹⁷ วาจาของจักรพรรดิหากกล่าวออกไปแล้วย่อมไม่กลับคำ

¹⁸ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ในที่นี้หมายถึง การที่โยะมิทซุเนะไม่สามารถเปลี่ยนความตั้งใจของทะคะโนะบุได้

¹⁹ หมายถึงทะคะโนะบุและผู้ติดตามของทะคะโนะบุซึ่งติดตามรับใช้ทะคะโนะบุมาตั้งแต่ออกจากโอฌู

²⁰ กะกุฮัน Kakuhan (覚範) เป็นชื่อของพระที่เขา โยะมิโนะ

²¹ หมายถึงเกียวโต

²² หมายถึงเขา โยะมิโนะ

²³ หมายถึงที่โอฌู

(เล่มที่ 8 ตอนการไว้อาลัยให้แก่พี่น้องที่ซุจิโนะบุ) (หน้า 476-477)

โยะฉิมิซุเนะเดินทางไปหาแม่ของทะเละโนะบุตามคำขอครั้งสุดท้ายของทะเละโนะบุและไปทำพิธีสวดมนต์เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ดวงวิญญาณของทะเละโนะบุ เมื่อได้พบลูกของทะเละโนะบุ โยะฉิมิซุเนะจึงเล่าถึงความหาญกล้าของทะเละโนะบุให้ลูกชายของทะเละโนะบุฟังซึ่งในฉากนี้ก็ใช้คำว่า「剛の者」เพื่อชื่นชมทะเละโนะบุ

1.1.1.7 มารดาของซุจิโนะบุและทะเละโนะบุกล่าวถึงบุตรชายของนาง

にこう ちやう ほど
尼公涙を止めて、「あらありがたの御 誂 や。侍程剛にても剛なるべき者はなし。
我が子ながらも剛ならずは、か程までは御 誂 もあるまじ。

つぎのふ とぶらひ
(卷第八 継信兄弟御 弔 の事)

แม่ซุจิฮุคโระงิให้และกล่าวว่า “เป็นคำพูดที่ขอขอบพระคุณ ถึงจะกล้าหาญแบบซามูไรแต่ก็ไม่ใช่คนที่นับว่ากล้าหาญ อย่างเช่นบุตรของเราถ้าไม่กล้าหาญก็คงไม่ได้รับคำชมเชยจากนายท่าน”

(เล่มที่ 8 ตอนการไว้อาลัยให้แก่พี่น้องที่ซุจิโนะบุ) (หน้า 477)

มารดาของซุจิโนะบุและทะเละโนะบุซึ่งในขณะนั้นบวชเป็นแม่ชีกล่าวรับคำชมจากโยะฉิมิซุเนะถึงบุตรชายของนางว่าเป็นเรื่องธรรมดาของนักรบที่ต้องมีความกล้าหาญอยู่แล้ว แต่บุตรชายทั้งสองของนางคงมีความกล้าหาญมากกว่าซามูไรทั่วไปไม่เช่นนั้นคงไม่ได้รับคำชมเชยจากโยะฉิมิซุเนะ

คำว่า「剛の者」ถูกใช้เพื่อกล่าวชื่นชมการตัดสินใจอันเด็ดเดี่ยวของทะเละโนะบุ ดังตัวอย่างที่ยกมา นอกจากนี้ จากที่ผู้วิจัยได้กล่าวมาในบทที่ 2 แล้วว่า ผู้แต่งเรื่อง กิเกะอิกิ ใช้คำว่า「剛」เพื่อสื่อความหมายถึงความกล้าหาญที่เน้นด้านจิตใจมากกว่าทางด้านร่างกาย ซึ่งในที่นี้หมายถึง ความจงรักภักดีของทะเละโนะบุที่มีต่อโยะฉิมิซุเนะผู้เป็นเจ้านายจวบจนวาระสุดท้ายจึงจะเห็นได้จากฉากที่ 1.1.1.1 ซึ่งผู้เล่าเรื่องใช้เพื่อเกริ่นนำถึงตัวละครผู้ติดตามทะเละโนะบุให้ผู้อ่านได้เข้าใจภาพลักษณ์ของตัวละครตัวนี้ตั้งแต่ต้นเรื่อง ในฉากที่ 1.1.1.2 ใช้คำว่า「剛」ซึ่งตัวละครทะเละโนะบุเป็นผู้กล่าวถึงการตัดสินใจอันเด็ดเดี่ยวของตนเองในการคว้านทอง และเห็นถึงความกล้าหาญได้ชัดเจนยิ่งขึ้นในฉากที่ 1.1.1.3 1.1.1.4 1.1.1.5 1.1.1.6 และ 1.1.1.7 ซึ่งเป็นการกล่าวชื่นชมความกล้าหาญของทะเละโนะบุจากตัวละครตัวอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในฉากที่ 1.1.1.3 1.1.1.4 และ 1.1.1.5 เป็นคำกล่าวชื่นชมจากตัวละครที่อยู่ฝ่ายตรงข้ามซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าการใช้คำที่ผู้แต่งให้ตัวละครที่อยู่ในฝ่าย

ตรงข้ามกับทะเล โนะบุกล่าวชมความกล้าหาญของทะเล โนะบุ นั้น ผู้แต่งน่าจะมีความต้องการเน้นให้ผู้อ่านเห็นถึงภาพลักษณ์ความกล้าหาญของตัวละครตัวนี้มากยิ่งขึ้น

ゆみやともの ゆみやとみ ゆみや ゆみとる

1.1.2 「弓矢取る者」「弓矢取る身」「弓矢」「弓取」

นอกจากคำว่า 「剛」 ที่ถูกนำมาใช้กับตัวละครทะเล โนะบุ มากที่สุดแล้ว ผู้วิจัยยังพบว่ามีการใช้คำว่า 「弓矢取る者」²⁴ 「弓矢取る身」²⁵ 「弓矢」²⁶ และคำว่า 「弓取」²⁷ ซึ่งคำทั้งหมดที่กล่าวมานี้ เป็นคำที่สื่อความหมายถึง “นักรบ” เพื่อบ่งบอกความเป็นนักรบของตัวละครตัวนี้มากกว่าตัวละครผู้ติดตามตัวอื่น

1.1.2.1 「弓矢取る者」

むさしぼう りんげん ごと
武蔵坊、これを聞いて申しけるは、「弓矢取る者の言葉は、綸言の如くにて候へば、
申し出だしつることを翻す事はよも候はじ。ただ心やすく御暇を賜り 候 ばば」とぞ申しける。

ただのぶよしの とど
(卷第五 忠信吉野に止まる事)

เมื่อเบ็งเกะอิ ไดอิน เช่น นั้น จึงกล่าวว่า “คำกล่าวของ นักรบ²⁸ ราวกับคำกล่าวของจักรพรรดิ หากกล่าวออกมาแล้วย่อมไม่แปลงเป็นอื่น” ขอให้นายท่านพักผ่อนให้สบาย”

(เล่มที่ 5 ตอนทะเล โนะบุ สกัดทัพที่ เขา โยะมิ โนะ) (หน้า 247)

จากนี้เป็นคำกล่าวของเบ็งเกะอิที่เรียกทะเล โนะบุ ว่า 「弓矢取る者」 เพื่อกล่าวชื่นชมหลังจากที่ได้ยินเรื่องที่ทะเล โนะบุ รับอาสาปลอมตัวเป็น โยะมิที่ ชูเนะ เพื่อให้ โยะมิที่ ชูเนะ หลบหนีไป

1.1.2.2 「弓矢取る身」

²⁴ อ่านว่า Yumiyatorumono ความหมายตามตัวแปลว่า “ผู้ที่ถือธนู” ซึ่งเป็นคำกล่าวที่ใช้กล่าวถึงนักรบ

²⁵ อ่านว่า Yumiyatorumi ความหมายตามตัวแปลว่า “ร่างกายที่ถือธนู” เนื่องจากคำว่า “มิ” Mi 「身」 แปลว่า “ร่างกาย” ซึ่งเป็นคำกล่าวที่ใช้กล่าวถึงนักรบเช่นกัน

²⁶ อ่านว่า Yumiya ความหมายตามตัวแปลว่า “คันธนูและลูกศร” ซึ่งเป็นคำกล่าวที่ใช้กล่าวถึงนักรบเช่นกัน

²⁷ อ่านว่า Yumitoru ความหมายตามตัวแปลว่า “ถือคันธนู” ซึ่งเป็นคำกล่าวที่ใช้กล่าวถึงนักรบเช่นกัน

²⁸ อ่านว่า Yumiyatorumono ความหมายตามตัวแปลว่า “ผู้ถือธนู” เนื่องจากคำว่า “โมะ โนะ” Mono 「者」 แปลว่า “คน” หรือ “ผู้” ซึ่งเป็นคำกล่าวที่ใช้กล่าวถึงนักรบเช่นกัน

ちしよう ころ まか
 「……治承三年の秋の頃、陸奥の国を罷り出で候ひし時も、『今日よりして君に命を
 奉りて、名を後代に揚げよ。矢にも中り死にけると聞かば、孝養は秀衡が忠を致すべ
 かうみやう ど ど
 し。高名度々に及ばば、勲功は君の御計らひ』とこそ申し含められ候ひしか。『命を
 生きるさと
 生きて故郷へ帰れ』と申したる事も候はず。信夫に留め候ひし母一人候ひしも、その
 時を最期とばかりこそ申し切りて候ひしか。弓矢取る身の習ひ、今日は人の上、明日
 は御身の上も皆かくこそ候はんずれ。

ただのぶよしの とど
 (卷第五 忠信吉野に止まる事)

ราวๆ ฤดูใบไม้ร่วงของปีจิโธที่ 3²⁹ ตอนที่ออกเดินทางจากแคว้นมูทซุ ท่านฮิเดะฮิระสั่งว่า “จงถวาย
 ชีวิตแก่เจ้านาย³⁰ ตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไปให้ชื่อเสียงเลื่องลือจนถึงรุ่นหลัง หากข้าได้ข่าวว่าเจ้าถูกถูกรณ
 จนเสียชีวิต ตัวข้าจะทำบุญอุทิศส่วนกุศลด้วยใจแน่วแน่ส่งให้เจ้า หากชื่อเสียงโด่งดังขึ้นเจ้าจงรับ
 รางวัลแห่งความดีความชอบจากนายของเจ้า” แต่ท่านฮิเดะฮิระไม่ได้บอกให้ “จงมีชีวิตอยู่และกลับมา
 บ้านเกิด” แม้แต่แม่ที่อยู่เพียงลำพังที่มิโนะบุก็ได้อ่านคำสาปแช่งนั้นตอนจากกันครั้งสุดท้าย เป็นธรรมเนียม
 ของการเป็นนักรบวันนี้แม่จะเป็นเรื่องของคนอื่นพรุ่งนี้อาจกลายเป็นเรื่องของเรา

(เล่มที่ 5 ตอนทะเลาะ โนะบุสก็ดทัตที่เขาโยะมิโนะ) (หน้า 247)

ฉากนี้เป็นฉากที่ทะเลาะ โนะบุเล่าถึงคำกล่าวของฮิเดะฮิระและมารดาของตนเมื่อตอนที่จะ
 เดินทางออกจากโอดุเพื่อมาติดตามรับใช้โยะมิทซุเนะ ทะคะ โนะบุเรียกตนเองว่า「弓矢取る身」ซึ่ง
 หมายความว่าตนเองเป็นนักรบที่ต้องปฏิบัติตามหน้าที่ของตน

1.1.2.3 「弓矢」

判官仰せられけるは、「何事か思ひ置く事のある」「御暇賜り候ひぬる上は、何事を思
 ひ置くべしとも覚え候はず。但し末代までも弓矢の瑕瑾なるべき事の候ふは、恐れを
 なたして申さず候」と申しければ、

ただのぶよしの とど
 (卷第五 忠信吉野に止まる事)

ท่านโองงันถามว่า “ยังมีเรื่องอะไรที่ค้างคาใจอีกหรือไม่” ทะคะ โนะบุตอบว่า “ขอได้รับการประทาน
 อภัยจากนายท่านด้วย ตัวข้าน้อยไม่คิดว่าจะมีเรื่องอะไรค้างคาใจอีก แต่มีเรื่องซึ่งจะกลายเป็นเรื่องนำ
 ละเอียดของนักรบไปถึงรุ่นหลัง ข้าน้อยเกรงว่าจะไม่สามารถพูดได้

(เล่มที่ 5 ตอนทะเลาะ โนะบุสก็ดทัตที่เขาโยะมิโนะ) (หน้า 247)

²⁹ ปี ค.ศ. 1179

³⁰ ในที่นี้หมายถึงโยะมิทซุเนะ

ฉากนี้เป็นฉากที่ทะคะ โนะบุรับอาสาปลอมตัวเป็น โยะฉิมัทซุเนะ ก่อนการรบของนักรบต้องมีการเอ่ยนามว่าตนเองคือใคร ดังนั้นในการปลอมตัวเป็นเจ้านายนั้นเพื่อความสมจริงจึงต้องมีการเอ่ยชื่อของเจ้านายแต่ในทางปฏิบัติแล้วถือว่าเป็นเรื่องที่น่าละอาย ทะคะ โนะบุจึงต้องขออนุญาตยืมชื่อ โยะฉิมัทซุเนะเมื่อต้องเอ่ยนามก่อนการรบกับศัตรูเนื่องจากทะคะ โนะบุเกรงว่าหากบอกความจริงว่าเป็นทะคะ โนะบุแล้วศัตรูจะไม่ต้องการรบด้วยเพราะได้รับคำสั่งมาโดยมีเป้าหมายในการสังหารอยู่ที่ โยะฉิมัทซุเนะเพียงคนเดียว ทะคะ โนะบุใช้คำว่า 「弓矢」 พுகถึงตนเองเพื่อพุกเกริ่นก่อนจะขออนุญาตยืมชื่อของ โยะฉิมัทซุเนะในการหลอกล่อศัตรู

นอกจากนี้ ทะคะ โนะบุยังใช้คำว่า 「弓矢」 กับตนเองเมื่อกำลังถึงการต่อสู้ระหว่างตนเองกับศัตรูที่เขา โยะฉิมัทซุเนะดังตอนที่ยกมาต่อไปนี้ด้วย

おほちから さね
大 力にてあるなれば、鎧の下に札よき腹巻などや着たるらん。裏搔かせずしては、
きず
弓矢の疵になりなん。主を射ば射損ずる事もあるべし。弓を射ばや」とぞ思ひける。

ただのぶよしの とど
(卷第五 忠信吉野に止まる事)

ทะคะ โนะบุคิดว่า “ฝ่ายตรงข้ามมีดาบยาวและใส่เสื้อเกราะที่ด้านล่างติดด้วยแผ่นชะเนะ³¹ที่แข็งแกร่ง หากยังไม่ทะลุถึงด้านหลังจะทำให้เป็นความอับอายสำหรับนักรบ ถึงจะเล็งธนูไปที่เจ้าตัวก็อาจทำให้เสียธนูเปล่า จึงยิงไปที่คันธนูของฝ่ายตรงข้ามดีกว่า”

(เล่มที่ 5 ตอนทะคะ โนะบุสกัดทัพที่เขา โยะฉิมัทซุเนะ) (หน้า 264)

1.1.2.4 「弓取」

ただ さまのかうのと の けうやう しようちやうじゆめん
首をば召し返して、徒も捨てられず、左馬頭殿の御孝養に作られたる勝長寿院
うづ なほ おぼ かた
の後ろに埋めらる。猶も不便にや思し召されけん。別当の方へ仰せつけて、一百三十六部の経を書きてぞ供養せられける。昔も今もこれ程の弓取あらじとぞ申しける。

かまくら くだ
(卷第六 忠信が首鎌倉へ下る事)

กล่าวกันว่าเมื่อนำศิระทะคะ โนะบุกลับมาแล้วไม่ได้ปล่อยไว้เฉยๆ โยะริโตะ โมะสั่งให้นำไปฝังที่ด้านหลังของวัดโมโหจูนินที่สร้างขึ้นเพื่อสักการะดวงวิญญาณของท่านชะมะ โนะโก นอกจากนี้ ดู

³¹ แผ่นชะเนะทำ คือ แผ่นไม้หรือแผ่นเหล็กขนาดเล็กหลายแผ่นซึ่งนำมาเรียงและร้อยเข้าด้วยกันโดยใช้หนังสัตว์ มีความแข็งแรงจึงใช้เป็นส่วนประกอบหลักของเสื้อเกราะสำหรับป้องกันอาวุธ (ดูภาพประกอบเพิ่มเติมที่ภาคผนวก ข., หน้า 133.)

เหมือนว่าโยะริโตะ โมะะรุสึกิเวทนาจึงทำบุญให้ผู้ตายโดยให้ท่านเบ็ดโตเขียนพระสูตรตั้ง 136 ชุด ทั้งในอดีตกึ่งปัจจุบันยังไม่เคยมีนักรบเช่นนี้ปรากฏมาก่อน

(เล่มที่ 6 ตอนนำศิระของทะคะ โนะบุ ไปยังคะมะคุระ) (หน้า 312)

ผู้เล่าเรื่องใช้คำว่า「弓取」ในฉากนี้เพื่อกล่าวถึงการกระทำอันกล้าหาญของตัวละครตัวนี้ในฐานะที่เป็นนักรบ ซึ่งคำว่า「弓取」ก็มีความหมายว่า “นักรบ” เช่นเดียวกันกับ「弓矢」เช่นกัน

ผู้วิจัยเห็นว่าการที่ผู้แต่งใช้คำว่า「弓矢取る者」「弓矢取る身」「弓矢」และคำว่า「弓取」ซึ่งคำทั้งหมดแปลว่า “นักรบ” นั้นก็เพื่อเป็นการเน้นย้ำถึงความเป็นนักรบของตัวละครทะคะ โนะบุ ส่วนคำว่า「剛の者」ที่แปลว่า “ผู้กล้าหาญ” นั้นน่าจะเป็นการเน้นถึงความกล้าหาญทางด้านจิตใจซึ่งเป็นคุณสมบัติที่พึงมีของนักรบ ผู้วิจัยคิดว่าผู้แต่งเลือกใช้คำเหล่านี้เพื่อเน้นถึงความกล้าหาญและการตัดสินใจอันเด็ดเดี่ยวของตัวละครตัวนี้มากเป็นพิเศษ ซึ่งจะเห็นได้จากการที่ใช้คำเหล่านี้กับตัวละครตัวนี้มากกว่าตัวละครผู้ติดตามตัวอื่นๆ นอกจากนี้ การที่ผู้แต่งใช้คำที่เกี่ยวกับ「弓」ซึ่งแปลว่า “คันธนู” หลายคำอาจสันนิษฐานได้ว่าผู้แต่งน่าจะต้องการสื่อถึงภาพลักษณ์การเป็นนักรบที่มีความชำนาญในการใช้ธนูด้วยเช่นกัน สำหรับประเด็นเรื่องความสามารถในการใช้ธนูของตัวละครทะคะ โนะบุ นั้น ผู้วิจัยจะขอกกล่าวถึงในหัวข้อถัดไป

1.2 ความสามารถทางการรบ

ไม่เพียงแต่มีภาพลักษณ์ที่แสดงถึงความกล้าหาญเท่านั้น ตัวละครทะคะ โนะบุ ยังมีภาพลักษณ์ที่แสดงถึงพลังกำลังที่แข็งแกร่งและมีความแม่นยำในการใช้ธนูอีกด้วยดังปรากฏในฉากต่อไปนี้

1.2.1 ฉากทะคะ โนะบุยิงธนูซึ่งปกติต้องใช้แรงถึง 3 คน

四郎兵衛これを見て、「時のつくりものと日の敵は、真中をふつと射ちぎりたるこそ面白
まんなか
 らうどう かぶら もつ けしやう
 けれ。忠信程の源氏の郎等を 鏑 を以て懸想せらるべしとこそ覚えぬ。手並を見給へ」
ぼり ぞくみつぶせ しば
 て、三人張に十三束三伏取つてつがひ、よく引いて暫し固めてひやうど射る。鏑は遠
かりまた うちかぶと
 鳴りして、大の雁股の手先、内 兜に入るとぞ見えし、首の骨をかけずふつと射ちぎりて、
はちつけ
 雁股は鉢付に立つ。首は兜の鉢につれて海へたぶとぞ入りにける。
だいもつ

(卷第四 住吉大物二か所合戦の事)

ฉิโระ เฮียวอะ ทะคะโนะบุเมื่อเห็นเช่นนั้นจึงกล่าวว่า “ศัตรูกับเป้าธนู หากยิงทะลุตรงกลางได้ก็เป็นเรื่องดี ในบรรดาขามูไรของตระกูลเกินจิ มีคนที่สามารถไล่ล่าด้วยธนูคะบุระ³²ได้อย่างตัวข้าทะคะโนะบุ นั้นคิดว่าไม่มี จงดูฝีมือของข้า” เมื่อกล่าวจบทะคะโนะบุจึงใช้ลูกธนูขนาด 13 โชะกุ³³ 3 บุเซะ³⁴ ไล่เข้าไปในคันธนูที่ต้องใช้แรงคนถึง 3 คน ทะคะโนะบุออกแรงยิงคันธนูอย่างเต็มกำลังจากนั้นก็เล็งไปยังเป้าหมายสักครู่แล้วจึงยิงลูกธนูออกไปดังพิว ได้ยินเสียงธนูคะบุระร้องไปไกล มองเห็นคะริมะตะ³⁵ อันใหญ่ยิงทะลุด้านในคะบุโตะ³⁶ ของฝ่ายตรงข้าม ปลายของคะริมะตะยิงถูกบริเวณกระดูกคอทะลุไปยังอะชิ³⁷ หัวของศัตรูและหมวกนักรบก็หล่นลงไปบนทะเล

(เล่มที่ 4 ตอนสงครามสองครั้งที่ซุมิโอะฉิและคะอิโมะทัง) (หน้า 217-218)

ในฉากนี้เราจะเห็นได้ว่าผู้แต่งต้องการเน้นให้เห็นถึงความแข็งแกร่งของตัวละครโดยใช้การบรรยายว่าธนูซึ่งปกติต้องใช้แรงถึง 3 คนในการดึงคันธนูแต่ทะคะโนะบุสามารถดึงคันธนูด้วยพลังกำลังของตนเองเพียงคนเดียว มีหน้าซำลูกธนูที่ทะคะโนะบุยิงออกไปไม่เพียงแต่ยิงได้ไกลเท่านั้นแต่ยังมีความแม่นยำจนสามารถสังหารศัตรูได้ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการใช้ธนูของทะคะโนะบุ

1.2.2 ฉากสงครามที่อ่าวคะอิโมะทัง

かうづけのはんぐわん えびら なかざ
 上野判官 これを見て、「さな言はせそ」とて、押し違へて、箆の中差取つてつが
 ひ、よく引いてひやうど射る。忠信が矢差し矧げて立ちたる弓手の兜の鉢を射越す。鏑
 は海へ入る。忠信これ見て、「地体この国の住人は 敵 射る様を知らざりける。くは手並
 みの程見給へ」とて、尖矢差して差し矧げて、小引きに引いて待つ。敵一の矢射損じて、
 念もなげに思ひなして、二の矢を取つてつがひ、打ち上ぐるところをよく引いてひやうど
 射る。弓手の脇の下より馬手の脇に五寸ばかり出だす。すなはち海へたぶと入る。
 忠信次の矢をば矧げながら御前へぞ参りける。不覚とも高名とも沙汰の限りとて、一
 の筆にぞ付けられける。
 てしまのくらんど らうどうどもやごころ この
 手島蔵人、上野判官討たれければ、郎等共矢比より遠く漕ぎ退けたり。
 (巻第四 住吉大物二か所合戦の事)

³² ธนูคะบุระ Kaburaya (鏑矢) ธนูที่เจาะทะลุให้มีรูอากาศเพื่อให้เกิดเสียงใช้เป็นสัญญาณในการเริ่มสงครามหรือใช้เพื่อขู่ศัตรูให้กลัว (ดูภาพประกอบเพิ่มเติมที่ภาคผนวก ข., หน้า 136)

³³ 1 โชะกุ มีความกว้างเท่ากับ 1 ฝ่ามือหรือความยาวเท่ากับนิ้วมือทั้ง 4 เรียงกัน

³⁴ 1 บุเซะ มีความกว้างเท่ากับ 1 นิ้วมือ

³⁵ ปลายของธนูคะบุระมีลักษณะเป็นปลายแหลม 2 แฉกคล้ายพยัญชนะตัว Y ในภาษาอังกฤษ (ดูภาพประกอบเพิ่มเติมที่ภาคผนวก ข., หน้า 135.)

³⁶ หมวกของนักรบ (ดูภาพประกอบเพิ่มเติมที่ภาคผนวก ข., หน้า 134.)

³⁷ อะชิ Hachi (鉢) บริเวณส่วนบนของหมวกนักรบ

โคสุเกะ โนะ ฮังงันเมื่อเห็นเช่นนี้จึงกล่าวว่า “ข้าไม่ให้เจ้าทำเช่นนั้น” โคสุเกะฮังงันคว้าธนูผิด เขาไปคว้าธนูที่เสียบอยู่ตรงกลาง³⁸ จากอะบิระ³⁹ และออกแรงดึงคันธนูอย่างสุดแรง แต่ธนูจะบुरะก็ยิงผ่านด้านข้างของทะคะ โนะบุที่วางธนูอยู่และข้ามส่วนบนของหมวกนักรบและตกลงในทะเล เมื่อทะคะ โนะบุเห็นเช่นนั้นจึงกล่าวว่า “แต่เดิมทีคนของแคว้นนี้คงไม่รู้จักรักษาการต่อสู้กับฝ่ายตรงข้าม⁴⁰ ถ้าเช่นนั้นตัวข้าจะแสดงฝีมือให้ดู” หลังจากนั้นทะคะ โนะบุก็ใช้ธนู โทะงะริยะ⁴¹ ยกขึ้นและดึงค้างไว้เล็กน้อย จากนั้นจึงใส่ธนูเข้าไป ธนูดอกหนึ่งเป็นดอกที่ศัตรู⁴² ยิงพลาดและขณะที่ยิงพลาดกำลังหยิบดอกที่สองและยกคันธนูขึ้นเล็ง ทะคะ โนะบุก็ได้ยิงธนูออกไปดังฟิว ธนูปักจากสี่ข้างด้านล่างซ้ายทะลุมายังด้านขวา 5 ชุน⁴³ โคสุเกะฮังงันก็ตกลงไปในทะเลทั้งที่อยู่ในสภาพเช่นนั้น

ทะคะ โนะบุมาถึงตรงหน้าของโยะมิทซุเนะในขณะที่มือยังวางธนูดอกถัดไปอยู่ ในการรบวันนั้นทะคะ โนะบุไม่เพียงแต่ได้รับการรำลือถึงเกียรติประวัตಿಯังไม่คาดคิดมาก่อน ยังมีการบันทึกชื่อทะคะ โนะบุเป็นอันดับที่ 1 อีกด้วย

พอทะงิมะ โนะ คันจะ⁴⁴ และโคสุเกะฮังงันถูกยิงตายแล้ว เหล่าผู้ติดตามก็รีบพาเรือหนีไปให้ไกลจากวิถีธนู

(เล่มที่ 4 ตอนสงครามสองครั้งที่ซุมิโยะมิและอะโอะโมะทซุ) (หน้า 218-219)

จากฉากที่ยกมากล่าวในข้างต้นนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าผู้แต่งต้องการบรรยายให้เห็นถึงความสามารถทางการรบ พละกำลังที่แข็งแกร่งกว่าศัตรู อีกทั้งยังเป็นขามูไรที่รู้วิถีปฏิบัติทางการรบ เพื่อเน้นภาพลักษณ์นักรบที่แท้จริงของตัวละครทะคะ โนะบุ

1.2.3 ฉากทำสงครามที่เขาโยะมิโนะ

ばり ぞくみつぶせ は やはず さま
三人張に十三束 三伏を取つて矧げ、矢筈取るとぞ見えし。思ふ様に打ち開きて、
かぶらもと しぼ すゑづよ たて
鏑元へからりと引きかけて、暫し固めてひやうど射る。末強にひと遠鳴りして、楯突い
ゆんで こがひな こて いき かりまた てだて
たる悪僧の弓手の小腕を、箆手の板を添へてつと射切つて、雁股は手楯に立つ。矢
いたふ
の下にかばとぞ射倒したる。

(卷第 5 忠信吉野山の合戦の事)

³⁸ ธนูที่เสียบอยู่ตรงกลางอะบิระ คือ ธนู โชะยะ เป็นธนูที่ใช้ในการรบ มีปลายแหลม ขนธนูทำจากขนนกอินทรีจำนวน 4 ขน เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า โทะงะริยะ (ดูภาพประกอบเพิ่มเติมที่ภาคผนวก ข., หน้า 136.)

³⁹ อุปกรณ์สำหรับใส่ธนูผูกไว้บริเวณด้านหลังของนักรบ (ดูภาพประกอบเพิ่มเติมที่ภาคผนวก ข., หน้า 137.)

⁴⁰ ในที่นี้หมายถึงการใช้ธนูผิดประเภทในการรบ

⁴¹ หรือธนู โชะยะ (ดูเชิงอรรถเลขที่ 38)

⁴² ในที่นี้หมายถึงโคสุเกะฮังงัน

⁴³ ประมาณ 15 เซนติเมตร (1 ชุน เท่ากับ 3.03 เซนติเมตร)

⁴⁴ ทะงิมะ โนะ คันจะ Tejima no Kanja (手島冠者) หรือชื่อจริงคือ ทะงิมะ โนะ คุรัน โคะ ทะคะ โยะริ Tejima no Kurando Takayori (手島藏人高頼) เป็นครอบครัวหนึ่งที่มีเชื้อสายตระกูลเก็นจิแห่งแคว้นเซ็ทซุ Settsu (摂津) กิเกะอิชิ ฉับบะกะ โมะโตะใช้คำว่า โทะโยะจิมะคันจะ

ทศะโนะบุหิยธนู 13 โชะกุ 3 บุษะใส่เข้าไปในคันธนูที่ใช้แรงคนถึง 3 คน ดึงสายธนูจนสามารถมองเห็นปลายลูกธนูแล้วเหนี่ยวคันธนูตามที่เล็ง ดึงจนถึงหัวของธนูคะบุระ เล็งไปยังเป้าหมายสักครู่แล้วจึงยิงลูกธนูออกไป ธนูคะบุระพุ่งไปไกลพร้อมกับเสียงลูกธนูที่แหวกอากาศดังพื้วแตงทะเลโล่ปักกับโคะคะ⁴⁵ ยิ่งโดนแขนซ้ายของพระที่เลว หัวธนูคะริมะตะปักเข้ากับโล่แขน ลูกธนูที่ยิงไปทำให้พระที่เลวล้มลงในทันที

(เล่มที่ 5 ตอนทศะโนะบุทำสงครามที่เขาโยะฉิโนะ) (หน้า 259-260)

ฉากนี้เป็นฉากที่ทศะโนะบุแสดงให้เห็นถึงความแข็งแกร่งและพลังกำลังที่มีอยู่มากมาย ในการต่อสู้กับพระที่เขาโยะฉิโนะ ซึ่งฉากนี้ก็ได้เน้นย้ำถึงพลังกำลังของทศะโนะบุที่สามารถยิงธนูซึ่งปกติต้องใช้แรงคนถึง 3 คนด้วย นอกจากนี้ ฉากนี้ยังแสดงให้เห็นถึงความแม่นยำในการยิงธนูของทศะโนะบุอีกด้วย

จากตัวอย่างที่ยกมาทั้งหมดในหัวข้อ 1.2 นี้ล้วนแสดงให้เห็นว่าตัวละครทศะโนะบุมีภาพลักษณ์ของนักรบผู้มีพลังกำลังอันแข็งแกร่ง รู้วิถีปฏิบัติในการรบ อีกทั้งยังเป็นนักรบที่มีความชำนาญในการใช้ธนู นอกจากนี้ ทศะโนะบุยังมีภาพลักษณ์ของนักรบที่แสดงถึงความจงรักภักดีต่อเจ้านายจบจนวาระสุดท้ายด้วยเช่นกัน ซึ่งผู้วิจัยจะขอลำดับถึงในหัวข้อถัดไป

1.3 ความจงรักภักดีต่อผู้เป็นนายจบจนวาระสุดท้ายของชีวิต

ความจงรักภักดีต่อผู้เป็นนายของทศะโนะบุเห็นได้จากฉากต่อไปนี้

1.3.1 ฉากสงครามที่เขาโยะฉิโนะ

男の命に代はりしは、とうふかせん女なり。師の命に代はりしは、内供ちやうの弟子、
 しょうくうあじやり す しゆう ちゆうどう
 証空阿闍梨なり、命を棄てて身を忘れ、主に命を与へしは、源氏の郎等にしくはなし。
 ためし
 上古は知らず、末代と申せども、例 少なかりける事とかや。

(卷第 5 忠信吉野山の合戦の事)

หญิงสาวที่สละชีพแทนสามีนั้นมีนามว่าเซะทซุโจะแห่งโทกิ⁴⁶ ลูกศิษย์ที่สละชีพแทนอาจารย์คือลูกศิษย์ของนะอิโกะ⁴⁷ นามว่าไฉกุ อะจะริ หากกล่าวถึงคนที่ละทิ้งชีวิตตนเองสละชีพเพื่อรับใช้เจ้านาย ไม่มีใครเหนือไปกว่าชาмуไรแห่งตระกูลเก็นจิ สมัยก่อนนั้นไม่ทราบแต่หากกล่าวถึงภายภาคหน้าสามารถกล่าวได้ว่าเป็นตัวอย่างที่ไม่ค่อยมีปรากฏ

(เล่มที่ 5 ตอนทศะโนะบุทำสงครามที่เขาโยะฉิโนะ) (หน้า 255)

⁴⁵ ปอกแขนที่ใช้สำหรับป้องกันของนักรบ

⁴⁶ ใน *เก็มเปะอิเซะอิซุอิ* เล่มที่ 19 มีเรื่องเล่ากล่าวถึงสตรีที่สละชีพเพื่อสามีในตอนชื่อว่า “เซะทซุโจะแห่งโทกิ” Toki Ga Setsujo 「東婦が節女」

⁴⁷ ชื่อเต็มว่า นะอิโกะ ชิโกะ Naikō Chikō (内供 智興) เป็นพระซึ่งอยู่ที่วัดมิจิ

ผู้แต่งกล่าวถึงการกระทำอันกล้าหาญที่สละชีพของตน โดยการอาสาปลอมตัวเป็นเจ้านายของทศคะ โนะบุว่า การกระทำเยี่ยงนี้ไม่เคยมีปรากฏมาก่อน ซึ่งข้อความที่ยกมานี้ปรากฏในตอนต้นของฉากที่กล่าวถึงการรบที่เขา โยะมิโนะ

1.3.2 ฉากทศคะ โนะบุปลิดชีพตนเอง

心かうじやう安げに思ひて、念仏ぐわんいしくどく高声ひざ つに三十遍ばかり申して、「願まは以此功德こころさき」と回向して、大の刀わきを抜きて、引き合はせをふつと押し切りて、膝かたを突き立て、居丈高まはになりて、刀を取り直し、左の脇へその下につばと刺し貫きて、右の方の脇かの下へすりりと引き廻し、心先のこに突き貫きて、臍はうぐわんの下まで搔き落として、刀押し拭ひて打ち見て(省略)

これもただ余りに判官はつかんを恋しと思ひ奉る故に、これまで命は長きかや。これぞ判官たの賜はかせびたりし御佩刀、これを形見に見て、黄泉も心安うつぶかれ」とて、抜いて置きたる太刀たぶを取りて、先を口に入れて、膝を押へて立ち上がりて、手を放ちて俯伏しにがぼと倒れけり。つばとどきつき 鏢びんは口に留まりて、切先は鬢ぶんぢの髪を分けて、後ろにするりとぞ通りける。惜たつしかるべきかな。文治二年正月六日の辰こくの時に、終つひに人手にもかからずして、生年しやうねんにじふはち 廿八うにて失せにけり。

ただのぶ
(卷第六 忠信最期の事)

ทศคะ โนะบุ ทำจิตใจให้สงบหลังจากนั้นจึงสวดมนต์ด้วยเสียงอันดังว่า “กันอิมิกุโคะกุ” 30 จบ เพื่อระลึกถึงพระโพธิสัตว์⁴⁸ จากนั้นจึงนั่งทับสั้นเท้าและใช้ดาบยาวตัดเสื้อเกราะตัวในออก ใช้มีดแทงเข้าที่ลำตัวด้านซ้ายอย่างรวดเร็วและคว้านท้องโดยลากมีดวนมายังลำตัวด้านขวาและกดมีดให้ต่ำลงตรงตำแหน่งได้สะดวก . . . ก่อนตายทศคะ โนะบุ กล่าวประโยคสุดท้ายว่า “ขณะนี้แสนอาลัยและเคารพรักท่านโงงันเหลือเกิน ตัวข้าจะต้องมาจบชีวิตในตอนนี่หรือ นี่เป็นชะกะชะ⁴⁹ ที่ท่านโงงันมอบให้ซึ่งเปรียบเสมือนของคู่ต่างหน้าของนายท่าน เมื่อคุณสิ่งนี้แล้วถึงแม้จะเป็นดินแดนปรโลกข้าก็สามารถไปได้ด้วยความสบายใจ” จากนั้นจึงหยิบดาบที่ซัดออกจากฝักเตรียมไว้ แทงปลายดาบเข้าไปในปาก เอามือยันเข้ายึดตัวขึ้น จากนั้นก็ปล่อยมือทั้งสอง ทำให้ร่างของเขาล้มคว่ำหน้าลง ดาบนั้นได้แทงทะลุไปยังท้ายทอย แทรกกลางเส้นผมด้านหลังศีรษะ เหลือเพียงด้ามที่ติดโครงดาบเสียบค้างอยู่ในปาก

ช่วงนำเสียดายเหลือเกินในปีบุฉิจิ 2 เดือน 1 วันที่ 6 เวลา 8 โมงเช้าทศคะ โนะบุ ก็จากไปด้วยวัยหนุ่มเพียง 28 ปี

⁴⁸ เชื่อกันว่าหากสวดมนต์ด้วยเสียงอันดังว่า “นัมมอะมิตะบุทซุ” Nanmu Amidabutsu (南無阿弥陀仏) จำนวน 30 จบ พระโพธิสัตว์อะมิตะ Amida (阿弥陀) จะเสด็จมารับไปสู่แดนสุขาวดี

⁴⁹ ใช้เรียกมีดของเจ้านายชั้นสูงที่ใช้เหน็บติดไว้กับโอบิซึ่งเป็นผ้าคาดเอว

(เล่มที่ 6 ตอนวาระสุดท้ายของทศคะ โนะบุ) (หน้า307-309)

ขณะตกอยู่ในวงล้อมของศัตรูทศคะ โนะบุได้ตัดสินใจปลิดชีพตนเอง ก่อนตายทศคะ โนะบุ ได้กล่าวคำอาลัยถึง โยะมิทซุเนะอันเป็นการแสดงถึงความจงรักภักดีต่อผู้เป็นนายจวบจนวาระสุดท้ายของชีวิต วิธีการปลิดชีพตนเองโดยการคว้านท้องของทศคะ โนะบุยังกลายมาเป็นแบบอย่างในการฆ่าตัวตายให้แก่ โยะมิทซุเนะอีกด้วยดังจะเห็นได้ในฉากต่อไปนี้

「自害の刻限になりたるやらん、自害はいか様にしてよきぞ」と宣へば、「佐藤兵衛が京にて仕りて候ひしをこそ、人々後の世まで褒め候ひしか」と申しければ、「さては子細なし。疵の口の広きがよきござんなれ」とて、(中略) 判官幼少の時より身をも放たず秘蔵して、差し給ひけり。その刀を持ちて、左の乳の下より刀を立てて、刀の先後ろへつと通れと突き立てて、疵の口を三方に掻き破りて、腸散々に繰り出だし、刀をば衣の袖にて拭ひつつ、膝の下に引つ敷きて、衣引きかけて脇息してぞおはしける。

(卷第八 判官御自害の事)

“จะฆ่าตัวตายด้วยวิธีใดดี” คะเนะฟูซะจึงตอบว่า “วิธีการที่ชะโตเฮียวอะกระทำที่เมืองหลวง ได้รับการกล่าวชมจากผู้คนจนถึงรุ่นหลัง” โยะมิทซุเนะจึงกล่าวว่า “ถ้าเช่นนั้นก็ไม่ใช้เรื่องยาก แค่เปิดปากแผลให้กว้างก็พอ” . . . โยะมิทซุเนะหยิบสะเกะซะเล่มที่ไม่เคยปล่อยให้ห่างกายมาตั้งแต่วัยเยาว์ เขาใช้มีดเล่มนั้นแล้วแทงเข้าบริเวณใต้ราวนมด้านซ้ายทะลุไปถึงหลัง คมดาบบาดลึกจนปลายทะลุกลางหลัง จากนั้นจึงลากมีดกรีดไปด้านข้าง เปิดปากแผลให้กว้าง 3 นิ้ว เขาเอามีดคว้านสาวลาใส่ออกมาแล้วฆ่าแล้ว เมื่อเช็ดมีดที่ชุ่มด้วยเลือดกับแขนเสื้อแล้วจึงเอามีดซ่อนไว้ใต้ขา เขาเสื้อคลุมกายก่อนจะทรุดตัวลงสิ้นใจ

(เล่มที่ 8 ตอนการปลิดชีพตนเองของท่านโฮงัน) (หน้า460-461)

จากประโยคที่ขีดเส้นใต้เป็นประโยคที่ โยะมิทซุเนะถามคะเนะฟูซะว่า “จะฆ่าตัวตายด้วยวิธีใดดี” คะเนะฟูซะจึงตอบว่า “วิธีการที่ชะโตเฮียวอะกระทำที่เมืองหลวง ได้รับการกล่าวชมจากผู้คนจนถึงรุ่นหลัง” โยะมิทซุเนะจึงใช้วิธีการเดียวกับทศคะ โนะบุในการฆ่าตัวตาย กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ วิธีการฆ่าตัวตายของ โยะมิทซุเนะได้รับอิทธิพลมาจากทศคะ โนะบุ

จากทั้งหมดนี้ สามารถสรุปภาพลักษณ์ของตัวละครทศคะ โนะบุได้ดังนี้คือ คำแสดงภาพลักษณ์ที่ถูกใช้บ่อยได้แก่ คำว่า 「剛の者」 ซึ่งถูกใช้ในฉากต่างๆ เพื่อกล่าวชื่นชมการตัดสินใจอันเด็ดเดี่ยวของทศคะ โนะบุคำนี้ถูกใช้เพื่อสื่อความหมายถึงความกล้าหาญที่เน้นด้านจิตใจมากกว่าทางด้านร่างกาย การใช้คำว่า 「剛」 ของตัวละครทศคะ โนะบุมีทั้งที่เป็นบทพูดที่ตัวละครกล่าวถึงตนเองและบทพูดที่คนอื่นกล่าวชื่นชมตัวละครตัวนี้ อย่างไรก็ตาม โดยส่วนใหญ่แล้วเป็นฉากที่เกิดจากการชมของตัวละครตัวอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีฉากที่เป็นการชื่นชมจากตัวละครที่อยู่ฝ่ายตรงข้ามถึง 3 ฉาก นอกจากคำว่า 「剛」 ที่ถูกนำมาใช้กับตัวละครทศคะ โนะบุมากที่สุดแล้ว ยังมีการใช้คำ

ที่เกี่ยวกับ「弓」「ยุมิ」Yumi ซึ่งแปลว่า “ธนู” เช่นคำว่า「弓矢取る者」「弓矢取る身」「弓矢」และคำว่า「弓取」ซึ่งคำทั้งหมดที่กล่าวมานี้เป็นคำที่สื่อความหมายถึง “นักรบ” เพื่อบ่งบอกความเป็นนักรบของตัวละครตัวนี้มากกว่าตัวละครผู้ติดตามตัวอื่น นอกจากนี้ ทะคะ โนะบุยังมีภาพลักษณ์ของนักรบที่มีพลังกำลังแข็งแรงและเปี่ยมไปด้วยความสามารถทางการรบโดยเฉพาะอย่างยิ่งความสามารถในการรบด้วยธนูซึ่งจะเห็นได้จากการใช้คำว่า「弓」กับทะคะ โนะบุเท่านั้น อีกทั้งยังเป็นนักรบที่รู้ธรรมเนียมปฏิบัติในการรบ ยิ่งไปกว่านั้นทะคะ โนะบุมีภาพลักษณ์ของนักรบที่จงรักภักดีต่อนายจวบจนวาระสุดท้ายของชีวิต

2. บทบาท

ทะคะ โนะบุมีบทบาทสำคัญในการช่วยปกป้องชีวิตของโยะมิทซุเนะผู้เป็นเจ้านายให้รอดพ้นจากศัตรูดังจะเห็นได้จากฉากต่อไปนี้

2.1. ฉากทะคะ โนะบุรับอาสาเป็นทัพหน้าในการสู้รบกับทะเงะจิมะ โนะ คันจะ Tejima no Kanja

(手島冠者) และโกสุเกะ โนะ ฮังจัน Kōzuke no Hangan (上野判官) ซึ่งจะตามมาสังหารโยะมิทซุเนะ

さとうしろうひやう 丞 まへ かしこ
佐藤四郎 兵衛、これを聞いて、御前に 畏 まりて申しけるは、「かかる事こそこそ候は
ども さきが かたき ただのぶ
ね。この人共が先駆け論に 敵 はすでに近づき候ひぬ。あはれ仰せをもつて、忠 信 承
つかまつ はうぐわん
りて、先を 仕 り候はばや」と申しければ、判 官、「いしう申したるものかな。望めかし
た
と思ひつるところに」とて、やがて忠信に先にを賜ふ。

(卷第五 忠信吉野に止まる事)

ชะโตมิโรเฮียวอะ เมื่อได้ฟังเช่นนี้จึงเข้าไปพูดต่อหน้าโยะมิทซุเนะว่า “จะไม่มีเรื่องเหลวไหลเช่นนั้น ในระหว่างที่คนเหล่านี้กำลังโต้เถียงกันอยู่นั้น ทัพหน้าศัตรูก็ได้เข้ามาใกล้แล้ว กรุณาออกคำสั่งให้ทะคะ โนะบุคนนี้เป็นทัพหน้าด้วยเถอะ” โยะมิทซุเนะจึงตอบว่า “ที่เจ้าพูดมาก็เหมาะสม ถ้าเช่นนั้นจึงทำตามความปรารถนาของเจ้าที่เสนอมานะ” โยะมิทซุเนะอนุญาตให้ทะคะ โนะบุเป็นทัพหน้าในทันที

(เล่มที่ 5 ตอนทะคะ โนะบุสกัดทัพที่เจ้าโยะมิโนะ) (หน้า 216)

ฉากนี้แสดงให้เห็นถึงความกล้าหาญเด็ดเดี่ยวและกล้าตัดสินใจของทะคะ โนะบุโดยไม่กลัวว่าชีวิตจะหาไม่โดยการอาสาเป็นทัพหน้าเพื่อเข้าต่อสู้กับศัตรูอย่างไม่รีรอ

2.2 ฉากทะคะ โนะบุเสนอตัวเพื่อหลอกล่อและต่อสู้กับพระที่จะมาลอบสังหารโยะมิทซุเนะ

ひざまづ
人しも多く候ふに、御前に進み出でて、雪の上に 跪 きて申しけるは、「君の御有り様、
たと しょ ぶぶ
我らが身を物によくよく譬ふれば、と所に赴く羊の、歩々の思ひもいかでこれには勝るべ
とど ふもと だいしゆ
き。君は御心安く落ちさせ給ひ候へ。忠信は留まり候ひて、麓の大衆をち得て、一方
つかまつ ひとま
の防ぎ矢 仕 り候ひて、一 先づ落とし参らせ候はばや」と申しければ、

จากทั้งหมดนี้จะเห็นได้ว่าทะเลาะ โนะบุเป็นนักรบที่มีบทบาทสำคัญที่ช่วยปกป้องชีวิต
เจ้านายให้รอดพ้นจากศัตรูถึง 2 เหตุการณ์ ได้แก่ เหตุการณ์ที่อ่าวคะอิโมะทซุ เทะจิมะ โนะ คันจะ
และโคสุเกะ โนะ ฮังกังขึ้นเรือเพื่อติดตามมาสังหารโยะมิทซุเนะ ทะคะ โนะบุจึงรับอาสาเป็นทัพ
หน้าออกไปสู้รบและสังหารศัตรูได้ในที่สุด ส่วนเหตุการณ์ที่ 2 คือ เหตุการณ์ที่เขาโยะมิโนะ ทะ
คะ โนะบุอาสาปลอมตัวเป็นโยะมิทซุเนะต่อสู้กับพระที่จะมาลอบสังหารโยะมิทซุเนะ เพื่อถ่วงเวลา
ให้โยะมิทซุเนะได้หนีลงจากเขาโยะมิโนะไปก่อน

อย่างไรก็ตาม การเป็นนักรบผู้กล้าของทะเลาะ โนะบุกลับทำให้เขาต้องละทิ้งบทบาทหน้าที่ใน
ครอบครัว ทะคะ โนะบุกล่าวกับโยะมิทซุเนะก่อนลาจากกันครั้งสุดท้ายถึงความห่วงใยของตนที่มี
ต่อมารดาซึ่งแก่ชราและบุตรชาย เพราะเมื่อปีที่แล้วทะเลาะ โนะบุให้คนไปส่งข่าวเรื่องการตาย
ของพี่ชายที่ยะมิมะ มารดาคงจะเสียใจมาก และป่านนี้มารดาคงเฝ้ารอการกลับบ้านของทะเลาะ โนะบุ
หากรู้ว่าตนต้องมาจากไปอีกคนมารดาจะเสียใจเพียงใด นอกจากนี้ทะเลาะ โนะบุยังฝากให้โยะมิทซุ
เนะช่วยไปแจ้งข่าวของตนกับมารดาด้วยดังจะเห็นได้จากฉากต่อไปนี้

ふるさと しゆじやうかい
「さて故郷に思ひ置く事はなきか」と仰せられければ、「我も人も衆生界の習ひにて、な
どか故郷の事思ひ出でぬ事は候ふべき。国を出で候ひし時三歳になり候ひし子を、一人
とど いづく
留め置きて候ひしぞ。人心地付ういきて、『父は何処にやらん』と尋ね候ふなれば、聞かま
ひら ひら た な やう
ほしくこそ候へ。平泉を出で候ひし時、君ははや御発ち候ひしかば、鳥の啼きて通る様
しのぶ いとまご よはい
に、信夫を打ち通り候ひしに、母の候ふ所に寄りて、暇乞ひ候ひしかば、齡衰へて、御
そで やう すゑ
母の二人の子供の袖にすがりて悲しみ候ひし事、今の様にこそ覚え候へ。『老の末にな
しのぶのしやうじ たまたま
りて、我ばかり物を思ひ、子供に縁のなき身はなかりけり。信夫庄司に過ぎ別れて、偶々
だて ひとかた わどの
近く不便にあたられし伊達の娘にも過ぎ別れぬ。一方ならぬ嘆きなれども、和殿ばらを成
いっしょ
人させて、一所にこそなけれども、同じ国の内にありと思へば、頼もしくこそ思ひつるに、
ひでひら おぼ とも いつたん
秀衡何と思し召すやらん、二人の子供を皆御供せさせ給へば、一旦の恨みはさること
ひま
なれども、子供を成人させて、人数に思はれ奉るこそ嬉しけれ。隙なく合戦に遭ふとも、
おくびやう かほね こうみやう
臆病なるの振る舞ひして、父の屍に血をあやし給ふなよ。高名して、四国西国の果
くだ とど
てにおはすとも、一年二年に一度も命あらん程は、下りて、見もし見えられよ。一人留まり
はるばる を
て、一人だに悲しきに、二人ながら遙々と別れては、いかがせん』と申して、声を惜しまず
泣き候ひしを、振り捨てて、『さ承り候ふぞ』とばかり申して、打ち出で候ひてよりこのかた、
つひ おとづれ こそ ころ つぎのぶ
三四年終に音信も知らず。去年の春の頃、わざと人を下し候ひて、『継信討たれ候ひ
ぬ』と告げて候ひしかば、なのめならず悲しみ候ひけるが、『継信が事はさて力及ばず、明
ただのぶ
年の春になりて、忠信が下らんといふ嬉しさよ。はや今年の過ぎよかし』など待ち候ふ
なるに、君の御下り候はば、母にて候ふ者、急ぎ平泉へ参り、『忠信は何処に候ふぞ』と申

つぎのぶ やしま ただのぶ よしの
 さば、継信は八島、忠信は吉野にて討たれけると承りて、いかばかり歎き候はんずらん。
 くだ
 それこそ罪深く覚え候へ。君御下り候ひて、御心安く渡らせおはしまし候はば、継信、忠
 信が孝養は候はずとも、母一人不便の仰せをこそ預かりたく候へ」と申しも果てず袖を顔
 けうやう ふびん そで
 信が孝養は候はずとも、母一人不便の仰せをこそ預かりたく候へ」と申しも果てず袖を顔
 ほうぐわん よろひ む
 に押し当てて泣きければ、判官も涙を流し給ふ。十六人の人々も皆鎧の袖をぞ濡らし
 ける。

(卷第5 忠信吉野に止まる事)

โยะมิที่ซุเนะถามว่า “เจ้ายังมีอะไรที่ยังเป็นกังวลที่บ้านเกิดอีกหรือไม่” ทะคะโนะบุตอบว่า “ทั้งตัวข้าทั้ง
 คนอื่นเป็นกรรมดาของสัตว์โลกเป็นเรื่องเป็นไปไม่ได้ที่จะไม่คิดถึงบ้านเกิด ตอนที่เดินทางออกจากแคว้นมาได้ละ
 ทิ้งลูกชายวัยกำลังจะ 3 ขวบไว้หนึ่งคน หากลองคิดถึงใจของเขา เขาคงจะถามว่า “พ่อของข้าอยู่ที่ไหน” ตัวข้าอยาก
 ได้ยินเสียงนั้นเหลือเกิน ตอนที่ออกจากอิระฮิสุมิ ท่านโงงันได้ออกเดินทางมาก่อน ตัวข้าได้แวะผ่านไปที่มิโนะบุ
 เช่นเดียวกับนกร้องที่บินผ่านมา⁵³ ได้แวะเข้าไปหาท่านแม่เพื่อกล่าวคำรำลา ร่ายกายที่อ่อนแอจากความชราของ
 ท่านแม่ทอดลูกทั้งสอง⁵⁴ ด้วยความเศร้า นึกแล้วเหมือนเป็นเหตุการณ์ที่เพิ่งเกิดขึ้นเมื่อตะกั้เอง “ช่วงบั้นปลาย
 ของชีวิตนี้ หากคิดดูแล้ว ตัวข้าคงเป็นคนที่ไม่มีวาสนากับลูก มิโนะบุ โนะ โฉจิ⁵⁵ ก็มาตายจากไป ลูกสาวที่อยู่คะ
 ตะ⁵⁶ ซึ่งอยู่ใกล้กันที่สามารถมาพบหน้ากันได้ก็มาด่วนตายจากไป ช่วงเป็นความอาลัยเสียเหลือเกิน พวกเจ้าก็โต
 เป็นผู้ใหญ่แล้ว แม้จะไม่ได้อยู่ด้วยกันก็ยังมีสติว่าพวกเจ้ายังอยู่ในแคว้นเดียวกัน ไม่รู้ท่านอิเคะฮิระคิดอย่างไรถึงให้
 ลูกทั้งสองคนไปติดตามรับใช้นายท่าน แน่อบบางครั้งข้าก็คิดแค้นเคือง แต่เมื่อคิดว่าเป็นประโยชน์สำหรับลูก
 เพื่อให้ลูกได้โตเป็นผู้ใหญ่ก็รู้สึกดีใจ แม้ต้องทำสงครามอย่างไม่ว่างเว้น แต่ก็อย่าแสดงท่าทางอ่อนแอให้เสื่อม
 เสียชื่อเสียงของพ่อนะ ขอให้พวกเจ้าได้รับเกียรติอันสูง แม้จะไปอยู่ถึงมิโกะกุหรือคิวชู แม้จะเป็นหนึ่งปีหรือสอง
 ปีกลับมาบ้านสักครั้งเพื่อมาพบหน้ากัน ถึงแม้มันหนึ่งจะอยู่บ้านแล้วอีกคนหนึ่งต้องจากไปก็รู้สึกเศร้าใจ⁵⁷ แต่
 นี้ต้องจากไปทั้งสองคน จะให้ทำอย่างไรดี” แล้วนางก็รำให้ ตัวข้าเอ่ยได้แต่เพียงคำว่า “เข้าใจครับแม่” หลังจาก
 จากบ้านมาเป็นเวลา 3-4 ปีที่ไม่รู้ข่าวคราว ช่วงฤดูใบไม้ผลิของปีที่แล้วส่งคนไปบอกข่าวการตายของทซุจิโนะบุ
 แม่ซึ่งมีท่าทีเศร้าสร้อยพูดว่า “เรื่องของทซุจิโนะบุคงเป็นเรื่องที่ช่วยอะไรไม่ได้แล้ว แต่ก็คิดที่ปีหน้าช่วงฤดูใบไม้
 ผลิตะคะโนะบุก็จะกลับบ้านมาแล้ว หากปีนี้ผ่านไปเร็วๆ คงจะดี” แม่รอดด้วยความรู้สึกอย่างนี้เป็นต้น หากนาย
 ท่านไปถึงที่นั่น⁵⁸ แม่ของข้าจะต้องรีบมาที่อิระฮิสุมิและถามนายท่านว่า “ทะคะโนะบุอยู่ที่ไหน” หากได้อินว่าที่
 ซุจิโนะบุเสียชีวิตที่ยะมิมะ ทะคะโนะบุเสียชีวิตที่โยะมิโนะท่านแม่จะอาลัยอาวรณ์เพียงใดหนอและต้องคิดว่าเป็น
 บาปกรรมอันหนักหนาของนาง⁵⁹ หากนายท่านไปถึงอิระฮิสุมิและได้ใช้ชีวิตอย่างสงบสุขแล้ว แม้จะไม่ได้ไปสวด
 มนต์ให้แก่ดวงวิญญาณของทซุจิโนะบุและทะคะโนะบุ แต่นายท่านได้โปรดแวะไปแสดงความเห็นใจท่านแม่ที่อยู่

⁵³ หมายถึงการแวะผ่านไปอย่างรีบเร่ง

⁵⁴ หมายถึงทซุจิโนะบุและทะคะโนะบุ

⁵⁵ มิโนะบุ โนะ โฉจิ Shinobu no Shōji (信夫庄司) หมายถึง ซะโต โฉจิ Satō Shōji (佐藤庄司) บิดาของทซุจิโนะบุ
 และทะคะโนะบุ ซึ่งในที่นี้หมายถึงสามีของนางเอง

⁵⁶ อยู่บริเวณตอนใต้ของแคว้นโอะกุริกุแถบจังหวัดฟุกุชิมะ

⁵⁷ ในที่นี้หมายถึงแม่ลูกคนใดคนหนึ่งจากไปนางก็รู้สึกเศร้าใจยิ่งนัก

⁵⁸ หมายถึงดินแดนอิระฮิสุมิ

⁵⁹ เนื่องจากก่อนหน้านี้ท่านกล่าวว่าตนเองเป็นคนไม่มีวาสนากับลูก

เพียงลำพังด้วยเถิด” กล่าวยังไม่ทันจบทะเลาะ โนะบุก็ก้มหน้าลงไปร้องไห้กับแขนเสื้อ ท่านโองงันก็น้ำตาไหล แขนเสื้อของคนทั้ง 16 คนต่างเปียกชุ่มด้วยน้ำตา

(เล่มที่ 5 ตอนทะเลาะ โนะบุสกดทัพที่ฮาโยะมิโนะ) (หน้า 251-254)

จากคำกล่าวข้างต้นของทะเลาะ โนะบุสะท้อนให้เห็นว่าตัวละครมีความอาลัยอาวรณ์และเป็นห่วงครอบครัวแต่ด้วยบทบาทหน้าที่ของการเป็นนักรบทำให้เขาต้องละทิ้งครอบครัวเพื่อทำหน้าที่ของนักรบอย่างเต็มที่ ทะเลาะ โนะบุสะท้อนความสะเทือนใจของตนออกมาผ่านคำพูดซึ่งเป็นสิ่งที่นักรบคนอื่นๆ ก็ตระหนักเช่นเดียวกัน คำพูดดังกล่าวของทะเลาะ โนะบุจึงทำให้ทั้ง โยะมิทซุเนะและผู้ติดตามคนอื่นๆ ไม่สามารถสกดกั้นน้ำตาเอาไว้ได้

โดยสรุปผู้วิจัยพบว่าตัวละครทะเลาะ โนะบุมีบทบาทที่สำคัญในการปกป้องชีวิตนายให้รอดพ้นจากศัตรูถึง 2 เหตุการณ์ใหญ่ ในทางกลับกันตัวละครทะเลาะ โนะบุกลับมิได้ทำหน้าที่ของพ่อและบุตรชายซึ่งจะเห็นได้จากคำพูดของตัวละครที่ปรากฏในเรื่อง ลักษณะการปฏิบัติเช่นนี้จะพบในสังคมสมัยคัมภีร์ที่มุ่งเน้นให้นักรบถวายชีวิตเพื่อเจ้านายก่อนบทบาทหน้าที่อื่น การถวายชีวิตเพื่อนายเป็นหน้าที่ที่พึงปฏิบัติแม้จะต้องละเลยบทบาทหน้าที่อื่นในครอบครัวก็ตาม

3. ความสัมพันธ์ระหว่างนายและบ่าว

แม้ในเรื่อง *กิเกะอิกิ* จะมีได้ปรากฏบทพูดอย่างชัดเจนเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องความผูกพันระหว่างนาย-บ่าวจะดำรงอยู่ถึง 3 ชาติของตัวละครตัวนี้ก็ตาม แต่บทพูดที่ชัดเจนเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องความผูกพันระหว่างนาย-บ่าวจะดำรงอยู่ถึง 3 ชาติของตัวละครตัวนี้ไปปรากฏชัดเจนอยู่ในบทละคร โนะเรื่อง *เซ็ตตะอิ* เช่นเดียวกับตัวละครพี่ชายชะโตะ ทซุงิ โนะบุซึ่งได้กล่าวไปแล้วในบทที่ 4

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาขยายสงครามเรื่อง *กิเกะอิกิ* ผู้วิจัยมีความเห็นว่าประเด็นในการรับอาสาเพื่อปกป้องและตายแทนนายของตัวละครทะเลาะ โนะบุ นั้นมีอิทธิพลมาจากทซุงิ โนะบุผู้เป็นพี่ชาย ทะเลาะ โนะบุปรารถนาที่จะตายแทน โยะมิทซุเนะผู้เป็นนายเช่นเดียวกับพี่ชายที่ตายแทนนายในสงครามที่ยะมิยะดังจะเห็นได้จากฉากต่อไปนี้

3.1 ฉาก โยะมิทซุเนะมอบสะกะซะให้แก่ทะเลาะ โนะบุเพื่อเป็นของคู่ต่างหน้า

四郎兵衛これを賜りて抜き出だし袖にてのごひ、「あはれ御佩刀や。これ御覧候へや。
つぎのぶ やしま おうしろ
 兄にて候ひし継 信が八島の合戦の時、君の御命に代はり参らせて候ひしかば、奥州
もとひら たいふぐろ よみち
 の基 衡が参らせて候ひし、太夫黒と申す名馬を賜りて、黄泉路までも乗り候ひぬ。忠信
きみ
 君にまことを致し参らせ候へば、御秘蔵の御佩刀を賜り候ひぬ。

(卷第5 忠信吉野に止まる事)

ทะเลาะ โนะบุรับสะกะซะจาก โยะมิทซุเนะและดึงสะกะซะออกจากปลอกใช้แขนเสื้อเช็ดมีดพร้อมกล่าวว่า “ช่างเป็นมีดที่วิเศษเหลือเกิน นายท่านโปรดดูนี่สิ ตอนที่ท่านพี่ทซุงิ โนะบุสละชีพแทนนายท่านที่

ยะฉิมะ ท่านพี่จี่ม้าชื่อทะอิฟูโร⁶⁰ ซึ่งนายท่านได้รับมาจากท่านโมะโตะอิระ⁶¹ แห่งโอมุ ท่านพี่จี่มันไป
ยังโลกหลังความตาย และเพื่อเป็นการตอบแทนความจงรักภักดีอย่างเต็มความสามารถของตัวข้าทะ
คะโนะบุ นายท่านก็ได้ประทานสะเกะเซะจินสำคัญมากให้”

(เล่มที่ 5 ตอนทะคะโนะบุสภักดิ์ที่เขายะฉิมะ) (หน้า 249)

3.2 ฉากทะคะโนะบุแลกเปลี่ยนเสื้อเกราะกับโยะฉิมัทซุเนะซึ่งเสื้อเกราะที่ทะคะโนะบุใช้อยู่เป็น ของพี่ชายที่เสียชีวิตไปแล้ว

ごへん よろひ つぎのぶ
「御辺が着たる 鎧 はいかなる鎧ぞ」と仰せありければ、「これは継信が最後の時着て
候ひし鎧にて候」と申せば、「それは能登守の矢に堪らず通りたりし鎧にて、頼み所な
のとのかみ たま
しゆと せいびやう ひをとし
きに、衆徒の中にも聞こゆる 精兵のあんなるぞ。これを着よ」とて、緋威の鎧に、
しろぼし かぶと くれなあすそご
白星の兜 添へて賜りけり。着たりける 紅末濃の鎧脱ぎて、雪の上に差し置き、
さぶしきども た
「雑色共に賜ひ候へ」と申しければ、「義経も着るべき鎧もなし」とて、召しぞ替へられけ
ため こと
る。まことに例しなげなる御事にてぞありける。

(卷第5 忠信吉野に止まる事)

โยะฉิมัทซุเนะถามทะคะโนะบุว่า “เจ้าใช้เสื้อเกราะแบบไหน” ทะคะโนะบุตอบว่า “นี่เป็นเสื้อเกราะที่
ทซุงิโนะบุใส่ตอนวาระสุดท้าย” โยะฉิมัทซุเนะจึงกล่าวว่า “เสื้อเกราะที่ป้องกันลูกธนูของโนะโตะ โนะ
กะมิไม่ได้ก็ถือว่าเป็นเสื้อเกราะที่ไม่ช่วยอะไร ในบรรดาพระเหล่านั้น⁶² อาจมีพระที่มีฝีมือก็เป็นได้ เอา
สิ่งนี้⁶³ ไปใส่สิ” จากนั้นโยะฉิมัทซุเนะจึงมอบเสื้อเกราะสีแดงจัดคล้ายสีของเปลวไฟและคะบุโตะ⁶⁴ ซึ่งมี
สัญลักษณ์ดาวสีขาวที่ใส่อยู่ให้แก่ทะคะโนะบุ ทะคะโนะบุจึงถอดเสื้อเกราะสีแดงซีดของตนเองวางบน
หิมะพร้อมกล่าวว่า “กรุณามอบเสื้อเกราะตัวนี้ให้แก่ผู้น้อยซึ่งต่ำต้อยด้วยเถิด” โยะฉิมัทซุเนะจึงกล่าวว่า
“ตัวข้าเองก็ไม่มีเสื้อเกราะใส่” พอกล่าวจบโยะฉิมัทซุเนะจึงแลกเปลี่ยนเสื้อเกราะกับทะคะโนะบุซึ่งการ
กระทำเช่นนี้ถือเป็นเรื่องที่ไม่เคยมีปรากฏมาก่อนจริงๆ

(เล่มที่ 5 ตอนทะคะโนะบุสภักดิ์ที่เขายะฉิมะ) (หน้า 251)

จากทั้งสองฉากนี้จะเห็นได้ว่าทะคะโนะบุกล่าวถึงพี่ชายของตนตลอดเวลาแสดงให้เห็นว่า
ทะคะโนะบุระลึกถึงพี่ชายอยู่เสมอ ไม่ใช่เฉพาะตัวทะคะโนะบุเท่านั้นที่คิดเช่นนี้ แม้แต่โยะฉิมัทซุเนะ

⁶⁰ จาก *เก็มเปะอิเซอิซุอิ* เล่ม 11 ตอนวาระสุดท้ายของทซุงิโนะบุ กล่าวว่า เพื่อเป็นที่ระลึกในโอกาสที่โยะฉิมัทซุเนะได้
ตำแหน่งทางราชการระดับห้า โยะฉิมัทซุเนะจึงตั้งชื่อม้าตัวโปรดว่าทะอิฟูโร

⁶¹ โมะโตะอิระ Motohira (基衡) บิดาของอิเคอิระ ในต้นฉบับนี้ น่าจะมีการเข้าใจผิด เนื่องจากต้นฉบับซะกะโมะโตะใช้
คำว่าอิเคอิระ นอกจากนี้ ในหนังสืออะสุมะกะงะมิกกล่าวว่าทะอิฟูโรเป็นชื่อของคอกม้าที่โยะฉิมัทซุเนะได้รับประทานมา ส่วน *เก็ม
เปะอิเซอิซุอิ* และ *เซอิเกะโมะโนะงะคะริ* ฉบับของนะงะโตะและฉบับอื่นเขียนไว้ว่าเป็นของที่ได้รับมาจากอิเคอิระ

⁶² พระแห่งเขายะฉิมะที่จะตามมาลอบสังหาร โยะฉิมัทซุเนะ

⁶³ หมายถึงเสื้อเกราะ

⁶⁴ หมวกของนักรบ

ก็คิดเช่นกัน ซึ่งจะเห็นได้จากคำพูดของ โยะมิทซุเนะ ในฉากที่ทะเลาะ โนะบุรับอาสาสู้รบกับศัตรู เพื่อให้ โยะมิทซุเนะ หลบหนีไปก่อน

もつと うれ ごへん つぎのぶ やじま いくさ よしつね ため す
 「尤も志の程は嬉しけれども、御辺の兄、継信が八島の軍の時、義経が為に命を棄
 のとのかみ あた う
 てて、能登守の矢に中りて失せしかども、これまで御辺の付き給ひたれば、継信も兄弟な
 いま
 たら未だある心地してこそ思ひつれ。

(卷第5 忠信吉野に止まる事)

“ข้าได้ฟังเช่นนี้ก็ดีใจ “พี่ชายของเจ้าในสงครามที่ยะมิมะ เพื่อปกป้อง โยะมิทซุเนะ จึงสละชีวิตตนเอง แล้วเข้าไปขวางธนูที่ยิงมาจากไดโนะโตะ โนะ คะมิ การที่เจ้ายังคงติดตามตัวข้ามาจนถึงบัดนี้ ทำให้ตัวข้า รู้สึกเหมือนว่าทซุงิโนะบุยังคงมีชีวิตอยู่”

(เล่มที่ 5 ตอนทะเลาะ โนะบุสกัดทัพเขา โยะมิโนะ) (หน้า 246)

นอกจากนี้ ดังที่ได้กล่าวไปในบทที่ 4 ผู้วิจัยยังพบว่าตัวของ โยะมิทซุเนะเองระลึกอยู่เสมอว่าสองพี่น้องตระกูลชะโตะเป็นคนของอิเคฮิระ โดยจะเห็นได้จากฉากที่แม่ของสองพี่น้องขอให้ โยะมิทซุเนะตั้งชื่อให้แก่ลูกของทซุงิโนะบุและลูกของทะเลาะ โนะบุ โยะมิทซุเนะได้ส่งคนไปถามเพื่อขออนุญาตจากอิเคฮิระก่อนจนเมื่ออิเคฮิระอนุญาตจึงทำพิธีเก็บมูกุให้

いま わらはな はうぐわん ひでひら
 未だ童名にて候」と申しければ、判官、「それは秀衡が名をもつくべけれども、兄弟
 よしつね
 の者共の名残形見なれば、義経名をつけべし。さりながらも秀衡に聞かせよ」と仰せられて、御使ひありければ、

とぶらい

(卷第八 継信兄弟御弔の事)

แม่จึงกล่าวว่า “เด็กสองคนนี้ยังใช้ชื่อในวัยเยาว์อยู่” ท่าน โสกันจึงตอบว่า “สำหรับเรื่องนี้เดิมทีแล้วต้องให้ท่านอิเคฮิระเป็นผู้ตั้งชื่อให้⁶⁵ แต่เพื่อระลึกถึงสองพี่น้องจึงคิดว่าจะนำชื่อ โยะมิทซุเนะรวมกับชื่อบิดา อย่างไรก็ตามเรื่องนี้ต้องถามท่านอิเคฮิระก่อน” จากนั้น โยะมิทซุเนะจึงส่งคนไปถาม

(เล่มที่ 8 ตอนการไว้อาลัยให้แก่พี่น้องทซุงิโนะบุ) (หน้า 472)

โยะมิทซุเนะกล่าวว่าอิเคฮิระต้องเป็นผู้ทำหน้าที่ตั้งชื่อให้แก่เด็กทั้งสองคนในฐานะที่อิเคฮิระเป็นเจ้านายโดยตรงของบิดาของเด็กทั้งสอง จากคำกล่าวนี้ทำให้ทราบได้ว่า โยะมิทซุเนะระลึกอยู่เสมอว่าทะเลาะ โนะบุและทซุงิโนะบุเป็นนักรบของอิเคฮิระ

ความสัมพันธ์ระหว่างนายและบ่าวของตัวละครทะเลาะ โนะบุและ โยะมิทซุเนะผู้เป็นนายนั้นค่อนข้างมีความซับซ้อนในแง่ที่ว่าแต่แรกเริ่มเดิมที โยะมิทซุเนะมิได้เป็นเจ้านายของทะเลาะ โนะบุโดยตรง ตัวละครสองตัวนี้เป็นนักรบของอิเคฮิระซึ่งอิเคฮิระส่งมาให้พร้อมจัดกำลังทหารให้แก่

⁶⁵ ตามประเพณีญี่ปุ่นอิเคฮิระต้องเป็นผู้ทำพิธีเก็บมูกุให้แก่เด็กทั้งสองในฐานะที่เป็นเจ้านายโดยตรงของบิดาของเด็กทั้งสองและต้องมีการตั้งชื่อแบบชามูไรให้แก่เด็กทั้งสองด้วย

โยะฉิมัทซุเนะเมื่อคราวที่โยะฉิมัทซุเนะออกจากโอมุเพื่อนำทัพมาสมทบกับทัพของโยะริโตะโมะซึ่ง
 ก่อกบฏเพื่อโค่นล้มอำนาจของตระกูลเฮอิกะ ถึงแม้ว่าฮิเดะฮิระจะกล่าวว่าโยะฉิมัทซุเนะเป็นเจ้านาย
 ของทะเละโนะบุแต่ตัวของโยะฉิมัทซุเนะเองยังคงมีความเกรงใจต่อฮิเดะฮิระอยู่เสมอ โดยจะเห็นได้
 จากฉากที่โยะฉิมัทซุเนะส่งคนไปถามฮิเดะฮิระก่อนเรื่องผู้ทำพิธีเก็บงูให้แก่นุครชายของทะเละโนะ
 บุ เนื่องจากฮิเดะฮิระเป็นเจ้านายโดยตรงของทะเละโนะบุ หลังจากที่ฮิเดะฮิระอนุญาตให้โยะฉิมัทซุ
 เนะเป็นผู้ทำพิธี โยะฉิมัทซุเนะจึงตั้งชื่อให้บุตรชายของทะเละโนะบุว่า “โยะฉิมัทซุ” Yoshitada (義
 忠) โดยนำอักษรคำว่า「義」 “โยะฉิม” Yoshi จากชื่อของโยะฉิมัทซุเนะรวมกับคำว่า「忠」 “ทะเละ”
 Tada จากชื่อทะเละโนะบุบิดาของเด็กชาย

อย่างไรก็ตาม ทะเละโนะบุได้แสดงให้เห็นถึงความจงรักภักดีต่อโยะฉิมัทซุเนะซึ่งอาจกล่าวได้
 ว่าทะเละโนะบุปฏิบัติตามคำสั่งของฮิเดะฮิระที่กล่าวว่า “จงถวายชีวิตแก่เจ้านายตั้งแต่วันนี้เป็นต้น
 ไป”

4. บทสรุป

สรุปภาพลักษณ์ บทบาท และความสัมพันธ์ระหว่างนาย-บ่าวของตัวละครผู้ติดตามชะโต
 ฉิมโร ฮิยาเอะ ทะเละโนะบุได้ดังนี้

1. ภาพลักษณ์

คำว่า「剛」ถูกนำมาใช้กับตัวละครทะเละโนะบุบ่อยกว่าตัวละครผู้ติดตามตัวอื่น ซึ่งน่าจะ
 เป็นการเน้นถึงความกล้าหาญและการตัดสินใจอันเด็ดเดี่ยวของตัวละครตัวนี้มากเป็นพิเศษ
 นอกจากนี้ ยังมีการใช้คำที่เกี่ยวกับ「弓」ได้แก่ คำว่า「弓矢取る者」「弓矢取る身」「弓矢」และ「弓
 取」เพื่อเน้นถึงความเป็นนักรบของตัวละครตัวนี้ด้วย อีกทั้งผู้แต่งยังสะท้อนให้เห็นถึงภาพลักษณ์
 ของนักรบที่มีพลังกำลังแข็งแกร่ง ฐธรมนิยมปฏิบัติปฏิบัติในการรบและเป็นนักรบที่เปี่ยมไปด้วย
 ความสามารถทางการรบโดยเฉพาะอย่างยิ่งความสามารถในการรบด้วยธนู ยิ่งไปกว่านั้น ทะเละโนะ
 บุยังมีภาพลักษณ์ของนักรบที่จงรักภักดีต่อผู้เป็นนายจวบจนวาระสุดท้ายของชีวิต

2. บทบาท

ทะเละโนะบุมีบทบาทสำคัญในการช่วยปกป้องชีวิตเจ้านายให้รอดพ้นจากศัตรูถึง 2
 เหตุการณ์ ได้แก่ เหตุการณ์ที่อ่าวอะโอะโมะชิเมื่อทะเละโนะบุ โคะ คันจะและโคสุเกะ โนะ ยังกันขึ้นเรือ
 เพื่อตามมาสังหารโยะฉิมัทซุเนะ ทะเละโนะบุจึงรับอาสาเป็นทัพหน้าออกไปสู้รบและสังหารศัตรูได้
 ในที่สุด ส่วนเหตุการณ์ที่ 2 คือ เหตุการณ์ที่เขาโยะฉิมัทซุ ทะเละโนะบุอาสาปลอมตัวเป็นโยะฉิมัทซุ
 เนะต่อสู้กับพระที่จะมาลอบสังหารโยะฉิมัทซุเนะ เพื่อถ่วงเวลาให้โยะฉิมัทซุเนะได้หนีลงจากเขา

โยะฉิโนะไปก่อน อย่างไรก็ตาม การเป็นนักรบผู้กล้าของทะคะโนะบุกลับทำให้เขาต้องละทิ้งบทบาทหน้าที่ในครอบครัวไป

3. ความสัมพันธ์ระหว่างนาย-บ่าว

ความสัมพันธ์ระหว่างนายและบ่าวของตัวละครทะคะโนะบุกับ โยะฉิที่ซุเนะผู้เป็นนายนั้นค่อนข้างมีความซับซ้อนในแง่ที่ว่าแต่แรกเริ่มเดิมที โยะฉิที่ซุเนะมิได้เป็นเจ้านายของทะคะโนะบุ และพี่ชายที่ซุจิโนะบุโดยตรง ตัวละครสองตัวนี้เป็นนักรบของอิเคะฮิระซึ่งอิเคะฮิระส่งมาให้แก่ โยะฉิที่ซุเนะ ความจงรักภักดีของทะคะโนะบุที่มีต่อ โยะฉิที่ซุเนะอาจเนื่องมาจากคำสั่งของอิเคะฮิระที่กล่าวว่า “จงถวายชีวิตแก่เจ้านายตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป” นอกจากนี้ ความจงรักภักดีต่อเจ้านาย จวบจนวาระสุดท้ายของชีวิตและการรับอาสาในการปกป้องและตายแทนเจ้านายของตัวละครตัวนี้ที่ปรากฏในเรื่อง *กิเกะอิกิ* นั้นน่าจะมีอิทธิพลมาจากชะโด ที่ซุจิโนะบุผู้เป็นพี่มากกว่าอิทธิพลของความเชื่อเรื่องความผูกพันระหว่างนาย-บ่าวจะดำรงอยู่ 3 ชาติโดยจะเห็นได้จากการที่ทะคะโนะบุปรารถนาที่จะตายแทนนายเช่นเดียวกับพี่ชายที่ตายแทนผู้เป็นนายในสงครามที่ยะฉิมะ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 6

จูโร กนโนะกะมิ คะเนะฟูซะ Jūrō Gonnokami Kanefusa (十郎権頭兼房)

จูโร กนโนะกะมิ คะเนะฟูซะทำหน้าที่เป็นผู้ดูแล¹ ภรรยาของโยะฉิมิซุเนะซึ่งเป็นลูกสาวของเสนาบดีโ คะงะ Koga Ōi (久我大臣) มาตั้งแต่วัยเยาว์

ในขณะที่โยะฉิมิซุเนะต้องปลอมตัวเป็นยะมะบุฉิมิเพื่อหลบหนีและคบหานายด่านที่ตั้งด่านตามคำสั่งของโยะริโตะโมะเพื่อสกัดกั้นขบวนของโยะฉิมิซุเนะที่จะเดินทางไปอิระอิสุมิ Hiraizumi (平泉) ขบวนผู้ติดตามของโยะฉิมิซุเนะต้องแยกออกเป็นสองกลุ่ม ทั้งนี้เพื่อความปลอดภัยของภรรยาของโยะฉิมิซุเนะ นางจึงต้องปลอมตัวเป็นเด็กวัดและแยกเดินทางคนละกลุ่มกับโยะฉิมิซุเนะ โดยมีกะเนะฟูซะเป็นผู้พาภรรยาของโยะฉิมิซุเนะตามไปสมทบกับขบวนของโยะฉิมิซุเนะในภายหลัง ขณะนั้นกะเนะฟูซะมีผมขาวและอายุ 63 ปี

ในขณะที่กองทัพของยะชูอิระบุตรชายผู้ทรยศของอิเคะอิระที่ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งเสียของบิดาก่อนตายที่สั่งให้ปกป้องโยะฉิมิซุเนะจากการโจมตีของโยะริโตะโมะได้ส่งทหารมาโจมตีโยะฉิมิซุเนะ เพื่อเป็นการตายอย่างสมศักดิ์ศรีโยะฉิมิซุเนะจึงตัดสินใจปลิดชีพตนเอง กะเนะฟูซะจึงเป็นผู้ทำหน้าที่ยิงธนูป้องกันศัตรูมิให้มารบกวนในขณะที่โยะฉิมิซุเนะทำการปลิดชีพตนเอง รวมทั้งกะเนะฟูซะต้องจำใจทำหน้าที่สังหารภรรยาและลูกของโยะฉิมิซุเนะทั้งน้ำตาตามคำสั่งของโยะฉิมิซุเนะและภรรยา กะเนะฟูซะเฝ้าดูจนกระทั่งโยะฉิมิซุเนะฆ่าตัวตายจนสำเร็จแล้ว กะเนะฟูซะจึงทำหน้าที่จุดไฟเผาตำหนักที่พักตามคำสั่งเสียสุดท้ายของโยะฉิมิซุเนะ หลังจากนั้นกะเนะฟูซะจึงปลิดชีพตนเองด้วยการกระโดดเข้าสู่กองไฟ

ในนิยายสงครามเรื่อง *กิเกะอิเกะ* ระบุไว้ว่ากะเนะฟูซะเป็นหนึ่งในผู้ติดตามที่จงรักภักดีต่อโยะฉิมิซุเนะที่สุด ตัวละครนี้ปรากฏตัวครั้งแรกพร้อมตัวละครภรรยาของโยะฉิมิซุเนะในตอนที่ยะฉิมิซุเนะต้องปลอมตัวเป็นยะมะบุฉิมิ² เพื่อคบหาผู้คนระหว่างหลบหนีไปโอฉู ดังข้อความที่ปรากฏต่อไปนี้

こがのだいしやう おく ははごぜん
久我大將殿の姫君、九つにて父大將殿には後れさせ給ひぬ。十三にて母御前
のち めのとじふらうごんのかみ
に後れ給ひて後、御乳人十郎権頭より外に頼む方なし。

ほうぐわんほつこくおち

(卷第七 判官北国落の事)

¹ ในภาษาญี่ปุ่นเรียกว่า “ยะมะโนะโตะ” ซึ่งผู้วิจัยจะขอกล่าวถึงคำนี้โดยละเอียดในหัวข้อบทบาท

² ยะมะบุฉิมิ Yamabushi (山伏) หมายถึงพระสงฆ์ที่ค้างแรมอยู่ในทุ่งนาป่าเขาเพื่อฝึกตนตามหลักพุทธศาสนา

ลูกสาวของท่านแม่ทัพโคะงะ³ ตอนอายุ 9 ขวบท่านบิดาได้ตายจากไปก่อน หลังจากที่ท่านมารดาตายจากไปตอนอายุ 13 ปีก็ไม่มีใครที่จะเป็นที่พึ่งพาได้นอกจากจูโร กน โนะกะมิผู้ทำหน้าที่เมะ โนะ โตะ

(เล่มที่ 7 ตอนการเดินทางไปแคว้นทางเหนือของท่าน โสังน) (หน้า 380)

แต่เป็นที่สังเกตได้ว่ามีชื่อตัวละครตัวนี้ปรากฏขึ้นในนิยายสงครามเรื่อง *กิเกะอิกิ* ในเล่มที่ 7 โดยไม่เคยมีการกล่าวถึงมาก่อนหน้านี้เลย ทั้งๆ ที่ตัวละครกรรยาของโยะมิทซุเนะปรากฏตัวครั้งแรกในเล่มที่ 4 ในตอนที่ชื่อว่า “สงครามสองครั้งที่ซุมิโยะฉิมิและคะอิโมะทซุ” ซึ่งเป็นตอนที่กล่าวถึงโยะมิทซุเนะพาเหล่ากรรยาหลบหนีออกจากเมืองหลวง ในตอนเดียวกันนี้ผู้ที่เป็นคนพากลับบ้านเกิดเป็นตัวละครผู้ติดตามที่มีชื่อว่า “คิซันคะ” อีกทั้งยังไม่ปรากฏตัวละครคะเนะฟุชะในนิยายสงครามเรื่อง *เฮะอิเกะ โนะ โนะงะตะริ*

ในบทนี้ผู้วิจัยจะขอวิเคราะห์เกี่ยวกับตัวละครจูโร กน โนะกะมิ คะเนะฟุชะในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ภาพลักษณ์

ในนิยายสงครามเรื่อง *กิเกะอิกิ* มีคำบางคำที่ถูกใช้กับตัวละครคะเนะฟุชะเพื่อเน้นถึงภาพลักษณ์เฉพาะบางอย่างของตัวละครตัวนี้ นอกจากนี้ยังมีฉากที่บรรยายถึงความจงรักภักดีต่อผู้เป็นนายของตัวละครตัวนี้ด้วยซึ่งผู้วิจัยจะขอวิเคราะห์ตามหัวข้อต่อไปนี้

1.1 คำที่ใช้แสดงภาพลักษณ์

1.2 ความจงรักภักดีต่อผู้เป็นนายจบจนวาระสุดท้ายของชีวิต

1.1 คำที่ใช้แสดงภาพลักษณ์

คำแสดงภาพลักษณ์ที่ถูกใช้บ่อยกับตัวละครคะเนะฟุชะมีดังนี้

1.1.1 「剛の者」

คำคำนี้ถูกนำมาใช้บรรยายลักษณะตัวละครคะเนะฟุชะ 1 ครั้ง ดังจะเห็นได้จากฉากต่อไปนี้

1.1.1.1 ฉากวาระสุดท้ายของคะเนะฟุชะ

せいわ すゑ はちまん かまくら おととくらうたいふはうぐわん
 清和天皇に十代の御末、八幡殿には四代の孫、鎌倉殿の御弟九郎大夫判官殿の
 じふらうごんのかみかねふさ こがのおほい さぶらひ らうどうはんくわい
 御内に、十郎権頭兼房、元は久我大臣殿の侍、今は源氏の郎等、樊噲を欺
 かう
 く程の剛の者、いざ、手並みの程を見せん」とて、

かねふさ

(第八卷 兼房が最期の事)

³ ในต้นฉบับเรื่อง *กิเกะอิกิ* มีเพียงฉากนี้เท่านั้นที่กล่าวว่ากรรยาของโยะมิทซุเนะเป็นบุตรสาวของ “ท่านแม่ทัพโคะงะ” แต่ในฉากอื่นจะกล่าวว่าเป็นบุตรสาวของท่านเสนาบดีโคะงะ

“ตัวข้ามีนามว่าจู่โร กนโนะกะมิ คะเนะฟูซะ ข้าเป็นผู้ติดตามของท่านคุโรคะอิฟูโงัน⁴ ซึ่งเป็นน้องชายของท่านคะมะคุระ⁵ นายท่านเป็นหลานรุ่นที่4 ของท่านอะชิมัน⁶ ซึ่งท่านอะชิมันนั้นเป็นผู้สืบสายโลหิตรุ่นที่10 ของจักรพรรดิเซอิวะ เดิมทีตัวข้าเป็นชามูไรของท่านเสนาบดีโคะงะ ตอนนี้ เป็นข้ารับใช้ของตระกูลเกินจิ ตัวข้าเป็นนักรบที่กล้าหาญพอๆ กับท่านฮังกะอิ⁷ มา! ข้าจะแสดงฝีมือให้พวกเจ้าดู”

(เล่มที่ 8 ตอนวาระสุดท้ายของคะเนะฟูซะ) (หน้า 467)

คะเนะฟูซะใช้คำว่า「剛の者」เพื่อกล่าวถึงความกล้าหาญของตนเองว่ามีไม่น้อยไปกว่าฮังกะอินักรบผู้ที่ได้รับการขนานนามว่าเป็นผู้กล้าของประเทศจีน

คำว่า「剛の者」ถูกใช้เมื่อคะเนะฟูซะกล่าวถึงการตัดสินใจอันเด็ดเดี่ยวของตนเองดังตัวอย่างที่ยกมา และจากที่ผู้วิจัยได้กล่าวมาในบทที่ 2 ว่าผู้แต่งเรื่อง กิเกะอิกิ ใช้คำว่า「剛」เพื่อสื่อความหมายถึงความกล้าหาญที่เน้นด้านจิตใจมากกว่าทางด้านร่างกาย ซึ่งในที่นี้จึงหมายถึงการตัดสินใจอันเด็ดเดี่ยวของคะเนะฟูซะ

นอกจากนี้ คะเนะฟูซะยังมีภาพลักษณ์ของนักรบที่แสดงถึงความจงรักภักดีต่อนายจวบจนวาระสุดท้ายด้วยซึ่งจะขอกล่าวถึงในหัวข้อถัดไป

1.2 ความจงรักภักดีต่อผู้เป็นนายจวบจนวาระสุดท้ายของชีวิต

ความจงรักภักดีต่อผู้เป็นนายจวบจนวาระสุดท้ายของชีวิตของคะเนะฟูซะเห็นได้จากฉากต่อไปนี้

1.2.1 ฉากวาระสุดท้ายของคะเนะฟูซะ

かぬふさご まは へげ みやうくわ
兼房期したる事なれば、走り廻りて火をかくる。折節西の風烈しくて、猛火天に
おびたた うえ しとみ はづ けむり ほのほ
満ち満ちて、夥し。御上には 薙障子を外し置き、空の煙となし奉り、兼房 炎
むせ どうざい
に咽びて、東西暮れてぞありける。

されども兼房は、君を守護し奉るとて、分捕り少くしたりとや思ひけん、よろひ
うはおび ごまいかぶと つまど
て投げ捨て、腹巻上帯ちやうと締め、五枚 兜の緒を締めて、妻戸よりつと出でて見
ながさきたらう こつぼ かたき
ければ、その日の大将、長崎太郎兄弟、小壺に控へて、敵 自害の上は何事かある
たうど てんぢく てう
べきとて居たりけるを、兼房言ひけるは、「唐土、天竺は知らず、我が朝において、
みたち だれ
御館の御座所に馬に乗りながら控ゆべきものは覚えぬ。かく言ふ者は、誰かと思ふ。

⁴ ในที่นี้หมายถึงโยะมิทซุเนะ

⁵ ในที่นี้หมายถึงโยะริโตะโมะ

⁶ ท่านอะชิมัน หมายถึง อะชิมัน ทะโร โยะมิอิเอะ Hachiman Tarō Yoshi-ie (八幡 太郎 義家) (1041-1108) หรืออีกชื่อหนึ่งคือ มินะโมะโตะ โนะ โยะมิอิเอะ Minamoto no Yoshi-ie (源 義家) ซึ่งเป็นทวดของโยะมิทซุเนะ

⁷ ฮังกะอิ Hankai (樊噲) (?-ก่อนคริสตศวรรษ 189 ปี) เป็นนักรบผู้กล้าหาญของประเทศจีน

せいわ すゑ はちまん かまくら おとくらうたいふはうぐわん
 清和天皇に十代の御末、八幡殿には四代の孫、鎌倉殿の御弟九郎大夫判官
 じふらうごんのかみかねふさ こがのおほい さぶらひ らうどう
 殿の御内に、十郎権頭兼房、元は久我大臣殿の侍、今は源氏の郎等、
 はんくわい かう
 樊噲を欺く程の剛の者、いざ、手並みの程を見せん」とて、
 めて くさずり ひざぐち あぶみ みつをがは むま おりぼね
 長崎太郎が馬手の鎧の草摺、半枚かけて、膝口、鎧の鎧韁革、馬の折骨五枚
 き まろ あに じらう
 かけて斬り付けたり。馬も人も足を立てず、転びければ、兄を討たせじとて、弟の二郎、
 やう わき
 兼房に打つてかかる。兼房走り違ふ様にして、取つて馬より引き落とし、左の脇に挟
 しで とも え
 みて、「独り越ゆべき死出の山、供して得させよや」とて、炎の中に飛び入りけり。
 ひと ごと
 兼房思へば恐ろしや。偏へに鬼の如くなり。これは元より期したる事なれば、思ひ切
 けんじやう あづか かうぶ
 りてもありつらん。長崎二郎は勸賞に与り御恩蒙らんと思ひけるものの、心なら
 ふびん
 ず捕らはれて、炎に入るこそ不便なれ。

かねふさ
 (卷第八 兼房が最期の事)

คะเนะฟูชะวิ่งไปรอบๆ ที่ปักเพื่อจุดไฟ พอดีมีลมจากทางทิศตะวันตกพัดมาอย่างแรง ท้องฟ้าเต็ม
 ไปด้วยเปลวเพลิงที่โหมกระหน่ำลุกลามเป็นวงกว้าง ศพของพวกท่าน โสจันถูกประทุและวงกบที่
 หลุดออกมาทับจึงถูกเผาไหม้จนไม่เหลือร่องรอย คะเนะฟูชะรำลึกควันอยู่ท่ามกลางเปลวเพลิงไม่รู้
 เห็นอะไรได้

อย่างไรก็ตาม ไม่รู้ว่าคะเนะฟูชะคิดว่าเพื่อทำหน้าที่ปกป้องผู้เป็นนายหรือคิดว่าตนเอง อยากจะ
 เค็ดหัวศัตรูเพียงเล็กน้อย คะเนะฟูชะจึงถอดชุดเกราะโยนทิ้ง มัคควะ โอบิ⁸ เข้ากับเสื้อเกราะตัวในอย่าง
 รวดเร็วและแน่นหนา หลังจากนั้นจึงผูกเชือกของหมวกนักรบแล้วกระโจนออกจากประตู แม้ทัพใน
 วันนั้นคือพี่น้องตระกูลนะงะชะกิ ทะโร⁹ สองพี่น้องรู้สึกว่าคุณเองปลอดภัยเพราะว่าศัตรู¹⁰ ได้ฆ่าตัว
 ตายไปแล้วจึงหยุดม้าให้นั่งลงตรงบริเวณกลางสวนหย่อม เมื่อคะเนะฟูชะเห็นเช่นนั้นจึงกล่าวว่า “ไม่
 รู้หรือว่าธรรมเนียมของจีนและอินเดียนั่นเป็นเช่นไร แต่หากเป็นประเทศของเรา¹¹ แล้ว พวกเจ้าจำ
 ไม่ได้หรือว่าเราจะไม่หยุดม้าให้นั่งลงต่อหน้าที่พ่อกับส่วนตัวของบุคคลสำคัญ” คะเนะฟูชะกล่าวกับ
 สองพี่น้อง “เจ้าอยากรู้ไหมว่าข้าเป็นใคร” “ตัวข้ามีนามว่าจูโร กนโนะกะมิ คะเนะฟูชะเป็นผู้ติดตาม
 ของท่านคุโรตะอิโสะจันซึ่งเป็นน้องชายของท่านคะมะกุระ นายท่านเป็นหลานรุ่นที่ 4 ของท่านอะชิ
 มันซึ่งท่านอะชิมันนั้นเป็นผู้สืบสายโลหิตรุ่นที่ 10 ของจักรพรรดิเซอิวะ เดิมทีตัวข้าเป็นชามูไรของ
 ท่านเสนาบดีโทะกะเงะ ตอนนี้เป็นข้ารับใช้ของตระกูลเกินจิ ตัวข้าเป็นนักรบที่กล้าหาญพอๆ กับท่านยัง
 กะอิ มา! ข้าจะแสดงฝีมือให้พวกเจ้าดู” พอประกาศจบคะเนะฟูชะเข้าไปในที่ด้านขวาของเสื้อเกราะ

⁸ เชือกซึ่งใช้ยึดที่ใส่รูดกับเสื้อเกราะ

⁹ Nagaski Tarō (長崎太郎) มีน้องชาย คือ นะงะชะกิ จิโร Nagasaki Jirō (長崎次郎) ทั้งสองเป็นชามูไรของยะสุอิ
 ระ บุตรชายผู้ทรยศของอิเคะชิระมีน้องชาย คือ นะงะชะกิ จิโร Nagasaki Jirō (長崎次郎)

¹⁰ ในที่นี้หมายถึง โยะฉิมัทซึเนะ

¹¹ หมายถึง ประเทศญี่ปุ่น

ของนงะชะเกะ ทะโรคนพินจนขาดครึ่งหนึ่ง ฟันที่หัวเข้า ฟันเข้าที่เหยียบเท้าตรงบังเหียนม้าและแทงลึก เข้าถึงกระดูกซี่โครงของม้า ทั้งคนทั้งม้าล้มไม่ได้จึงล้มลงไปในพื้นที่ เพื่อเข้ามาป้องกันพี่ชายไม่ให้ โคนคะเนะฟูซะเค็ตสึระะจิโรคนน้องจึงเข้ามาแทงคะเนะฟูซะ จึงทำให้คะเนะฟูซะแทงพลาด แต่ ขณะเดียวกันคะเนะฟูซะก็สามารถลากตัวจิโรให้ตกลงจากม้าได้ คะเนะฟูซะแทงเข้าที่สี่ข้างด้านซ้าย ของจิโรพร้อมกล่าวว่า “ตัวข้าต้องไปภูเขาหลังความตายเพียงลำพัง เจ้าไปด้วยกันกับข้าไหม” หลังจากพูดจบคะเนะฟูซะก็ลากจิโรกระโจนเข้าสู่กองเพลิงพร้อมกัน

หากคิดคะเนะฟูซะช่างเป็นคนที่น่าเกรงกลัวราวกับยักษ์ เนื่องจากคะเนะฟูซะช่างมีจิตใจขี้ริ้วที่ แข็งแกร่งจึงคาดการณ์ล่วงหน้าไว้แล้วว่าหากปล่อยทิ้งไว้ นงะชะเกะ จิโรอาจได้รับรางวัลความดี ความชอบในครั้งนี้ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องดึงเข้ากองไฟด้วยกัน ช่างเป็นเรื่องราวที่น่าเวทนาเสียเหลือเกิน

(เล่มที่ 8 ตอนวาระสุดท้ายของคะเนะฟูซะ) (หน้า 466-467)

การตายโดยการปลิดชีพตนเองถือเป็นเกียรติของนักรบ คะเนะฟูซะจึงทำหน้าที่จุดไฟเผา ตามคำสั่งเสียสุดท้ายของโยะมิทซุเนะ และปกป้องแม้กระทั่งศพของผู้เป็นนายเพื่อไม่ให้ศัตรูมานำ ศิระะของผู้เป็นนายเพื่อไปรับความดีความชอบจากโยะริโตะโมะ หลังจากนั้นคะเนะฟูซะก็ปลิดชีพ ตนเองด้วยการกระโดดเข้ากองไฟ

2. บทบาท

จากนิยายสงครามเรื่อง *กิเกะอิกิ* ผู้วิจัยเห็นว่าตัวละครคะเนะฟูซะมีบทบาทที่พิเศษซึ่ง แตกต่างไปจากตัวละครผู้ติดตามตัวอื่นตรงที่ตัวละครคะเนะฟูซะเป็น “เมะโนะโตะ” ของภรรยาของ โยะมิทซุเนะด้วย ซึ่งตัวละครตัวนี้เดิมทีเป็นตัวละครผู้ติดตามของภรรยาของโยะมิทซุเนะ หลังจาก ที่ภรรยาของโยะมิทซุเนะแต่งงานกับโยะมิทซุเนะ คะเนะฟูซะจึงติดตามมารับใช้โยะมิทซุเนะ ซึ่ง ผู้วิจัยจะขอวิเคราะห์ตามหัวข้อต่อไปนี้

2.1 บทบาทของคะเนะฟูซะในฐานะของ “เมะโนะโตะ”

2.2 บทบาทสำคัญในการปกป้องชีวิตนายให้รอดพ้นจากศัตรู

2.1 บทบาทในฐานะที่เป็น “เมะโนะโตะ”

การทำหน้าที่เป็นผู้ดูแลผู้เยาว์ในภาษาญี่ปุ่นเรียกว่า “เมะโนะโตะ” Menoto 「めのと」 หรือ เขียนด้วยอักษรคันจิตัว 「乳母」 จากพจนานุกรมคะโตะกะวะ โคะเต็น คะอิจิเต็น (1999) ให้นิยาม ของคำนี้ไว้ว่า เป็นคำนาม หมายถึง นักรบหญิงผู้ทำหน้าที่ให้นมและเลี้ยงดูบุตรของสตรีผู้มี สถานภาพสูง ในสมัยนาระเรียกว่า “จิโอะโมะ”

ตั้งแต่สมัยนาระ ในกรณีที่เป็นตระกูลของจักรพรรดิ ตามกฎในพระราชสำนักแล้วหากมี เจ้าชาย 3 พระองค์ต้องจัดให้มีเมะโนะโตะ 2 คน และในกรณีที่เมะโนะโตะเสียชีวิตก่อนที่เจ้าชายจะ มีพระชนมายุครบ 13 ชั้นษาจะมีการหาเมะโนะโตะคนใหม่มาทำหน้าที่เมะโนะโตะต่อ อย่างไรก็ตาม แม้เจ้าชายจะทรงเติบโตเป็นผู้ใหญ่แล้วก็ตามตำแหน่งเมะโนะโตะจะไม่มีเปลี่ยนแปลง

ในสมัยเฮอันมีการให้ความสำคัญกับตำแหน่งของเมะโนะโตะมากกว่าสมัยนารา มีจำนวนมากที่เรียกโอรสของจักรพรรดิด้วยนามสกุลของเมะโนะโตะแทนเพื่อหลีกเลี่ยงการเรียกชื่อจริงของโอรสของจักรพรรดิที่ยังเยาว์วัย และหากเป็นเมะโนะโตะของจักรพรรดิมีจำนวนไม่น้อยที่ได้รับตำแหน่งพิเศษ

การทำหน้าที่ดูแลอบรมเลี้ยงดูเจ้านายของเมะโนะโตะจะทำให้มีความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นกับนายตลอดชั่วชีวิต อีกทั้งสามีและบุตรของเมะโนะโตะเองก็จะมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดต่อผู้เป็นนายเช่นกัน

ในสมัยคะมะกุระ-มุโระมะชิ มีเมะโนะโตะ โนะ โยะริโตะโนะมิเมะโนะโตะอย่างน้อย 3 คน ได้แก่ เมะโนะโตะที่มาจากตระกูลฮิกิ Hikishi (比企氏) ตระกูลซูดะ Sudōshi (首藤氏) ตระกูลโคยะมะ Koyamashi (小山氏) ซึ่งตระกูลเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในรัฐบาลทหารสมัยคะมะกุระ

ตั้งแต่ปลายสมัยคะมะกุระ-มุโระมะชิ ในบรรดาพวกนักรบหรือคะอิมิยะวาทิเป็นเมะโนะโตะ และทำหน้าที่เฉพาะรับจ้างให้นม เรียกว่า “โอะซะชิ” Osashi (御差)

นอกจากนี้ คำว่า “เมะโนะโตะ” ที่เป็นเพศชายสามารถเขียนด้วยอักษรคันจิหลายตัว ได้แก่ 「乳人」 「乳父」 「傳」 หมายถึงชายหนุ่มผู้ทำหน้าที่ปกครองและอบรมเลี้ยงดูจักรพรรดิหรือเจ้าชายที่มีสถานะสูงในวัยเยาว์ทำหน้าที่คล้ายแม่นม หรือหมายถึงคนที่เป็นสามีของแม่นม

นอกจากนี้ ตามกฎในพระราชสำนักถูกกำหนดหน้าที่ไว้ว่าเมะโนะโตะเป็นผู้ทำหน้าที่ดูแลโอรสของจักรพรรดิในกรณีที่มีเจ้าชายหลายพระองค์ทำให้สถานะดังกล่าวจึงเปรียบเสมือนตำแหน่งของข้าราชการคนหนึ่งแม้จะมีใช้การรับราชการอย่างเป็นทางการ สำหรับตำแหน่งเมะโนะโตะนั้นแม้ว่าจะมีมาตั้งแต่สมัยนาราก็ตาม แต่ตำแหน่งนี้เริ่มมีปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัดในช่วงปลายสมัยเฮอัน นอกจากนี้ ระยะเวลาการรับใช้นั้นไม่ได้ถูกกำหนดแน่นอน เมะโนะโตะจะเริ่มรับใช้ตั้งแต่เจ้าชายประสูติต่อไปเรื่อยๆ อย่างไม่มีกำหนด

คำว่า “เมะโนะโตะ” ที่ใช้กล่าวถึงคะเนะฟูซะในนิยายสงครามเรื่อง *กิเกะอิกิ* ใช้อักษรคันจิตัว 「乳人」 แต่ในบทละครโนเรื่อง *เซ็ตตะอิ* ใช้อักษรคันจิตัว 「傳」 อย่างไรก็ตาม ในวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทของวสันต์ เทรี่ยาซิงห์ (2543: 73) เรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่ออารมณ์สะเทือนใจในบทละครโนเรื่องเซ็ตตะอิ ฟุจิโตะและเท็งโกะ” แปลความหมายของคำว่า “เมะโนะโตะ” ซึ่งเขียนด้วยอักษรคันจิตัว 「傳」 ว่า “อาจารย์” ซึ่งน่าจะเกิดจากความเข้าใจผิดของวสันต์

นอกจากนี้ นิมิมุระ ฮิโระโกะ Nishimura Hiroko (西村汎子) (2000: 75-76) ได้อธิบายไว้ว่า “เมะโนะโตะ” Menoto ในภาษาญี่ปุ่นแปลว่า “แม่นม” เขียนด้วยตัวอักษรภาษาญี่ปุ่นได้ 2 แบบ กล่าวคือ 1. (乳母) แปลว่า แม่นมซึ่งเป็นผู้หญิง 2. (乳夫) แปลว่า ผู้ดูแลซึ่งเป็นผู้ชาย ทั้งนี้อาจเป็นสามีของแม่นมหรือญาติพี่น้องก็ได้ เดิมทีในสมัยเฮอันตอนต้น “เมะโนะโตะ” ซึ่งเป็นผู้หญิงจะทำหน้าที่ให้นมแทนพระมารดาและดูแลรับใช้พระโอรสหรือพระธิดาของจักรพรรดิ จนกระทั่งช่วง

ปลายสมัยเฮอัน “เมะโนะโตะ” มีความผูกพันทางการเมืองมากขึ้น ด้วยเหตุนี้จึงมีตำแหน่ง “เมะโนะโตะ” ที่เป็นผู้ชายเกิดขึ้นเพื่อช่วย “เมะโนะโตะ” ที่เป็นผู้หญิงดูแลอบรมให้การศึกษาแก่บุตรของคนในตระกูลนั้นๆ ฉะนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าตำแหน่ง “เมะโนะโตะ” มีบทบาทสำคัญอย่างมากต่อการสืบทอดตระกูลของชนชั้นปกครอง

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่าผู้ที่ทำหน้าที่ “เมะโนะโตะ” มีความสำคัญไม่น้อยในการดูแล การอบรมเลี้ยงดูและการให้การศึกษาแก่เจ้านายชั้นสูง ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะขอกล่าวถึง “เมะโนะโตะ” ซึ่งเป็นผู้ชายตามบทบาทของตัวละครคะเนะฟูซะ

คะเนะฟูซะมีบทบาทในฐานะของ “เมะโนะโตะ” ดังจะเห็นได้จากฉากต่อไปนี้

2.1.1 ฉากการปรากฏตัวครั้งแรกของคะเนะฟูซะ

このだいしやう おく ははごぜん
久我大將殿の姫君、九つにて父大將殿には後れさせ給ひぬ。十三にて母御前
のち めのとじふらうごんのかみ
に後れ給ひて後、御乳人十郎 権頭より外に頼む方なし。

はうぐわんほつこくおち

(卷第七 判官北国落の事)

ลูกสาวของท่านแม่ทัพโตะงะตอนอายุ 9 ขวบท่านบิดาได้ตายจากไปก่อน หลังจากที่ท่านมารดาตายจากไปตอนอายุ 13 ปีก็ไม่มีใครที่จะเป็นที่พึ่งพาได้นอกจากจูโร กนโนะกะมิผู้ทำหน้าที่เมะโนะโตะ

(เล่มที่ 7 ตอนการเดินทางไปแคว้นทางเหนือของท่านโองัน) (หน้า 380)

จากฉากดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงบทบาทหน้าที่สำคัญของคะเนะฟูซะ คือ การรับใช้ดูแลตัวละครกรรยาของโยะมิทซุเนะซึ่งการทำหน้าที่ดังกล่าวสามารถกล่าวได้ว่าเป็นการทำหน้าที่รับใช้โยะมิทซุเนะด้วยเช่นกัน

สาเหตุที่กล่าวว่า “ไม่มีใครที่จะเป็นที่พึ่งพาได้นอกจากจูโร กนโนะกะมิ” น่าจะมาจากคำสั่งสอนที่เรียกว่า “ซันจู” Sanjū (三従) คำว่า “ซัน” San (三) มีความหมายว่า “สาม” ส่วนคำว่า “จู” Jū (従) มีความหมายว่า “ติดตาม” ในที่นี้หมายถึงคำสอนซึ่งเป็นจารีตประเพณีที่กล่าวถึงสตรีผู้มีฐานะเป็นภรรยาต้องเชื่อฟังคนอยู่ 3 คน กล่าวคือ ในตอนที่อยู่บ้านตนเองต้องเชื่อฟังบิดา หากแต่งงานออกไปเป็นสะใภ้ต้องเชื่อฟังสามีและหากสามีเสียชีวิตต้องเชื่อฟังบุตรชาย เมื่อนำคำสอนนี้มาพิจารณาในกรณีของภรรยาโยะมิทซุเนะจะเห็นได้ว่าเมื่อโยะมิทซุเนะผู้เป็นสามีของนางติดภารกิจคนที่ทำหน้าที่ดูแลนางได้ คือ บิดา แต่เนื่องจากบิดาเสียชีวิตไปแล้วและในขณะนั้นนางก็ยังมีบุตร คนที่จะมาเป็นที่พึ่งคอยดูแลจึงไม่เหลือใครนอกเสียจากคะเนะฟูซะซึ่งเป็นเมะโนะโตะของนาง

2.1.2 ฉากขณะโยะฉิมิที่ชุนะเดินทางผ่านด่านตรวจ

はうぐわん 　　むさしばう かたをか いせのさぶらう ひたちばう 　　かた
 判官殿の御供には、武蔵坊、片岡、伊勢三郎、常陸坊、七人なり。北の御方の御
 じふらうごんのかみ わしのを くまゐたらう すずきのさぶらう かめゐ するがのじらう
 供には、十郎権頭、鷺尾、熊井太郎、鈴木三郎、亀井、駿河次郎、御供して、
 (卷第七 三の口の関通り給ふ事)

ผู้ที่เดินทางไปพร้อมกับท่านโฮงันได้แก่ มุซะฉิมิโบ คะตะโอะกะ อิเซ โนะ ชะบุโร อิตะชิโบ รวม
 ทั้งหมด 7 คน ส่วนคนที่เดินทางไปพร้อมกับนายหญิง ได้แก่ จูโร กอนโนะกะมิ วะฉิมิโนะโอะ คุมะอิ
 ทะโร ชุสุกิ โนะ ชะบุโร คะเมะอิและชูรุงะ โนะ จิโร

(เล่มที่ 7 ตอนการเดินทางผ่านด่านทั้ง 3) (หน้า 404)

ฉากนี้เป็นฉากที่กล่าวถึงการปลอมตัวเป็นชะมะบุฉิมิเพื่อติดตามนายด่านระหว่างจะเดินทางไป
 ไปโอฉุเพื่อลี้ภัยทางการเมือง โยะฉิมิที่ชุนะต้องแยกเดินทางกับภรรยาโดยมีคะเนะฟูชะเป็นผู้ดูแล
 ซึ่งจะเห็นว่าหากมีการกล่าวถึงภรรยาของโยะฉิมิที่ชุนะชื่อของผู้ติดตามคนแรกที่ตามมาคือชื่อของ
 คะเนะฟูชะ

2.1.3 ฉากภรรยาของโยะฉิมิที่ชุนะครรถ์แก่ใกล้คลอด

せなみやま ちか しおがま 　　あねは 　　にわ
 さて瀬波山、千賀の塩竈、松島、姉齒の松御覧じて、亀割山にかかり給へば、俄か
 じふらうごんのかみ
 に御産の御心地あり。十郎権頭心苦しくて、山深くなればいかげんと思ひ、道よ
 ちやう 　　しも
 り三町ばかり分け入りて、木の下に敷皮を敷き、御産所と定め参らせければ、
 かめわりやま
 (卷第七 亀割山にて御産の事)

ในขณะที่ขบวนเดินทางผ่านเขาชะนะฉิมิ¹² ฉิมิโอะชะมะแห่งเมืองชิงะ¹³ ขณะที่กำลังเดินทางเข้าสู่เขา
 คะมะวะริ ภรรยาโยะฉิมิที่ชุนะเกิดอาการใกล้คลอดบุตรทำให้คะเนะฟูชะเป็นกังวลอย่างมากว่า
 สมควรทำอะไรดีเนื่องจากกำลังอยู่ในป่าลึก คะเนะฟูชะนำเอาท่อนไม้ขนาด 330 เมตรที่หาได้
 ระหว่างทางขึ้นเขามาทำแคร่รองเพื่อใช้เป็นสถานที่สำหรับเตรียมคลอดบุตรได้ต้นไม้

(เล่มที่ 7 ตอนการให้กำเนิด ณ. เขาคะมะวะริ) (หน้า 431-432)

ฉากนี้แสดงให้เห็นถึงการติดตามรับใช้ที่เปี่ยมไปด้วยความรักและความห่วงใยที่คะเนะฟู
 ชะมีต่อภรรยาโยะฉิมิที่ชุนะผู้เป็นนายหญิงของเขา

2.1.4 ฉากวาระสุดท้ายของท่านโฮงัน

めのと ひぎ 　　いだ
 若君五つになり給ひけり、御乳人の膝に抱き参らせたりるを、御障子を引き開けて走り入
 りたりければ、

はうぐわん
 (卷第八 判官御自害の事)

¹² ไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัด

¹³ เมืองชิงะจังหวัดมิยะจิ

เจ้านายน้อยในวัย 5 ขวบเปิดประตูวิ่งเข้ามานั่งลงบนตักของเมะ โนะ โตะและกอด
(เล่มที่ 8 ตอนการปลิดชีพตนเองของท่าน โสงัน) (หน้า 459)

ในฉากนี้แสดงให้เห็นว่าคะเนะฟูซะมิได้เป็นเมะ โนะ โตะของภรรยาโยะฉิมิฟูซะเนะเพียงคนเดียว เขายังทำหน้าที่เมะ โนะ โตะให้แก่บุตรชายของโยะฉิมิฟูซะเนะอีกด้วย

จากฉากที่ยกมาทั้งหมดในข้างต้นจะเห็นได้ว่าการที่คะเนะฟูซะเป็นเมะ โนะ โตะนั้นจึงทำให้การติดตามรับใช้ของคะเนะฟูซะมิใช่เป็นเพียงการทำหน้าที่ของผู้ติดตามทั่วไป หากแต่ตัวละครตัวนี้ยังมีความรักและความห่วงใยให้แก่ผู้เป็นนายเสมือนเป็นบุตรของตนเอง

นอกจากการทำหน้าที่ดูแลภรรยาของโยะฉิมิฟูซะเนะแล้วคะเนะฟูซะยังมีบทบาทสำคัญในการช่วยปกป้องชีวิตของโยะฉิมิฟูซะเนะผู้เป็นเจ้านายให้รอดพ้นจากศัตรูดังจะเห็นได้จากฉากต่อไปนี้

2.2 บทบาทสำคัญในการปกป้องชีวิตนายให้รอดพ้นจากศัตรู

2.2.1 ฉากคะเนะฟูซะร่วมรบกับกิชันคะในสงครามที่โคะโระโมะงะวะ

ながさきのたらうたいふのすけ ども ひとて
さる程に、長崎太郎大夫介をはじめとして、五百騎の者共、大手よりただ一手にて押し寄せたり。十郎権頭、喜三太家の上に登りて、薙遣戸を楯にして散々に射る。
じゅうらうごんのかみ きさんだ しとみやりど たて
ころもがは
(卷第八 衣川合戦の事)

ในขณะนั้น นะงะซะกิ โนะ ทะโร ทะอิฟูโนะซุเกะนำทหารหนึ่งกองจำนวน 500 นาย เคลื่อนทัพจากประตูด้านหน้าเข้ามาใกล้ จูโร กนโนะกะมิ กิชันคะปีนขึ้นไปบนบ้านยิงธนูจากตรงกันสามและประตูไปที่โล่ของศัตรูอย่างรุนแรง

(เล่มที่ 8 ตอนสงครามที่โคะโระโมะงะวะ) (หน้า 451)

2.2.2 ฉากเสียชีวิตของกิชันคะ

じゅうらうごんのかみ きさんだ お い
十郎権頭、喜三太は、家の上より飛び下りけるを、喜三太首の骨射られて、落ちにける。

はうぐわん
(卷第八 判官御自害の事)
ขณะที่จูโร กนโนะกะมิ และกิชันคะปีนลงจากหลังคา กิชันคะโดนยิงเข้าที่กระดูกบริเวณคอและตกลงมา

(เล่มที่ 8 ตอนการปลิดชีพตนเองของท่าน โสงัน) (หน้า 459)

ฉากที่ 2.2.1 และ ฉากที่ 2.2.2 ทั้งสองฉากที่ยกมาเป็นคนละตอนแต่เป็นเหตุการณ์ต่อเนื่องซึ่งทั้งสองฉากแสดงให้เห็นว่าคะเนะฟูซะเป็นผู้ทำหน้าที่ยิงธนูป้องกันศัตรูมิให้มารบกวน ในขณะที่โยะฉิมิฟูซะเนะมาตัวตาย

2.2.3 ฉาก โยะฉิมิซุเนะสั่งให้คะเนะฟูซะสังหารภรรยาและบุตรของตนเอง

「自害以前に申すべく候かたきひつれども、敵はやの近付き候おぼひつる程に、急ぎて申さず候。
早はやこれは弱おぼりたる身にて候。思し召し切りて候はば、兼房かねふさに仰せ付けられ候へ」とて、
「兼房近く参れ」とて、向かはせ給へば、

(卷第八 判官御自害の事)

โยะฉิมิซุเนะกล่าวกับภรรยาว่า “ข้ามีเรื่องอยากจะทำก่อนที่ข้าจะปลิดชีพตัวเองแต่เพราะศัตรูใกล้เข้ามาแล้วก็เลยไม่มีโอกาสได้พูด ตอนนี้อยากของข้าไว้ซึ่งเร็วแรง หากเจ้าตัดสินใจที่จะปลิดชีพตนเองก็ให้คะเนะฟูซะสังหารเจ้าเถิด” โยะฉิมิซุเนะหันไปเรียก “คะเนะฟูซะมาใกล้ๆ ซึ”

(เล่มที่ 8 ตอนการปลิดชีพตนเองของท่านโฮงัน) (หน้า 462)

คะเนะฟูซะจำใจต้องสังหารภรรยาและบุตรของโยะฉิมิซุเนะตามคำสั่งของผู้เป็นนาย การสังหารนายหญิงของตนสร้างความสะเทือนใจให้แก่คะเนะฟูซะเป็นอย่างมากดังจะเห็นได้จากฉากต่อไปนี้

「いかにとして何処いづくに刀を立て参らせ候ふべしとも覚えほどず候」とて、ひれ伏してぞ泣き
ゐたる。北の御方仰せられけるは、「人の親の御目程賢かりける事はなし。あれ程の
不覚人ふかくにんと御覧じ入れてこそ、女にてあるみづからには付けさせ給ひけれ。我に言はず
るまでもあるまじ。先にこそ早失はんとすべきに、暫しも生けて置き、恥を見せんとする
心 憂しほさよ。さらば刀を参らせよ」と仰せありければ、兼房申しけるは、「こればかりは不
覚なるこそ 理ことわりにて候へ。君の生まれさせ給ひて、三日にならせ給ひし時、兼房を召
して、『この君善くも悪くも兼房が計らひたるべし。汝むに取らする』と仰せ候ひ 蒙り
しかば、やがて御産所へ参り候ひて、夜はめうふくの胸を御座と定め、昼は兼房が膝
の上を御座とし参らせて、出仕の隙だにおぼつかなく、片時見参らせぬ時は、千代
を過ぐる心地しておふしたて参らせ候ひて、成人させ給ひてよりは女御后にも立て
参らせ候はばやと思ひ参らせ候ひしに、大臣殿、北の御方打ち続おほいき御かくれ候ひしか
ば、思ふに甲斐なき歎かひきして、神や仏に祈るは空しくて、今か様に見なし奉らんとは
更よろひに思はざりしものを」とて、鎧よろひの袖そでを顔に当てて声を立ててぞ悶えける。

(卷第八 判官御自害の事)

“จะให้ทำอย่างไร จะเอาดาบจากที่ไหน” คะเนะฟูซะเอาแต่ก้มหน้ารำไห่ นายหญิงจึงกล่าวว่า “ไม่มีอะไรแน่นอนเท่าสายตาคอนเป็นพ่อเป็นแม่ ไม่เช่นนั้นเขาคงไม่เลือกท่านมาเป็นผู้ดูแลข้าซึ่งเป็นหญิงหรือ แทนที่จะปล่อยให้ข้ากล่าวอะไรแบบนี้ท่านควรจะรีบสังหารข้า อย่าเวทนาข้า อย่าทำให้ข้าต้องอับอายโดยการบังคับให้ข้ามีชีวิตต่อไป ท่าน! ได้โปรดแทงข้าเถิด” คะเนะฟูซะกล่าวว่า “เรื่อง

เช่นนี้ย่อมทำให้ข้าหวาดหวั่นอยู่แล้ว หลังจากทีนายหญิงกำเนิดได้ 3 วัน ท่านพ่อของนายหญิงเรียก
 คณะพระคนนีไปและสั่งว่า “การดูแลนายหญิงไม่ว่าจะดีหรือร้าย ทั้งหมดให้อยู่ในการดูแลของ
 คณะพระ ขอฝากนางกับเจ้าด้วยนะ” ตัวข้าจึงรีบไปที่ห้องที่ท่านคลอด ในเวลากลางคืนนายหญิงจะ
 อยู่ในอ้อมอกของเมียพุก¹⁴ ส่วนในเวลากลางวันท่านจะนั่งบนตักของคณะพระ ตอนเช้าทำงานก็
 คิดถึงแต่เรื่องของนายหญิง แม้เพียงไม่ได้เจอกันแค่ชั่วครู่ข้ารู้สึกเหมือนเวลาผ่านไปตั้งพันปี ตัวข้าให้
 ความสำคัญต่อการดูแลนายหญิงมาอย่างดี หลังจากที่ท่านเติบโตเป็นผู้ใหญ่ข้าหวังให้ท่านได้เป็น
 จักรพรรดินีหรือเป็นนางสนมของจักรพรรดิ แต่หลังจากที่ท่านเสนาบดีและท่านมารดาของนายหญิง
 ตายจากไปสิ่งที่คิดไว้จึงเปล่าประโยชน์ การสวดอ้อนวอนต่อทั้งพระพุทธเจ้าหรือต่อเทพยดาก็ไม่เกิด
 ประโยชน์อันใด ไม่เคยคิดเลยว่าจะต้องมาเห็นท่านในสภาพเช่นนี้” แล้วคณะพระก็ก้มหน้าลงไปรำ
 ไร้อย่างเจ็บปวดกับแขนเสื้อเกราะ

(เล่มที่ 8 ตอนการปลิดชีพตนเองของท่าน โสกัน) (หน้า 462-463)

คณะพระจำใจต้องสังหารภรรยาและบุตรสาวของโยะมิทซุเนะและเผ่าจนกระทั่งฆ่าตัว
 ตายจนสำเร็จเพื่อไม่ให้ศัตรูสามารถเข้าถึงตัวเจ้านายและครอบครัวและเพื่อรักษาเกียรติยศของ
 เป็นนาย

2.2.4 ฉากคำสั่งเสียสุดท้ายของโยะมิทซุเนะ

「早々 宿所に火をかけよ。敵の近付く」とばかりを最期の言葉にてこと切れ果させ給ひ
 けり。

ほうぐわん

(卷第八 判官御自害の事)

“เร็วเข้า รีบจุดไฟ ศัตรูใกล้เข้ามาแล้ว” ท่าน โสกันเอาแต่กล่าวคำสั่งเสียสุดท้ายและหมดลมลงในที่สุด

(เล่มที่ 8 ตอนการปลิดชีพตนเองของท่าน โสกัน) (หน้า 465-466)

คณะพระจุดไฟเผาที่พักเพื่อทำลายร่างของโยะมิทซุเนะตามคำสั่งเสียสุดท้ายหลังจากที่
 โยะมิทซุเนะ ปลิดชีพตนเองสำเร็จแล้ว

2.2.5 ฉากวาระสุดท้ายของคณะพระ

兼房期したる事なれば、走り廻りて火をかくる。折節西の風烈しくて、猛火天に満
 ち満ちて、夥し。御上には 薮障子を外し置き、空の煙となし奉り、兼房 炎に
 呑びて、東西暮れてぞありける。

されども兼房は、君を守護し奉るとて、分捕り少なくしたりとや思ひけん、鎧を脱ぎ
 て投げ捨て、腹巻上帯ちやうと締め、五枚兜の緒を締めて、妻戸よりつと出でて見
 ければ、その日の大将、長崎太郎兄弟、小壺に控へて、敵 自害の上は何事かある

¹⁴ ชื่อภรรยาคณะพระที่เป็นแม่นมของภรรยาโยะมิทซุเนะไม่ปรากฏประวัติที่แน่ชัด

べきとて居たりけるを、兼房言ひけるは、「唐土、天竺は知らず、我が朝において、
 御館の御座所に馬に乗りながら控ゆべきものは覚えぬ。かく言ふ者は、誰かと思ふ。
 清和天皇に十代の御末、八幡殿には四代の孫、鎌倉殿の御弟九郎大夫判官
 殿の御内に、十郎権頭兼房、元は久我大臣殿の侍、今は源氏の郎等、
 樊噲を欺く程の剛の者、いざ、手並みの程を見せん」とて、
 長崎太郎が馬手の鎧の草摺、半枚かけて、膝口、鎧の鎧鞆革、馬の折骨五枚
 かけて斬り付れたり。馬も人も足を立てず、転びければ、兄を討たせじとて、弟の二郎、
 兼房に打つてかかる。兼房走り違ふ様にして、取つて馬より引き落とし、左の脇に挟
 みて、「独り越ゆべき死出の山、供して得させよや」とて、炎の中に飛び入りけり。
 兼房思へば恐ろしや。偏へに鬼の如くなり。これは元より期したる事なれば、思ひ切
 りでもありつらん。長崎二郎は勸賞に与り御恩蒙らんと思ひけるものの、心なら
 ず捕らはれて、炎に入るこそ不便なれ。

(第八卷 兼房が最期の事)

คะเนะฟูซะวิ่งไปรอบๆ ที่พักเพื่อจุดไฟ พอตีมีลมจากทางทิศตะวันตกพัดมาอย่างแรง ท้องฟ้าเต็ม
 ไปด้วยเปลวเพลิงที่โหมกระหน่ำลุกลามเป็นวงกว้าง ศพของพวกท่านโสรังถูกประตูและวงกบที่
 หลุดออกมากำบังจึงถูกเผาไหม้จนไม่เหลือร่องรอย คะเนะฟูซะรำลึกควันอยู่ท่ามกลางเปลวเพลิงไม่รู้
 หนือรู้ได้

อย่างไรก็ตาม ไม่รู้ว่คะเนะฟูซะคิดว่าเพื่อทำหน้าที่ปกป้องผู้เป็นนายหรือคิดว่าตนเอง อยาจะ
 เด็ดหัวศัตรูเพียงเล็กน้อย คะเนะฟูซะจึงถอดชุดเกราะโยนทิ้ง มีคอวะโอบิเข้ากับเสื้อเกราะตัวในอย่าง
 รวดเร็วและแน่นหนา หลังจากนั้นจึงผูกเชือกของหมวกนักรบแล้วกระโจนออกจากประตู แม้ท้พใน
 วันนั้นคือพี่น้องตระกูลณะงะซะกิ ทะโร สองพี่น้องรู้ดีว่าตนเองปลอดภัยเพราะว่าศัตรูได้ฆ่าตัวตาย
 ไปแล้วจึงหยุดม้าให้นั่งลงตรงบริเวณกลางสวนหย่อม เมื่อคะเนะฟูซะเห็นเช่นนั้นจึงกล่าวว่า “ไม่รู้
 หรอกว่าธรรมเนียมของจีนและอินเดียนั่นเป็นเช่นไร แต่หากเป็นประเทศของเราแล้ว พวกเจ้าจำไม่ได้
 หรือว่าเราจะไม่หยุดม้าให้นั่งลงต่อหน้าที่พำนักส่วนตัวของบุคคลสำคัญ” คะเนะฟูซะกล่าวกับสองพี่
 น้อง “เจ้าอย่ากรูโหมว่าข้าเป็นใคร” “ตัวข้ามีนามว่าจู่โร กนโนะกะมิ คะเนะฟูซะเป็นผู้ติดตามของ
 ท่านคุโรตะอิฟูโสรังซึ่งเป็นน้องชายของท่านคะมะกุระ นายท่านเป็นหลานรุ่นที่ 4 ของท่านสะชิ มั่น
 ซึ่งท่านสะชิมันนั้นเป็นผู้สืบสายโลหิตรุ่นที่ 10 ของจักรพรรดิเซะอิวะ เดิมทีตัวข้าเป็นชาวมูโรของท่าน
 เสนาบตีโคะงะ ตอนนี้เป็นข้ารับใช้ของตระกูลเก็นจิ ตัวข้าเป็นนักรบที่กล้าหาญพอๆ กับท่านฮังกะอิ
 มา! ข้าจะแสดงฝีมือให้พวกเจ้าดู” พอประกาศจบคะเนะฟูซะเข้าไปฟันที่ด้านขวาของเสื้อเกราะของ
 นะงะซะกิ ทะโรจนฟันขาดครึ่งหนึ่ง ฟันที่หัวเข่า ฟันเข้าที่เหยียบเท้าตรงบังเหียนม้าและแทงลึก
 เข้าถึงกระดูกซี่โครงของม้า ทั้งคนทั้งม้ายืนไม่ได้จึงล้มลงไปบนทันที เพื่อเข้ามาป้องกันพี่ชายไม่ให้
 โดนคะเนะฟูซะเค็ดศีรษะจิโรคนน้องจึงเข้ามาแทงคะเนะฟูซะ จึงทำให้คะเนะฟูซะแทงพลาด แต่

ขณะเดียวกันคะเนะฟูซะก็สามารถลากตัวจิโรให้ตกลงจากมาได้ คะเนะฟูซะแทงเข้าที่สี่ข้างด้านซ้ายของจิโรพร้อมกล่าวว่า “ตัวข้าต้องไปภูเขาหลังความตายเพียงลำพัง เจ้าไปด้วยกันกับข้าไหม” หลังจากพูดจบคะเนะฟูซะก็ลากจิโรกระโจนเข้าสู่กองเพลิงพร้อมกัน

หากคิดคะเนะฟูซะช่างเป็นคนที่น่าเกรงกลัวราวกับยักษ์ เนื่องจากคะเนะฟูซะช่างมีจิตหยั่งรู้ที่แข็งแกร่งจึงคาดการณ์ล่วงหน้าไว้แล้วว่าหากปล่อยทิ้งไว้ นะงะซะกิ จิโรอาจได้รับรางวัลความดีความชอบในครั้งนี้ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องดึงเข้ากองไฟด้วยกัน ช่างเป็นเรื่องราวที่น่าเวทนาเสียเหลือเกิน

(เล่มที่ 8 ตอนวาระสุดท้ายของคะเนะฟูซะ) (หน้า 466-467)

ฉากนี้เป็นฉากเดียวกันฉากที่กล่าวถึงความจงรักภักดีต่อผู้เป็นนายจวบจนวาระสุดท้ายของชีวิตซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอไปก่อนหน้านี้ หลังจากทีคะเนะฟูซะทำหน้าที่จุดไฟเผาตามคำสั่งเสียสุดท้ายของ โยะมิทซุเนะและรอนจนกระทั่งศพของ โยะมิทซุเนะถูกเผาจนไม่เหลือร่องรอยแล้ว คะเนะฟูซะยังปกป้องมิให้ศัตรูมานำศพของเจ้านายไปรับความดีความชอบจาก โยะริโตะโมะ ซึ่งฉากนี้เป็นฉากที่แสดงให้เห็นถึงความรอบคอบของคะเนะฟูซะ

อิมิเดะ จุน Ishida Jun (石田 洵) กล่าวถึงฉากนี้ว่ามีรูปแบบที่ผู้แต่งให้คะเนะฟูซะเป็นตัวละครตัวสุดท้ายที่ได้อยู่โศกนาฏกรรมในครั้งนี้ เป็นการเขียนที่มีรูปแบบเดียวกันกับเรื่อง *เฮอิเกะโมะ โนะงะตะริ* ซึ่งมีตัวละครชื่อ “อิมะอิ คะเนะอิระ” Imai Kanehira (今井 兼平) ในตอน “วาระสุดท้ายของโยะมินะกะ” และ ทะอิระ โนะ โมะโตะโมะริ Taira no Motomori (平知盛) ที่เป็นนักรบคนสุดท้ายของฝ่ายเฮอิเกะในสงครามที่ดัน โนะอูระ (Ishida, 2004: 13)

โดยสรุปผู้วิจัยพบว่าตัวละครคะเนะฟูซะมีบทบาทในฐานะผู้ดูแลรยาของ โยะมิทซุเนะ และมีบทบาทร่วมกับผู้ติดตามตัวอื่นในการต่อสู้กับศัตรูเพื่อปกป้องชีวิตเจ้านายจวบจนวาระสุดท้ายของชีวิต แต่จะต่างไปจากตัวละครผู้ติดตามตัวอื่นตรงที่ คะเนะฟูซะเป็นผู้ติดตามคนสุดท้ายที่อยู่เฝ้าคูโศกนาฏกรรมของ โยะมิทซุเนะในวาระสุดท้ายจนกระทั่งหมดลมหายใจในสงครามที่ โคะโระโมะงะวะต่างๆ ที่หน้าที่ดังกล่าวน่าจะเป็นของเบ็งเกะอิหรือ โยะมิโมะริ 2 ผู้ติดตามคนสนิทสำหรับในประเด็นนี้ผู้วิจัยเห็นว่าสาเหตุที่ต้องเป็นตัวละครผู้ติดตามตัวนี้เพราะว่าคะเนะฟูซะเป็นผู้ดูแลรยาของ โยะมิทซุเนะ จึงมีหน้าที่รับใช้ใกล้ชิดเจ้านายและครอบครัวมากกว่าตัวละครตัวอื่น อย่างไรก็ตาม คะเนะฟูซะเองก็เป็นเหมือนผู้ติดตามคนอื่นๆ ที่ต้องละทิ้งครอบครัวเพื่อทำหน้าที่รับใช้เจ้านายซึ่งจะเห็นได้ในหัวข้อต่อไป

3. ความสัมพันธ์ระหว่างนายและบ่าว

ความสัมพันธ์ระหว่างนายและบ่าวของตัวละครคะเนะฟูซะและ โยะมิทซุเนะผู้เป็นนายนั้นค่อนข้างมีความซับซ้อนในแง่ที่ว่าแต่แรกเริ่มเดิมที โยะมิทซุเนะมิได้เป็นเจ้านายของคะเนะฟูซะโดยตรง แต่ตัวละครตัวนี้เป็นผู้ดูแลรยาของ โยะมิทซุเนะมาแต่เล็ก เมื่อรยาของ โยะมิทซุเนะแต่งงานกับ โยะมิทซุเนะ คะเนะฟูซะจึงติดตามมารับใช้ โยะมิทซุเนะและภรรยาด้วย

4. บทสรุป

สรุปภาพลักษณ์ บทบาท และความสัมพันธ์ระหว่างนาย-ป่าวของตัวละครผู้ติดตามจูโร คน โนะกะมิ คะเนะฟูซะได้ดังนี้

1. ภาพลักษณ์

คำว่า 「剛の者」 ถูกใช้เมื่อคะเนะฟูซะกล่าวเพื่อเน้นถึงการตัดสินใจอันเด็ดเดี่ยวของตนเอง นอกจากนี้ ตัวละครคะเนะฟูซะยังมีภาพลักษณ์ของนักรบที่มีความจงรักภักดีต่อนายจบจนวาระสุดท้ายของชีวิต

2. บทบาท

คะเนะฟูซะมีบทบาทในฐานะผู้ดูแลรักษาของโยะมิทซุเนะและมีบทบาทร่วมกับผู้ติดตามตัวอื่นในการช่วยปกป้องชีวิตเจ้านายให้รอดพ้นจากศัตรูในสงครามที่โคะโระโมะงะวะ อีกทั้งยังเป็น ผู้ติดตามคนสุดท้ายที่อยู่เฝ้าคูโสกนาฏกรรมของโยะมิทซุเนะผู้เป็นนายในวาระสุดท้าย จนกระทั่งหมดลมหายใจ อย่างไรก็ตาม คะเนะฟูซะเองก็เป็นเหมือนผู้ติดตามคนอื่นๆ ที่ต้องละทิ้งครอบครัวเพื่อทำหน้าที่รับใช้เจ้านายซึ่งจะเห็นได้ในหัวข้อต่อไป

3. ความสัมพันธ์ระหว่างนาย-ป่าว

ความสัมพันธ์นายและป่าวระหว่างตัวละครคะเนะฟูซะกับ โยะมิทซุเนะผู้เป็นนายนั้น ก่อนข้างมีความซับซ้อนในแง่ที่ว่าแต่แรกเริ่มเดิมที โยะมิทซุเนะมิได้เป็นเจ้านายของคะเนะฟูซะโดยตรง แต่ตัวละครตัวนี้เป็นผู้ดูแลรักษาของโยะมิทซุเนะมาแต่เด็ก เมื่อภรรยาของโยะมิทซุเนะแต่งงานกับ โยะมิทซุเนะ คะเนะฟูซะจึงติดตามมารับใช้โยะมิทซุเนะและภรรยาด้วย นอกจากนี้ คะเนะฟูซะได้รับความไว้วางใจจาก โยะมิทซุเนะให้เป็นผู้ดูแลรักษาของตนในยามที่โยะมิทซุเนะ มีภารกิจ

เกี่ยวกับความเชื่อเรื่องความผูกพันนาย-ป่าวจะดำรงอยู่ถึง 3 ชาติของคะเนะฟูซะ แม้ในเรื่อง *กิเกะอิกิ* จะปรากฏบทพูดอย่างชัดเจนเพียงครั้งเดียวก็ตาม แต่ผู้วิจัยเห็นว่าคำดังกล่าวได้แสดงให้เห็นถึงความจงรักภักดีและผูกพันที่ตัวละครคะเนะฟูซะมีต่อ โยะมิทซุเนะและภรรยาผู้เป็นนาย ซึ่ง คำคำนี้ได้รับอิทธิพลมาจากความเชื่อเรื่องความผูกพันนาย - ป่าวจะดำรงอยู่ถึง 3 ชาติ

บทที่ 7

บทสรุป

ดังเช่นที่ได้กล่าวไว้ในความเป็นมาของปัญหาว่างานวิจัยฉบับนี้ได้มุ่งเน้นที่จะศึกษาตัวละครผู้ติดตามของมินะโมะโตะ โนะ โยะมิทซึนะในนิยายสงครามเรื่อง *กิเกะอิกิ* โดยพิจารณาผ่านภาพลักษณ์และบทบาทสำคัญในการปกป้องชีวิตเจ้านายให้รอดพ้นจากศัตรูของตัวละครผู้ติดตามที่ปรากฏในเรื่อง *กิเกะอิกิ* รวมทั้งวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างนาย-บ่าวจากอิทธิพลความเชื่อเรื่องความผูกพันนาย - บ่าวจะดำรงอยู่ถึง 3 ชาติของตัวละครผู้ติดตาม

จากผลการศึกษาพบว่าตัวละครผู้ติดตามของมินะโมะโตะ โนะ โยะมิทซึนะในนิยายสงครามเรื่อง *กิเกะอิกิ* มีจุดร่วมดังต่อไปนี้

1. ภาพลักษณ์ของนักรบผู้มีความจงรักภักดีต่อผู้เป็นนายจนจนวาระสุดท้ายของชีวิต
2. บทบาทสำคัญในการปกป้องชีวิตผู้เป็นนายให้รอดพ้นจากศัตรู
3. ตัวละครผู้ติดตามมีความจงรักภักดีต่อเจ้านายเพราะได้รับอิทธิพลจากความเชื่อเรื่องความผูกพันระหว่างนาย-บ่าวจะดำรงอยู่ถึง 3 ชาติ

7.1 ภาพลักษณ์ของตัวละครผู้ติดตามที่ปรากฏในเรื่อง *กิเกะอิกิ*

ผู้วิจัยพบว่ามีการใช้คำว่า 「岡」 ในตัวละครผู้ติดตามทุกตัว เพื่อแสดงความกล้าหาญของตัวละครผู้ติดตาม โดยสามารถจำแนกตามการบรรยายและบทพูดของตัวละครที่กล่าวถึงคำว่า 「岡」 ได้ดังนี้

	ผู้เล่าเรื่อง	ตัวผู้ติดตามเอง	ฝ่ายเดียวกัน	ฝ่ายตรงข้าม	รวมจำนวนครั้ง
โยะมิโมะริ	1	-	-	-	1
เบ็งเกะอิ	2	2	-	1	5
ทซุงิโนะบุ	-	-	2	-	2
ทะคะโนะบุ	1	1	2	3	7
คะเนะฟูซะ	-	1	-	-	1

จากตารางข้างต้นจะเห็นได้ว่ามีการใช้คำว่า 「岡」 กับตัวละครทะคะโนะบุมากที่สุด คือ 7 ครั้ง โดยเป็นคำชมที่มาจากบทพูดของตัวละครฝ่ายตรงข้ามถึง 3 ครั้ง จากตัวละครฝ่ายเดียวกัน 2 ครั้งซึ่งก็คือ โยะมิทซึนะผู้เป็นนายกับมารดาของทะคะโนะบุ ในประเด็นที่ผู้แต่งให้ตัวละครฝ่ายตรงข้ามเป็นผู้กล่าวชมทะคะโนะบุ นั้น ผู้วิจัยเห็นว่าผู้แต่งต้องการเน้นถึงความกล้าหาญและการตัดสินใจอันเด็ดเดี่ยวของตัวละครตัวนี้เป็นพิเศษ

ตัวละครที่มีการใช้คำว่า 「剛」 รองลงมาคือ ตัวละครเบ็งเกะอิ มีการใช้คำนี้จำนวน 5 ครั้ง ซึ่งเป็นการบรรยายของผู้แต่ง 2 ครั้งและเป็นบทพูดของตัวละครเบ็งเกะอิเอง 2 ครั้งเช่นกัน แต่ปรากฏในบทพูดของตัวละครฝ่ายตรงข้ามเพียงครั้งเดียว ในประเด็นนี้ผู้วิจัยเห็นว่าผู้แต่งต้องการเน้นความกล้าหาญและการตัดสินใจอันเด็ดเดี่ยวของตัวละครตัวนี้เช่นกัน แต่อาจไม่มากเท่าตัวละคร ทะคะ โนะบุ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะปรากฏคำว่า 「剛」 ที่ใช้กับตัวละครเบ็งเกะอิน้อยกว่าตัวละคร ทะคะ โนะบุ แต่เนื่องจากผู้แต่งได้เสริมภาพลักษณ์ของตัวละครเบ็งเกะอิในด้านอื่นเข้ามาแทน ไม่ว่าจะเป็นการกำเนิดและลักษณะนิสัยที่ไม่เหมือนคนธรรมดาทั่วไปของเบ็งเกะอิ รวมถึงฉากการเสียชีวิตที่คู่ราวกับเทพผู้ปกป้อง โยะมิที่ซุเนะจึงทำให้ตัวละครเบ็งเกะอิเป็นที่จดจำได้ง่ายกว่าตัวละครผู้ติดตามตัวอื่น

ตัวละครทซุงิโนะบุมีการใช้คำว่า 「剛」 จำนวน 2 ครั้งซึ่งเป็นคำชมที่มาจากบทพูดของ โยะมิที่ซุเนะผู้เป็นนายกับมารดาของทซุงิโนะบุเช่นเดียวกับตัวละครน้องชาย ทะคะ โนะบุ สาเหตุที่มีการกล่าวถึงทซุงิโนะบุอยู่นั้น ผู้วิจัยคิดว่าน่าจะเป็นเพราะทซุงิโนะบุเสียชีวิตไปก่อนสงครามเกม เปะอิจะสิ้นสุด

ตัวละครโยะมิโมะริและคะเนะฟูซะมีการใช้คำนี้เพียงครั้งเดียว อย่างไรก็ตาม แม้ตัวละครทั้งสองจะปรากฏการใช้คำว่า 「剛」 เพียงครั้งเดียวแต่หากพิจารณาจากบทพูดของตัวละครแล้วนั้น แยกต่างหาก คำว่า 「剛」 ที่ใช้กับโยะมิโมะริเป็นบทบรรยายของผู้แต่ง แต่คำว่า 「剛」 ที่ใช้กับคะเนะฟูซะนั้นเป็นบทพูดของตัวละครคะเนะฟูซะเอง แม้จะแตกต่างกันที่บทพูด แต่ทั้งสองฉากใช้คำนี้เพื่อกล่าวถึงการตัดสินใจอันเด็ดเดี่ยวด้วยกันทั้งคู่

หากพิจารณาในอีกรูปแบบโดยนำคำว่า 「剛」 มาจำแนกตามฉากที่ปรากฏจะสามารถ จำแนกได้ตามตารางต่อไปนี้

	ฉากเกริ่นนำ	ฉากที่กล่าวถึง การเสียชีวิต	ฉากแสดงการ เปลี่ยนแปลงสถานะ	อื่นๆ	รวม จำนวนครั้ง
โยะมิโมะริ	-	-	1	-	1
เบ็งเกะอิ	1	1	1	2	5
ทซุงิโนะบุ	-	2	-	-	2
ทะคะ โนะบุ	1	6	-	-	7
คะเนะฟูซะ	-	1	-	-	1

จากตารางข้างต้นจะเห็นได้ว่าคำว่า 「剛」 มักปรากฏในฉากที่กล่าวถึงการเสียชีวิตของตัวละครมากที่สุดจึงสามารถสรุปได้ว่าผู้แต่งใช้คำว่า 「剛」 เพื่อแสดงถึงความกล้าหาญที่สมควรได้รับ เกียรติหรือการเชิดชูอันสูงสุดซึ่งปรากฏในตัวละครผู้ติดตามของ โยะมิที่ซุเนะทุกตัว

นอกจากคำว่า 「剛」 แล้วยังปรากฏคำแสดงภาพลักษณ์อื่นๆ ที่แตกต่างกันออกไปตามอุปนิสัยและสถานภาพของตัวละครดังตารางต่อไปนี้

○ ปรากฏ

× ไม่ปรากฏ

ภาพลักษณ์		โยะฉิมโอะริ	เบ็งเกะอิ	ทังซุงโนะบุ	ทะคะโนะบุ	คะเนะฟูซะ
กล้าหาญ	剛	○	○	○	○	○
	けなげ	○	×	×	×	×
ไม่เหมือนคนธรรมดาทั่วไป	けなげ	○	×	×	×	×
	稀有の者	○	×	×	×	×
	人に違ひ	○	×	×	×	×
	異の者	×	○	×	×	×
	只者にてはなし	×	○	×	×	×
	曲者	×	○	×	×	×
คือริน	えせもの	○	×	×	×	×
	弓矢取る者 弓矢取る身 弓矢 弓取 弓矢を取る	×	×	×	○	×

จากตารางข้างต้นจะเห็นได้ว่าคำที่แสดงภาพลักษณ์ที่ไม่เหมือนคนธรรมดาทั่วไปนั้นปรากฏเฉพาะกับตัวละคร โยะฉิมโอะริและเบ็งเกะอิเท่านั้น ซึ่งหากพิจารณาจากเหตุการณ์ที่ทำให้ตัวละครมาเป็นผู้ติดตามของโยะฉิมโอะริแล้วนั้นจะเห็นว่าตัวละคร 2 ตัวนี้มาเป็นผู้ติดตามของโยะฉิมโอะริด้วยความสมัครใจ ในประเด็นนี้ผู้วิจัยเห็นว่าการที่ผู้แต่งให้ตัวละครทั้ง 2 ตัวนี้มีลักษณะนิสัยที่ไม่เหมือนคนทั่วไป เป็นเพราะผู้แต่งต้องการเสริมภาพลักษณ์ของโยะฉิมโอะริผู้เป็นนายให้โดดเด่นยิ่งขึ้น ส่วนการที่ตัวละครสองพี่น้องตระกูลชะโตะ ทังซุงโนะบุและทะคะโนะบุมาเป็นผู้ติดตามของโยะฉิมโอะรินั้นเนื่องจากคำสั่งของฮิเดะฮิระผู้เป็นนายเดิมสั่งให้มาติดตามรับใช้โยะฉิมโอะริ ส่วนตัวละครคะเนะฟูซะนั้นเดิมทีเป็นผู้ดูแลกรรยาของโยะฉิมโอะริ เมื่อกรรยาของโยะฉิมโอะริแต่งงานกับโยะฉิมโอะริ คะเนะฟูซะจึงกลายมาเป็นผู้ติดตามด้วย

โดยสรุปภาพลักษณ์ของตัวละครผู้ติดตามที่ปรากฏในนิยายสงครามเรื่อง *กิเกะอิ* มีประเด็นที่เหมือนกัน คือ ตัวละครผู้ติดตามมีลักษณะนิสัยที่เป็นจุดร่วมเดียวกัน คือ ความกล้าหาญและความจงรักภักดีต่อผู้เป็นเจ้านายจบจนวาระสุดท้ายของชีวิต ส่วนในด้านความสามารถทางการรบมีตัวละครเพียง 2 ตัวเท่านั้นที่ถูกกล่าวถึง ได้แก่ เบ็งเกะอิ และทะคะโนะบุ

แม้ว่าจะมีการใช้คำที่แสดงความกล้าหาญต่างกันก็ตาม แต่จากสมมติฐานในเบื้องต้นของผู้วิจัยที่ว่าตัวละครผู้ติดตามของโยะฉิมโอะริในนิยายสงครามเรื่อง *กิเกะอิ* มีภาพลักษณ์ของนักรบ

ผู้มีความจงรักภักดีต่อเจ้านายจวบจนวาระสุดท้ายของชีวิตนั้นมีปรากฏให้เห็นทุกตัวตามสมมติฐานของผู้วิจัยซึ่งจะเห็นได้จากการที่ผู้แต่ง ได้กล่าวถึงฉากรเสียชีวิตโดยละเอียดของตัวละครทุกตัว ยกเว้น ตัวละคร โยะมิโมะริ ซึ่งในประเด็นนี้ผู้วิจัยได้กล่าวไปแล้วในบทที่ 2 ว่าน่าจะมีสาเหตุมาจากการสันนิษฐานการตายของ โยะมิโมะรินั้นไม่แน่นอนจึงทำให้ผู้แต่งมิได้กล่าวถึงโดยละเอียด

7.2 บทบาทสำคัญในการช่วยปกป้องชีวิตเจ้านายให้รอดพ้นจากศัตรู

บทบาทสำคัญในการช่วยปกป้องชีวิตเจ้านายให้รอดพ้นจากศัตรูของตัวละครผู้ติดตามที่ปรากฏในเรื่อง *กิเกะอิกิ* ปรากฏให้เห็นในฉากต่อไปนี้

ชื่อตัวละคร	ฉากที่กล่าวถึงบทบาทสำคัญในการช่วยปกป้องชีวิตเจ้านายให้รอดพ้นจากศัตรู
โยะมิโมะริ	โยะมิโมะริเสียชีวิตพร้อมกันกับผู้ติดตามคนอื่นๆ ในการต่อสู้ที่ โคะ โระ โมะงะวะ เพื่อให้โยะมิทซุเนะผู้เป็นนายได้ปลิดชีพตนเองอย่างสมเกียรติของนักรบ
เบ็งเกะอิ	เบ็งเกะอิปกป้อง โยะมิทซุเนะจากการลอบสังหารของ โทะชะ โบ โมะชนมือสังหารที่ส่งมาจาก โยะริ โคะ โมะ
	เบ็งเกะอิสวดมนต์เพื่อปกป้อง โยะมิทซุเนะจากวิญญาณร้ายของคนในตระกูล ทะอะระ ในขณะที่ โยะมิทซุเนะเดินทาง โดยทางเรือเพื่อลี้ภัยไปโอฌู
	เบ็งเกะอิปกป้องชีวิตผู้เป็นนายให้รอดพ้นจากการจับกุมขณะปลอมตัวเป็นยะมะบุฉิเพื่อเดินทางลี้ภัยไปโอฌู
ทซุงิโนะบุ	ทซุงิโนะบุปกป้องชีวิตผู้เป็นนายโดยการเอาตัวเข้าไปขวางลูกธนูจากศัตรูในสงครามที่ยะมิมะ
ทะคะ โนะบุ	ทะคะ โนะบุรับอาสาเป็นทัพหน้าในการสู้รบกับทะคะมิะกูรัน โคะ และ โคะสุเกะฮังกัน ซึ่งจะตามมาสังหาร โยะมิทซุเนะที่อ้างคะอิ โมะทซุ
	ทะคะ โนะบุเสนอตัวเพื่อหลอกล่อและต่อสู้กับพระที่จะมาลอบสังหาร โยะมิทซุเนะที่เขา โยะมิโนะ
ชื่อตัวละคร	ฉากที่กล่าวถึงบทบาทสำคัญในการช่วยปกป้องชีวิตเจ้านายให้รอดพ้นจากศัตรู
คะเนะฟุซะ	คะเนะฟุซะทำหน้าที่ยิงธนูป้องกันศัตรูมิให้มารบกวนเพื่อให้ โยะมิทซุเนะผู้เป็นนายได้ปลิดชีพตนเองอย่างสมเกียรติของนักรบ และคะเนะฟุซะยังทำหน้าที่จุดไฟเผาที่พักตามคำสั่งเสียสุดท้ายของ โยะมิทซุเนะ หลังจากนั้นคะเนะฟุซะก็ปลิดชีพตนเองโดยการกระโดดเข้ากองไฟในการต่อสู้ที่ โคะ โระ โมะงะวะ

จากตารางข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าตัวละครผู้ติดตามของ โยะมิทซุเนะที่ปรากฏในนิยายสงครามเรื่อง *กิเกะอิกิ* มีประเด็นที่เป็นจุดร่วมเหมือนกัน คือ ผู้ติดตามทุกตัวต่างมีบทบาทสำคัญในการปกป้องชีวิตเจ้านายให้รอดพ้นจากศัตรูซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานเบื้องต้นของผู้วิจัย การปกป้อง

ชีวิตเจ้านายให้รอดพ้นจากศัตรูแสดงให้เห็นถึงความจงรักภักดีของตัวละครผู้ติดตาม ซึ่งจากการวิจัยพบว่าตัวละครผู้ติดตามเกือบทุกตัวเสียชีวิตไปก่อนโยะมิทซุเนะ ยกเว้นตัวละครคะเนะฟูซะที่เป็นผู้ติดตามคนสุดท้ายที่อยู่เฝ้าคู โศกนาฏกรรมของโยะมิทซุเนะในวาระสุดท้ายจนกระทั่งหมดลมหายใจ สำหรับประเด็นที่คะเนะฟูซะได้ทำหน้าที่อยู่ใกล้ชิดโยะมิทซุเนะในวาระสุดท้ายแทนสองผู้ติดตามคนสนิทโยะมิโมะริและเบ็งเกะอินั้น ผู้วิจัยเห็นว่าน่าจะมีสาเหตุมาจากการที่คะเนะฟูซะเป็นผู้ดูแลรักษาโยะมิทซุเนะจึงทำให้มีความใกล้ชิดกับครอบครัวของโยะมิทซุเนะมากกว่าผู้ติดตามคนอื่น

อย่างไรก็ตาม ความจงรักภักดีต่อผู้เป็นนายของตัวละครต้องแลกมาด้วยการเสียสละด้านชีวิตครอบครัวของตนซึ่งปรากฏให้เห็นในตัวละครโยะมิโมะริ ทะคะโนะบุและคะเนะฟูซะซึ่งแนวคิดดังกล่าวจะพบในสังคมสมัยกะมุระ-มุโรมะชิที่มุ่งเน้นให้นักรบถวายชีวิตเพื่อเจ้านายก่อนบทบาทหน้าที่อื่น การถวายชีวิตเพื่อผู้เป็นนายเป็นหน้าที่ที่พึงปฏิบัติแม้จะต้องละเลยบทบาทหน้าที่อื่นในครอบครัวก็ตาม

7.3 อิทธิพลความเชื่อเรื่องความผูกพันนาย - บ่าวจะดำรงอยู่ถึง 3 ชาติ

อิทธิพลความเชื่อเรื่องความผูกพันนาย - บ่าวจะดำรงอยู่ถึง 3 ชาติของตัวละครผู้ติดตามที่ปรากฏในเรื่อง *กิเกะอิกิ* ปรากฏให้เห็นในฉากต่อไปนี้

- ปรากฏ
- × ไม่ปรากฏ

ชื่อตัวละคร	ผล	คำที่ใช้เพื่อแสดงถึงความเชื่อเรื่องความผูกพันนาย - บ่าวจะดำรงอยู่ถึง 3 ชาติ
โยะมิโมะริ	○	「他生の契り」「三世の契り」「重代の君」และ「相伝の主」
เบ็งเกะอิ	○	「相伝にして召し使はばや」「前世の事」และ「来世をさへ契り」
ทซุงิโนะบุ	×	มีปรากฏชัดเจนอยู่ในบทละครในเรื่องเซ็ตตะอิ
ทะคะโนะบุ	×	มีอิทธิพลมาจากชะโดทซุงิโนะบุผู้เป็นพี่ชายมากกว่า
คะเนะฟูซะ	○	「相伝の御主」

จากตารางข้างต้นจะเห็นได้ว่าตัวละครผู้ติดตามของโยะมิทซุเนะที่ปรากฏในนิยายสงครามเรื่อง *กิเกะอิกิ* มีตัวละครผู้ติดตาม 3 ตัวได้แก่ โยะมิโมะริ เบ็งเกะอิ และคะเนะฟูซะที่ปรากฏคำพูดเกี่ยวกับความเชื่อดังกล่าวอย่างชัดเจน ตัวละครที่มีบทพูดเกี่ยวกับความเชื่อนี้มากที่สุด คือ โยะมิโมะริ ซึ่งบทพูดทั้งหมดของโยะมิโมะริเกิดในฉากแรกที่พบกับโยะมิทซุเนะ แต่ในกรณีของเบ็งเกะอินั้นความเชื่อดังกล่าวมีปรากฏทั้งในตอนต้นและตอนท้ายของเรื่อง โดยเฉพาะในตอนท้ายของ

เรื่องปรากฏโดยใช้คำว่า「来世をさへ契り」ในประเด็นนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นความต้องการของผู้แต่งที่ต้องการเน้นย้ำถึงสัญญา นาย-บ่าวที่จะมีไปจนถึงชาติหน้าอีกครั้งก่อนสิ้นสุดวาระสุดท้ายของ นาย-บ่าวระหว่าง โยะมิทซุเนะและเบ็งเกะอิในชาติปัจจุบัน

นอกจากนี้ จากบทพูดของ โยะมิโมะริและคะเนะฟูชะยังสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อ และวัฒนธรรมการรับใช้เจ้านายที่สืบทอดต่อกันมาเป็นรุ่นซึ่งน่าจะได้รับอิทธิพลมาจากการปลูกฝังให้นักบรมีความจงรักภักดีต่อผู้เป็นนายในสังคมสมัยคะมะกุระ-มุโระมะชิ

ส่วนตัวละครผู้ติดตามอีก 2 ตัวที่มีได้ปรากฏคำพูดเรื่องความเชื่อดังกล่าวอย่างชัดเจน ในประเด็นนี้ผู้วิจัยเห็นว่าอาจเนื่องมาจากความสัมพันธ์ระหว่างนายและบ่าวของตัวละครของตัวละคร ทั้งสองกับ โยะมิทซุเนะผู้เป็นนายนั้นค่อนข้างมีความซับซ้อนเพราะเดิมทีตัวละครสองตัวนี้เป็นนักบรของอิเคะฮิระ ผู้แต่งจึงมิได้ให้ตัวละครมีบทพูดอย่างชัดเจน จึงทำให้ผู้แต่งบทละครโนได้นำความเชื่อเรื่องความผูกพันนาย-บ่าวจะดำรงอยู่ถึง 3 ชาติมาขยายความเพิ่มเติมในบทละครโนซึ่งเขียนขึ้นในยุคหลังเพื่อให้ความสำคัญกับชนชั้นปกครอง สำหรับตัวละครคะเนะฟูชะแม้จะมีได้เป็นผู้ติดตามของ โยะมิทซุเนะแต่ต้น แต่ก็ปรากฏบทพูดเกี่ยวกับความเชื่อดังกล่าวในตอนทีคะเนะฟูชะกล่าวกับภรรยาของ โยะมิทซุเนะ ในประเด็นนี้ผู้วิจัยตีความว่าแม้จะเป็นการกล่าวกับภรรยา โยะมิทซุเนะแต่ก็สามารถทำให้เข้าใจแนวคิดดังกล่าวที่มีต่อครอบครัวของผู้เป็นนายได้เช่นกัน

โดยสรุปผลการวิจัยในครั้งนี้เป็นไปตามสมมติฐานเบื้องต้นที่ตั้งไว้ ตัวละครผู้ติดตามของมิเนโมะโตะ โนะ โยะมิทซุเนะในนิยายสงครามเรื่อง *กิเกะอิ* มีภาพลักษณ์ของนักบรผู้มีความจงรักภักดีต่อผู้เป็นนายจวบจนวาระสุดท้ายของชีวิต และยังมีบทบาทสำคัญในการปกป้องชีวิตผู้เป็นนายให้รอดพ้นจากศัตรู อย่างไรก็ตาม ความจงรักภักดีต่อผู้เป็นนายของตัวละครนั้นทำให้ตัวละครผู้ติดตามบางตัวต้องเสียดชีวิตครอบครัวของตน ซึ่งแนวคิดดังกล่าวจะพบในสังคมสมัยคะมะกุระ-มุโระมะชิที่มุ่งเน้นให้นักบรถวายชีวิตเพื่อเจ้านายก่อนบทบาทหน้าที่อื่น การถวายชีวิตเพื่อผู้เป็นนายเป็นหน้าที่ที่พึงปฏิบัติแม้จะต้องละเลยบทบาทหน้าที่อื่นในครอบครัวก็ตาม นอกจากนี้ ตัวละครผู้ติดตามมีความจงรักภักดีต่อผู้เป็นนายเพราะได้รับอิทธิพลจากความเชื่อเรื่องความผูกพันระหว่างนาย-บ่าวจะดำรงอยู่ถึง 3 ชาติเพื่อเน้นความสัมพันธ์ที่ยืนยาวของนาย-บ่าว

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กนกภัทร รื่นภิรมย์, ภาพลักษณ์ของตัวละครหญิง “โทะโมะอะโอะโกะเซ็น” ในนิยายสงครามและบทละครญี่ปุ่น, (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาภาษาญี่ปุ่น ภาควิชาภาษาตะวันออก บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551), หน้า 5-7.

ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, (กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน, 2545), หน้า 602.

ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมอังกฤษ-ไทย, (กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน, 2545), หน้า 218.

วสันต์ เกร์ยาสิงห์, “ปัจจัยที่มีผลต่ออารมณ์สะท้อนใจในบทละคร โนเรื่องเซ็ตตะอิ ฟุจิโตะและเท็งโอะ”, (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาภาษาญี่ปุ่น ภาควิชาภาษาตะวันออก บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543), หน้า 57-89.

อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์, Japanization, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ openbooks, 2548), หน้า 100-102.

ภาษาญี่ปุ่น

Akiyama Kiyoko, “Kenkyū Nōto – Menoto ni Tsuite”, Shigaku Zasshi 99, (Tokyo :Kyūko Shoin, 1990), pp. 42-67.

秋山喜代子 「乳父について」『史学雑誌』99編第7号、汲古書院、1990、pp. 42-67.

Fujiwara Shigekazu, Benkei -Eiyūdukuri Shinseishi , (Kyoto :Hōzōkan, 2005), pp. 53-54.

藤原茂一『弁慶—英雄づくりの心性史』（京都 :法藏館、2005）、pp. 53-54.

Horitake Tadaaki, Gikeiki Ronjōsetsu – “Yoshitsune o Meguru Terōtō kara”, Nihon Bunka to Ningen no Hakken, (Kyōto :Sekaishisōsha, 1992), pp. 34-52.

堀竹忠晃、『義経記』論序説—義経をめぐる手郎等から— 『日本文学と人間の発見』（京都:世界思想社、1992）、pp. 34-52.

Ishida Jun, “Jūrō Gonnokami Kanefusa No Saigo-『Okunohosomichi』 「Hiraizumi」 no Ichi Haikai”, Tōhoku Bungaku no Sekai Vol.13, (Iwate : Morioka University)

石田 洵 「十郎権頭兼房の最後—『奥の細道』『平泉』の—背景」『東北文学の世界』第 13 号 (岩手:盛岡大学)

Iizuka Yūko, “Musashibō Benkei no Jinbutsuzō”, Kokubun Tachibana Vol.28 (Kyoto :Kyoto Tachibana University, 2002), pp. 12-15.

飯塚祐子 「武蔵坊弁慶の人物像」『国文橋』第 28 号、(京都:京都橘大学、2002), pp. 12-15.

- Kadokawa Kogo Daijiten Hensan linkai, Kadokawa Koten Daijiten, CD-ROM ed. (Tokyo: Kadokawa, 1999)
- 角川古語大辞典編纂委員会 『角川古語大辞典』CD-ROM 版、角川書店、1999
- Kajihara Masaaki, Gikeiki, (Tokyo :Shōgakukan, 2006), p.67.
- 梶原正明『義経記』(東京:小学館、2006)、p.67.
- Kamine Hiroko, “Gikeiki ni Okeru Benkei ni tsute”, Joshidai Kokubun Vol. 45 (Kyoto :Kyoto Women's University,), pp. 23-36.
- 加味根弘子 『義経記』における弁慶について『女子大國文』第 45 号、1967、pp. 23-36.
- Kobayashi Yoshikazu , “Gikeiki No Hyōgenruikei–Jinbutsu Hyōshō o Megutte”, Aosugahara Vol. 36, (Ōsaka :Tezekayama University, 1998), pp.12-27.
- 小林 美和、「『義経記』の表現類型：人物表象をめぐる」『青須我波良 36』(大阪：帝塚山大学 1998)、pp. 12-27.
- Komatsu Shigehito, “Gikeiki no Jinbutsusō-Tokuni [kenage] to [nasake] no Ronri Ishiki nitsute”, Bulletin of Miyagi Gakuin Women's University Vol.28, (Sendai :Miyagi Gakuin Women's University, 1966), pp. 1-16.
- 小松茂人 『義経記』の人物—特に「なさげ」と「けなげ」の倫理意識について『宮城学院女子大学研究論文集』(仙台：宮城学院女子大学、1966)、pp. 1-16.
- Matsumura Akira, Daijisen, (Tokyo : Shogakukan, 1998), p.1000.
- 松村 明、『大辞線』(東京:小学館、1998)、P1000.
- Minamoto Kenichirō, “Tomoe ni Motomerareta Mono – Genpeiseisui no Joshishazō,” Kaishaku to Kanshō, 70 (Tokyo :Shibundo,
- 源健一郎 「巴に求められたもの—源平盛衰記の女武者像」『解釈と鑑賞』第 70 号、至文堂、2005、p. 24.
- Muromachi Jidaigo Jiten Henshū linkai, Jidaibetsu Kokugo Daijirin Muromachi Jidai, (Tokyo :Sanseido, 1994)
- 室町時代語辞典編修委員会 『時代別 国語大辞典 室町時代』三省堂、1994
- Nishimura Hiroko, Nihon Bungaku ni Miru Nihon Josē no Rekishi, (Tokyo : Yoshikawakō Bunkan, 2000), p.75-76.
- 西村汎子『日本文学にみる日本女性に歴史』吉川弘文館、2002、p.75-76.
- Ōno Susumu, Satake Akihiro, Maeda Kingorō, Kogojiten Hoteiban, Tokyo :Iwanami Shoten, 2000, p.462.
- 大野 晋、佐竹 昭広、前田 金五郎 『岩波古語辞典』補訂版、(東京:岩波書店、2000 p.462.)
- Sanari Kentarō, Yōkyoku Taikan, (Tokyo :Meiji Shoin, 1931), p.1652.
- 佐成謙太郎 『謡曲大観』(東京:明治書院、1931、p.1652.
- Saya Makito, Tokushū · Chūsei no Denshō – Tachi-arawareru Bunka no Kitai, (Tokyo : Kokutōsha, 2003), pp. 94-96.
- 佐谷真木人 「義経主従」『特集・中世の伝承-立ちあらわれる文化の基体』『国文化』學燈社、

2003、pp. 94-96.

Sūken Shuppan, Kuria Karā Kokugo Binran (Tokyo :Sūken Shuppan, 2006), pp. 32-35.
数研出版 『クリアカラー国語便覧』数研出版、2006、pp. 32-35.

Tokyou Shoseki, Shinzougou Zusetsukokugo (Tokyo : Tokyou Shoseki, 1999) pp.2-5.

東京書籍 『新総合 図説国語』東京書籍、1999 pp.2-5.

Yamamoto Kichizō, “『Gikeiki』 no Benkei”, Nyūbungakubu Kiyō, (Tokyo :Wakō Daigaku, 1967),
pp. 147-161.

山本吉左右 「『義経記』の弁慶」『入文学部紀要』和光大学、1967、pp.147-161.

Yanagida Kunio, “Tōhoku Densetsu to Bungaku”, Yanagida Kunio Shū (Tokyo :Chikuma
Bunko, 1962), p. 157.

柳田國男 「東北文学の研究」『柳田國男集 7』筑摩文庫、1962、p. 157.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์, Japanization, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ Openbooks, 2548), หน้า100-102.

ภาษาอังกฤษ

Helen Craig McCullough, Yoshitsune A Fifteenth-Century Japanese Chronicle, 1966, California :Stanford University Press.

ภาษาญี่ปุ่น

Akiike Hiromi, Bushi no 「Menoto」 Ni Kansuru Oboegaki, Sōgō Joshishi Kenkyū (Tokyo :2001)

秋池洋美 「武家の「めのと」に関する覚書」『総合女性史研究』第 18 号、2001

Fujiwara Shigekazu, Benkei -Eiyūdukuri Shinseishi , (Kyoto :Hōzōkan, 2005)

藤原茂一『弁慶—英雄づくりの心性史』法藏館、2005

Gomi Fumihito, Minamoto Yoshitsune, (Tokyo :Iwanami Shoten, 2005)

五味文彦 『源義経』 岩波書店、2005

Hosoya Tōsaku, Gikeiki No Tanjō, (Tokyo : Kokugakuin Daigaku, 1966)

細矢藤策 「義経記の誕生」『国学院雑誌』国学院大学、1966

Ishii Susumu, Shujū Kankei, Ishii Susumu Chosakushū (Tokyo :Iwanami Shoten, 2005)

石井進 「主従関係」『石井進著作集』第 6 卷、岩波書店、2005

Kadokawa Gengi, Gikeiki no Seiritsu, Kadokawa Gengi Zenshū (Tokyo :Kadokawa Shoten, 1988)

角川原義 「『義経記』の成立」『角川原義全集』第一卷、角川書店、1988

Kajihara Masaaki, Gikeiki, (Tokyo :Shōgakukan, 2006)

梶原正明『義経記』小学館、2006

Kawai Masaharu, Chūsei Bukesha no Kenkyū, (Tokyo :Yoshikawakou Bunkan,1973)

河合正治 『中世武家の研究』 吉川弘文館、1973

Kitagawa Tadahiko, Gunkimono No Keifu , (Kyoto :Seikai Sgisōsha, 1985)

北川忠彦 『軍記物語の系譜』 世界思想社、1985

Morimura Munehuyu Yoshitsune Densetsu To Nihonjin, (Tokyo :Heibinsha, 2005)

森村宗冬 『義経伝説と日本人』 平凡社、2005

Murakami Manabu, Gikeiki Sakusha no Ishiki ni kansuru Mittsu no Danshō, Kokugo Kokubungakuronshū, (Tokyo : Yubun Shoin, 1986)

村上學、「義経記作者の意識に関する三つの断章」『国語国文学論集』右文書院、1986

Nishizu Hiromi, Gendaiko De Yomu Rekishi Bungaku GIKEIKI, (Tokyo :Bensei Shuppan, 2004)

西津弘美 『現代語で読む歴史文学』 勉誠出版、2004

Nishimura Hiroko, Menoto-Menoto no Kangae,Kodai - Chūsei no Kazoku to Josei, (Tokyo : Yoshikawakō Bunkan, 2002)

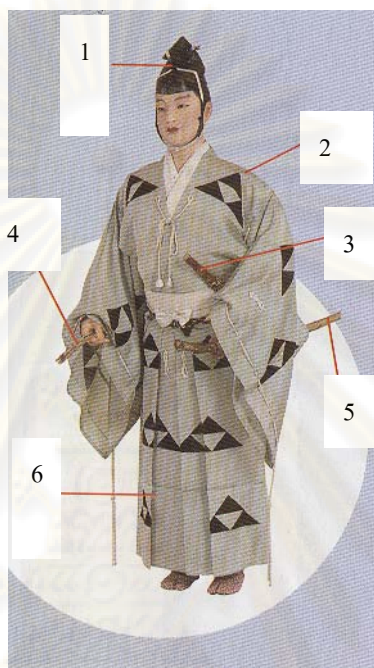
西村汎子 「乳母・乳父考」『古代・中世の家族と女性に歴史』 吉川弘文館、2002

ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

เครื่องแต่งกาย¹1. ฮิตะตะระะ Hitatare (直垂)²

เดิมที่เป็นชุดที่คนทั่วไปสวมใส่ในชีวิตประจำวัน ต่อมาในสมัยคะมะกุระจึงได้กลายเป็นชุดของนักรบใช้ใส่ในพิธีการ หรือเป็นชุดของคนในราชสำนักที่สวมใส่ในชีวิตประจำวัน

1. ซามูไร อะโอะโบะชิ Samurai Eboshi (侍烏帽子) หมวกซึ่งใส่คู่กับชุดฮิตะตะระะ

2. ชุดฮิตะตะระะ Hitatare (直垂)

3. โคะฉิมะตะนะ Koshigatana (腰刀) ดาบสั้นคาดบริเวณเอว

4. พัด Sensu (扇子)

5. ทะชิ Tachi (太刀) ดาบยาวคู่กายซามูไร

6. ฮะกะมะ Hakama (袴) มีลักษณะคล้ายกางเกงใช้สวมกับชุดฮิตะตะระะ จึงเรียกว่า ฮิตะ

ตะระะ โนะ ฮะกะมะ

¹ ภาพ : Kuria Karā Kokugo Binran Dai 2 ban (Tokyo :Sūken Shuppan 2006) , p. 32.

² Matsumura Akira, Daijisen, (Tokyo : Shogakukan, 1998), p.1000.

2. ชุดซุสูกะเกะ Suzukake (篠懸 หรือ 鈴掛)

2.1 ชุดซุสูกะเกะ Suzukake (篠懸 หรือ 鈴掛) คือชุดสวมทับด้านบนของพระชุดงักยะมะ บุฉิทำจากป่านมีลวดลายดอกเบญจมาศเพื่อกันน้ำค้างในป่าลึก

2.2 หมวกโทะกิน Tokin (兜巾) หมวกใส่เดินทางของยะมะบุฉิ

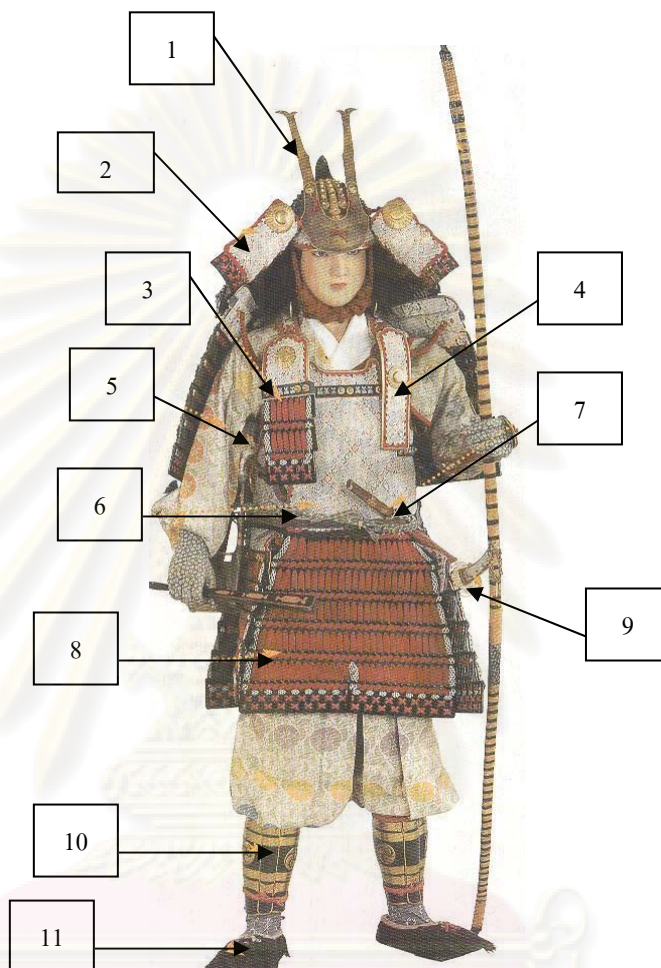

ศูนย์วิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

ชุดเกราะและอาวุธ¹

1. ชุดเกราะชุดใหญ่

1. วะกิดะเตะ Wakidate (脇立) เครื่องประดับบนหมวกนักรบด้านซ้ายและขวา
2. ฟุกิกะเอะฉิ Fukikaeshi (吹返) ปีกหมวกซ้ายขวา
3. เซ็นตัน โนะอิตะ Sendan no Ita (梅檀の板) เครื่องป้องกันของชุดเกราะใหญ่ มีแผ่นชะเนะติดอยู่ 3 ชั้นเพื่อไม่ให้เชือกซึ่งร้อยระหว่างเสื้อเกราะด้านหน้าและด้านหลังของข้างขวาขาด
4. คิวบิโนะอิตะ Kyūbi no Ita (鳩尾の板) เครื่องป้องกันของชุดเกราะใหญ่ มีเชือกผูกกับเสื้อเกราะด้านหลัง ความยาวหน้าหลังประมาณ 25 เซนติเมตร มีไว้เพื่อป้องกันหน้าอกข้างซ้าย
5. ชุดอิตะตะระ Hitatare (直垂)
6. ทัซุรุบะฉิริ Tsurubashiri (弦走) เสื้อเกราะส่วนหน้าอกของชุดเกราะใหญ่
7. โคะฉิมะตะนะ Koshigatana (腰刀) ดาบสั้นคาดบริเวณเอว

¹ ภาพ : Sūken Shuppan, Kuria Karā Kokugo Binran (Tokyo :Sūken Shuppan, 2006), pp. 32-35.

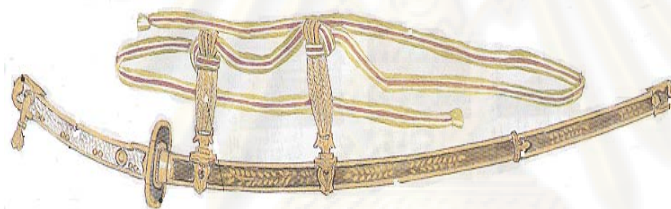
8. กุซะสุริ Kusazuri (草摺) ชายของชุดเกราะ
9. ทะชิ Tachi (太刀) ดาบยาวคู่กายซามูไร
10. ซุเนอะเตะ Sune-ate (躰当) สนับแข้ง
11. ทังซุระนุกิ Tsuranuki (貫) รองเท้านักรบซึ่งผูกติดกับข้อเท้า

2. อาวุธประเภทดาบ²

- 2.1 โคะฉิมะตะนะ Koshigatana (腰刀) หรือดาบสั้น ความยาวประมาณ 30 เซนติเมตร

- 2.2 ทะชิ Tachi (太刀) หรือดาบยาว ความยาวประมาณ 60-90 เซนติเมตร

- 2.3 นะงินะตะ Naginata (長刀/薙刀) หรือจ้าว ความยาวประมาณ 90-180เซนติเมตร

² ภาพ : Tokyou Shoseki, Shinzougou Zusetsukokugo (Tokyo : Tokyou Shoseki, 1999) pp.2-5.

3. อาวุธประเภทธนู³

3.1 คันธนู

3.2 หัวธนู

3.2.1 หัวธนูฮิกิเมะ Hikime (墓目)

3.2.2 หัวธนูโทเงงะริยะ Togariya (尖矢) หรือ โชะยะ Soya (征矢)

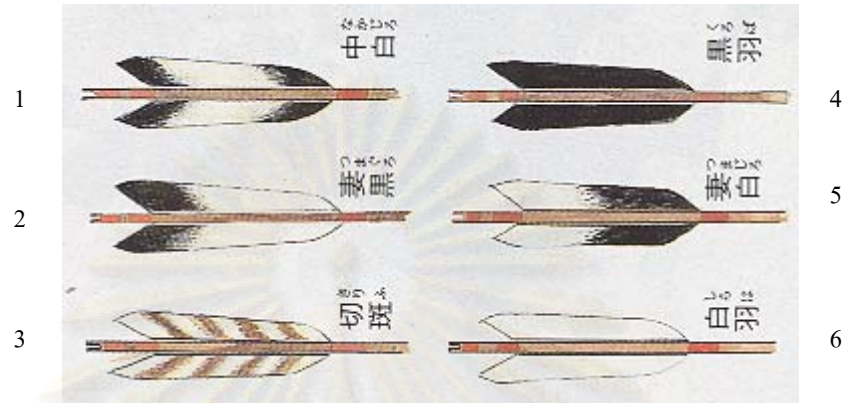

3.2.3 หัวธนูคะริมะตะ Karimata (雁俣矢) หรือ คะบุระยะ Kaburaya (鏑矢)

³ ภาพ : Tokyou Shoseki, Shinzougou Zusetsukokugo (Tokyo : Tokyou Shoseki, 1999) pp.2-5.

3.3 ขนนกปลายขน

1. นะกะจิโระ Nakajiro (中白)
2. ทั้ซุมะงุโระ Tsumaguro (妻黒)
3. คิริฟู Kirifu (切斑)
4. คุโรบะ Kuroba (黒羽)
5. ทั้ซุมะจิโระ Tsumajiro (妻白)
6. ฌิโระฮะ Shiroha (白羽)

3.4 ที่ใส่ธนู Ebra (箆)⁴

⁴ ภาพ : Kuria Karā Kokugo Binran Dai 2 ban (Tokyo :Sūken Shuppan 2006) , p. 32.

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวสุภา ธีรกิตติกุล เกิดเมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม 2519 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จาก สาขาภาษาญี่ปุ่น คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในปีพ.ศ. 2543 หลังจากนั้นเข้าทำงานที่บริษัทญี่ปุ่นเป็นระยะเวลา 7 ปี และเข้าศึกษาต่อในคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในปีการศึกษา 2549 ในระหว่างที่ศึกษาอยู่เคยเข้าร่วมนำเสนอผลงานทางวิชาการในหัวข้อ “ความจงรักภักดีของตัวละครผู้ติดตามของมินะโมะโตะ โนะ โยะมิที่ซุเนะในวรรณกรรมเรื่อง กิเกะอิกิ” ของโครงการเครือข่ายญี่ปุ่นศึกษาในประเทศไทย (JSN) ครั้งที่ 2 และเคยเดินทางไปนำเสนอผลงานในหัวข้อ “การวิเคราะห์ภาพลักษณ์ของพี่น้องตระกูลชะโด ในนิยายสงครามเรื่อง กิเกะอิกิ” (『義経記』における佐藤兄弟の表象形態の解析) ณ มหาวิทยาลัยโอซากา ประเทศญี่ปุ่น ในโครงการสัมมนาความร่วมมือระหว่าง มหาวิทยาลัยโอซากาและจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย